

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA
ZACHODNIOPOMORSKIEGO

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO
TOM II
CELE I KIERUNKI KSZTAŁTOWANIA POLITYKI
PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA

Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej
Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie

Szczecin, czerwiec 2020 r.

Spis treści

1. Polityka przestrzenna województwa	2
1.1. Ogólny zarys polityki wobec struktury przestrzennej województwa.....	4
1.1.1. Ład przestrzenny jako cel nadrzędny polityki przestrzennej.....	5
1.1.2. Narzędzia realizacji polityki przestrzennej województwa.....	6
1.2. Struktura zapisów celów i kierunków polityki przestrzennej województwa w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego	9
2. Cele i kierunki kształtowania polityki przestrzennej województwa	11
2.1. Cel I. Wzmacnianie powiązań zewnętrznych województwa	11
2.2. Cel II. Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego.....	14
2.3. Cel III. Rozwój potencjału ludnościowego	21
2.4. Cel IV. Przekształcenia sieci osadniczej	23
2.5. Cel V. Ochrona dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.....	25
2.6. Cel VI. Rozwój infrastruktury społecznej	34
2.7. Cel VII. Wzrost i rozwój gospodarczy	38
2.8. Cel VIII. Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej oraz sprawności systemu transportowego	49
2.9. Cel IX. Rozbudowa infrastruktury technicznej, poprawa gospodarki wodno-ściekowej, rozwój energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii i zwiększenie dostępności cyfrowej.....	62
2.10. Cel X. Rozwój infrastruktury obronności i bezpieczeństwa państwa	77
3. Obszary funkcjonalne w polityce przestrzennej województwa	79
3.1. Cel XI. Wykorzystanie wspólnego potencjału i integracja miejskich obszarów funkcjonalnych	80
3.2. Cel XII. Racjonalizacja rozwoju gospodarczego i ochrona zasobów w obszarze funkcjonalnym Strefy Przybrzeżnej	88
3.3. Cel XIII. Przeciwdziałanie marginalizacji i wsparcie rozwoju w obszarze funkcjonalnym Specjalnej Strefy Włączenia.....	91
3.4. Cel XIV. Poprawa spójności wewnętrznej i przełamywanie peryferyjności przygranicznego obszaru funkcjonalnego	94
4. Plan zagospodarowania przestrzennego Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego	96
4.1. Cel XV. Rozwój funkcji metropolitalnych oraz roli Szczecina w europejskiej i krajowej sieci miast.....	96
4.2. Cel XVI. Racjonalizacja struktury funkcjonalno-przestrzennej i sieci osadniczej oraz wzmocnienie funkcji miejskich.....	97
4.3. Cel XVII. Poprawa standardów życia mieszkańców.....	99
4.4. Cel XVIII. Ochrona walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego	100
4.5. Cel XIX. Wzmacnianie szczecińskiego obszaru funkcjonalnego jako ośrodka wzrostu gospodarczego	101
4.6. Cel XX. Wzmacnianie wewnętrznych i zewnętrznych powiązań transportowych	103
4.7. Cel XXI. Utworzenie w SOM sprawnie działających systemów infrastruktury technicznej w dziedzinie energetyki, gospodarki odpadami i ochrony przeciwpowodziowej.....	106

5.	Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	110
5.1.	Zadania rządowe.....	110
5.2.	Zadania samorządowe	122
5.3.	Inwestycje celu publicznego wynikające z dokumentów Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT)	133
6.	Monitoring zagospodarowania przestrzennego województwa	141

Załączniki graficzne do Planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego oraz do Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Szczecina (ośrodka wojewódzkiego), dalej Planu zagospodarowania przestrzennego Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego, stanowią odpowiednio mapy:

- PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO (mapa w skali 1:100 000 obejmująca obszar województwa w granicach administracyjnych),
- PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO SZCZECIŃSKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO (mapa w skali 1:75 000 obejmująca wyznaczony w PZPWZ zasięg planu zagospodarowania przestrzennego dla miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego – Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego).

1. POLITYKA PRZESTRZENNA WOJEWÓDZTWA

Politykę przestrzenną województwa stanowi zespół działań podejmowanych w sposób ciągły przez upoważnione organy publiczne, zmierzających do stworzenia pożądanego porządku zagospodarowania przestrzennego w sposób zgodny z ustalonymi celami i priorytetami społecznymi w danym okresie, przyjmując w tym procesie uporządkowany rozwój przestrzenny i ład zagospodarowania za podstawę tych działań.¹

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest elementem regionalnego planowania strategicznego, w którym następuje konkretyzacja przestrzenna celów strategicznych województwa. Określa uwarunkowania, zasady i kierunki kształtowania struktury przestrzennej województwa, w taki sposób, aby stworzyć korzystne warunki dla rozwoju gospodarczego, wzrostu poziomu i jakości życia oraz konkurencyjności regionu, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Stanowi on podstawowy dokument polityki przestrzennej województwa odnoszący się do głównych elementów zagospodarowania przestrzennego oraz koordynacji zamierzeń organizacyjnych, społecznych, gospodarczych i innych, będących przedmiotem zainteresowania samorządu wojewódzkiego w wymiarze przestrzennym², ustalając ramy terytorializacji polityki rozwojowej województwa.

Zasadnicza zmiana paradygmatu krajowej polityki regionalnej (KSRR 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie) oparta na dorobku OECD³ polega na:

- 1) silnym ukierunkowaniu interwencji publicznej na wzmocnienie konkurencyjności regionów oraz odblokowaniu procesów wzrostowych poprzez pełniejsze wykorzystanie przewag konkurencyjnych i potencjałów rozwojowych,
- 2) odejściu od modelu krótkoterminowych, odgórnie dystrybuowanych dotacji „dla najmniej uprzywilejowanych obszarów” do modelu wieloletnich, zdecentralizowanych polityk rozwojowych ukierunkowanych na wspieranie wszystkich regionów,
- 3) odejściu od rozproszonej interwencji do bardziej selektywnych (skoncentrowanych) inwestycji.

Nowe ujęcie problematyki zagospodarowania przestrzennego wskazane w KPZK 2030, polegające na zerwaniu z dychotomią planowania przestrzennego z planowaniem społeczno-gospodarczym na poziomie krajowym, wojewódzkim i lokalnym, wprowadza współzależność celów polityki przestrzennej i regionalnej, opartą o zasadę zintegrowanego podejścia terytorialnego.

Określenie polityki przestrzennej województwa przyjmującej ład przestrzenny za jej podstawę, wymaga więc wskazania (w ramach poszczególnych celów strategicznych):

- celów, działań i zasad zagospodarowania przestrzennego województwa,
- obszarów funkcjonalnych, czyli konkretnych przestrzeni województwa, wobec których prowadzone będą zróżnicowane działania, w tym:
  - obszarów o różnym potencjale, stopniu rozwoju i celach rozwojowych,
  - obszarów, które z uwagi na występujące zasoby przyrodnicze i kulturowo-krajobrazowe, wymagają równoważenia celów gospodarczych z celami ochronnymi,
  - obszarów konfliktów i zagrożeń,
- lokalizacji zadań inwestycyjnych, które realizują politykę województwa,
- narzędzi realizacji zapisanych działań lub zasad.

---

¹ Jędraszko A., Zagospodarowanie przestrzenne w Polsce. Drogi i bezdroża regulacji ustawowych, Warszawa 2005, str. 41.

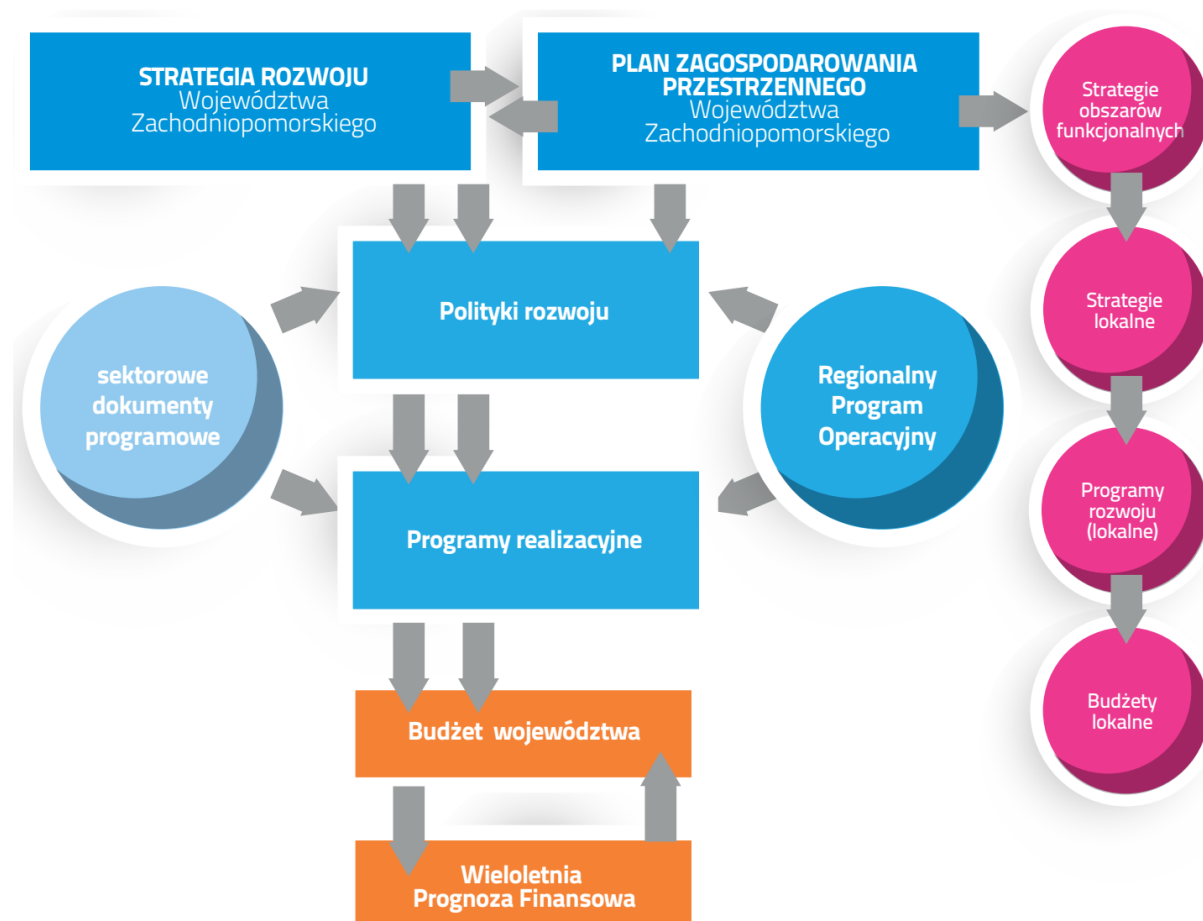
² Bąkowski T., Komentarz do ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.03.80.717), [w:] Bąkowski T., Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Komentarz, Zakamycze 2004.

³ OECD – Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

Prowadzenie polityki regionalnej w oparciu o zasadę zintegrowanego podejścia terytorialnego zakłada ukierunkowanie na wykorzystanie endogenicznego potencjału oraz umożliwia realizację interwencji dostosowanych do lokalnych uwarunkowań.

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 (SRWZ) ustanawia nowy ład programowania i prowadzenia polityki rozwoju przesądzając między innymi o „Terytorialnej i funkcjonalnej koncentracji wsparcia” w celu stworzenia warunków dla zrównoważonego rozwoju obszarów funkcjonalnych i wsparcie ich wewnętrznej dynamiki. SRWZ określa terytorialny wymiar polityki rozwoju, wskazując, że koncentracja działań ukierunkowanych terytorialnie odbywa się w obszarach funkcjonalnych wskazanych w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa. W celu optymalizacji procesu programowania rozwoju regionalnego, w sposób uwzględniający również jego dynamikę, w SRWZ wypracowany został Zachodniopomorski Model Programowania Rozwoju. Strategia i niniejszy Plan stanowią pierwszy szczebel programowania strategicznego. Dokumenty te powstały w oparciu o jednolitą diagnozę uwarunkowań i posiadają pełną zgodność w zakresie terytorialnego wymiaru rozwoju, a rozstrzygnięcia pozostają spójne.

Ryc. 1 Zachodniopomorski Model Programowania Rozwoju

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030

1.1. Ogólny zarys polityki wobec struktury przestrzennej województwa

Przestrzeń województwa jest zróżnicowana pod względem społecznym, gospodarczym i przyrodniczym. Z tego powodu cele i działania polityki przestrzennej województwa muszą być również zróżnicowane – odpowiednie do zastanych uwarunkowań, istniejących potencjałów i barier rozwojowych, zidentyfikowanych na poszczególnych terytoriach. Terytorializacja realizowana jest przez wyznaczenie obszarów, w tym obszarów funkcjonalnych, w których ze względu na uwarunkowania lub potencjały konieczne jest zastosowanie zróżnicowanych celów i narzędzi. Ponadto istotne jest przypisanie konkretnym kierunkom polityki przestrzennej, geograficznych preferencji ich realizacji. Określa się więc wytyczne kształtowania polityki wobec konkretnych przestrzeni województwa. Pozwoli to na lepsze dostosowanie interwencji do potrzeb i predyspozycji konkretnych obszarów województwa oraz racjonalne wykorzystanie środków publicznych, dostosowane do lokalnych potrzeb i potencjałów.

W przestrzeni województwa zidentyfikowane są trzy silne obszary wzrostu.

Dwa z nich związane z największymi miastami (Szczecinem i Koszalinem):

- Szczeciński obszar funkcjonalny (metropolitalny) (SOM),
- Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzki obszar funkcjonalny (KKBOF),

(posiadają one potencjał rozwojowy związany z: kapitałem ludzkim, istniejącą infrastrukturą techniczną i transportową, instytucjami otoczenia biznesu, wielkością rynku zbytu oraz korzyściami aglomeracji),

Trzeci to związany z intensywną turystyką nadmorską i gospodarką morską:

- Obszar nadmorski.

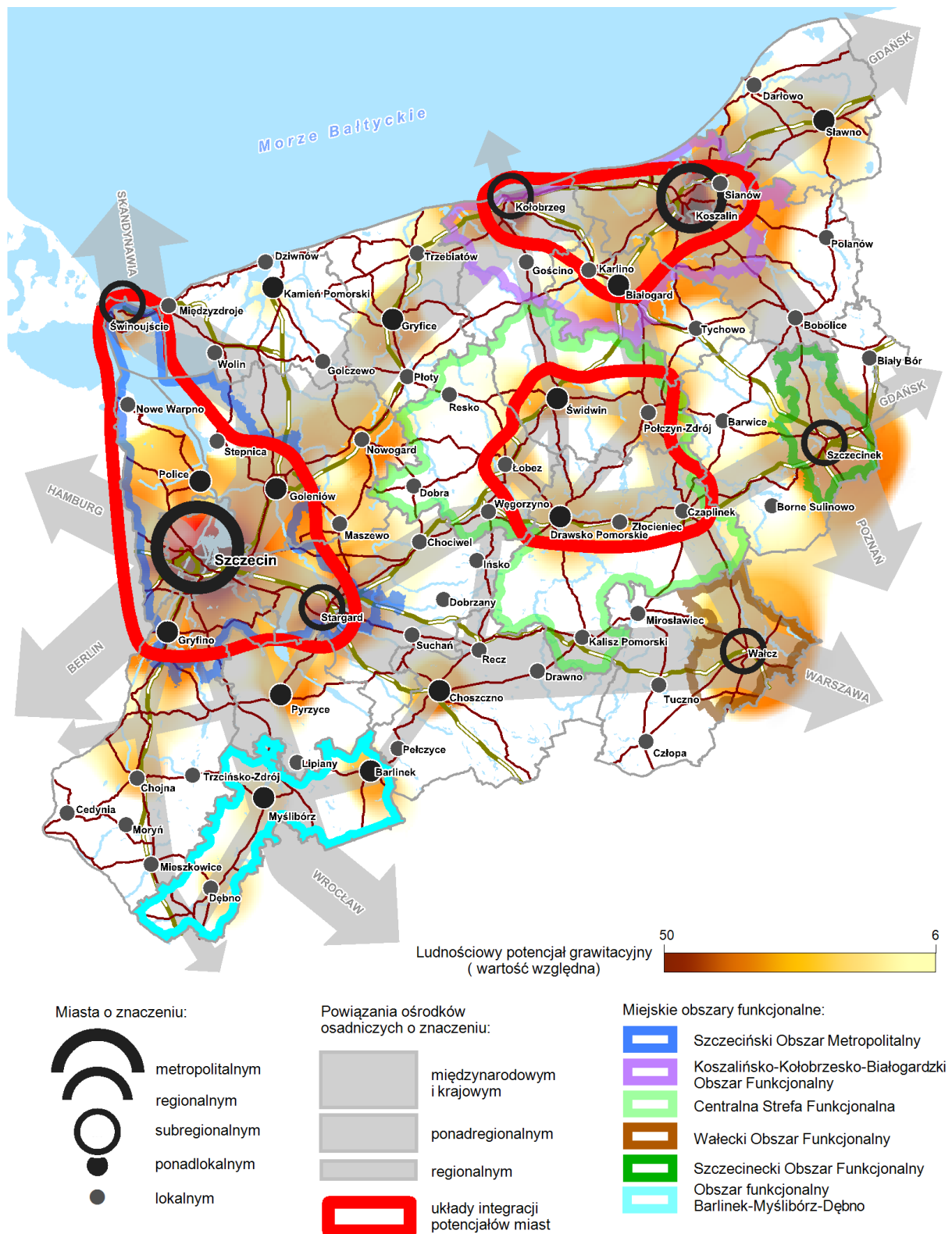
Obszary te zlokalizowane są przy zachodniej i północnej granicy województwa, a ich siła oddziaływania jest ograniczona, w związku z czym wschodnia, południowa i środkowa część Pomorza Zachodniego pozbawiona jest silnych impulsów wzrostu. Z tego powodu na zdecydowanej (ponad 70%) części województwa znajdują się obszary o niskim poziomie rozwoju z pogłębiającymi się procesami marginalizacji. Obszar ten charakteryzuje się niskim rozwojem gospodarczym, pogarszającymi się perspektywami rozwojowymi, słabym dostępem do usług oraz postępującą depopulacją. W związku z tym stanowi obszar funkcjonalny wymagający rozwoju nowych funkcji przy użyciu instrumentów właściwych polityce regionalnej. Istotnym narzędziem ukierunkowanym na przeciwdziałanie negatywnym procesom na tym terenie jest obszar strategicznej interwencji (OSI)⁴ pod nazwą **Specjalna Strefa Włączenia**. Istniejące uwarunkowania, związane z rozmieszczeniem sieci osadniczej, skutkują dość specyficzną sytuacją, w której centrum województwa stało się obszarem peryferyjnym.

Specjalna Strefa Włączenia Pomorza Zachodniego nie stanowi jednorodnego obszaru pod względem potencjałów i przestrzennych uwarunkowań rozwojowych. Zasadne jest zatem wsparcie istniejących w tej strefie potencjałów, którymi bezsprzecznie są ośrodki posiadające istotny kapitał ludnościowy i gospodarczy, dzięki czemu możliwe jest wykreowanie na ich bazie subregionalnych motorów równoważących rozwój na tym obszarze. Ośrodkami takimi są miasta subregionalne Szczecinek i Wałcz, a z uwagi na brak większych miast w centralnej części województwa, układ 6 komplementarnych miast tzw. Centralnej Strefy Funkcjonalnej. W południowo-zachodniej części województwa tworzy się zespół miast Barlinek-Mysłibórz-Dębno, pozostający pod oddziaływaniem lubuskiego ośrodka wojewódzkiego – Gorzowa Wielkopolskiego. Te miasta i zespoły miast wskazano jako miejskie obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym.

---

⁴ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r. poz. 383 z późn. zm).

Ryc. 2 Polityka wobec struktury przestrzennej województwa

Źródło: opracowanie własne RBGPWZ

1.1.1. Ład przestrzenny jako cel nadrzędny polityki przestrzennej

Kształtowanie i podtrzymywanie ładu przestrzennego stanowi podstawę zagospodarowania przestrzennego. Jest więc ład przestrzenny stawiany również za nadrzędny cel Planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego. Ład przestrzenny to takie ukształtowanie przestrzeni,

które tworzy harmonijną całość i uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno--gospodarcze, środowiskowe, kulturowe i kompozycyjno-estetyczne.⁵

Ład przestrzenny obejmuje:

- logikę przestrzenną, wyrażającą się w racjonalnym rozmieszczeniu elementów struktury zagospodarowania przestrzennego,
- optymalizację przepływu towarów i przemieszczeń osób,
- przestrzenną czytelność struktury,
- zachowanie walorów środowiska przestrzeni i środowiska kulturowego,
- dostosowanie struktur zagospodarowania do przyjętych społecznie wzorców zachowań,
- eliminację przestrzeni kryminogennych,
- optymalne relacje pomiędzy centrum a obszarami peryferyjnymi,
- pozytywny wyraz estetyczno-krajobrazowy.

Ład przestrzenny jest więc pożądanym stanem zagospodarowania przestrzennego oraz sposobem jego funkcjonowania, który spełnia kryteria racjonalności społecznej, ekonomicznej, funkcjonalnej, technicznej, ekologicznej, kulturowo-estetycznej. Celem kształtowania ładu przestrzennego jest optymalizacja jakości życia i efektywności ekonomicznej struktur przestrzennych, zmniejszanie dysfunkcji, ograniczanie konfliktów przestrzennych i przeciwdziałanie degradacji środowiska przyrodniczego.

Ład przestrzenny przejawia się i powinien być realizowany w różnych skalach przestrzennych:

- ponadnarodowej (struktury ponadnarodowe, relacje globalnych metropolii, przepływy kontynentalne, obszary wzrostu, ponadnarodowa spójność terytorialna ,koncepcja Europy policentrycznej),
- krajowej (rozmieszczenie ludności i potencjału gospodarczego, przepływy towarów i migracje ludności, policentryczność sieci osadniczej, obszary wzrostu i peryferia, centralizacja kraju, obszary Natura 2000 itp., krajowa sieć transportowa i energetyczna),
- regionalnej (regionalna sieć osadnicza, dostępność do miast i usług, ponadlokalne obszary funkcjonalne, zależność centrów i peryferii, ochrona przyrody na poziomie regionalnym),
- lokalnej (struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy, suburbanizacja, zależność rozmieszczenia względem siebie sposobów użytkowania poszczególnych terenów, minimalizacja konfliktów w terenach o różnym sposobie użytkowania),
- szczegółowej (dzielnica, kwartał, pierzeja, indywidualna działka: na tym poziomie realizowany jest wyraz estetyczny ładu przestrzennego – jakość architektury, kształtowanie przestrzeni publicznej, rozmieszczenie nośników reklamowych, wygląd elewacji, percepcja krajobrazu).

W związku z powyższym wszystkie cele, kierunki i działania zapisane w niniejszym planie przyczyniają się do budowania ładu przestrzennego województwa, a odpowiedzialność za ich realizację spoczywa na wszystkich poziomach zarządzania.

1.1.2. Narzędzia realizacji polityki przestrzennej województwa

Osiągnięcie celów polityki przestrzennej województwa, powinno być realizowane z pomocą całego spektrum działań, dla których plan zagospodarowania przestrzennego województwa pełni funkcję koordynacyjną. Możliwości prowadzenia polityki przestrzennej zależą od pozostających w dyspozycji samorządu województwa instrumentów. Narzędzia prowadzenia polityki przestrzennej podzielić można na bezpośrednie (prawne, w tym system planowania przestrzennego; inwestycje trwałe, gospodarka gruntami) oraz pośrednie (finansowe – stymulujące lub zachęcające do podejmowania działań, informacyjne, lobbying)^{6,7}. W PZPWZ w zakresie realizacji polityki przestrzennej województwa wskazano następujące narzędzia, które zostały przypisane do konkretnych działań służących realizacji celów polityki przestrzennej:

⁵ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

⁶ Domański R., Podstawy planowania przestrzennego, Poznań 1989.

⁷ Gorzym–Wilkowski W.A., Planowanie przestrzenne województwa. Teoria – Ustawodawstwo – Praktyka, Lublin 2013.

- 1) **Planowanie przestrzenne** – jedno z narzędzi polityki przestrzennej polegające na przenoszeniu ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego województwa na szczebel lokalny do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, oraz odpowiednich zadań rządowych i samorządowych (wojewódzkich) do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów rewitalizacji, a także do planów zagospodarowania przestrzennego obszarów funkcjonalnych. Narzędzie obejmuje również współpracę przy tworzeniu przez administrację rządową planów zagospodarowania obszarów morskich. Z uwagi na możliwość lokalizacji inwestycji na podstawie tzw. „specustaw”, planowanie przestrzenne obejmuje również współpracę i opiniowanie decyzji wydawanych na podstawie tych ustaw.
- 2) **Zadania samorządowe** – inwestycje celu publicznego pozostające w kompetencji samorządu województwa, zapisane lub planowane do ujęcia w programach wojewódzkich lub wieloletniej prognozie finansowej. Zarząd województwa uzgadnia projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wyłącznie w zakresie zadań, które mają zapewnione finansowanie lub wprowadza te zadania poprzez ustalenia planu do planów miejscowych na zasadach określonych w art. 44 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
- 3) **Zadania rządowe** – inwestycje celu publicznego pozostające w kompetencji rządu, bądź jednostek mu podległych, zapisane w dokumentach przyjętych przez organy władzy centralnej (sejm, rząd, minister).
- 4) **Inne inwestycje celu publicznego** – inne inwestycje realizujące cele publiczne o znaczeniu ponadlokalnym, niebędące zadaniami wojewódzkimi lub rządowymi, realizowane przez gminy, powiaty (lub ich grupy), operatorów lub w partnerstwie publiczno-prywatnym.

Zadania samorządowe, zadania rządowe i inne inwestycje celu publicznego wprowadza się do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zgodnie z art. 15 ust. 3. pkt 4b UoPiZP w trybie art. 17 i art. 44 tejże ustawy.

- 5) **Terytorializacja polityki rozwoju** – narzędzie polityki regionalnej, polegające na ukierunkowaniu działań na konkretne terytoria. Narzędzie to wykorzystywane będzie w formie wsparcia dla konkretnych obszarów, w tym obszarów funkcjonalnych. Takie postępowanie pozwoli wspierać obszary, w których dane działanie przyniesie największe efekty, jak również wyeliminować działania niepożądane w określonych obszarach. W ramach terytorializacji polityki rozwoju stosowane są następujące instrumenty:
  - **Strategiczna interwencja** województwa zachodniopomorskiego obejmuje obszary, na których dochodzi do kumulacji negatywnych zjawisk o charakterze społeczno-gospodarczym, konfliktów przestrzennych związanych ze sposobem wykorzystania ich potencjału przyrodniczego i kulturowego. Jednym z nich jest Specjalna Strefa Włączenia, która stanowi instrument terytorializacji polityki rozwoju województwa służący wspieraniu obszarów o najbardziej niekorzystnych wskaźnikach rozwojowych. Adresowana jest do obszarów koncentracji deficytów rozwojowych w dziedzinie infrastrukturalnej, jak i społecznej, a także obszarów wiejskich, które w wyniku słabej dostępności do ośrodków wzrostu narażone są na stałą marginalizację i nieuczestniczenie w rozwoju. Wachlarz działań jest bardzo szeroki i koncentruje się wokół trzech obszarów tematycznych: aktywizacji infrastrukturalnej, gospodarczej i społecznej obszarów wymagających specjalnego wsparcia.
  - **Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)** są podstawowym narzędziem skierowanym do głównych ośrodków wzrostu województwa, tj. obszarów funkcjonalnych miasta wojewódzkiego – Szczecina (Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego) oraz miasta o znaczeniu ponadregionalnym – Koszalina (Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego) i innych obszarów miejskich. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne to partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego (JST) miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie (miasto i samorządy znajdujące się w jego oddziaływaniu), które mogą realizować wspólne przedsięwzięcia, łączące działania finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Drugą kategorią są tereny i ośrodki o potencjale rozwojowym z największą zdolnością do kreowania wzrostu gospodarczego oraz dające największe szanse osiągnięcia oczekiwanego rezultatu. Celem ZIT jest zintegrowanie projektów odpowiadających kompleksowo na potrzeby i problemy, sprzyjanie integracji całego obszaru oraz promowanie partnerskiego modelu współpracy.

- **Kontrakt Samorządowy (KS)** to jedna z podstawowych form realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego (RPOWZ) 2014-2020, negocjacyjne narzędzie planowania i realizacji zintegrowanych przedsięwzięć istotnych dla rozwoju danego obszaru (a w konsekwencji całego regionu), tworzone w oparciu o współpracę wszystkich partnerów procesów rozwojowych obecnych na danym obszarze. KS realizowany będzie przede wszystkim w celu wzmocnienia rozwoju gospodarczego obszaru nim objętego, będącego podstawą do zapewnienia spójności społecznej i infrastrukturalnej.
  - **Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność**, którego celem jest zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, zwiększenie potencjału gospodarczego oraz aktywności społecznej i zawodowej. Instrument umożliwia lokalnym społecznościom inicjowanie i realizację w sposób partycypacyjny działań rozwojowych odpowiadających na wyzwania społeczne, środowiskowe i gospodarcze danego obszaru
  - **preferencje dla konkretnych obszarów** w konkursach ogłaszanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego i innych programach, narzędziach i instrumentach, którymi dysponuje województwo, lub w których przedstawiciele samorządu województwa mają prawo głosu.
- 6) **Lobbing** – działanie decydentów, organów i instytucji samorządu województwa w politycznych organach sąsiednich samorządów, w organach państwa, państw ościennych bądź organach Unii Europejskiej, w celu uzyskania korzystnych dla rozwoju województwa rozstrzygnięć prawnych, organizacyjnych i finansowych, polegających np. na lokalizacji lub kontynuacji określonych inwestycji, decyzji czy przedsięwzięć; działanie to obejmować może przedstawianie politykom i organom decyzyjnym dobrze umotywowanych racji województwa, racji stanu, korzyści ekonomicznych dla budżetu państwa, pozytywnych skutków społecznych itp.
- 7) **Działania programowe** – programy/inicjatywy nakierowane na rozwiązywanie konkretnych problemów, integrujące działania różnych partnerów, w oparciu o środki z różnych dostępnych źródeł.

Plan określa również **obszar działania** wskazujący lokalizację lub preferowany zasięg konkretnych działań. W tym miejscu, w przypadku inwestycji celu publicznego, wskazywane są gminy lub obszary, na których zlokalizowana będzie inwestycja. W pozostałych przypadkach, zwłaszcza w zakresie terytorializacji polityki, wskazuje się obszary, na których poszczególne działania powinny się koncentrować. Wskazanie obszaru działania w zależności od rodzaju działania oraz rodzaju użytego instrumentu oznacza:

- jedyny obszar, na którym działanie będzie mogło być realizowane (działania, konkursy, interwencje kierowane tylko dla tych obszarów) lub
- obszar preferowany dla działań, które mogą być realizowane na terenie całego województwa.

Obszar ten powinien być brany pod uwagę w pierwszej kolejności, dodatkowo punktowany w konkursach. Decyzja, czy wskazany obszar będzie jedynym na, którym będzie prowadzone konkretne działanie, czy preferowanym spośród całego obszaru województwa, podejmowana będzie indywidualnie w zależności od konkretnej sytuacji.

1.2. Struktura zapisów celów i kierunków polityki przestrzennej województwa w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego

Cele i kierunki wskazane w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego podzielono na 3 części: odnoszące się do całego obszaru województwa, do obszarów funkcjonalnych oraz obszaru Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego jako Plan zagospodarowania miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego⁸.

W tych częściach wydzielono następujące cele polityki przestrzennej województwa:

- Cel I. Wzmacnianie powiązań zewnętrznych województwa.
- Cel II. Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego.
- Cel III. Rozwój potencjału ludnościowego.
- Cel IV. Przekształcenia sieci osadniczej.
- Cel V. Ochrona dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.
- Cel VI. Rozwój infrastruktury społecznej.
- Cel VII. Wzrost i rozwój gospodarczy.
- Cel VIII. Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej oraz sprawności systemu transportowego.
- Cel IX. Rozbudowa infrastruktury technicznej, poprawa gospodarki wodno-ściekowej, rozwój energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii i zwiększenie dostępności cyfrowej.
- Cel X. Rozwój infrastruktury obronności i bezpieczeństwa państwa.

Obszary funkcjonalne w polityce przestrzennej województwa

- Cel XI. Wykorzystanie wspólnego potencjału i integracja miejskich obszarów funkcjonalnych.
- Cel XII. Racjonalizacja rozwoju gospodarczego i ochrona zasobów w obszarze funkcjonalnym Strefy Przybrzeżnej.
- Cel XIII. Przeciwdziałanie marginalizacji i wsparcie rozwoju w obszarze funkcjonalnym Specjalnej Strefy Włączenia.
- Cel XIV. Poprawa spójności wewnętrznej i przełamywanie peryferyjności przygranicznego obszaru funkcjonalnego.

Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego ośrodka funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego

- Cel XV. Rozwój funkcji metropolitalnych Szczecina oraz jego roli w europejskiej i krajowej sieci miast.
- Cel XVI. Racjonalizacja struktury funkcjonalno-przestrzennej i sieci osadniczej oraz wzmocnienie funkcji miejskich.
- Cel XVII. Poprawa standardów życia mieszkańców.
- Cel XVIII. Ochrona walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego.

---

⁸ Zgodnie z art. 39 ust. 6 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dla miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego uchwała się plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego jako część planu zagospodarowania przestrzennego województwa.

Cel XIX. Wzmacnianie szczecińskiego obszaru funkcjonalnego jako ośrodka wzrostu gospodarczego.

Cel XX. Wzmacnianie wewnętrznych i zewnętrznych powiązań transportowych.

Cel XXI. Utworzenie w SOM sprawnie działających systemów infrastruktury technicznej w dziedzinie energetyki, gospodarki odpadami i ochrony przeciwpowodziowej.

W obrębie poszczególnych celów wskazane są kierunki zagospodarowania przestrzennego, spełniające warunki ich realizacji.

Cele i kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa sformułowane zostały w oparciu o istniejące uwarunkowania, z uwzględnieniem pożądanego kształtu przestrzeni regionalnej i rozwoju społeczno-gospodarczego regionu w perspektywie obowiązywania planu.

Integralnymi częściami Planu są:

- Mapa planu zagospodarowania przestrzennego województwa - kierunki rozwoju
- Mapa planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego (SOM).

W ramach kierunków zagospodarowania przestrzennego wyodrębniono cztery kategorie działań: ustalenia, zalecenia, projekty i rekomendacje. Ustaleniom i zaleceniom przypisano narzędzia realizacji, natomiast projektom i rekomendacjom – podmioty odpowiedzialne i adresatów.

- 1) **Ustalenia** są to działania lub zasady, które będą zgłaszane w formie wniosków do wojewódzkich dokumentów planowania przestrzennego (planów zagospodarowania przestrzennego województwa ościennych, planów zagospodarowania przestrzennego obszarów funkcjonalnych), gminnych dokumentów planistycznych (studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego), oraz do dokumentów krajowych i międzynarodowych odnoszących się do przestrzeni województwa. Skala ustaleń dotyczy merytorycznego zakresu tych dokumentów i obszaru, dla którego dokument będzie sporządzany. W przypadku dokumentów gminnych – wprowadzenie ustaleń do dokumentu planistycznego jest warunkiem uzgodnienia przez samorząd województwa.
- 2) **Zalecenia** to działania lub zasady polityki przestrzennej województwa, które powinny być brane pod uwagę przy sporządzaniu dokumentów dotyczących planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego i podejmowaniu działań innego typu, mających wpływ na ład przestrzenny na obszarze województwa. Zalecenia wskazują sposoby realizacji celów i kierunków polityki przestrzennej, zapewniających spójność polityki regionalnej i planowania przestrzennego. Zalecenia stanowią wytyczne prowadzenia polityki przestrzennej województwa, wymagające uwzględnienia przez organy samorządu województwa i jednostki im podległe. Dla pozostałych jednostek samorządu terytorialnego zalecenia nie są wiążące i nie mogą być podstawą odmowy uzgodnienia dokumentu, jednakże są informacją, że działania wbrew zaleceniom są sprzeczne z polityką przestrzenną województwa i jako takie nie będą przez województwo wspierane.
- 3) **Projekty** to propozycje sporządzenia dokumentów analitycznych, studialnych, planistycznych i strategicznych z dziedziny zagospodarowania przestrzennego województwa, dotyczących działań dotychczas niezrealizowanych lub realizowanych w niedostatecznym zakresie. Adresatami są: administracja rządowa, samorządy terytorialne, uczelnie i inne instytucje, w gestii których leży podejmowanie tych działań.
- 4) **Rekomendacje** to propozycje ustalenia zasad (np. norm prawnych) lub podjęcia działań dotyczących zagospodarowania przestrzennego województwa, skierowane według kompetencji do instytucji na zewnątrz lub wewnątrz województwa. Rekomendacje adresowane są do konkretnych podmiotów decyzyjnych.

W odniesieniu do poszczególnych działań wskazane są obszary województwa objęte ich zasięgiem.

Do każdego ustalenia i zalecenia wskazane zostały narzędzia ich realizacji opisane w rozdziale 1.1.2.

W przypadku projektów wskazano podmioty kompetentne do wykonania tych projektów.

W przypadku rekomendacji wskazane są również obszary wykraczające poza granice województwa oraz podmioty, do których rekomendacje są adresowane.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa, jako wojewódzki dokument planistyczny, ma charakter aktu kierownictwa wewnętrznego, dlatego wszystkie kategorie działań w nim zapisane są wiążące dla organów samorządu województwa i jednostek im podległych, szczególnie przy sporządzaniu i realizacji dokumentów strategicznych, programowych i operacyjnych.

2. CELE I KIERUNKI KSZTAŁTOWANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA

Strategicznym celem polityki przestrzennej województwa zachodniopomorskiego jest zrównoważony rozwój województwa służący efektywnemu wykorzystaniu jego przestrzeni, w celu zwiększenia konkurencyjności, sprawności funkcjonowania, a także wzrostowi jakości życia mieszkańców oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym. Rozwój opierać się ma o terytorialnie zróżnicowane potencjały rozwojowe i przełamywanie zdiagnozowanych barier. Istotne jest podnoszenie konkurencyjności największych ośrodków miejskich w skali kraju i Regionu Morza Bałtyckiego, przy jednoczesnym przeciwdziałaniu marginalizacji obszarów peryferyjnych, leżących poza oddziaływaniem dużych miast. W tym celu konieczne jest zarówno podnoszenie poziomu rozwoju największych miast i ich obszarów funkcjonalnych, jak również wsparcie i integracja istniejących potencjałów na obszarach peryferyjnych.

2.1. Cel I. Wzmacnianie powiązań zewnętrznych województwa

Głównym celem rozwoju powiązań zewnętrznych województwa zachodniopomorskiego jest urzeczywistnienie aspiracji regionu związanych ze wznowieniem historycznej roli Szczecina jako wiodącego ośrodka morskiego i portowego w tej części basenu Morza Bałtyckiego, jak również wykorzystanie unikatowego położenia w przestrzeni Polski, dla budowania przewagi konkurencyjnej regionu. Realizacji tego celu służyć ma m.in. przejście roli krajowego lidera współpracy w Regionie Morza Bałtyckiego, zwłaszcza z najbliższymi światowymi metropoliami: Wielką Kopenhagą (Øresund), Berlinem i Hamburgiem. Utrzymywanie ścisłych relacji z innymi regionami, umożliwi podejmowanie wspólnych inicjatyw gospodarczych, społecznych, środowiskowych i naukowych. Współpraca taka ma być także instrumentem wdrożenia zasady spójności terytorialnej w obrębie Regionu Morza Bałtyckiego i Unii Europejskiej. Aspiracjom regionu sprzyja strategiczne położenie i bezpośrednie sąsiedztwo z niemieckimi Krajami Związkowymi oraz Skandynawią poprzez Bałtyk. Właśnie współpraca z regionami skandynawskimi wymaga szczególnego zacieśnienia z uwagi na nie w pełni wykorzystany potencjał działań w tym kierunku.

WOJEWÓDZTWO A OTOCZENIE ZEWNĘTRZNE SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Położenie województwa w Regionie Morza Bałtyckiego, w sąsiedztwie Niemiec, Danii i Szwecji jako impuls do zwiększenia aktywności transgranicznej i bałtyckiej.
- Bliskość Szczecina wobec metropolii: Berlina, Hamburga i Regionu Wielkiej Kopenhagi i Skanii determinantą zwiększenia aktywności Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego w kontaktach gospodarczych i wymianie doświadczeń z północnymi Niemcami i Skandynawią.
- Funkcjonowanie intensywnej współpracy międzyregionalnej z sąsiadującymi regionami niemieckimi. Postulowana współpraca z regionami duńskimi i szwedzkimi, po uprzedniej analizie potencjałów i barier współpracy.
- Oddziaływanie funkcjonalne Szczecina na terytorium Niemiec w obszarze postulowanego Transgranicznego Regionu Metropolitalnego Szczecina kierunkiem rozwoju integrującym przestrzennie sąsiadujące regiony niemieckie, przy jednoczesnej konieczności dalszych działań wdrożeniowych. Potrzeba zwiększonej, międzysektorowej analizy kierunków rozwoju regionalnej gospodarki, prowadzenia bieżącego monitoringu transgranicznego regionu metropolitalnego i działań na rzecz wzmocnienia otoczenia naukowo-badawczego, z uwagi na znaczącą pozycję województwa w systemie Transeuropejskich Sieci Transportowych TEN-T, funkcjonowanie portów morskich i śródlądowych oraz działalność terminalu LNG.
- Spójne priorytety województwa zachodniopomorskiego z sąsiednimi regionami jako podstawa wspólnych działań lobbingsowych, nakierowanych na integrację przestrzenną regionów sąsiadujących.

Kierunek 1. Rozwój współpracy w dziedzinie planowania przestrzennego i polityki regionalnej w Regionie Morza Bałtyckiego		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Wzmocnienie pozycji województwa w Regionie Morza Bałtyckiego poprzez aktywizację współpracy z regionami Republiki Federalnej Niemiec, Danii i Szwecji oraz dalszymi krajami nadbałtyckimi (Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia, Rosja)	Lobbing, działania programowe	Całe województwo
2. Przejęcie przez Szczecin roli krajowego lidera w dziedzinie współpracy z północnymi regionami Republiki Federalnej Niemiec i Skandynawią (w tym realizacja Wspólnej Wizji Przyszłości 2030 dla polsko-niemieckiego obszaru powiązań w odniesieniu do priorytetów rozwoju i rozpoznawalności TRMS)	Lobbing, działania programowe	Szczecin, Transgraniczny Region Metropolitalny Szczecina
3. Utworzenie w Szczecinie instytutu naukowo-badawczego zajmującego się gospodarką morską, współpracą transbałtycką, skandynawistyką	Lobbing, działania programowe	Szczecin
4. Umacnianie transgranicznego oddziaływania Szczecina przez aktywną współpracę z Kopenhagą oraz innymi miastami i regionami Skandynawii, zwłaszcza z regionem Wielkiej Kopenhagi (Region Øresund)	Lobbing, działania programowe	Szczecin
5. Nawiązanie współpracy naukowej i gospodarczej Szczecina z Hamburgiem	Lobbing, działania programowe	Całe województwo
6. Rozwój sieci współpracy miast bałtyckich	Lobbing, działania programowe	Całe województwo
<i>Projekty</i>	<i>Podmiot odpowiedzialny</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Wspólne projekty w ramach Regionu Morza Bałtyckiego dotyczące intensyfikacji transportu morskiego i współpracy naukowo-technicznej, gospodarczej, kulturalnej oraz w zakresie tworzenia polityki regionalnej	Uczelnie wyższe, administracja rządowa, samorządy terytorialne,	Całe województwo

Kierunek 2. Rozwój współpracy transgranicznej z Republiką Federalną Niemiec w dziedzinie planowania przestrzennego i polityki regionalnej		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Wzmocnienie międzyregionalnej i transgranicznej współpracy w dorzeczu Odry	Działania programowe	Całe województwo
2. Intensyfikacja współpracy Szczecina z Berlinem	Działania programowe	Szczecin
3. Współpraca z Meklemburgią-Pomorzem Przednim i Brandenburgią w zakresie transgranicznych obszarów chronionych, edukacji, kultury, logistyki, energetyki i planowania przestrzennego	Działania programowe	Całe województwo
4. Współpraca z Meklemburgią-Pomorzem Przednim i Brandenburgią w zakresie zagospodarowania turystycznego obszarów transgranicznych Dolnej Odry i Zalewu Szczecińskiego	Działania programowe	Szczecin, Świnoujście oraz gminy w powiatach: goleniowskim, gryfińskim, kamieńskim, polickim
5. Rozwój transgranicznego systemu informacji przestrzennej oraz stałego monitoringu TRMS	Działania programowe	Całe województwo
6. Wzmacnianie korzystnych powiązań komunikacyjnych i infrastrukturalnych pomiędzy województwem a Republiką Federalną Niemiec, a także rozwój systemu informacji	Lobbing, planowanie przestrzenne, działania programowe	Całe województwo

o transgranicznej ofercie transportowej		
<i>Projekty</i>	<i>Podmiot odpowiedzialny</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Opracowanie analiz i opracowań określonych do realizacji w koncepcji Przyszłości 2030 dla polsko-niemieckiego obszaru powiązań	Rada Ministrów, samorządy województw	Całe województwo
2. Studium komunikacyjne w zakresie powiązań transgranicznych	Rada Ministrów, samorządy województw	Całe województwo
3. Studium Transgranicznego Regionu Metropolitalnego Szczecina: realizacja kolejnych etapów koncepcji	Samorządy terytorialne	Przygraniczny Obszar Funkcjonalny

Kierunek 3. Współpraca i koordynacja polityki przestrzennej z sąsiednimi województwami		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Współpraca z sąsiednimi województwami w zakresie lobbingu na rzecz priorytetów Strategii Rozwoju Polski Zachodniej	Lobbing	Województwa: zachodniopomorskie, lubuskie, pomorskie, wielkopolskie
2. Współpraca w zakresie leżących na styku województw obszarów chronionych	Planowanie przestrzenne, działania programowe	Województwa: zachodniopomorskie, lubuskie, pomorskie, wielkopolskie
3. Współpraca z województwem lubuskim w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> rozwoju Środkoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC, w tym starania o ciągłość i podniesienie parametrów infrastruktury transportu śródlądowego drogowego i kolejowego, budowania strategii rozwoju obszarów funkcjonalnych miast leżących przy granicy województw (Gorzów Wielkopolski, Kostrzyn nad Odrą i zespół miast Barlinek – Myślibórz – Dębno), długodystansowych tras rowerowych (w tym w szczególności Trasa Blue Velo – Odrzańska Trasa Rowerowa) 	Lobbing, planowanie przestrzenne, działania programowe	Województwa zachodniopomorskie i lubuskie
4. Współpraca z województwem pomorskim w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> lobbingu na rzecz wsparcia, leżących na obszarze obu województw, obszarów o niższym poziomie rozwoju (terenów popegeerowskich), obsługi mieszkańców w obszarach funkcjonalnych miast leżących przy granicy województw (Szczecinek, Słupsk, Człuchów), długodystansowych tras rowerowych w szczególności trasy nadmorskiej (Velo Baltica) i Trasy Pojezierzy Zachodnich, gospodarki morskiej 	Działania programowe, lobbing	Województwa zachodniopomorskie i pomorskie
5. Współpraca z województwem wielkopolskim w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> lobbingu na rzecz budowy drogi S11 na odcinku Poznań – Kołobrzeg oraz drogi S-10 wraz z optymalizacją przebiegu tych dróg, budowania wspólnego potencjału i współpracy miast przygranicznych (Wałcz–Piła), turystyki, tras i szlaków turystycznych w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> przedłużenia do Poznania szlaku rowerowego Bałtyk–Wałcz („Stary Kolejowy Szlak”) szlaków na rzekach przepływających przez oba województwa 	Lobbing, działania programowe	Województwa zachodniopomorskie i wielkopolskie

2.2. Cel II. Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego

Głównym celem w tym zakresie jest stworzenie optymalnych warunków podnoszących jakość życia człowieka, poprzez zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Realizacja koncepcji sieci obszarów chronionych powinna przyczynić się do rozwoju ponadregionalnych przyrodniczych powiązań zewnętrznych oraz utworzenia warunków do powstania szlaków migracyjnych dla zwierząt. Istotnym zagadnieniem jest prowadzenie analiz nad dynamiką zachodzących przemian w środowisku przyrodniczym, związanych ze zmianami klimatycznymi oraz prognozowanymi skutkami tych zmian. Priorytetowe jest racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych, takich jak wody powierzchniowe, wody podziemne oraz kopaliny, dla prawidłowego funkcjonowania środowiska życia człowieka, a także przeciwdziałanie zmianom klimatu i adaptacja do prognozowanych jego zmian. W obszarach silnie zurbanizowanych, zwłaszcza w funkcjonalnych obszarach miejskich, należy dążyć do rozbudowy i połączenia wewnętrznych układów ekologicznych z obszarami otwartymi poprzez system zielonych pierścieni i klinów.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Duża różnorodność krajobrazu związana z młodoglacjalną rzeźbą terenu, determinującą podstawowe funkcje użytkowania.
- Bardzo korzystne warunki pozyskiwania energii wiatrowej w obszarze wybrzeża Bałtyku, obrzeża Zalewu Szczecińskiego i wyższych partiach wzniesień Pojezierza Pomorskiego.
- Korzystne warunki do pozyskiwania energii słonecznej na obszarach wybrzeża Bałtyku (od Świnoujścia po Kołobrzeg), Pojezierza Wałeckiego oraz doliny Odry (od Kostrzyna po Cedynię).
- Najwyższy potencjał hydrotechniczny Drawy, Regi, Gwdy, Parsęty, spośród rzek przepływających przez województwo.
- Bogactwo jezior i naturalnych zbiorników: ponad 5% udziału wód powierzchniowych na obszarze województwa (średnia krajowa: 2%).
- Występowanie najżyźniejszych gleb (jak czarnoziemy i brunatne właściwe) w południowo-zachodniej części województwa m.in. w gminach Pyrzyce, Stargard, Cedynia, Chojna, Moryń, Kołbaskowo oraz w pasie nadmorskim w gminach Mielno, Będzino i Postomino.
- Kruszywa naturalne, piaski, torfy, ropa naftowa, gaz ziemny i kreda jeziorna – głównymi kopalinami eksploatowanymi w województwie.
- Wydobycie ropy naftowej i gazu ziemnego w województwie stanowiące 33,6% krajowego wydobycia ropy naftowej i 9,3% gazu ziemnego.
- Lokalizacja w województwie zachodniopomorskim jedyne eksploatowanego w Polsce złoża gazu azotowego – Cychry (gm. Dębno).
- Duża powierzchnia lasów (36,47% pow. województwa) istotnym potencjałem dla rozwoju przemysłu drzewnego, energetyki w oparciu o biomasę, turystyki, bioróżnorodności i roli ochronnej.
- Konflikty przestrzenne na obszarach nadmorskich w związku z występowaniem najkorzystniejszych warunków do pozyskiwania energii słonecznej i wiatrowej oraz wysokich walorów krajobrazowych i turystycznych.
- Prognozowany wzrost sztormowości i zagrożeń powodziowych w strefie brzegowej Bałtyku.
- Możliwy wzrost poziomu morza na południowym brzegu Bałtyku o 30-80 cm, a temperatury wody o 2°C do 2100r. (źródło: Second Assessment of Climate Change for the Baltic Sea Basin).
- Możliwy wpływ spadku zasolenia Morza Bałtyckiego na zmniejszenie populacji dorsza.
- Wpływ zeutrofizowanych wód Zalewu Szczecińskiego na jakość wód Zatoki Pomorskiej, a zanieczyszczeń wnoszonych przez Odrę – na wody Zalewu Szczecińskiego.
- Duża bioróżnorodność fauny i flory województwa zachodniopomorskiego. Główne obszary występowania gatunków chronionych i zagrożonych wyginięciem: obszar doliny Odry, pas nadmorski, pas pojezierzy.
- Rzeki Odra (zwłaszcza jej dolny odcinek wraz z estuarium i rejon ujścia Warty) oraz Drawa ze

swoim dopływem Płociczną – akwenami o najbogatszej ichtiofaunie.

- Cenne gatunki chronionych ssaków na terenie województwa: żubry (w Wolińskim Parku Narodowym oraz dziko żyjące w okolicach Mirosławca), wilki migrujące w okolicach Cedyni, Mirosławca, Puszczy Drawskiej, 14 gatunków nietoperzy oraz ssaki morskie, tj. foka szara, morświn.
- Największe bogactwo gatunków awifauny w obszarze Międzyodrza, będącego najważniejszą ostoją ptaków wodno-błotnych w Polsce wraz z terenami jeziora Dąbie i Zalewu Szczecińskiego.
- Około 47% powierzchni województwa objęte jest różnymi formami ochrony przyrody.

Kierunek 1. Zachowanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych i przeciwdziałanie negatywnym skutkom antropopresji		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Zachowanie odmienności typów krajobrazów: ochrona krajobrazów na terenach silnej antropopresji	Planowanie przestrzenne	W szczególności dolina rzeki Odry, wybrzeże Bałtyku i Zalewu Szczecińskiego, na obszarach pojezierzy i w kompleksach leśnych
2. Zrównoważenie i dostosowanie rozwoju przestrzennego na obszarach rekreacyjno-wypoczynkowych strefy brzegowej Bałtyku, Zalewu Szczecińskiego i pojezierzy do warunków i stanu środowiska przyrodniczego: <ul style="list-style-type: none"> • rozdzielanie przestrzeni między jednostkami osadniczymi przez wprowadzanie terenów zielonych, • niedopuszczenie do nadmiernej koncentracji struktur osadniczych, • prowadzenie monitoringu chłonności turystycznej poszczególnych ekosystemów, • rezerwowanie terenów na systemy parkingów strategicznych 	Planowanie przestrzenne	Świnoujście oraz gminy w powiatach: drawskim, goleniowskim, gryfickim, kamieńskim, kołobrzesckim, koszalińskim, polickim, sławieńskim
3. Tworzenie warunków sprzyjających funkcjonowaniu korytarzy ekologicznych poprzez zapewnienie migracji zwierząt z ominięciem barier antropogenicznych, w szczególności komunikacyjnych	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
4. Utrzymanie i tworzenie zielonych pierścieni wokół miast wraz z utrzymaniem i przywróceniem drożności miejskich systemów ciągów ekologicznych	Planowanie przestrzenne	SOM i KKBOF

Kierunek 2. Przeciwdziałanie niekorzystnym zmianom klimatycznym oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Zwiększenie obszarów zieleni na terenach zurbanizowanych	Planowanie przestrzenne	Miasta, obszary funkcjonalne miast
2. Zwiększanie retencji wód na obszarach zurbanizowanych przez: <ul style="list-style-type: none"> • ustanowienie zwiększania retencji, jako priorytetu projektowania systemów kanalizacji deszczowej, • wykorzystywanie zagłębień i oczek wodnych do retencji, • zwiększanie powierzchni biologicznie czynnej, przeciwdziałanie zasklepie- 	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Miasta, obszary funkcjonalne miast

niu gruntu, w tym poprzez zwiększenie powierzchni biologicznie czynnej działek budowlanych, • wprowadzenie wtórnego wykorzystania wód w celach gospodarczych, zwłaszcza na terenach przeznaczonych pod funkcje usługowe i produkcyjne		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Kompleksowa modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej i wielorodzinnych budynków mieszkaniowych	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasta województwa
2. Zmniejszenie indywidualnego transportu samochodowego w centrach miast, za pomocą budowy zintegrowanego transportu publicznego	Terytorializacja polityki rozwoju	SOM, KKBOF, Szczeciński OF i Wałecki OF
3. Zmniejszenie indywidualnego, sezonowego transportu samochodowego na obszarach turystycznych poprzez zapewnienie zrównoważonych rozwiązań transportowych, w tym w ramach ściśle powiązanych rozwiązań zrównoważonej mobilności	Terytorializacja polityki rozwoju	Strefa nadmorska i przybrzeżna
4. Rozwój systemów monitoringu i ostrzegania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi	Działanie programowe	Całe województwo
5. Rozwój pozyskiwania energii odnawialnej (wykaz działań w rozdziale 2.9: cel IX, kierunki 4 i 5)	Działania programowe	Całe województwo
6. Prowadzenie monitoringu powietrza, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów przekroczeń w danej strefie	Działanie programowe	Całe województwo
7. Ograniczenie nowej zabudowy w obszarach zagrożonych potencjalnymi skutkami wzrostu poziomu morza	Planowanie przestrzenne	Gminy Zalewu Szczecińskiego i obszary nadmorskie
<i>Projekty</i>	<i>Podmiot odpowiedzialny</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Strategia dla strefy nadmorskiej i przybrzeżnej minimalizacji negatywnych skutków prawdopodobnego podniesienia się poziomu morza	Administracja rządowa we współpracy z samorządami terytorialnymi	Strefa nadmorska i przybrzeżna
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Wyznaczenie obszarów zagrożonych potencjalnymi skutkami zmian klimatu lub opracowanie metodyki ich wyznaczenia, w szczególności podniesienia się poziomu morza	Administracja rządowa, instytucje naukowe	Strefa nadmorska i przybrzeżna
2. Monitoring wrażliwości ekosystemów na zmiany klimatyczne oraz wprowadzanie działań minimalizujących negatywny wpływ zmian klimatycznych w środowisku przyrodniczym	Administracja rządowa	Całe województwo

Kierunek 3. Ochrona i racjonalne korzystanie z zasobów wód powierzchniowych i podziemnych		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Ochrona jeziora Miedwie, jako głównego zbiornika wody pitnej	Planowanie przestrzenne	Zlewnia rzeki Płoni w powiatach: choszczeńskim, gryfińskim, myśliborskim, pyrzyckim, stargardzkim

2. Ochrona udokumentowanych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych nr: 102, 118, 120, 122, 123, 125, 126, 127, 134, 135, 136	Planowanie przestrzenne	Gminy: Barlinek, Biały Bór, Bierzwnik, Bobolice, Boleszkowice, Borne Sulinowo, Czaplina, Człopa, Wałcz (miejska i wiejska), Dębno, Dobra Szczecińska, Drawno, Drawsko Pomorskie, Goleniów, Grzmiąca, Kalisz Pomorski, Kobylanka, Kołbaskowo, Maszewo, Mieszkowice, Międzyzdroje, Mirosławiec, Pełczyce, Polanów, Police, Stara Dąbrowa, Stargard (miejska i wiejska), Szczecin, Szczecinek (miejska i wiejska), Tuczno, Tychowo, Wierzchowo, Wolin, Złocieniec
3. Poprawa bilansu wodnego zlewni oraz zwiększenie odporności na zagrożenia naturalne	Działania programowe	Całe województwo
4. Budowa lub modernizacja urządzeń wodnych małej retencji	Terytorializacja polityki rozwoju	Obszary najbardziej narażone na skutki suszy
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Zahamowanie wzrostu eutrofizacji poprzez ograniczenie wpływu substancji biogenicznych (azot i fosfor)	Działania programowe, terytorializacja polityki rozwoju	W szczególności rejon Pojezierza Drawskiego i Szczecińskiego oraz północno-zachodnia część wokół Zalewu Szczecińskiego i ujściowego odcinka Odry
2. Odtworzenie i ochrona istniejących systemów wodno-błotnych w celu poprawy stosunków wodnych	Działania programowe, planowanie przestrzenne	Całe województwo
3. Budowa kanalizacji sanitarnej na terenach zabudowy nad brzegami akwenów	Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego	Całe województwo, a w szczególności wody Zalewu Szczecińskiego i jeziora Dąbie, inne jeziora w obrębie miast
4. Prowadzenie monitoringu wód przybrzeżnych i przejściowych	Działania programowe	Całe województwo

Kierunek 4. Ochrona i racjonalne wykorzystanie strefy brzegowej morza		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa, rozbudowa i utrzymanie systemu zabezpieczenia przeciwpowodziowego terenów nadmorskich, w tym usuwanie uszkodzeń w systemie zabezpieczenia przeciwpowodziowego brzegów morskich	Zadania rządowe	Gminy nadmorskie
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Na terenach położonych poniżej 2,5 m n.p.m. – jako zagrożonych fizycznym zniszczeniem, powodzią odmorskimi i zabagnieniem terenu – ograniczanie stałego zainwestowania do terenów wyznaczonych już w gminnych dokumentach planistycznych	Planowanie przestrzenne	Gminy nadmorskie

2. Wyposażenie terenów zainwestowanych o rzędnej poniżej + 2,5 m n.p.m. w rozwiązania odwodnieniowe, neutralizujące skutki powodzi odmorskich i zabagnień lub likwidacja/relokacja zainwestowania	Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego	Gminy nadmorskie
3. Na zapleczu brzegów klifowych, zarówno aktualnie czynnych, jak i martwych, w odległości mniejszej niż 200 m od górnej krawędzi klifów należy ograniczać lokalizację trwałego zainwestowania do terenów wyznaczonych już w dokumentach planistycznych	Planowanie przestrzenne	Gminy nadmorskie
4. Zabezpieczenie nowych źródeł zaopatrzenia w wodę dla potrzeb komunalnych i gospodarczych w warunkach wzrostu inwazji wód morskich do użytkowych poziomów wodonośnych	Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego	Gminy nadmorskie
5. Ochrona terenów narażonych na zanieczyszczenia przed nadmiernym wykorzystaniem turystycznym	Działanie programowe	Gminy nadmorskie
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Podział strefy brzegowej morza na rejonów zabezpieczanych przed skutkami przewidywanych zagrożeń przyrodniczych (rejonów inwestycyjne) i na rejonów pozostawionych oddziaływaniu naturalnych procesów przyrodniczych	Administracja rządowa i samorządowa	Gminy nadmorskie
2. Monitoring strefy brzegowej południowego Bałtyku	Urzędy Morskie, Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Gminy nadmorskie

Kierunek 5. Ochrona powierzchni ziemi i racjonalne wykorzystanie gleb		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Wykluczenie obszarów osuwiskowych i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych z zainwestowania i użytkowania osadniczego	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
2. Pozostawienie obszarów osuwiskowych i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych dla użytkowania leśnego (jako lasy glebochronne), pastwiskowego (ekstensywny wypas) lub ekologicznego (naturalna sukcesja)	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
3. Ochrona gleb wysokiej jakości przed nierolniczym wykorzystaniem, zwłaszcza w pasie Pobrzeża Bałtyckiego, na Równinie Pyrzyckiej, w okolicy Kołbaskowa, Dobrej Szczecińskiej, Cedyni i Mieszkowic	Planowanie przestrzenne	Gminy w powiatach: gryfickim, gryfińskim, kołobrzeskim, koszalińskim, polickim, pyrzyckim
4. Zalesienia gruntów nieprzydanych dla innych celów z zachowaniem ochrony siedlisk przyrodniczych	Działanie programowe, planowanie przestrzenne	Całe województwo

5. Poprawa jakości gleb w wyniku regulacji stosunków wodnych	Działania programowe	Całe województwo
6. Wprowadzenie zadrzewień śród-polnych służących ochronie gleb przed erozją wietrzną oraz poprawie stosunków mikroklimatycznych i biocenotycznych	Działania programowe	Całe województwo
7. Uwzględnianie osuwisk oraz obszarów narażonych na osuwiska w aktualizowanych dokumentach planistycznych	Działania programowe	Całe województwo
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Opracowanie szczegółowych map obszarów zagrożonych osuwiskami dla całego województwa	Administracja geologiczna	Całe województwo

Kierunek 6. Wykorzystanie kopalin uwzględniające potrzeby gospodarcze oraz ochronę środowiska		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Ochrona udokumentowanych złóż kopalin niezagospodarowanych, służąca potrzebom ich przyszłej eksploatacji	Planowanie przestrzenne	Obszary złóż kopalin na terenie całego województwa
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Projektowanie kopalni odkrywkowych z uwzględnieniem minimalizacji wpływu na krajobraz	Planowanie przestrzenne, plan zagospodarowania złoża, plan ruchu zakładu górniczego	Obszary zasobów złóż na terenie całego województwa
2. Rekultywacja i rewitalizacja obszarów poeksploatacyjnych	Działania programowe	Obszary poeksploatacyjne w województwie
3. Likwidacja i rekultywacja nielegalnych wyrobisk	Działania programowe	Całe województwo

Kierunek 7. Ochrona i powiększenie powierzchni obszarów leśnych oraz zadrzewionych		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Działania programowe	Całe województwo
2. Stopniowa przebudowa drzewostanu w celu dostosowania struktury lasu do istniejących warunków siedliskowych	Planowanie przestrzenne, działania programowe	Całe województwo
3. Wprowadzanie drzewostanów mieszanych	Planowanie przestrzenne, działania programowe	Całe województwo
4. Zapewnienie nienaruszalności lasów ochronnych	Planowanie przestrzenne	Lasy ochronne w całym województwie

Kierunek 8. Zachowanie różnorodności biologicznej i rozwój systemu obszarów chronionych oraz jego integracja z systemami pozaregionalnymi		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Uwzględnienie wskazanych do ustanowienia parków krajobrazowych w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego: <ul style="list-style-type: none"> • Widuchowskie Buczyny i Krzywińskie Łęgowisko (gm. Widuchowa), • Koszaliński Park Krajobrazowy (m. Koszalin, gm. Manowo, Sianów) 	Planowanie przestrzenne	Widuchowa, Koszalin, Manowo, Sianów

<p>2. Uwzględnienie wskazanych do ustanowienia na obszarze województwa obszarów chronionego krajobrazu (OChK) w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rynna Wietszyńska (gm. Karlino), • kompleks lasów Tychowo-Poniki (gm. Tychowo), • Wierzchowo (gm. Wierzchowo), • Dolina Stepnicy (gm. Osina, Maszewo), • Osowo-Bieniczki (gm. Nowogard), • Dolina Pileszy (gm. Nowogard, Osina), • Jezioro Kościuszki (gm. Osina), • Krzywice (gm. Osina), • Węgorzyce (gm. Osina), • Dolina rzeki Lubieszowej (gm. Brojce, Gryfice, Płoty), • Dolina Otoczki (gm. Gryfice, Karnice, Trzebiatów), • Dolina Pniewy (gm. Płoty, Rymań), • Łąki koło Wicimic (gm. Płoty), • Obszar Chronionego Krajobrazu (gm. Chojna, Moryń, Trzcińsko-Zdrój), • Gryfiński Obszar Chronionego Krajobrazu (gm. Gryfino), • Dolina Błotnicy i Jezioro Kamienica (gm. Gościno, Kołobrzeg, Siemyśl), • Jezioro Dołgie (gm. Lipiany), • Sądów-Ziemomyśl (gm. Dolice), • Dolina Małej Iny (gm. Dolice), • Brzeziński Obszar Chronionego Krajobrazu (gm. Dolice), • Łąki nad Miedwiem (gm. Kobylanka, Stargard), • Dolina Iny (gm. Dolice, Stargard, Suchań), • Dolina Pęcinki (gm. Suchań), • Okolice Żydowo-Biały Bór, powiększenie istniejącego obszaru (gm. Biały Bór), • Wysoczyzna Kołacz-Białowąs (gm. Połczyn-Zdrój), • Wysoczyzna Buślary (gm. Połczyn-Zdrój), • Źródła Regi (gm. Połczyn-Zdrój), • Zlewnia Czernicy (gm. Sławoborze) 	<p>Planowanie przestrzenne</p>	<p>Gminy: Biały Bór, Brojce, Chojna, Dolice, Gościno, Gryfice, Gryfino, Karlino, Karnice, Kobylanka, Kołobrzeg, Lipiany, Maszewo, Moryń, Nowogard, Osina, Płoty, Połczyn-Zdrój, Rymań, Siemyśl, Sławoborze, Stargard, Suchań, Trzcińsko-Zdrój, Trzebiatów, Tychowo, Wierzchowo</p>
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
<p>1. Opracowanie planów ochrony dla parków krajobrazowych</p>	<p>Terytorializacja polityki rozwoju</p>	<p>Parki krajobrazowe</p>
<p>2. Projekty w zakresie tworzenia centrów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime, np. banki genowe, parki miejskie, ogrody botaniczne, ekoparki</p>	<p>Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju</p>	<p>Całe województwo</p>

3. Ujednoczenie zasad gospodarowania i doprowadzenie do spójności przestrzennej form ochrony przyrody z sąsiednimi województwami i przylegającymi obszarami po stronie niemieckiej	Planowanie przestrzenne, działania programowe	Całe województwo
4. Ochrona i monitoring siedlisk przyrodniczych i gatunków objętych ochroną	Działania programowe	Całe województwo
5. Zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
6. Edukacja ekologiczna oraz rozwój infrastruktury dydaktycznej i turystycznej w lasach oraz na terenach objętych ochroną	Działania programowe	Całe województwo
7. Zachowanie siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków na terenach podmokłych, w dolinach rzecznych, zbiornikach wodnych oraz strefie przybrzeżnej i na terenach zmeliorowanych w stanie nie pogorszonym	Działania programowe	Całe województwo
8. Renaturyzacja i rekultywacja jezior oraz cieków	Działania programowe	Całe województwo
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Objęcie Wolińskiego Parku Narodowego (Bramy Świny, Wstecznej Delt Świny) ochroną przez wpisanie na listę światowego dziedzictwa UNESCO	Rada Ministrów	Świnoujście, Międzyzdroje

2.3. Cel III. Rozwój potencjału ludnościowego

Głównym wyzwaniem w zakresie potencjału ludnościowego jest zahamowanie spadku liczby ludności, przede wszystkim poprzez zahamowanie jej odpływu (zwłaszcza osób młodych), a także dążenie do wzrostu liczby urodzeń. Cel ten zrealizowany jest również poprzez inne działania zapisane w planie dotyczące atrakcyjności zamieszkania w województwie, zwłaszcza: nakierowane na poprawę sytuacji gospodarczej (w tym zwiększenie liczby, jakości i dostępności miejsc pracy), poprawę jakości życia (w tym jakości środowiska przyrodniczego, urbanistyczno-architektonicznego), a także zwiększenie dostępu do usług i mieszkań.

LUDNOŚĆ SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Odpływ ludności, głównie osób młodych, do wszystkich sąsiednich województw i na Mazowsze.
- Spadek przyrostu naturalnego (głównie w dużych miastach).
- Starzenie się miast.
- Pogarszająca się struktura wiekowa ludności, duża liczba osób w późnym wieku produkcyjnym (najliczniejsze roczniki 50-65 lat, których nie ma kto zastąpić na rynku pracy).
- Skupianie się ludności wokół dużych miast, depopulacja większości miast i peryferyjnych obszarów wiejskich.
- Prognozowany spadek liczby ludności województwa do roku 2035 o 7% i o 15% do 2050 r. Najsilniejsza depopulacja prognozowana w centralnej i południowo-wschodniej części województwa i powiecie kamieńskim. Przewidywane zwiększenie ludności w otoczeniu dużych miast.

Kierunek 1. Wzrost atrakcyjności zamieszkania przez poprawę jakości życia mieszkańców		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Poprawa warunków mieszkaniowych w miastach przez rewitalizację, odpowiednią strukturę i intensywność zabudowy oraz modernizację i podniesienie standardów technicznych użytkowych historycznej zabudowy miejskiej	Terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne	Miasta województwa
2. Poprawa dostępności i jakości terenów rekreacyjnych na obszarach miejskich, zwiększenie skomasowanej powierzchni zielonej dla zespołów mieszkaniowych jako przydomowych terenów rekreacji i wypoczynku	Terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne	Miasta województwa

Kierunek 2. Wzmocnienie potencjału demograficznego województwa		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Poprawa dostępności usług opieki nad dziećmi	Działanie programowe	Całe województwo
2. Pomoc w powrocie na rynek pracy osobom sprawującym opiekę nad dziećmi	Działanie programowe	Całe województwo
3. Zapewnienie wsparcia dla rodzin wielodzietnych	Działanie programowe	Całe województwo
4. Podniesienie konkurencyjności uczelni wyższych	Działanie programowe, terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin, Koszalin
5. Wsparcie lokalizacji inwestycji tworzących atrakcyjne miejsca pracy	Działanie programowe	Całe województwo

Kierunek 3. Dostosowanie do zmian demograficznych		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Adaptacja przestrzenna, komunikacyjna, instytucjonalna, usługowa i społeczna miejscowości do zmiany struktury wiekowej ludności	Działanie programowe, planowanie przestrzenne	Całe województwo
2. Wsparcie dla osób aktywnych zawodowo po 50. roku życia	Działanie programowe	Całe województwo
3. Wdrożenie programów zdrowotnych dla osób w wieku aktywności zawodowej, dotyczących chorób negatywnie wpływających na rynek pracy	Działanie programowe	Całe województwo

Kierunek 4. Przeciwdziałanie depopulacji centralnej i południowo-wschodniej części województwa		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Poprawa dostępności do usług publicznych, w tym zapewnienie zrównoważonych, elastycznych rozwiązań transportowych	Terytorializacja polityki rozwoju	Gminy w powiatach: choszczeńskim, drawskim, łobeskim, szczecineckim, świdwińskim i wałeckim
2. Integracja rynków pracy i poprawa dostępności komunikacyjnej do miejsc pracy	Terytorializacja polityki rozwoju	Gminy w powiatach: choszczeńskim, drawskim, łobeskim, szczecineckim, świdwińskim i wałeckim
3. Poprawa jakości edukacji i jej powiązanie z rynkiem pracy	Terytorializacja polityki rozwoju	Gminy w powiatach: choszczeńskim, drawskim, łobeskim, szczecineckim, świdwińskim i wałeckim

4. Wspieranie rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości	Terytorializacja polityki rozwoju	Gminy w powiatach: choszczeńskim, drawskim, łobeskim, szczecineckim, świdwińskim i wałeckim
5. Dążenie do wsparcia koncentracji ludności w słabszych ośrodkach miejskich	Terytorializacja polityki rozwoju	Gminy w powiatach: choszczeńskim, drawskim, łobeskim, szczecineckim, świdwińskim i wałeckim

2.4. Cel IV. Przekształcenia sieci osadniczej

W województwie występują 2 główne obszary koncentracji sieci osadniczej – SOM i KKBOF. Acentralne położenie tych obszarów skutkuje ich słabszym oddziaływaniem na terytorium województwa. W celu równoważenia rozwoju w przestrzeni województwa, konieczne jest wsparcie policentryczności układu osadniczego. Optymalizacja rozmieszczenia potencjałów oraz poprawa dostępności jak największej liczby ludności do dóbr i usług wymagają wsparcia ośrodków subregionalnych, leżących poza wymienionymi wyżej obszarami, tj. Szczecinka i Wałcza. Wobec braku miast subregionalnych w centralnej i południowej części województwa należy dążyć do wykreowania subregionalnego obszaru wzrostu w oparciu o komplementarne układy sześciu miast w strefie centralnej oraz trzech miast: Barlinek-Myślibórz-Dębno – w południowej części województwa.

SIEĆ OSADNICZA SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Acentralny układ sieci osadniczej, polaryzacja sieci w dwóch obszarach położonych przy granicach województwa (SOM, KKBOF); słaba dostępność dużej części województwa do głównych miast.
- Istnienie w południowo-wschodniej części województwa dwóch istotnych ośrodków miejskich: Szczecinka i Wałcza, mających potencjał do pełnienia funkcji subregionalnych ośrodków równoważenia rozwoju.
- Słabe powiązania wschodniej części województwa (Wałcz, Szczecinek) ze Szczecinem.
- Niekontrolowane rozlewanie się miast i urbanizacja wsi podmiejskich, wzrost transportochłonności i kosztów kongestii obszarów aglomeracyjnych.
- Niedostosowanie infrastruktury technicznej drogowej i społecznej do kierunków przemieszczania się ludności.
- Wyludnianie się miast małych i średnich, peryferyjne położenie i słaba dostępność miast położonych poza szczecińskim obszarem funkcjonalnym i aglomeracją koszalińską.
- Dysproporcje (także wewnętrzne) w poziomie rozwoju miast spowodowane problemami społecznymi, zapaścią gospodarczą i słabą dostępnością.
- Pogarszająca się sytuacja małych miast, które pełnią ważną funkcję w równoważeniu tempa rozwoju regionu – stanowią one lokalne centra rozwoju i zapewniania usług dla obszarów wiejskich.
- Słaba miejska sieć osadnicza w centralnej części województwa, brak dużych ośrodków miejskich, ale znaczący potencjał zespołu sześciu miast (Drawsko Pomorskie, Złocieniec, Czaplinek, Połczyn-Zdrój, Świdwin, Łobez), tzw. strefy centralnej.
- Rozproszona wiejska sieć osadnicza w centralnej, południowej i wschodniej części województwa. Występowanie na tym terenie małych, oddalonych od siebie wsi, charakteryzujących się szczególnie niską dostępnością do usług – nawet najbardziej podstawowych.
- Silne skorelowanie sytuacji społeczno-gospodarczej gmin z ich odległością od dużych miast.

Kierunek 1. Rozwój i poprawa powiązań głównych biegunów wzrostu województwa (SOM i KKBOF) zdolnych do konkurowania w przestrzeni krajowej i europejskiej		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Wsparcie powiązań wewnętrznych między głównymi biegunami wzrostu SOM i KKBOF	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Pasmo gmin wzdłuż drogi krajowej nr 6 (planowana S6) oraz linii kolejowych Szczecin – Kołobrzeg i Szczecin – Białogard – Koszalin
2. Wspieranie powiązań zewnętrznych i wewnętrznych Szczecina i Koszalina	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju, lobbying	Szczecin, Koszalin
3. Zapewnienie usług podstawowych w ośrodkach lokalnych, w celu ograniczenia transportochłonności układu osadniczego (SOM i KKBOF)	Terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne	Gminy SOM i KKBOF
4. Planowanie zintegrowane w całych obszarach funkcjonalnych	Planowanie przestrzenne	Gminy SOM i KKBOF
5. Zahamowanie i przeciwdziałanie zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji	Planowanie przestrzenne	Gminy SOM i KKBOF

Kierunek 2. Rozwój policentrycznej sieci osadniczej województwa, umożliwiającej procesy dyfuzji rozwoju z biegunów wzrostu do pozostałych ośrodków i poprawę spójności przestrzennej wewnątrz województwa		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Poprawa dostępności ośrodków subregionalnych Wałcza, Szczecinka oraz Centralnej Strefy Funkcjonalnej przez: <ul style="list-style-type: none"> • budowę dróg ekspresowych: nr 10, 6, 11, • modernizację drogi wojewódzkiej nr 163, • modernizację linii kolejowej nr 210, • budowę obwodnicy Węgorzyna w ciągu drogi krajowej nr 20 	Planowanie przestrzenne, zadania rządowe, zadania samorządowe	Gminy na przebiegu dróg i linii kolejowych
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Wsparcie ośrodków wzrostu o znaczeniu subregionalnym i subregionalnych zespołów miast: <ul style="list-style-type: none"> • Centralna Strefa Funkcjonalna, • Barlinek-Myślibórz-Dębno 	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasta: Kołobrzeg, Stargard, Szczecinek, Świnoujście, Wałcz oraz miasta Centralnej Strefy Funkcjonalnej: Czaplina, Drawsko Pomorskie, Łobez, Połczyn-Zdrój, Świdwin, Złocieniec oraz Barlinek, Myślibórz, Dębno
2. Realizacja polityki przestrzennej ośrodków ponadlokalnych wspomagających rozwój (Choszczno, Gryfice, Gryfino, Goleniów, Darłowo, Sławno, Pyrzyce) wraz z ich obszarami oddziaływania	Terytorializacja polityki rozwoju	Gminy powiatów: choszczeńskiego, goleniowskiego, gryfickiego, gryfińskiego, pyrzyckiego, sławieńskiego
3. Program dla małych i średnich miast: <ul style="list-style-type: none"> • wspieranie mieszkalnictwa społecznego i komunalnego, • wspieranie innowacyjnej gospodarki (biznes oparty o popyt pozalokalny, e-biznes), • rozwój usług publicznych w celu wsparcia funkcji miejskich i poprawy 	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasta Specjalnej Strefy Włączenia

obsługi ludności, • rozwój zrównoważonego transportu publicznego i pozostałych rozwiązań mobilności, w tym z wykorzystaniem elastycznych systemów transportowych		
4. Kształtowanie terytorialnych i funkcjonalnych związków wsi i małych miast jako centrów obsługi ludności, głównie poprzez: • budowę lub modernizację infrastruktury społecznej w celu poprawy dostępności do dóbr i usług, • poprawę dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich do głównych ośrodków miejskich m.in. poprzez wdrażanie systemów transportu publicznego, w tym z zastosowaniem elastycznych systemów transportowych	Terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne, w tym plany obszarów funkcjonalnych	Miasta i ich funkcjonalnie powiązane obszary wiejskie
5. Stworzenie warunków do efektywnego zarządzania zrównoważonym rozwojem na obszarach wiejskich oraz do promowania idei partnerstwa miejsko-wiejskiego, w celu pobudzenia kontaktów i współpracy z sąsiadującymi obszarami miejskimi	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
6. Wspieranie rozwoju subregionalnych centrów innowacyjności, inkubatorów przedsiębiorczości	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasta o znaczeniu regionalnym: Drawsko Pomorskie, Kołobrzeg, Koszalin, Stargard, Szczecinek, Świdwin, Świnoujście, Wałcz
7. Poprawa dostępności obszarów peryferyjnych do głównych miast województwa zarówno pod kątem infrastrukturalnym, jak i dostępności atrakcyjnej oferty transportowej	Zadanie samorządowe, zadanie rządowe	Świnoujście oraz gminy w powiatach: choszczeńskim, drawskim, gryfickim, gryfińskim, kamieńskim, łobeskim, myśliborskim, szczecińskim, świdwińskim, wałeckim
8. Wzrost atrakcyjności miast przez rewitalizację i tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasta województwa
9. Rewitalizacja obszarów wiejskich i wsparcie pozarolniczych funkcji wsi.	Terytorializacja polityki rozwoju	Obszary wiejskie
10. Działania w kierunku włączenia społecznego na obszarach wiejskich	Terytorializacja polityki rozwoju	Specjalna strefa włączenia

Kierunki odnoszące się do konkretnych obszarów funkcjonalnych miast zapisane zostały w rozdziale 3.

2.5. Cel V. Ochrona dziedzictwa i krajobrazu kulturowego

Najważniejszym celem jest zahamowanie degradacji obiektów zabytkowych i dóbr kultury współczesnej oraz zachowanie i kształtowanie krajobrazu kulturowego jako cennego elementu kultury, przyczyniającego się do atrakcyjności obszaru, wpływającej na jakość życia mieszkańców i wzrost walorów turystycznych. Ochrona najcenniejszych obiektów i obszarów kulturowo-krajobrazowych przed degradacją oraz ich rewitalizacja stanowią jedno z najistotniejszych działań budujących ład przestrzenny.

ZABYTKI I KRAJOBRAZ KULTUROWY SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Trzy władztwa, pod jakimi funkcjonowały obszary województwa, miały bezpośredni wpływ na zróżnicowanie zabytkowej architektury i budownictwa lokalnego.

- Największa w Polsce koncentracja zabytków ryglowych i kamiennych.
- Duża różnorodność typologiczna i stylowa oraz wysoka wartość zachowanego dziedzictwa kulturowego.
- Identyfikacja 30 Obszarów Kulturowo-Krajobrazowych o wyróżniających się swoistych wartościach kulturowych i krajobrazowych.
- Niedostateczna popularyzacja wiedzy o wartościach dziedzictwa kulturowego, jego historii i wielokulturowości, szczególnie na poziomie podstawowego i średniego nauczania.
- Brak występowania na terenie województwa ochrony prawnej krajobrazu kulturowego w postaci parków kulturowych.
- Wiele układów urbanistycznych z zachowanymi współcześnie czytelnymi cechami pierwotnego rozplanowania.
- Powszechna realizacja inwestycji na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu – bez uwzględnienia szerszego kontekstu przestrzennego.
- Postępująca degradacja zabytkowego krajobrazu miejskiego przez nową zabudowę nieuwzględniającą kontekstu historycznego.
- Zmiana historycznych układów komunikacyjnych na obszarach staromiejskich i zabytkowych – likwidacja kamiennych nawierzchni (chodników i jezdni), zmiany przekroju ulic.
- Zagospodarowywanie zabytkowych centrów miejscowości w sposób nieuwzględniający historycznych wartości funkcjonalnych i przestrzennych.
- Zauważalna deformacja krajobrazu w wyniku niewłaściwej lokalizacji inwestycji wielokubaturowych (np. hal, magazynów), wieloprzestrzennych (np. nowych zespołów mieszkalnych), dominant wysokościowych (np. masztów, wież elektrowni wiatrowych) w centrach miast.
- Uniformizacja i degradacja zabytkowego krajobrazu w wyniku realizacji rozwiązań przestrzenno-architektonicznych obcych tradycji lokalnej: zanik indywidualnych cech krajobrazu historycznych regionów, zanik tradycyjnej wsi.
- Negatywny wpływ ruchu tranzytowego na stan zabudowy i korzystanie z przestrzeni – zwłaszcza na obszarach staromiejskich.
- Zauważalny zły stan techniczny zabytkowej zabudowy (brak emocjonalnej więzi z dziedzictwem kulturowym Pomorza Zachodniego i brak środków finansowych na właściwą renowację).
- Brak lub niedostateczne finansowanie obiektów wymagających natychmiastowego remontu i prac restauratorskich.
- Niewłaściwe realizacje remontowe w budowlach zabytkowych.
- Powszechne zanikanie tradycyjnych elementów i detali architektonicznych oraz zastępowanie ich nowymi – dysharmonijnymi.
- Zmniejszanie bądź całkowita likwidacja zasobów zieleni przydrożnej.
- Dewastacje terenów historycznych parków i cmentarzy.
- Zmiany w krajobrazie będące skutkiem transformacji społeczno-ekonomicznych (niszczące zabudowania pofolwarczne dawnych PGR, tereny postoczniove i poportowe).
- Popadające w ruinę wiejskie dwory i pałace.
- Postępująca degradacja terenów przyrzecznych wraz z elementami zabytkowej infrastruktury technicznej.
- Stopniowe zanikanie obiektów z infrastruktury kolejowej (lokomotywni, wież ciśnień, magazynów i innych).
- Zanikanie charakterystycznych elementów historycznego krajobrazu (np. kolei wąskotorowych).
- Występowanie cennych obiektów współczesnych (dobra kultury współczesnej) niepodlegających ochronie prawnej, niewpisanych do rejestru zabytków (otwarta lista proponowanych 30 obiektów).

- Brak ewidencji obiektów współczesnego dziedzictwa kulturowego oraz niedostateczna popularyzacja wiedzy na jego temat.

Kierunek 1. Zahamowanie degradacji obiektów zabytkowych i dóbr kultury współczesnej, poprawa ich stanu i sposobu wykorzystania

<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja obszar/działania</i>
<p>1. Ustanowienie i ochrona dóbr kultury współczesnej przez wprowadzenie stosownych przepisów w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, w planach miejscowych i innych aktach prawa miejscowego dla następujących obiektów, figurujących w katalogu obiektów (lista otwarta do rozszerzenia):</p> <ul style="list-style-type: none"> • zabudowa mieszkaniowa w ramach tzw. Śródmiejskiej Dzielnicy Mieszkaniowej: Szczecin, al. Papieża Jana Pawła II i pl. Lotników, • Szkoła podstawowa „Na Głębokiem” (dawna SP21): Szczecin, ul. Jaworowa 41, • Szczeciński Dom Sportu (dawny WDS): Szczecin, ul. Wąska 16, • budynek biurowo-handlowy Baltona: Szczecin, ul. Gdańska 40, • Aula Kopernikańska Pomorskiej Akademii Medycznej: Szczecin, ul. Powstańców Wielkopolskich 72, • Teatr Letni im. Heleny Majdaniec: Szczecin, Park Kasprowicza, • Kościół pw. Św. Krzyża: Szczecin, ul. Henryka Wieniawskiego 5a, • Pomnik Czynu Polaków: Szczecin, Park Kasprowicza, • Pomnik Zwrotniczego: Szczecin, ul. Krzysztofa Kolumba, • Pomnik Sternika: Szczecin, al. Papieża Jana Pawła II, • Pomnik Braterstwa Broni: Szczecin, Cmentarz Centralny, • cerkiew Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy: Biały Bór, ul. Ks. Bazylego Hrynka, • mozaika u podnóży Góry Czcibora: Osinów Dolny (gm. Cedynia), Góra Czcibora, • pomnik upamiętniający bitwę pod Cedynią: Osinów Dolny (gm. Cedynia), Góra Czcibora, • polichromie w kościele pw. Św. Krzyża: Czaplinek, Rynek, • Pomnik Chwały Poległych Saperów: Gozdowice (gm. Mieszkowice), • cmentarz żołnierzy radzieckich: Gryfino, ul. Pomorska, • Pomnik Króla Maciusia Pierwszego: Szczecin, ul. Generała Ludomiła Rayskiego, przed Szkołą Podstawową nr 54 im. Janusza Korczaka, • Pomnik Zaślubin Polski z Morzem: Kołobrzeg, al. Nadmorska, • mozaika: Kołobrzeg, ul. Tadeusza Rafiń- 	Planowanie przestrzenne	Gminy: Biały Bór, Cedynia, Czaplinek, Gryfino, Kołobrzeg (miejska i wiejska), Koszalin, Mieszkowice, Stargard (miasto), Szczecin, Świnoujście

<p>skiego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • cmentarz wojenny: Kołobrzeg-Zieleniewo, • kościół i klasztor oo. Franciszkanów pw. Podwyższenia Krzyża Św.: Koszalin, ul. Franciszkańska, • ratusz: Koszalin, Rynek Staromiejski, • Dom Handlowy Saturn: Koszalin, ul. Połtawska, • Amfiteatr: Koszalin, ul. Piastowska 7, • Pomnik Dziewczyny z Mangustą: Koszalin, ul. Piastowska 37, • cmentarz wojenny żołnierzy I Armii Wojska Polskiego: Siekierki-Stare Łysogórski (gm. Mieszkowice), • witraże w kościele pw. św. Jana Chrzciciela: Stargard, ul. św. Jana Chrzciciela, • kościół pw. św. Wojciecha: Świnoujście Warszów, ul. Sosnowa, • wieża obserwacyjna: Świnoujście-Warszów, u wejścia na redę, 		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Opracowanie przez samorządy terytorialne programów gospodarowania zabytkami, jako kompleksowej oferty łączącej potrzeby funkcjonalne i ochronę konserwatorską, w tym zasady sprzedaży dzierżawy i udostępniania	Działanie programowe	Całe województwo
2. Stworzenie obiektywnej listy zabytków wymagających najpilniejszych prac konserwatorskich (w tym ratunkowych), będącej narzędziem wsparcia decyzji o dofinansowaniu prac konserwatorskich	Działanie programowe	Całe województwo
3. Finansowe wspieranie i promowanie zagospodarowania zabytków na cele kulturalne, turystyczne i inne publiczne, z uwzględnieniem tworzenia miejsc pracy	Działania programowe	Całe województwo
4. Ochrona zabytków przed instalowaniem nośników reklamowych oraz nieprawidłową termomodernizacją	Planowanie przestrzenne	Obiekty zabytkowe
5. Rewaloryzacja i rewitalizacja zespołów parkowo-pałacowo-folwarcznych	Terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne	Całe województwo, w zinventaryzowanych obiektach
6. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego dla celów społecznych, gospodarczych i turystycznych – włączenie dziedzictwa kulturowego w obieg gospodarczy przy jednoczesnym priorytecie zachowania wartości zabytkowych	Działania programowe	Całe województwo
7. Zachowanie i odtworzenie historycznych założeń parkowych i cmentarzy	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
8. Stworzenie programu modernizacji i wykorzystania zabytkowych budowli hydrotechnicznych	Działanie programowe	Całe województwo
9. Wykluczenie lokalizacji inwestycji wielokubaturowych, wieloprzestrzennych, dominat wysokościowych z obszarów zapewniających ekspozycję sylwetek historycznych jednostek osadniczych oraz dominant krajobrazowych	Planowanie przestrzenne	Całe województwo

10. Uwzględnianie w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego ochrony wskazanych i rekomendowanych do ustanowienia pomników historii wraz z ich otoczeniem	Planowanie przestrzenne	Gminy: Boleszkowice, Chojna, Darłowo (miasto), Kołobrzeg (miasto), Sianów, Szczecin, Trzcińsko-Zdrój, Trzebiatów
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Ustanowienie pomników historii: <ul style="list-style-type: none"> • PH1. Cmentarz Centralny w Szczecinie, • PH2. kościół wraz z terenem dawnej komturii templariuszy i joanitów w Chwarszczanach (gm. Boleszkowice), • PH3. założenie staromiejskie w Darłowie, • PH4. założenie staromiejskie w Trzebiatowie, • PH5. Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie, • PH6. XIX-wieczny układ urbanistyczny w Szczecinie, • PH7. zespół średniowiecznych umocnień miejskich w Trzcińsku-Zdroju, • PH8. zespół średniowiecznych umocnień miejskich z kościołem klasztornym poaugustiańskim, kościołem Mariackim i ratuszem w Chojnie, • PH9. Zamek Książąt Pomorskich w Darłowie, • PH10. bazylika konkatedralna w Kołobrzegu, • PH11. kościół pw. Matki Boskiej Królowej Polski w Iwęcinie, • PH12 kościół pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej w Krupach 	Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, JST	Gminy: Boleszkowice, Chojna, Darłowo (miejska i wiejska), Kołobrzeg (miasto), Sianów, Szczecin, Trzcińsko-Zdrój, Trzebiatów

Kierunek 2. Obszarowa ochrona obiektów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Ochrona walorów wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych, w tym zachowanie ich charakterystycznych cech kulturowych i krajobrazowych w drodze łącznego stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków, krajobrazu i środowiska przyrodniczego oraz poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ochronę historycznego układu siatki ulic, przestrzeni publicznych, linii zabudowy, gabarytów i formy obiektów budowlanych • odpowiednie utrzymanie, zagospodarowanie, oznakowanie i wyeksponowanie obiektów historycznych • ochrona otoczenia zabytków w celu właściwego wyeksponowania obiektu • uszanowanie lokalnych tradycji budowlanych, w zakresie używanych materiałów, technik i tradycji budowlanych, podczas remontów; renowacji, adaptacji, rozbudowy itp. • kształtowanie nowej zabudowy w nawiązaniu do lokalnej tradycji budowlanej • poprzedzanie lokalizacji obiektów wielokubaturowych i dominant wysokościowych analizami wpływu tych inwestycji na 	Planowanie przestrzenne, <i>Obszary funkcjonalne kształtowania potencjału rozwojowego – ochrony krajobrazów kulturowych (o których mowa w KPZK 2030)</i>	Gminy objęte zasięgiem obszarów OKK 1-30: Barlinek, Barwice, Będzino, Białogard, Biały Bór, Boleszkowice, Borne Sulinowo, Cedynia, Chociwel, Chojna, Czaplonek, Człopa, Darłowo, Dębno, Dobrzany, Dolice, Drawno, Drawsko Pomorskie, Dygowo, Dziwnów, Gościno, Gryfice, Gryfino, Grzmiąca, Kalisz Pomorski, Karlino, Karnice, Kołbaskowo, Kołobrzeg, Koszalin, Łobez, Malechowo, Manowo, Marianowo, Mielno, Mieszukowice, Międzyzdroje, Mirosławiec, Moryń, Myślibórz, Pełczyce, Płoty, Polanów, Police, Połczyn-Zdrój, Postomino, Przelewice, Pyrzyce, Radowo Małe, Recz,

<p>krajobraz, w celu minimalizacji negatywnego oddziaływania</p> <ul style="list-style-type: none"> • ujednoczenie i dostosowanie elementów małej architektury, płotów, ogrodzeń, nawierzchni ciągów pieszych do lokalnej tradycji budowlanej • porządkowanie, utrzymywanie i uzupełnianie zespołów zieleni; ochrona obsadzeń alejowych wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz uzupełnianie ich brakujących fragmentów • zastosowanie zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych – zwłaszcza głównych wjazdów do miejscowości, w przypadku lokalizacji obiektów związanych z funkcją produkcyjną, magazynową itp. • ochronę sylwet miejscowości • odpowiednie ogrodzenie, uporządkowanie i oznakowanie cmentarzy • w obrębie obszarów występowania reliktywów osadnictwa pradziejowego zachowanie układu topograficznego, ograniczenie niekontrolowanego rozprzestrzeniania się dzikiej zieleni, odpowiednie oznakowanie, okresowe monitorowanie stanu • ograniczenie zabudowy brzegów jezior i zbiorników wodnych poza miejscowościami oraz zapewnienie publicznego dostępu do ich brzegów • przywrócenie miejscowościom związków z wodą: rewitalizacja nabrzeży oraz kształtowanie nowej zabudowy nadwodnej • ochronę i utrzymanie historycznych elementów technicznej infrastruktury wodnej <p>Ponadto:</p>		<p>Resko, Rewal, Sianów, Sławno, Stara Dąbrowa, Stargard, Suchań, Szczecin, Szczecinek, Świdwin, Świeżyno, Świnoujście, Trzcińsko-Zdrój, Trzebiatów, Tuczno, Ustronie Morskie, Wałcz, Warnice, Węgorzyno, Widuchowa, Wolin, Złocieniec</p>
<ul style="list-style-type: none"> • w OKK 6-12: Ochrona krajobrazu krawędzi dolin, punktów widokowych i innych elementów krajobrazu rzeczno; ochrona i rewitalizacja rzecznych budowli hydrotechnicznych wraz z dopuszczeniem w nich nowych funkcji; tworzenie nowych szlaków turystyczno-historycznych obejmujących zasoby budowli hydrotechnicznych 		<p>Gminy: Dobrzany, Dolice, Recz, Stargard, Suchań, Boleszkowice, Dębno, Myślibórz, Gryfino, Kołbaskowo, Szczecin, Widuchowa, Darłowo, Malechowo, Polanów, Sławno, Barwice, Białogard, Dygowo, Gościno, Grzmiąca, Karlino, Kołobrzeg, Połczyn-Zdrój, Szczecinek, Barlinek, Pełczyce, Przelewice, Pyrzyce, Warnice, Gryfice, Łobez, Płoty, Resko, Świdwin, Trzebiatów</p>
<ul style="list-style-type: none"> • w OKK 2-4, 15-18, 20, 22: Ochrona cech topografii terenu; ochrona punktów widokowych, sylwet miejscowości, dominant kulturowych oraz miejsc ich ekspozycji; utrzymanie rolniczego charakteru krajobrazu 		<p>Gminy: Myślibórz, Biały Bór, Cedynia, Chojna, Moryń, Trzcińsko-Zdrój, Kalisz Pomorski, Łobez, Radowo Małe, Węgorzyno, Darłowo, Malechowo, Postomino, Sianów, Sławno, Czaplínek, Złocieniec, Drawsko Pomorskie, Mieszkowice, Barwice, Połczyn-Zdrój</p>

<ul style="list-style-type: none"> • w OKK 23 i 24: Utrzymanie historycznego składu gatunkowego zespołów zieleni komponowanej; utrzymanie i uzupełnianie obsadzeń wzdłuż ciągów komunikacyjnych; ochrona cech topografii terenu; ochrona i eksponowanie otwarc krajobrazowych 		Gminy: Drawsko Pomorskie, Mirosławiec, Koszalin, Polanów, Sianów
<ul style="list-style-type: none"> • w OKK: 1, 19, 29: Ochrona ekspozycji liniowych elementów dziedzictwa kulturowego – z wyłączeniem punktowych obiektów związanych z obsługą ruchu; zapewnienie ekspozycji elementom dziedzictwa kulturowego 		Gminy: Chociwel, Mariano-wo, Stara Dąbrowa, Gryfice, Karnice, Rewal, Trzebiatów, Koszalin, Manowo, Świeszyno
<ul style="list-style-type: none"> • w OKK25, OKK30: Utrzymanie w miarę możliwości funkcji portów i przystani rybackich z właściwymi atrybutami lub nadanie im nowych funkcji, przy jednoczesnym nawiązaniu do ich tradycyjnego wykorzystania; utrzymanie z wody i lądu ekspozycji historycznych dominant zespołów staromiejskich; ochrona i kształtowanie miejscowości nadmorskich poprzez: ochronę tradycyjnej zabudowy miejscowości nadmorskich oraz ochronę przestrzeni publicznej 		Gminy: Police, Będzino, Darłowo, Dziwnów, Kołobrzeg, Koszalin, Mielno, Międzyzdroje, Postomino, Rewal, Świnoujście, Trzebiatów, Ustronie Morskie, Wolin
<ul style="list-style-type: none"> • w OKK: 1, 5, 13, 14, 15, 16, 21, 26, 28: Utrzymanie rolniczego charakteru krajobrazu; ochrona punktów widokowych i miejsc ekspozycji, odpowiednie utrzymanie zieleni; ochrona sylwet miejscowości; odpowiednie utrzymanie zieleni przy wjazdach do miejscowości; przeciwdziałanie suburbanizacji 		Gminy: Chociwel, Mariano-wo, Stara Dąbrowa, Chojna, Drawno, Mieszkowice, Kalisz Pomorski, Łobez, Radowo Małe, Węgorzyno, Suchań, Tuczo, Wałcz
<ul style="list-style-type: none"> • w OKK27: Ochronę obiektów militarynych i ich ekspozycji, z dopuszczeniem zagospodarowania na funkcje turystyczne 		Gminy: Biały Bór, Borne Sulinowo, Człopa, Drawno, Szczecinek, Tuczo, Wałcz
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Uwzględnienie w polityce gmin obszarów zwaloryzowanych jako spełniających kryteria parków kulturowych (PK):	Planowanie przestrzenne	Gminy:
<ul style="list-style-type: none"> • PK1 „Swobnica” 		Banie
<ul style="list-style-type: none"> • PK2 „Strąpie” 		Barlinek
<ul style="list-style-type: none"> • PK3 „Babiński” 		Bielice
<ul style="list-style-type: none"> • PK4 „Bierzwnik” 		Bierzwnik
<ul style="list-style-type: none"> • PK5 „Cedynia” 		Cedynia
<ul style="list-style-type: none"> • PK6 „Nawodna” 		Chojna
<ul style="list-style-type: none"> • PK7 „Rurka” 		Chojna
<ul style="list-style-type: none"> • PK8 „Zatoń Dolna” 		Chojna
<ul style="list-style-type: none"> • PK9 „Siemczyno” 		Czaplinek
<ul style="list-style-type: none"> • PK10 „Stare Drawsko-Drahim” 		Czaplinek
<ul style="list-style-type: none"> • PK11 „Krupianka” 		Darłowo
<ul style="list-style-type: none"> • PK12 „Stolec” 		Dobra
<ul style="list-style-type: none"> • PK13 „Szadzko” 		Dobrzany
<ul style="list-style-type: none"> • PK14 „Krępczewo” 		Dolice
<ul style="list-style-type: none"> • PK15 „Bardy” 		Dygowo

• PK16 „Skarpa Nadodrzańska”		Gryfino
• PK17 „Kołobrzeg-Budzistowo”		Kołobrzeg
• PK18 „Sarbia”		Kołobrzeg
• PK19 „Borkowo”		Malechowo
• PK20 „Grzybnica”		Manowo
• PK21 „Marianowo”		Marianowo
• PK22 „Przemocze”		Maszewo
• PK23 „Lubin”		Międzyzdroje
• PK24 „Morzycko”		Moryń
• PK25 „Nowe Warpno”		Nowe Warpno
• PK26 „Pełczyce”		Pełczyce
• PK27 „Krag”		Polanów
• PK28 „Żydowo”		Polanów
• PK29 „Stara Fabryka”		Police
• PK30 „Ostre Bardo”		Połczyn-Zdrój
• PK31 „Buślary”		Połczyn-Zdrój
• PK32 „Łącko”		Postomino
• PK33 „Przelewice”		Przelewice
• PK34 „Nieborowo”		Pyrzyce
• PK35 „Pomorskie Rezydencje”		Radowo Małe
• PK36 „Strzmielce”		Radowo Małe
• PK37 „Osieki”		Sianów
• PK38 „Pezino”		Stargard
• PK39 „Lekowo”		Świdwin
• PK40 „Świnoujście”		Świnoujście
• PK41 „Trzebusz”		Trzebiatów
• PK42 „Strzalin”		Tuczno
• PK43 „Wolin”		Wolin
• PK44 „Chwarszczany”		Boleszkowice
2. Utrzymanie zasad kompozycji przestrzenno-architektonicznej i jej różnorodności na terenach poszczególnych projektowanych parków kulturowych	Planowanie przestrzenne	Obszary PK1-PK44
3. Ochrona elementów kulturowych: obiektów budowlanych, komponowanej zieleni, stanowisk archeologicznych oraz przyrodniczych, tworzących specyfikę obszaru parków kulturowych	Planowanie przestrzenne	Obszary PK1-PK44
4. Zakaz wprowadzania na terenach obszarów wyznaczonych pod parki kulturowe elementów i form zagospodarowania degradujących krajobraz	Planowanie przestrzenne	Obszary PK1-PK44
5. Utrzymanie zasad kompozycji przestrzenno-architektonicznej i jej różnorodności na terenach potencjalnych parków kulturowych	Planowanie przestrzenne	Obszary PK1-PK44
6. Opracowanie i upowszechnianie regionalnych katalogów historycznej zabudowy i zagospodarowania terenu, wdrażanie ich do stosowania przez odpowiednie zapisy w prawie miejscowym	Działania programowe	Całe województwo

7. Studium przebiegu dróg o szczególnych walorach krajobrazowych jako wytyczne do wskazań i budowy systemu turystycznych tras komunikacyjnych regionu	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
8. Uwzględnianie w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego ochrony układów urbanistycznych i ruralistycznych wpisanych i wskazanych do wpisania do rejestru zabytków wraz z obowiązkiem sporządzania dla nich planów miejscowych	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
9. Utrzymanie i eksponowanie otwarć krajobrazowych, punktów widokowych, miejsc ekspozycji wartościowych krajobrazów kulturowych i przyrodniczych	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
10. Sporządzenie studiów historyczno-krajobrazowych (identyfikacja, delimitacja specyficznych wartości krajobrazu, w tym krajobrazu otwartego z uwzględnieniem otwarć krajobrazowych, panoram miejscowości, punktów widokowych, miejsc ekspozycji cennych krajobrazów kulturowych i przyrodniczych, naturalnych i kulturowych dominant terenu, granic krawędzi leśnych, topografii i „fizjonomii” układów przyrodniczych) dla wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych wraz z wytycznymi do polityki przestrzennej gmin	Planowanie przestrzenne	Obszary OKK1-OKK30
11. Ochrona zielonych pierścieni i włączenie średniowiecznych fortyfikacji miejskich do planowanych tras turystycznych	Planowanie przestrzenne, działania programowe	Całe województwo
12. Inwentaryzacja i waloryzacja zieleni przydrożnej, wprowadzenie zakazu wycinki alejowych obsadzeń drogowych lub obowiązku stosownych kompensacji	Działania programowe	Całe województwo
13. Rewaloryzacja i rewitalizacja zespołów parkowo-pałacowo-folwarcznych	Terytorializacja polityki rozwoju	Zespoły parkowo-pałacowe na terenie całego województwa
14. Rewitalizacja zabytkowych układów przestrzennych, urbanistycznych i ruralistycznych	Terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne	Układy urbanistyczne i ruralistyczne na terenie całego województwa
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Objęcie ochroną układów urbanistycznych i ruralistycznych - przez wpisanie ich do rejestru zabytków (Rp):	Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków	Gminy:
• Rp1. Białowąs		Barwice
• Rp2. Cedynia		Cedynia
• Rp3. Dębno		Dębno
• Rp4. Gosław		Trzebiatów
• Rp5. Iwęcino		Sianów
• Rp6. Krupy		Darłowo
• Rp7. Łącko		Postomino
• Rp8. Międzyzdroje		Międzyzdroje
• Rp9. Mrzeżyno		Trzebiatów
• Rp10. Nowy Borek		Kołobrzeg (wiejska)
• Rp11. Rekowo		Kobylanka
• Rp12. Sępólno Małe		Biały Bór

• Rp13. Sławsko		Sławno
• Rp14. Słowino		Darłowo (wiejska)
• Rp15. Szczecin Pogodno		Szczecin
• Rp16. Szczecin Śródmieście		Szczecin
• Rp17 Szczecin Dąbie		Szczecin
• Rp18. Wałcz		Wałcz (miejska)

2.6. Cel VI. Rozwój infrastruktury społecznej

Głównym celem jest poprawa warunków życia w zakresie dostępności do mieszkań, wysokiej jakości przestrzeni publicznych, usług publicznych, w tym opieki zdrowotnej. Poprawa funkcjonowania szkolnictwa wyższego ma na celu wzmocnienie sektora badawczo-rozwojowego oraz przeciwdziałanie spadkowi funkcji akademickich Szczecina i Koszalina. Działania w tym zakresie sprzyjać będą decyzjom osiedleńczym, a także korzystnie oddziaływać na bazę ekonomiczną jednostek osadniczych.

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Mała powierzchnia mieszkań na 1 osobę, z wyjątkiem obszarów o dużej dynamice rozwoju budownictwa indywidualnego (pas nadmorski, tereny podmiejskie Szczecina i Koszalina); przy czym w pasie nadmorskim duża liczba mieszkań niezamieszkałych na stałe (wynajem dla turystów),
- Złe warunki mieszkaniowe, zwłaszcza w miastach i wsiach popegeerowskich.
- Rozwój funkcji mieszkaniowych z dala od centrów miast.
- Związek między sytuacją demograficzną a sytuacją mieszkaniową (migracje z miast na tereny podmiejskie).
- Duża aktywność deweloperska w największych miastach województwa i w pasie nadmorskim.
- Na terenach wokół dużych miast duża aktywność budownictwa indywidualnego.
- Spadek liczby studentów szkół wyższych.
- Niska konkurencyjność zachodniopomorskich uczelni na tle kraju.
- Wzrost zainteresowania studentów uczelniami o określonych specjalizacjach związanymi z medycyną i gospodarką morską.
- Brak instytutów PAN i jednostek badawczo-rozwojowych na obszarze województwa.
- Brak prestiżowej jednostki naukowej wyróżniającej się na tle kraju i Europy pod względem jakości prowadzenia badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych.
- Niskie nakłady na działalność badawczo-rozwojową w województwie.
- Równomierne rozmieszczenie szpitali posiadających podstawowe oddziały chorób wewnętrznych, chirurgii ogólnej, ginekologiczno-położnicze i pediatryczne.
- Równomierne rozmieszczenie zespołów ratownictwa medycznego na obszarze województwa.
- Niedobór łóżek opieki długoterminowej, rehabilitacyjnej oraz leczenia onkologicznego i psychiatrycznego.
- Zlokalizowanie ośrodków leczenia wysokospecjalistycznego na bazie szpitali w Szczecinie i Koszalinie.
- Poprawa stanu infrastruktury i wyposażenia placówek w aparaturę oraz sprzęt medyczny, przy jednoczesnej potrzebie dalszej systematycznej modernizacji.
- Rozpoczęcie wdrażania skoordynowanej sieci teleinformatycznej w ochronie zdrowia umożliwiającej m.in. poprawę jakości i efektywności korzystania ze specjalistycznych procedur medycznych.
- Brak wojewódzkiego centrum urazowego.

- Dobrze rozwinięta sieć uzdrowisk i usług sanatoryjnych.
- Znacząca rola zachodniopomorskich uzdrowisk na rynku krajowym.
- Szeroki profil leczniczy uzdrowisk.
- Poprawa dostępności i rozwój oferty kulturalnej.
- Niska liczba odbiorców kultury wysokiej i niewielkie uczestnictwo społeczeństwa w życiu kulturalnym.

Kierunek 1. Poprawa standardu zasobów mieszkaniowych i procesu rozwoju mieszkalnictwa		
Zalecenia	Narzędzia realizacji	Lokalizacja/obszar działania
1. Rewitalizacja tkanki mieszkaniowej i przestrzeni publicznych	Planowanie przestrzenne, działania programowe	Całe województwo
2. Ograniczanie ekspansji zabudowy na obszary podmiejskie niezurbanizowane	Planowanie przestrzenne	Obszary funkcjonalne województwa
3. Kształtowanie zabudowy w formie zwartych ośrodków satelitarnych wokół dużych miast oraz spójnych i całościowych zespołów urbanistycznych	Planowanie przestrzenne	Miasta województwa oraz miejscowości położone w pobliżu dużych miast
4. Wykorzystanie aktywności deweloperskiej dla kształtowania odpowiedniej polityki przestrzennej, kreowanie przestrzeni publicznych, wewnątrz urbanistycznych itp.	Planowanie przestrzenne	Miasta województwa
5. Podnoszenie jakości i atrakcyjności zabudowy mieszkaniowej w miastach oraz uzupełnianie deficytów w podstawowe usługi społeczne i infrastrukturę rekreacyjną na poziomie osiedli	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Miasta województwa
6. Kompleksowa modernizacja mieszkaniowej zabudowy śródmiejskiej, w tym podniesienie standardów technicznych i użytkowych zabudowy	Terytorializacja polityki rozwoju	Śródmieścia miast województwa

Kierunek 2. Rozwój ilościowy i jakościowy szkolnictwa oraz sfery naukowo-badawczej		
Zalecenia	Narzędzia realizacji	Lokalizacja/obszar działania
1. Rozbudowa i budowa nowych szkół podstawowych oraz infrastruktury przedszkolnej na terenach o rosnącej liczbie ludności	Terytorializacja polityki rozwoju	SOM, KKBOF
2. Zwiększenie dostępności do usług opieki nad dziećmi	Działania programowe	Całe województwo
3. Budowa, rozbudowa i modernizacja bazy dydaktycznej szkolnictwa ponadpodstawowego, w tym szkolnictwa zawodowego, na obszarach depresji społeczno-ekonomicznej, we współpracy z przedsiębiorcami	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasta w OF SSW
4. Rozwój centrów kształcenia ustawicznego	Działania programowe	Miasta województwa
5. Wspieranie powiązań szkolnictwa artystycznego z przedsiębiorstwami produkcyjnymi w branżach inteligentnych specjalizacji (m.in. opakowania, meble, wyroby metalowe) w zakresie wzornictwa przemysłowego	Terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin, Koszalin

6. Wsparcie przedsięwzięć w zakresie szkolnictwa wyższego odzwierciedlających specyficzne potrzeby regionalne (wynikające z regionalnych i inteligentnych specjalizacji)	Działania programowe, lobbying	Szczecin, Koszalin
7. Tworzenie innowacyjnych jednostek badawczych współpracujących z podmiotami gospodarczymi	Lobbying, działania programowe	Całe województwo
8. Podnoszenie konkurencyjności zachodniopomorskich uczelni jako ośrodków akademickich	Terytorializacja polityki rozwoju, działania programowe, lobbying	Szczecin, Koszalin, Stargard, Wałcz
9. Rozwój jakościowy uczelni wyższych oraz infrastruktury dydaktycznej i naukowo-badawczej	Zadanie rządowe, terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin, Koszalin, Stargard, Wałcz
10. Utworzenie w Szczecinie instytutu naukowo-badawczego zajmującego się gospodarką morską, współpracą transbałtycką, skandynawistyką	Lobbying	Szczecin
11. Wsparcie ośrodka badań genetycznych	Działania programowe, lobbying	Szczecin

Kierunek 3. Poprawa jakości i dostępności do usług opieki zdrowotnej		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa Centrum Opieki Długoterminowej w subregionie przy Specjalistycznym Zespole Gruźlicy i Chorób Płuc w Koszalinie	Zadanie samorządowe	Koszalin
2. Wdrożenie nowoczesnych technik diagnostyki radioizotopowej, radioterapii oraz e-usług w Zachodniopomorskim Centrum Onkologii w Szczecinie	Zadania rządowe	Szczecin
3. Budowa Stacji Pogotowia Ratunkowego w Szczecinie i Modernizacja Filii Wojewódzkiej	Zadanie samorządowe	Szczecin
4. Podniesienie jakości i dostępności usług medycznych SPWSZ w Szczecinie poprzez budowę budynku na potrzeby Oddziału Nefrologii i Transplantacji Nerek, Stacji Dializ, Oddziału Neurologii wraz z Oddziałem Udaramy oraz Oddziału Chorób Wewnętrznych i Nadciśnienia Tętniczego wraz z wyposażeniem	Zadania samorządowe	Szczecin
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Utrzymanie istniejących szpitali z dostosowaniem ich infrastruktury i wyposażenia do aktualnych potrzeb ochrony zdrowia	Działania programowe	Całe województwo
2. Zapewnienie dostępności do oddziałów szpitalnych: <ul style="list-style-type: none"> • chorób wewnętrznych w obszarze działania obejmującym 50-100 tys. mieszkańców, • chirurgii ogólnej dla mieszkańców jednego lub grupy powiatów, • pediatrycznych w promieniu do 50 km 	Działania programowe	Całe województwo
3. Zwiększenie bazy i dostępności usług opieki długoterminowej, paliatywnej, geriatrycznej, rehabilitacyjnej i psychiatrycznej	Działania programowe	Całe województwo

4. Poprawa dostępności do usług zdrowotnych na obszarach o najgorszej dostępności do dużych miast	Terytorializacja polityki rozwoju	Specjalna strefa włączenia
5. Wzmocnienie bazy leczenia onkologicznego	Terytorializacja polityki rozwoju	Koszalin, Szczecin
6. Utrzymanie działalności lotniczego pogotowia ratunkowego na lotnisku w Goleniowie	Zadanie rządowe	Całe województwo
7. Utworzenie stałej stacji lotniczego pogotowia ratunkowego w Zegrzu Pomorskim	Zadanie rządowe, lobbying	Zegrze Pomorskie (gm. Świeszyno)
8. Weryfikacja i przystosowanie lądowisk do nocnej pracy śmigłowców lotniczego pogotowia ratunkowego, oświetlenie lądowisk przyszpitalnych	Terytorializacja polityki rozwoju	Całe województwo
9. Stworzenie pełnej sieci szpitalnych oddziałów ratunkowych	Terytorializacja polityki rozwoju	Całe województwo
10. Utworzenie wojewódzkiego centrum urazowego	Terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin
11. Wdrażanie rozwiązań z zakresu e-Zdrowia	Terytorializacja polityki rozwoju	Całe województwo
12. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury informatycznej i sieci szerokopasmowej w placówkach medycznych oraz edukacja personelu medycznego do potrzeb związanych z rozwojem ICT	Terytorializacja polityki rozwoju	Całe województwo
13. Realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów, w tym tworzenie centrów symulacji medycznej	Działania programowe	Całe województwo/Szczecin
14. Adaptacja systemu usług opieki zdrowotnej do zmian demograficznych i wynikających z nich potrzeb m.in. geriatry, rozwoju ośrodków lokalnych opieki całodobowej i dziennej osób starszych, programów wsparcia dziennego osób starszych, w tym wsparcia społecznego i sąsiedzkiego	Działania programowe	Całe województwo

Kierunek 4. Poprawa wykorzystania potencjału uzdrowiskowego		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Przeciwdziałanie zjawiskom mającym zły wpływ na „fizjonomię” uzdrowisk i ich założenia przestrzenne oraz cechy klimatu	Planowanie przestrzenne	Dąbki (gm. Darłowo), Kamień Pomorski, Kołobrzeg, Połczyn-Zdrój, Świnoujście
2. Ścisłe przestrzeganie warunków zabudowy w strefach ochronnych (A, B, C) obszarów uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej	Planowanie przestrzenne	Dąbki (gm. Darłowo), Kamień Pomorski, Kołobrzeg, Połczyn-Zdrój, Świnoujście
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Modernizacja infrastruktury uzdrowiskowej, okołouzdrowiskowej i turystycznej	Terytorializacja polityki rozwoju	Dąbki (gm. Darłowo), Kamień Pomorski, Kołobrzeg, Połczyn-Zdrój, Świnoujście
2. Ograniczanie ruchu samochodowego w uzdrowiskach, budowa parkingów buforowych i ulepszanie transportu zbiorowego, w tym zeroemisyjnego, wdrażanie ściśle powiązanych rozwiązań zrównoważonej mobilności	Terytorializacja polityki rozwoju	Dąbki (gm. Darłowo), Kamień Pomorski, Kołobrzeg, Połczyn-Zdrój, Świnoujście

3. Przywrócenie lub nadanie funkcji uzdrowiskowej nowym ośrodkom	Terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne, lobbying	Borne Sulino, Trzcińsko-Zdrój, Ustronie Morskie
--	--	---

Kierunek 5. Poprawa dostępu i podniesienie jakości usług kulturalnych		
Zalecenia	Narzędzia realizacji	Lokalizacja/obszar działania
1. Rozwój jakościowy i ilościowy usług kulturalnych	Działania programowe	Całe województwo
2. Budowanie kompetencji kulturowych i zwiększenie uczestnictwa społeczeństwa w życiu kulturalnym	Działania programowe	Całe województwo
3. Wzmocnienie rangi Szczecina i Koszalina jako głównych ośrodków kultury o znaczeniu krajowym i europejskim	Terytorializacja polityki rozwoju, działania programowe	Koszalin, Szczecin
4. Budowa, rozbudowa i modernizacja instytucji kultury wyspecjalizowanej (m.in. teatrów i muzeów), istniejących obiektów kultury oraz sieci placówek kultury, a także obiektów wielofunkcyjnych i wielopokoleniowych, o dużej zdolności adaptacyjnej do potrzeb społecznych	Terytorializacja polityki rozwoju, działania programowe	Całe województwo
Rekomendacje	Adresat	Lokalizacja/obszar działania
1. Wzmocnienie pozycji Akademii Sztuki na arenie krajowej i wspieranie poziomu kształcenia na kierunkach artystycznych	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Szczecin

2.7. Cel VII. Wzrost i rozwój gospodarczy

Podstawowym celem działań w zakresie wspierania wzrostu i rozwoju gospodarczego jest podniesienie poziomu konkurencyjności gospodarki województwa zachodniopomorskiego oraz zmniejszenie poziomu problemów społecznych, związanych z sytuacją gospodarczą województwa. Realizowane one będą przez wspieranie aktywności ekonomicznej, innowacyjności gospodarczej, reindustrializację oraz wsparcie firm w początkowej fazie ich działania. Rozwijane będą inteligentne specjalizacje województwa. Ze względu na nadmorskie położenie szczególne znaczenie ma rozwój gospodarki morskiej oraz działalności wymagającej łatwego dostępu do transportu morskiego. Skala problemów społecznych wywołanych sytuacją gospodarczą znacznej części województwa wiąże się z koniecznością prowadzenia intensywnych działań na rzecz poprawy funkcjonowania rynku pracy, w tym objęcia nimi wykluczonych grup społecznych.

Turystyka stanowiąc jedną z czołowych dziedzin gospodarczych regionu powinna zostać wspierana w zakresie niwelacji syndromu sezonowości i koncentracji przestrzennej na wybrzeżu bałtyckim. Dlatego należy stale podnosić jakość świadczonych usług oraz rozszerzyć ofertę turystyczną o nowe usługi w celu czasowej i przestrzennej dywersyfikacji turystyki. Ważnym zagadnieniem jest odpowiednie kreowanie zagospodarowania turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo.

W zakresie rolnictwa, wykorzystującego największą przestrzeń województwa, celem jest ochrona najlepszej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed niewłaściwym wykorzystaniem, dewastacją wiejskiego krajobrazu rolniczego. Zwiększanie produktywności i dochodowości gospodarki rolnej i przetwórstwa rolno-spożywczego powinno się odbywać przy minimalizowaniu wpływu na środowisko przyrodnicze.

W zakresie leśnictwa celem jest wyznaczenie działań, zmierzających do zachowania wielofunkcyjności lasów i ich wszechstronnej użyteczności oraz ochrony jako istotnego zasobu endogenicznego.

GOSPODARKA SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Wolniejsza od pozostałych województw dynamika rozwoju gospodarczego, skutkująca systematycznym spadkiem poziomu PKB względem średniej krajowej.
- Niska aktywność ekonomiczna w centralnej, południowej i wschodniej części województwa, brak znaczących ośrodków wzrostu gospodarczego.
- Skupienie działalności gospodarczej, potencjału demograficznego i instytucji otoczenia biznesu w Szczecinie i Koszalinie i gminach sąsiadujących. Niska dostępność wsparcia instytucjonalnego dla przedsiębiorców z centralnej części województwa.
- Rozwój nowych przemysłów w oparciu o nowoczesne technologie (produkcja elementów budowlanych, urządzeń dla energetyki wiatrowej, górnictwa morskiego, teleinformatyki, przemysłu chemicznego), głównie w parkach przemysłowych i specjalnych strefach ekonomicznych.
- W strukturze PKB najwyższy odsetek wartości dodanej brutto zajmują usługi, następnie przemysł z budownictwem.
- Największa koncentracja przemysłu w Szczecinie i gminach Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (60%). Możliwość ekonomicznego wykorzystania istniejącego potencjału terenów poprzemysłowych.
- Niewielka liczba znaczących podmiotów gospodarczych w skali kraju i Europy.

PRZESTRZENNE UWARUNKOWANIA I ATRAKCYJNOŚĆ PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Budowanie przewag konkurencyjnych w oparciu o położenie geograficzne, zasoby naturalne, infrastrukturę, warunki ekonomiczne i demograficzne.
- Nadmorskie i nadgraniczne predyspozycje do transportu morskiego, przemysłu budowy i remontu statków i jachtów, innych przemysłów, wymagających łatwej dostępności do transportu morskiego (np. firmy w łańcuchu dostaw przemysłu budowy elementów konstrukcyjnych do elektrowni wiatrowych na morzu), transportu, magazynowania i przesyłu paliw płynnych i gazowych, rybołówstwa morskiego i zalewowego oraz przetwórstwa rybnego, turystyki morskiej i nadmorskiej.
- Zasoby naturalne województwa stanowią o potencjale i możliwościach rozwoju turystyki, agroturystyki, lecznictwa uzdrowiskowego, energetyki opartej na zasobach gazu ziemnego, wód chłodniczych (elektrownia Dolna Odra koło Gryfina), górnictwa nafty i gazu, pozyskiwania i obróbki drewna, wydobywania kruszyw i opartego na nich przemysłu budowlanego i ceramicznego.
- Nie w pełni wykorzystany potencjał turystyczny w pasie pojezierzy.
- Niepełne, gospodarcze wykorzystanie renty położenia względem Niemiec i Skandynawii w zakresie współpracy transgranicznej.
- Stan infrastruktury transportowej obniża atrakcyjność inwestycyjną wschodniej części województwa.

RYNEK PRACY SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Spadająca aktywność zawodowa ludności (przedostatnie miejsce w kraju), deficyt zawodów i niekorzystne zmiany demograficzne (prognozowany spadek liczby mieszkańców, w tym ludności w wieku produkcyjnym).
- Głównym sektorem zatrudnienia są usługi (64,4% – przy średniej krajowej 57,6%), następnie przemysł i budownictwo (29,3%) oraz rolnictwo, leśnictwo i rybactwo. Biorąc pod uwagę podział na sekcje PKD najwięcej zatrudnionych jest w przetwórstwie przemysłowym, następnie w handlu, edukacji oraz administracji publicznej.
- Duże znaczenie podmiotów publicznych (administracja publiczna, oświata, ochrona zdrowia, obrona narodowa) w zatrudnieniu ludności w województwie, w tym na obszarach peryferyjnych,

wynikające z problemów rozwoju działalności gospodarczej.

- Wyraźny obszar problemowy bezrobocia obejmujący centralną i wschodnią część województwa, a także kilka gmin części północno-zachodniej.
- Najniższy w województwie poziom bezrobocia w obszarach miejskich (Świnoujście, Szczecin, Koszalin, Kołobrzeg).

GOSPODARKA MORSKA SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Niedostatecznie wykorzystany potencjał rozwoju gospodarki morskiej w województwie.
- Występowanie w polskiej strefie ekonomicznej nieeksploatowanych zasobów minerałów, mających potencjalne zastosowanie w przemyśle i budownictwie.
- Stagnacja przeładunków w portach województwa zachodniopomorskiego wynikająca ze słabej dostępności od strony lądu i morza.
- Wzrost konkurencyjności portów Szczecin i Świnoujście w związku z realizacją inwestycji pogłębienia toru wodnego Szczecin-Świnoujście do 12,5 m.
- Ograniczenie rybołówstwa bałtyckiego w związku z dużym zanieczyszczeniem Bałtyku i polityką UE ograniczającą flotę rybacką, przy jednoczesnym wzroście zatrudnienia w sektorze przetwórstwa ryb.
- Niewykorzystany potencjał rozwoju energetyki wiatrowej w polskiej wyłącznej strefie ekonomicznej na Bałtyku oraz niedostateczna rola portów morskich mogących stanowić zaplecze obsługi tej działalności.
- Niewystarczające wykorzystanie potencjału małych portów na wybrzeżu Bałtyku (funkcje turystyczne i komunikacyjne).
- Niewykorzystane możliwości rozwoju portu morskiego w Policach jako potencjalnego portu uniwersalnego.
- Wzrost potencjału portu w Policach w przypadku realizacji inwestycji Grupy Azoty Zakłady Chemiczne „Police” SA, związanej z budową instalacji do produkcji propylenu i polipropylenu z infrastrukturą towarzyszącą, w tym terminal chemikaliów płynnych.
- Znaczne możliwości rozwoju Portu w Świnoujściu, związane z funkcjonowaniem terminalu LNG oraz portu zewnętrznego.
- Wzrastająca konkurencja na rynku promowych przewozów przez Bałtyk w kierunku Skandynawii (w tym budowa tunelu Dania-Niemcy).
- Niewystarczający rozwój infrastruktury logistycznej związanej z przeładunkiem drobnicy skonteneryzowanej w Szczecinie.
- Duże rezerwy terenowe pod nowe inwestycje z zakresu gospodarki morskiej w Szczecinie.
- Poprawa infrastruktury transportowej do portu w Kołobrzegu warunkiem rozwoju rybołówstwa i przewozów pasażerskich.
- Rozwój funkcji rybackiej, turystycznej i handlowej portu w Darłowie.

PRZEMYSŁ SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Systematyczny, powolny wzrost udziału województwa w produkcji przemysłowej kraju (z 2,9% do 3,4% w latach 2006-2015).
- Wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto.
- Największa wydajność w branży meblarskiej, chemicznej, elektromaszynowej i produkcji sprzętu transportowego (w tym stocznioowego). Najniższa w przemyśle odzieżowym.
- Największy wzrost zatrudnienia w przemyśle chemicznym, metalowym, mineralnym, maszynowym, elektrycznym oraz w produkcji energii elektrycznej.
- Specjalizacja przemysłowa obszaru Wąlcza (przemysł metalowy).

- Specjalizacja przemysłowa obszaru Barlinka i Szczecinka (przemysł drzewno-meblarski).
- Specjalizacja przemysłowa Polic i Gryfina (przemysł chemiczny, energetyczny).
- Lokalizacja ponad 50% produkcji przemysłowej województwa w powiatach: szczecińskim, gołeniewskim i polickim.
- Niższa wydajność pracy w przemyśle – 89% średniej krajowej.
- Niepełne wykorzystanie szans – wynikających z nadwodnego położenia – dla funkcjonowania przemysłu (po załamaniu się przemysłu stoczniowego w Szczecinie).
- Istotna rola parków przemysłowych i specjalnych stref ekonomicznych dla podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej województwa.

USŁUGI SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Zatrudnienie w usługach oraz udział wartości dodanej z usług w województwie wyższe niż średni poziom w Polsce.
- Dominacja małych i średnich przedsiębiorstw oraz tradycyjnego profilu świadczonych usług (znikomy udział usług inteligentnych i innowacyjnych).
- Koncentracja podmiotów usługowych (funkcja logistyczna, handlowa) w dużych miastach (Szczecin, Koszalin, Stargard, Kołobrzeg). Rozmieszczenie podmiotów sekcji H (hotele i restauracje) głównie w pasie nadmorskim, a sekcji I (transport, gospodarka magazynowa i łączność) – bardziej równomiernie na obszarze całego województwa.
- Koncentracja usług o wysokim udziale wiedzy w Szczecinie (wraz ze strefą podmiejską), Koszalinie, Stargardzie i Kołobrzegu.
- Koncentracja działalności związanej z logistyką i transportem w okolicach Szczecina, Stargardu, Gryfina i Świnoujścia.
- Koncentracja zatrudnienia w obsłudze ruchu turystycznego w obszarach nadmorskich.
- Zróżnicowana dynamika tworzenia nowych podmiotów sektora usług w poszczególnych powiatach (najmniejsze tempo w powiatach: łobeskim, świdwińskim, pyrzyckim i drawskim).
- Konkurencja dla niektórych typów usług ze strony rynku niemieckiego (m.in. usługi turystyczne, medyczne).
- Niski poziom wydatków na badania i rozwój w przedsiębiorstwach (w szczególności w sektorze usług) i niski poziom innowacyjności.
- Ukształtowane i przyjazne środowisko prowadzenia działalności gospodarczej (działalność badawcza i instytucje otoczenia biznesu) głównie w Szczecinie i Koszalinie, przy jednoczesnym jego deficycie na pozostałych obszarach województwa.
- Spodziewany wzrost popytu na usługi medyczne i rehabilitacyjne (zmiany demograficzne), opiekę nad dziećmi (wzrost aktywności zawodowej kobiet), usługi związane z rozrywką i odpoczynkiem (wzrost zamożności), komunikację i transport (suburbanizacja, migracja ludności) oraz usługi budowlane (inwestycje publiczne).

TURYSTYKA SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Województwo w czołówce regionów turystycznych Polski (najwyższy wskaźnik intensywności ruchu turystycznego w Polsce).
- Sezonowy ruch turystyczny (najintensywniejszy w miesiącach lipiec-sierpień), skoncentrowany głównie w pasie nadmorskim oraz w mniejszym stopniu na pojezierzach.
- Deficyt pracowników obsługi turystyki.
- Wypoczynek główną motywacją ruchu turystycznego.
- Dynamiczny rozwój segmentu turystyki uzdrowiskowej, medycznej oraz wellness i SPA.
- Intensywny i skoncentrowany rozwój infrastruktury rowerowej na przebiegu tras priorytetowych

sieci tras Pomorza Zachodniego.

- Niewystarczające dla rozwoju żeglarstwa głębokości torów wodnych na Zalewie Szczecińskim, Zalewie Kamieńskim i Dziwnie oraz limitacja żeglugi przez mosty w Wolinie.
- Duża liczba niewykorzystanych akwenów śródlądowych i wewnętrznych wód morskich o dużej pojemności turystycznej, przy widocznej poprawie infrastruktury wodnej.
- Niedostatecznie wykorzystany potencjał turystyczny pasa pojezierzy.
- Wysoki odsetek obcokrajowców (głównie Niemców) w zagranicznym ruchu turystycznym.
- Duży odsetek nierejestrowanej bazy noclegowej.
- Dominacja tradycyjnych usług (niewielki udział usług opartych na technologiach cyfrowych).
- Niespójność i wyrwykowość pozyskiwania danych dotyczących turystyki w regionie na potrzeby realizacji działań strategicznych.

ROLNICTWO SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Najkorzystniejsza struktura obszarowa gospodarstw rolnych w kraju (średnia wielkość gospodarstwa).
- Dominacja produkcji towarowej w sektorze rolniczym województwa (90% rolniczej produkcji końcowej trafia na rynek)
- Stała tendencja wzrostu areału roślin przemysłowych, przede wszystkim rzepaku i rzepiku.
- Czołowa pozycja regionu pod względem powierzchni upraw ekologicznych.
- Niski poziom produkcji zwierzęcej i przetwórstwa rolno-spożywczego przekładający się na niską dochodowość gospodarstw rolnych z hektara.
- Koncentracja ziemi rolniczej w podmiotach gospodarczych, posiadających osobowość prawną (spółki).
- Ok. 20% właścicieli zamieszkuje poza obszarami gmin, w których położone są ich gospodarstwa.
- Niski stan zatrudnienia w sektorze rolniczym (PKD sekcja A01) skutkujący najwyższą w kraju produktywnością (40 tys. zł./1os. zatrudniona w rolnictwie).
- Dominująca pozycja branży rolno-spożywczej (PKD sekcja C10) w strukturze zatrudnienia przemysłu przetwórczego.

GOSPODARKA LEŚNA SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Największe w Polsce zasoby drzewne na pniu.
- Wzrost miąższości zasobów leśnych.
- Zagrożenie pełnej realizacji zalesiania na całym obszarze wskazanym w Krajowym Programie Zwiększenia Lesistości w okresie 2001-2020.
- Istotna rola Ośrodka Edukacji Przyrodniczo-Leśnej przy Nadleśnictwie Kliniska w realizowaniu edukacji przyrodniczej.

Kierunek 1. Wzrost aktywności ekonomicznej i poziomu innowacyjności w gospodarce województwa		
Zalecenia	Narzędzia realizacji	Lokalizacja/obszar działania
1. Wzmacnianie potencjału Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego oraz Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego jako lokomotyw rozwoju województwa	Terytorializacja polityki rozwoju	Szczeciński Obszar Metropolitalny, Koszalińsko-Kołobrzesko--Białogardzki Obszar Funkcjonalny

2. Wzmocnienie potencjału kapitału ludzkiego, ukierunkowane działania na rzecz podnoszenia jakości edukacji, wzmocnienie sektora kreatywnego, wzmocnienie kompetencji technologicznych mieszkańców województwa	Terytorializacja polityki rozwoju, w tym kontrakty samorządowe	Miejskie Obszary Funkcjonalne oraz miasta ponadlokalne, wspomagające rozwój: Choszczno, Gryfice, Sławno
3. Przekształcanie terenów przemysłowych w strefy wielofunkcyjne z możliwością zachowania działalności gospodarczej	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
4. Rozwój istniejących stref aktywności gospodarczej (parków przemysłowych, podstref specjalnych stref ekonomicznych) oraz instytucji otoczenia biznesu (parków naukowo-technologicznych, centrów transferu technologii, ośrodków doradczych)	Terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne, lobbying	Miejskie obszary funkcjonalne
5. Tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości w powiązaniu ze wsparciem usług doradczych dla firm w początkowej fazie	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasta powiatowe
6. Wykorzystanie narzędzi ekonomii społecznej szczególnie na obszarach o niskiej aktywności gospodarczej i niskiej atrakcyjności inwestycyjnej	Terytorializacja polityki rozwoju	Specjalna Strefa Włączenia
7. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi klastrów, zwłaszcza w obszarze inteligentnych specjalizacji	Działania programowe	Całe województwo
8. Wspieranie powiązań branży wzorniczej z przedsiębiorstwami w obszarze inteligentnych specjalizacji (m.in. opakowania, meble, wyroby metalowe) w zakresie wzornictwa przemysłowego	Działania programowe	Całe województwo
9. Wykreowanie znaczącego ośrodka wzrostu gospodarczego w centralnej strefie funkcjonalnej oraz wzmocnienie gospodarcze miast subregionalnych	Terytorializacja polityki rozwoju	Strefa Centralna, Wałcz, Szczecinek
10. Wsparcie tworzenia i rozwoju infrastruktury badawczo-rozwojowej w przedsiębiorstwach oraz procesu powstawania innowacji	Terytorializacja polityki rozwoju	Miejskie obszary funkcjonalne
11. Podniesienie potencjału jednostek naukowo-badawczych w obszarze inteligentnych specjalizacji	Terytorializacja polityki rozwoju	Szczeciński Obszar Metropolitalny, Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzki Obszar Funkcjonalny
12. Nawiązanie i intensyfikacja współpracy między uczelniami, samorządem gospodarczym i zawodowym oraz podmiotami gospodarczymi w zakresie transferu usług i nowoczesnych technologii	Terytorializacja polityki rozwoju	Całe województwo
13. Preferencje dla lokalizacji w województwie innowacyjnych gałęzi przemysłu i usług oraz rozwój kreatywnego otoczenia dla tego typu działalności	Działania programowe	Całe województwo
14. Zwiększenie zastosowania innowacji w małych i średnich przedsiębiorstwach (MŚP)	Działania programowe	Całe województwo

15. Poprawa dostępności do Internetu szerokopasmowego, zapewnienie możliwości telepracy (pracy zdalnej), e-handlu i doradztwa na odległość oraz upowszechnienie techniki informacyjno-komunikacyjnej w przedsiębiorstwach	Terytorializacja polityki rozwoju	Całe województwo, preferencje: Specjalna Strefa Włączenia
16. Tworzenie warunków do lokalizacji na obszarach niskiej aktywności ekonomicznej podmiotów gospodarczych, specjalistycznej produkcji rolniczej, działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich	Terytorializacja polityki rozwoju	Specjalna Strefa Włączenia
17. Wspieranie inteligentnej specjalizacji:	Terytorializacja polityki rozwoju	SOM, KKBOF, Wałęcki OF, BMD OF
<ul style="list-style-type: none"> • Wielkogabarytowe konstrukcje wodne i lądowe, • Zaawansowane wyroby metalowe, 		Całe województwo, w szczególności: SOM, KKBOF, Wałęcki OF, Szczecinecki OF, CSF, powiat pyrzycki,
<ul style="list-style-type: none"> • Produkty drzewno-meblarskie, 		Szczecinek, BMD OF, powiat goleniowski, Karlino, Sławno CSF
<ul style="list-style-type: none"> • Opakowania przyjazne środowisku, 		Całe województwo
<ul style="list-style-type: none"> • Produkty inżynierii chemicznej i materiałowej, 		Całe województwo
<ul style="list-style-type: none"> • Nowoczesne przetwórstwo rolno-spożywcze, 		Całe województwo
<ul style="list-style-type: none"> • Multimodalny transport i logistyka, 		SOM, KKBOF, BMD OF, Szczecinek, Wałcz
<ul style="list-style-type: none"> • Produkty oparte na technologiach informacyjnych 	SOM, KKBOF, miasta powiatowe	

Kierunek 2. Rozbudowa potencjału gospodarki morskiej w oparciu o porty morskie		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Ustalenia z rozdziału 2.8, Cel VIII., Kierunek 5. (Rozwój transportu morskiego)		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Wykorzystanie przewagi konkurencyjnej województwa, wynikającej z dobrego dostępu do portów, dla lokalizacji przemysłu wymagającego takiego dostępu	Działania programowe, lobbing	Całe województwo, w szczególności SOM i KKBOF
2. Wykorzystanie możliwości rozwoju portu zewnętrznego w Świnoujściu, w tym rozwój infrastruktury i suprastruktury oraz dalsza rozbudowa portu	Zadania rządowe, działania programowe, planowanie przestrzenne	Świnoujście
3. Restrukturyzacja portów i przystani rybackich w kierunku świadczenia usług turystycznych (rybactwa turystycznego i przewozów pasażerskich)	Terytorializacja polityki rozwoju	Gminy nad Zalewem Szczecińskim i na wybrzeżu Bałtyku
4. Utworzenie w Szczecinie terminalu lub stanowiska do obsługi dużych statków pasażerskich	Terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne	Szczecin
5. Dostosowanie wewnętrznej infrastruktury oraz technologii przeładunku w portach do standardów współczesnego transportu morskiego	Zadania rządowe, terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin, Świnoujście, Police

6. Preferencje dla lokalizacji produkcji stoczniowej i przemysłów nowoczesnych technologii na terenach portowych	Terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne	Szczecin, Świnoujście
7. Tworzenie w portach morskich i w ich otoczeniu infrastruktury na potrzeby eksploatacji geologicznych zasobów morza	Zadania rządowe	Darłowo, Kołobrzeg, Szczecin, Świnoujście
8. Preferencje dla rozwoju produkcji wielkogabarytowych metalowych elementów konstrukcyjnych elektrowni wiatrowych na morzu	Terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin
9. Zapewnienie odpowiednich standardów technicznych nabrzeży i dostępności od strony lądu dla drobnicy skonteneryzowanej w Szczecinie	Zadanie rządowe	Szczecin
10. Wykorzystanie regazyfikacji LNG do produkcji chłodniczej	Zadania rządowe, działania programowe	Świnoujście
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Pogłębienie toru wodnego do Świnoujścia do 17 m	Rada Ministrów	Świnoujście
2. Utworzenie ośrodka naukowo-badawczego zajmującego się problemami morza w oparciu o potencjał szkół wyższych lub jako niezależnej placówki	Rada Ministrów	Szczecin
3. Zapewnienie warunków dla rozwoju elektrowni wiatrowych w polskiej wyłącznej strefie ekonomicznej na Bałtyku	Urząd Morski	Gminy na wybrzeżu Bałtyku i wzdłuż korytarzy przesyłowych
4. Wzmacnianie powiązań portów morskich z ich lądowym zapleczem przez budowę i modernizację połączeń komunikacyjnych	Rada Ministrów, Województwo Dolnośląskie, Województwo Kujawsko-Pomorskie, Województwo Lubuskie, Województwo Pomorskie, Województwo Wielkopolskie, Rząd RFN	Korytarze transportowe w województwie i w innych województwach
5. Koordynowanie planów rozwojowych dużych portów ujścia Odry	Zarządy portów	Police, Szczecin, Świnoujście
6. Rozwój technologii wydobywania konkrecji polimetalicznych z dna morza	Rada Ministrów	Szczecin, Świnoujście

Kierunek 3. Jakościowy i ilościowy rozwój rynku pracy		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Zwiększenie efektywności systemu interwencji na rynku pracy, innowacyjne instrumenty rynku pracy	Działania programowe	Całe województwo
2. Aktywizacja osób w wieku powyżej 50 lat, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru Specjalnej Strefy Włączenia	Działania programowe	Całe województwo
3. Ścisła współpraca powiatowych urzędów pracy z sąsiednimi powiatami, w celu wymiany ofert i poszukiwania pracy dla bezrobotnych	Działania programowe	Całe województwo, Centralna Strefa Funkcjonalna
4. Wzrost liczby miejsc pracy w Szczecińskim Obszarze Metropolitalnym, w tym w szczególności w innowacyjnym przemyśle (parki przemysłowe) i usługach (SSC/BPO/ IT)	Terytorializacja polityki rozwoju	Szczeciński Obszar Metropolitalny
5. Wzrost aktywności zawodowej kobiet, w tym przez poprawę dostępności opieki nad dziećmi	Działania programowe	Całe województwo

6. Utrzymanie podmiotów publicznych związanych z ochroną zdrowia (turystyka zdrowotna) oraz obroną narodową w obszarach peryferyjnych, ze względu na ich znaczenie dla lokalnych rynków pracy	Terytorializacja polityki rozwoju	Specjalna Strefa Włączenia
7. Zapewnienie warunków rozwoju usług związanych z opieką nad osobami starszymi oraz opieką nad dziećmi	Działania programowe	Całe województwo
8. Rozwój podmiotów sektora ekonomii społecznej	Terytorializacja polityki rozwoju, działania programowe	Specjalna Strefa Włączenia
9. Wspieranie rozwoju telepracy	Działania programowe	Całe województwo

Kierunek 4. Wspieranie wzrostu gospodarczego poprzez rozwój turystycznego potencjału endogenicznego województwa		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa Sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego	Zadania samorządowe, inwestycje celu publicznego, planowanie przestrzenne	Zgodnie z Koncepcją sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Podtrzymywanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego na terenach turystycznych	Terytorializacja polityki rozwoju	Gminy nadmorskie i obszary przyrodnicze chronione
2. Wpływanie na wydłużanie sezonu turystycznego, poprzez rozwój jakościowy oferty turystycznej	Terytorializacja polityki rozwoju	Całe województwo, preferowana Specjalna Strefa Włączenia
3. Wsparcie projektów z zakresu infrastruktury turystyki aktywnej i uzdrowskiej bazującej na endogenicznych potencjałach obszaru, mających charakter prozatrudnieniowy	Terytorializacja polityki rozwoju	Specjalna Strefa Włączenia
4. Kanalizacja ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo zagrożonych antropopresją	Terytorializacja polityki rozwoju	Obszary wraz z utołinami: Parków Narodowych, Parków Krajobrazowych, rezerwatów przyrody oraz obszary Natura 2000
5. Wzrost innowacyjności w usługach turystycznych	Terytorializacja polityki rozwoju	Preferowane obszary poza pasem nadmorskim
6. Rozwój funkcji turystycznych w portach morskich i przystaniach morskich	Terytorializacja polityki rozwoju, zadania rządowe	Porty morskie w: Trzebieży, Stepnicy, Nowym Warpnie, Wolinie, Kamieniu Pomorskim, Lubinie, Dziwnowie, Mrzeżynie, Kołobrzegu, Darłowie, Sierosławiu, Przytorze, Wapnicy i Dźwirzynie oraz przystanie morskie w: Karsiborze, Międzyzdrojach (dwie, w tym jedna pasażerska), Rewalu, Niechorzu, Ustroniu Morskim, Chłopach, Unieściu, Dąbkach i Jarosławcu
7. Wykorzystanie Półwyspu Nowowarpieńskiego do rozwoju windsurfingu i kitesurfingu	Planowanie przestrzenne	Gmina Nowe Warpno
8. Udrożnienie szlaku wodnego z Zalewu Szczecińskiego przez Dziwnę na Bałtyk	Zadanie rządowe	Gminy: Dziwnów, Kamień Pomorski, Wolin
9. Rewitalizacja przestrzeni nadwodnych miast, z uwzględnieniem funkcji turystycznej	Terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne	Miasta nadwodne
10. Podnoszenie atrakcyjności wizualnej frontów wodnych	Planowanie przestrzenne	Całe województwo

11. Promocja pojezierzy na rzecz intensyfikacji ruchu turystycznego na akwenach śródlądowych	Terytorializacja polityki rozwoju	Obszar pojezierzy
12. Wsparcie dla łączenia potencjałów turystycznych w układzie ponadgminnym	Terytorializacja polityki rozwoju	Całe województwo
13. Rozwój infrastruktury turystyki kajakowej	Terytorializacja polityki rozwoju	Całe województwo
14. Jakościowe rozszerzanie oferty turystycznej, o sektor usług zdrowotnych, medycznych wellness i SPA	Działania programowe	Całe województwo
15. Prace konserwatorskie, restauratorskie przy zabytkach, historycznych zespołach budowlanych, prowadzące do adaptacji tych obiektów do celów turystycznych	Działania programowe	Całe województwo
16. Tworzenie i rozwój szlaków turystyki kulturowej w oparciu o elementy dziedzictwa kulturowego	Działania programowe	Całe województwo
17. Wspieranie komplementarnej oferty turystyki miejskiej	Działania programowe	Całe województwo
18. Rozwój infrastruktury i oferty biznesowej i kulturowej	Terytorializacja polityki rozwoju	Całe województwo
19. Wprowadzanie nowych funkcji komercyjnych (w tym hotelowych o wysokim standardzie) w obiektach zabytkowych (pałace, dworki, forty, wieży ciśnień, latarnie morskie itp.)	Terytorializacja polityki rozwoju, działania programowe	Całe województwo
20. Zagospodarowanie turystyczne obiektów przemysłowych i pomilitarnych	Planowanie przestrzenne	Gmina Police, Świnoujście, Borne Sulinowo, Stargard, Mielno
21. Lobbowanie na rzecz ustanowienia Pomników Historii oraz umieszczania obiektów na liście światowego dziedzictwa UNESCO	Lobbing	Szczecin, Chwarszczany, Darłowo, Trzebiatów, Trzcianko-Zdrój, Chojna, Kołobrzeg, Iwęcino
22. Organizacja cyklicznych imprez kulturalno-rozrywkowych o charakterze wizerunkowym	Działania programowe	Całe województwo
23. Wsparcie rozwiązań z zakresu zrównoważonego transportu i mobilności przeznaczonych dla obszarów turystycznych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> uwzględnianie problematyki „ostatniej mili” w dostępności transportowej do atrakcji lub obszaru turystycznego, uwzględnianie w koncepcjach i planach rozwoju turystyki zagadnień związanych z komunikacyjną obsługą ruchu turystycznego (polityka parkingowa, oferta transportu publicznego, rozwiązania mobilności) 	Terytorializacja polityki rozwoju	Całe województwo

Kierunek 5. Wykorzystanie potencjału rolniczej przestrzeni produkcyjnej województwa do rozwoju gospodarki żywnościowej i produkcji specjalistycznej

<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Prowadzenie dalszej redystrybucji ziemi Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	Zadania rządowe	Całe województwo

2. Preferencje dla zwiększenia produkcji zwierzęcej, głównie chowu i hodowli bydła mięsnego i ochrona kierunku chowu i hodowli bydła mlecznego	Działania programowe	Całe województwo
3. Utrzymanie i rozwój hodowli drobiu oraz przetwórstwa mięsa drobiowego	Lobbing	Całe województwo
4. Zwiększenie upraw roślin przeznaczonych na cele energetyczne i na biomasę oraz wspieranie wytwarzania energii z biomasy oraz biogazu	Działania programowe	Całe województwo
5. Preferencje dla tworzenia gospodarstw ekologicznych	Terytorializacja polityki rozwoju	Specjalna Strefa Włączenia
6. Ograniczenie lokalizacji nowych wielostadnych ferm chowu i hodowlanych na obszarach pojezierzy i na obszarach objętych dyrektywą azotanową i fosforanową	Planowanie przestrzenne	Gminy w powiatach: choszczeńskim, drawskim, gryfińskim, myśliborskim, pyrzyckim, stargardzkim, szczecińskim, świdwińskim, wałeckim
7. Tworzenie inkubatorów przetwórstwa lokalnego	Terytorializacja polityki rozwoju	Specjalna Strefa Włączenia
8. Tworzenie rolniczych grup producenckich i lokalnych grup działania, w tym rybaccich	Terytorializacja polityki rozwoju	Specjalna Strefa Włączenia
9. Rozwój kadr i bazy materialnej doradztwa rolniczego, hodowli roślin i zwierząt oraz oceny odmian	Terytorializacja polityki rozwoju	Specjalna Strefa Włączenia
10. Ochrona gleb wysokiej jakości przed nierolniczym wykorzystaniem	Planowanie przestrzenne	Gminy na obszarach gleb wysokiej jakości w powiatach: gryfickim, gryfińskim, kołobrzeskim, koszalińskim, polickim, pyrzyckim
11. Ochrona gleb przed zanieczyszczeniem, zmniejszaniem produktywności i naruszaniem warunków wodnych	Zadane rządowe, planowanie przestrzenne	Całe województwo
12. Prowadzenie produkcji rolniczej dostosowanej do warunków glebowych, przy uwzględnieniu wymogów ochrony środowiska	Działania programowe	Całe województwo
13. Ograniczenie odprowadzanych do wód substancji szkodliwych, w tym szczególnie odpływu związków azotu ze źródeł rolniczych	Działania programowe	Całe województwo
14. Zwiększenie zasobów wód powierzchniowych dla celów rolniczych poprzez poprawę zdolności retencyjnych na obszarach o deficytach wód powierzchniowych	Zadane rządowe, planowanie przestrzenne	Całe województwo
15. Regulacja stosunków wodnych w glebach poprzez prowadzenie prawidłowej melioracji	Zadania rządowe	Całe województwo
16. Wspieranie produkcji i przetwórstwa ekologicznego	Terytorializacja polityki rozwoju	Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania
17. Wspieranie rozwoju agroturystyki i innych form rekreacji na obszarach wiejskich	Terytorializacja polityki rozwoju	Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania
18. Zalesianie gruntów o niskiej produktywności rolnej	Planowanie przestrzenne	Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania

19. Wspieranie praktyk mających na celu ograniczanie zanieczyszczeń środowiska ze źródeł rolniczych, w tym emisji gazów cieplarnianych do atmosfery	Działania programowe	Całe województwo
---	----------------------	------------------

Kierunek 6. Prowadzenie trwale zróżnicowanej gospodarki leśnej		
Zalecenia	Narzędzia realizacji	Lokalizacja/obszar działania
1. Prowadzenie gospodarki leśnej w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju	Działania programowe	Całe województwo
2. Monitoring stanu infrastruktury rekreacyjnej w lasach	Działania programowe	Całe województwo
3. Propagowanie wizji wielofunkcyjności lasu (rola: gospodarcza, ekologiczna, społeczna)	Zadania rządowe, działania programowe	Całe województwo
4. Weryfikacja narzędzi wspierania zalesień	Działania programowe	Całe województwo
5. Dążenie do szerszej partycypacji obywateli w zakresie społecznego wykorzystaniu lasu	Działania programowe	Całe województwo
6. Wspieranie zrównoważonej współpracy gospodarki leśnej z przemysłem drzewno-meblarskim i budownictwem	Działania programowe	Całe województwo

2.8. Cel VIII. Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej oraz sprawności systemu transportowego

Z uwagi na peryferyjne położenie województwa w przestrzeni Polski i acentralne położenie głównych miast województwa, głównym celem jest poprawa dostępności przestrzeni województwa, zarówno w układzie zewnętrznym – krajowym i europejskim, jak również w układzie wewnątrzwojewódzkim. Służyć to ma poprawie dostępności obszarów peryferyjnych do głównych ośrodków miejskich. Poprawa ta powinna być realizowana w zakresie wszystkich rodzajów transportu, zarówno w warstwie infrastruktury liniowej, punktowej, jak i w zakresie jakości środków transportu i usług, rozwiązań systemowych i zarządzania, co powinno przyczynić się do wzrostu bezpieczeństwa i ograniczania kongestii w transporcie. Działania w tym zakresie przyczynią się także do poprawy konkurencyjności województwa oraz wzrostu jakości i bezpieczeństwa życia mieszkańców.

Uwaga: Wskazane na mapie planowane przebiegi linii kolejowych, dróg i obejścia miejscowości nie stanowią przesądzenia lokalizacyjnego, a jedynie wariantowe kierunki działań w tym zakresie lub wskazania określone w wyniku przeprowadzonego postępowania w zakresie oceny oddziaływania na środowisko. Nie wyczerpują również możliwości planowania, projektowania i realizacji innych oprócz wymienionych enumeratywnie połączeń, obwodnic (w ciągu dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych), a także wprowadzania zmian w kategoryzacji dróg i linii kolejowych, w tym również w wyniku realizacji poszczególnych inwestycji lub ich wariantów.

INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Niedostateczny poziom konsolidacji na płaszczyźnie krajowych i unijnych dokumentów programowych oraz niewystarczający poziom wdrażania ustaleń w zakresie rozwoju infrastruktury transportu.
- Potencjał wynikający z położenia wzdłuż przebiegu infrastruktury transportowej łączącej Skandynawię z Południową Europą, stanowiącej podstawę budowy Środkoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC – ROUTE65.
- Niedostosowanie sieci powiązań komunikacyjnych do zakładanych parametrów technicznych i wystarczająco sprawnych połączeń z ważnymi ośrodkami w kraju oraz Europie środkowej i południowo-wschodniej.
- Położenie w zasięgu oddziaływania i obsługi niemieckiej infrastruktury transportu lotniczego, sieci

śródlądowych dróg wodnych i autostrad.

- Otwarcie na odbudowę transgranicznych powiązań funkcjonalnych Szczecina i innych ośrodków przygranicznych.

Dostępność transportowa województwa

- Wysoki potencjał wynikający z funkcjonowania infrastruktury transportu drogowego, szynowego, wodnego morskiego i śródlądowego oraz lotniczego.
- Osłabienie potencjału centralnej i południowo-wschodniej części województwa w wyniku nierównomiernego rozmieszczenia infrastruktury.
- Wysoka (najlepsza w Polsce) dostępność zachodniej części województwa, w tym Szczecina, na tle potencjałowej dostępności europejskiej.
- W dalszym ciągu słaba dostępność znacznej części regionu (poza Szczecinem i SOM) do centrum kraju, zarówno czasowa, jak i potencjałowa (drogowa i kolejowa) – pomimo zrealizowanego w całości połączenia Szczecina z Warszawą w ciągu S3/A2.
- Słaba dostępność dużej części województwa do ośrodka wojewódzkiego (dla znacznej części województwa czas dostępu do Szczecina zawiera się w przedziale od 90 do 180 i więcej minut) – pomimo zauważalnych zmian jakościowych i ilościowych w infrastrukturze transportu.
- Planowane obecnie przebiegi dróg ekspresowych nie dają perspektyw na poprawę dostępności centralnej części województwa, skutkując wzrostem znaczenia sieci kolejowej (konieczność modernizacji linii 210).

Sieć dróg kołowych

- Połączenie z ważniejszymi ośrodkami w województwie, kraju poprzez autostradę A6 w Europie Zachodniej dzięki wykształconej sieci dróg.
- Niska gęstość dróg krajowych w układzie południkowym.
- Stosunkowo wysoki wskaźnik gęstości demograficznej dróg w porównaniu do reszty kraju, przy relatywnie niższej dynamice zmian.
- Stosunek ilości dróg utwardzonych do powierzchni województwa poniżej średniej krajowej – (61,3 km/100 km², przy średniej krajowej 93 km/100 km²).
- Niedostosowanie infrastruktury transportowej, w szczególności drogowej, do znacznego sezonowego wzrostu natężenia ruchu turystycznego.
- Brak stałego połączenia drogowego z wyspą Uznam w Świnoujściu.
- „Wąskie gardła” utrudniające ruch na głównych drogach krajowych (DK 3, DK 6, DK 10, DK 11, DK 20). Niedostateczna gęstość dróg krajowych w układzie północ-południe.
- Zadowolający stan techniczny większości istniejących dróg krajowych.
- Niezadowolający stan techniczny większości dróg wojewódzkich a także powiatowych i gminnych.
- Zły stan obiektów mostowych na drogach wojewódzkich.
- Niewystarczająca liczba obwodnic miejscowości.
- Ograniczenie funkcjonowania i rozwoju sieci drogowej jako wynik wysokiego nasycenia przyrodniczymi obszarami chronionymi, w tym obszarami w sieci Natura 2000.

Bezpieczeństwo ruchu drogowego

- Wyraźna tendencja spadkowa dla wszystkich zdarzeń drogowych (w tym wypadków ze skutkiem śmiertelnym), przy jednoczesnym stałym wzroście liczby pojazdów mechanicznych i uczestników ruchu drogowego.
- Wskaźniki wypadkowości, w tym liczba ofiar śmiertelnych, w dalszym ciągu powyżej średniej europejskiej.
- W dalszym ciągu nieosiągnięty cel strategiczny Narodowego Programu Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego 2013-2020 (zmniejszenie liczby ofiar śmiertelnych o co najmniej 50% do roku 2020, tj. nie więcej niż 2000 ofiar śmiertelnych w roku 2020).

- Konieczność podejmowania dalszych działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa infrastruktury transportu, budowy i przebudowy chodników, zatok autobusowych, elementów uspokojenia ruchu, wydzielonych dróg rowerowych i ciągów pieszych (minimalizujących styk rowerzystów i pieszych z ruchem samochodowym), a także na rzecz profilaktyki i edukacji.

Infrastruktura kolejowa

- Rozwinięta sieć połączeń kolejowych województwa z pozostałą częścią kraju, przy jednoczesnym złym stanie technicznym większości linii kolejowych.
- Wystarczająca gęstość linii kolejowych (poniżej średniej krajowej, jednak przy większej długości sieci przypadającej na mieszkańca województwa).
- Brak szybkiego, zelektryfikowanego połączenia z Niemcami – ograniczenia ruchu kolejowego na linii w kierunku Berlina.
- Brak bezpośrednich połączeń kolejowych z ważnymi ośrodkami jak Gorzów Wlkp. i Świnoujście Centrum oraz brak połączeń pasażerskich do miast powiatowych: Pyrzyce, Myślibórz i Police.
- Słaba dostępność kolejowa pasa nadmorskiego.
- Sukcesywna likwidacja połączeń i linii kolejowych.
- Luki w systemie transportowym wynikające z likwidacji połączeń i odcinków linii kolejowych.
- Wciąż za mały (choć rosnący od kilku lat) udział kolei w przewozach w transporcie publicznym.
- Występowanie zagrożenia wynikającego z przewozu ładunków niebezpiecznych z i do Polic przez centrum Szczecina; brak prac prowadzących do budowy obwodnicy kolejowej Szczecina.
- Zły stan techniczny dworców kolejowych i infrastruktury towarzyszącej, niespełniający wymaganych standardów.
- Ograniczenie rozwoju portów Szczecin i Świnoujście wynikające ze złego stanu obiektów infrastruktury kolejowej.
- Niewykorzystany potencjał wąskotorowych linii kolejowych np. jako produktu turystycznego.

Transport zbiorowy

- Odpyły pasażerów korzystających z kolei i środków transportu publicznego, przy jednoczesnej degradacji infrastruktury i poziomu usług oraz utrzymującym się wzroście wskaźnika motoryzacji, a także brak perspektyw na zmianę tego trendu.
- Niska konkurencyjność publicznego transportu zbiorowego (zły stan infrastruktury, ograniczona oferta operatorów, brak rozwiązań integrujących różne systemy transportu) w stosunku do transportu prywatnego.
- Możliwość uzupełnienia i uatrakcyjnienia transportu publicznego oraz zniwelowania problemu „ostatniej mili”, elastycznymi usługami transportowymi (bikesharing, systemy carpooling, transport na „żądanie”).

Transport morski

- Wysoki potencjał regionu wynikający z lokalizacji portów morskich i Odrzańskiej Drogi Wodnej.
- Funkcjonowanie największego polskiego terminalu promowego w Świnoujściu.
- Zbyt małe – w stosunku do możliwości – znaczenie portów Pomorza Zachodniego, ze względu na wciąż niewystarczającą jakość połączeń lądowych (kolejowych i drogowych) oraz wodnych śródlądowych.
- Ograniczone możliwości sprawnej obsługi zewnętrznego portu w Świnoujściu wraz z jego lądowym zapleczem.
- Parametry torów podejściowych i ograniczenia wynikające z lokalizacji infrastruktury (Nordstream) na ich przebiegu – barierą w przyjmowaniu statków o zanurzeniu 15 m (maksymalnym dla Cieśnin Duńskich) do portu w Świnoujściu.
- Niewystarczające wykorzystanie potencjału portu w Szczecinie z powodu zbyt małej głębokości toru podejściowego Świnoujście-Szczecin oraz ograniczonej obsługi drogowej od południa.

- Dekapitalizacja infrastruktury portów.

Transport wodny śródlądowy

- Wysoki potencjał i zdolność konkurencyjna portów ujścia Odry w stosunku do innych portów bałtyckich, wynikające z położenia na styku morskich i śródlądowych dróg wodnych (sprawniejsze połączenia transportowe z zapleczem portowym).
- Wymóg dostosowania Odrzańskiej Drogi Wodnej do parametrów IV klasy żeglowności wynikający z ratyfikacji porozumienia AGN.
- Wysokie walory przyrodnicze szlaku.
- Konflikt przestrzenny pomiędzy funkcjonowaniem i rozwojem drogi wodnej na Odrze a uwarunkowaniami przyrodniczymi.
- Zagrożenie ograniczeniami w użytkowaniu drogi wodnej Odry (wynikającymi ze stanu technicznego i parametrów drogi wodnej) dla wykorzystania potencjału portów ujścia Odry.
- Niewykorzystany potencjał połączenia przez kanał Odra-Hawela z zachodnioeuropejską siecią dróg wodnych, wynikający częściowo z ograniczeń na drodze wodnej.
- Ograniczenie gospodarczego i turystycznego wykorzystania śródlądowych dróg wodnych wynikające z obniżonych parametrów obiektów mostowych.

Transport lotniczy

- Poprawa połączenia drogowego i kolejowego Portu Lotniczego Szczecin-Goleniów ze Szczecinem i częścią zachodnią regionu (realizacja dróg ekspresowych 3 i 6, linia kolejowa nr 402 z łącznicą nr 434). Zwiększenie dostępności możliwe poprzez budowę na Odrze stałej przeprawy Police-Święta, oraz przedłużenie łącznicy kolejowej 434 do linii 401.
- Słaba dostępność wschodniej części województwa do portu lotniczego i brak uzasadnienia ekonomicznego dla uruchomienia portu lotniczego w Zegrzu Pomorskim.
- Położenie Portu Lotniczego Szczecin-Goleniów w obszarze bezpośredniego oddziaływania lotnisk berlińskich jako determinanta funkcji i zasięgu oddziaływania.
- Ograniczony potencjał ludnościowy lotniska w Goleniowie (w buforze 100 km od lotniska mieszka zaledwie 1,48 mln osób).
- Ograniczona oferta połączeń portu lotniczego w Goleniowie (przewaga lotów do Warszawy i zagranicznych miast będących celem dojazdów do pracy).
- Niewystarczająca liczba kierunków połączeń lotniczych.

Transport intermodalny

- Niewykorzystany potencjał regionu w rozwoju systemów transportu intermodalnego.
- Szansa na rozbudowę intermodalnych systemów transportowych, wynikająca z dostępnych narzędzi UE.
- Realne zagrożenie w konkurencji ze stroną niemiecką.
- Nieznaczny udział usług/przewozów intermodalnych w ogólnym bilansie przewozów.
- Realizacja przewozu naczep w relacjach lądowych do/z województwa jak i z/do portów Szczecin i Świnoujście wdrażana wyłącznie transportem drogowym.

Kierunek 1. Wzmacnianie i kształtowanie systemu ponadregionalnych i transgranicznych powiązań drogowych województwa		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa drogi S3 Goleniów- -Świnoujście na odcinkach: <ul style="list-style-type: none"> • Troszyn – Świnoujście, • Miękowo – koniec obwodnicy Brzozowa wraz z rozbudową odcinka Miękowo-Rzęsnica (w przetargu), • budowa obwodnicy m. Brzozowo na drodze S3 (w przetargu) 	Planowanie przestrzenne, zadania rządowe, lobbying	Gminy: Wolin, Przybiernów, Goleniów, Międzyzdroje, Stepnica, Świnoujście
2. Przebudowa drogi krajowej nr 6 na odcinku od węzła Kijewo do węzła Rzęsnica do parametrów klasy A	Zadanie rządowe	Gminy: Goleniów, Szczecin
3. Budowa drogi ekspresowej S6 Koszalin–Słupsk na odcinkach: <ul style="list-style-type: none"> • obwodnica Koszalina i Sianowa – sekcja 2 • Sianów-Słupsk 	Planowanie przestrzenne, zadania rządowe	Gminy na przebiegu planowanej drogi S6: Będzino, Biesiekierz, Brojce, Dygowo, Goleniów, Kołobrzeg (gmina miejska i wiejska), Koszalin, Malechowo, Nowogard, Płoty, Rymań, Sianów, Siemyśl, Sławno (gmina miejska i wiejska), Ustronie Morskie
4. Budowa drogi S10 (od węzła Kijewo w kierunku wschodnim) z budową obwodnic miejscowości położonych na jej przebiegu w klasie S, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • budowa II jezdni obwodnicy Kobyłanki, Morzyczyna, Zieleniewa wraz z drogą wspomagającą na odcinku Niedźwiedz–Zdunowo w ciągu S10 (w realizacji), • budowa obwodnicy Wałcza (w realizacji), • budowa odcinka Stargard–obwodnica Wałcza–Piła (przewidziane do realizacji 2017-2023) 	Planowanie przestrzenne, zadanie rządowe (bez finansowania)	Gminy na przebiegu drogi krajowej nr 10: Drawno, Kalisz Pomorski, Kobyłanka, Mirosławiec, Recz, Stargard (gmina wiejska), Suchań, Szczecin, Wałcz (miasto i gmina)
5. Budowa drogi ekspresowej S11, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • budowa odcinka Kołobrzeg–Koszalin • budowa drogi ekspresowej S11 na odcinku Koszalin–Szczecinek 	Planowanie przestrzenne	Gminy na przebiegu drogi krajowej nr 11: Będzino, Biesiekierz, Bobolice, Dygowo, Kołobrzeg (miasto i gmina), Koszalin, Manowo, Szczecinek (miasto i gmina), Świeszyno, Ustronie Morskie
6. Budowa zachodniego drogowego odcinka Szczecina w relacji węzeł Goleniów na S3/S6 wraz z przeprawą tunelową Police–Święta do A6 w klasie S z połączeniem w kierunku autostrady A20 w Niemczech	Planowanie przestrzenne, zadanie rządowe	Gminy: Dobra (Szczecińska), Goleniów, Kołbaskowo, Police
7. Budowa stałego połączenia drogowego pomiędzy wyspami Uznam i Wolin w Świnoujściu	Planowanie przestrzenne, zadanie rządowe	Miasto Świnoujście
8. Budowa obwodnicy Przeclawia i Warzymic w ciągu drogi krajowej nr 13, wraz z nowym węzłem Kołbaskowo łączącym DK13 z A6 (droga dwujezdniowa w klasie GP)	Planowanie przestrzenne, zadanie rządowe	Gmina Kołbaskowo
9. Budowa obwodnicy Myśliborza w ciągu drogi krajowej nr 26	Planowanie przestrzenne, zadanie rządowe	Gmina Myślibórz

10. Budowa II etapu obwodnicy Węgorzyna w ciągu drogi krajowej nr 20	Planowanie przestrzenne, zadanie rządowe	Gmina Węgorzyno
11. Budowa obwodnicy Gryfina oraz nowego odcinka DK 31 Radziszewo–Gryfino wraz z budową nowego węzła Radziszewo na A6	Planowanie przestrzenne, zadanie rządowe	Gmina Gryfino, Miasto Szczecin
12. Realizacja inwestycji Programu Likwidacji Miejsc Niebezpiecznych <ul style="list-style-type: none"> • Klasa ryzyka największa: 29 zadań na drogach krajowych nr 10 (1 zadanie), nr 20 (7), nr 22 (2), nr 23 (4), nr 25(1), nr 26 (1) nr 31(13) • Klasa ryzyka bardzo duża: 7 zadań (na drogach nr 13, 20, 31) 	Zadania rządowe	W wyznaczonych w programie lokalizacjach
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Przebudowa drogi krajowej nr 10 do parametrów klasy GP (odcinek: granica państwa/Lubieszyn-granica m. Szczecina i dalej w granicach miasta w rejonie ulic Łukasińskiego i Ku Słońcu)	Planowanie przestrzenne, lobbying	Gmina Dobra, Miasto Szczecin
2. Zabezpieczenie rezerwy terenu pod budowę obwodnic miejscowości w ciągu głównych dróg krajowych: <ul style="list-style-type: none"> • nr 20 (Stargard, Drawsko Pomorskie, Złocieniec, Czaplunek), • nr 23 (Dębno), • nr 31 (Widuchowa, Chojna, Lisie Pole, Mieszkowice) 	Planowanie przestrzenne, lobbying	Gminy na przebiegu poszczególnych dróg w powiatach: drawskim, gryfińskim, łobeskim, myśliborskim, polickim, stargardzkim, szczecineckim, wałeckim
3. Ocena i weryfikacja przebiegu projektowanych obwodnic w stosunku do centrów miast, pod kątem obszarów obsługi oraz walorów krajobrazowych i środowiskowych	Planowanie przestrzenne	Całe województwo – gminy na przebiegu poszczególnych dróg
4. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • budowa ciągów dróg rowerowych z maksymalną separacją ruchu rowerowego i pieszego od ruchu kołowego • budowa, przebudowa i remonty w ramach realizowanych inwestycji drogowych miejsc wykonywania kontroli pojazdów jako elementu działań prewencyjnych w działaniach na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego 	Zadania rządowe i samorządowe, planowanie przestrzenne	Całe województwo

Kierunek 2. Usprawnianie systemu dróg wojewódzkich, spójnego przestrzennie z systemem dróg krajowych		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa obejść miast Trzebiatów, Gryfice, Szczecinek, etap II	Zadanie samorządowe, planowanie przestrzenne	Gminy: Trzebiatów, Gryfice, Szczecinek (gminy miejska i wiejska)
2. Przebudowa dróg wojewódzkich nr:	Zadania samorządowe, planowanie przestrzenne	
• 163 (na odcinkach Połczyn–Zdrój–Czaplunek i Kołobrzeg–Białogard)		Gminy: Połczyn-Zdrój, Czaplunek, Kołobrzeg, Karlino, Dygowo, Białogard
• 203 (Darłowo–granica województwa)		Gminy: Darłowo, Postomino

• 109 (Trzebiatów–Płoty)		Gminy: Gryfice, Płoty, Trzebiatów,
• 111 (na odcinku Reclaw–Stepnica)		Gminy: Wolin, Stepnica
• 102 (na odcinkach: Lędzin–Trzebiatów, Trzebiatów–Bezpraw)		Gminy: Karnice, Trzebiatów, Kołobrzeg (wiejska)
• 151 (na odcinku Recz–Choszczno)		Gminy: Choszczno, Recz
• 151 (na odcinku Świdwin Łobez)		Gminy: Świdwin (miejska i wiejska), Brzeźno, Łobez
• 152 (na odcinkach Starogard–Świdwin i Świdwin–Połczyn-Zdrój)		Gminy: Resko, Łobez, Świdwin (miejska i wiejska), Połczyn Zdrój
3. Przebudowa przejść dróg wojewódzkich przez miejscowości: • Tanowo (DW115)	Zadania samorządowe, planowanie przestrzenne	Gminy: Nowe Warpno, Police
4. Przebudowa dróg wojewódzkich nr:	Zadania bez zabezpieczenia finansowego (lista rezerwowa)	
• 163 na odcinku Białogard–Połczyn-Zdrój		Gminy: Białogard (miejska i wiejska), Połczyn-Zdrój
• 103 na odcinku Świerzno–Trzebiatów		Gminy: Świerzno, Karnice, Trzebiatów
• 105 na odcinku Kiełpino–Rzesznikowo		Gminy: Rymań, Brojce
• 178 na odcinku Wałcz–Gostomia		Gmina Wałcz (miejska i wiejska)
• 173 na Połczyn-Zdrój–Drawsko Pomorskie		Gminy: Połczyn-Zdrój, Drawsko Pomorskie, Złocieniec
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Zabezpieczanie rezerwy terenu pod budowę obwodnic w ciągach dróg wojewódzkich w miejscowościach: Białogard, Pyrzyce, Lipiany, Choszczno, Łobez, Świdwin, Golczewo, Pełczyce, Trzebież, Warnice/Barnim	Planowanie przestrzenne	Gminy: Białogard (miejska i wiejska), Pyrzyce, Lipiany, Choszczno, Łobez, Świdwin (miejska i wiejska), Golczewo, Pełczyce, Police, Warnice
2. Przebudowa odcinków szlakowych dróg wojewódzkich (nieobjętych szczególnymi ustaleniami planu)	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Odcinki dróg o parametrach niespełniających wymaganych standardów
3. Weryfikacja przebiegu projektowanych obwodnic w stosunku do centrów miast pod kątem obszarów obsługi oraz walorów krajobrazowych i środowiskowych	Planowanie przestrzenne	W obszarze planowanych działań

Kierunek 3. Kształtowanie systemu zewnętrznych i wewnętrznych kolejowych powiązań transportowych		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Modernizacja linii kolejowej nr 351 Szczecin Główny–Stargard–Krzyż–Poznań	Zadanie rządowe	Gminy: Bierzwnik, Choszczno, Dolice, Kobylanka, Krzęcin, Stargard (miejska i wiejska) Szczecin
2. Modernizacja linii kolejowej nr 273 na odcinku Szczecin Główny–Kostrzyn nad Odrą wraz z łącznicami 821 i 822	Zadanie rządowe	Gminy: Boleszkowice, Chojna, Gryfino, Mieszkowice, Moryń, Szczecin, Widuchowa
3. Modernizacja linii 408 i 409 (z elektryfikacją i budową drugiego toru); rozwój powiązań z Berlinem i Europą Zachodnią	Zadania rządowe, lobbying	Gminy: Dobra (Szczecińska), Kołbaskowo, Szczecin
4. Rewitalizacja linii kolejowej nr 210 granica województwa–Szczecinek–Runowo Pomorskie	Zadanie rządowe/ zadanie samorządowe, terytorializacja polityki rozwoju	Gminy: Borne Sulinowo, Czaplonek, Drawsko Pomorskie, Szczecinek, Węgorzyno, Złot-

		cieniec
5. Budowa kolejowego zachodniego odcinka Szczecina	Planowanie przestrzenne, zadanie rządowe, lobbying	Gminy: Dobra (Szczecińska), Police
6. Budowa Szczecińskiej Kolei Metropolitalnej z wykorzystaniem istniejących linii kolejowych nr 406, 273, 351	Zadanie rządowe, zadanie samorządowe, planowanie przestrzenne	Gminy: Szczecin, Police, Gryfino, Goleniów, Stargard (miejska i wiejska)
7. Rozszerzenie kolei metropolitalnej na linię nr 409 wraz z budową nowych stacji/ przystanków kolejowych w gminie Kołbaskowo	Zadanie rządowe, zadanie samorządowe, planowanie przestrzenne	Gminy Szczecin i Kołbaskowo
8. Modernizacja linii kolejowej nr 405 (odcinek Szczecinek–granica województwa)	Zadanie rządowe	Gminy na przebiegu linii
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa nowych lub zmiana lokalizacji istniejących stacji /przystanków kolejowych na istniejących liniach kolejowych, w celu optymalizacji obsługi podróży	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Miejscowości przy liniach kolejowych wg indywidualnych analiz
2. Modernizacja linii kolejowej 202 Stargard–Gdańsk Główny (budowa drugiego toru) z możliwą zmianą geometrii linii i możliwością pozyskania części działek gruntowych dla potrzeb inwestycji	Zadanie rządowe, planowanie przestrzenne, lobbying	Gminy: Białogard (miejska i wiejska), Biesiekierz, Chociwel, Darłowo (gmina), Koszalin, Łobez, Malechowo, Rąbino, Sianów, Sławno (miasto i gmina), Stara Dąbrowa, Stargard (miasto i gmina), Świdwin (miasto i gmina), Świeszyno, Węgorzyno
3. Modernizacja linii kolejowej nr 402 na odcinku Koszalin–Kołobrzeg z możliwą zmianą geometrii linii i możliwością pozyskania części działek gruntowych dla potrzeb inwestycji	Zadanie rządowe, planowanie przestrzenne, lobbying	Gminy: Będzino, Biesiekierz, Kołobrzeg, Koszalin, Ustronie Morskie
4. Modernizacja linii kolejowej nr 404 Szczecinek–Kołobrzeg	Zadanie rządowe, terytorializacja polityki rozwoju, lobbying	Gminy: Białogard (miejska i wiejska), Dygowo, Grzmiąca, Karlino, Kołobrzeg (miejska i wiejska), Szczecinek, Tychowo
5. Reaktywacja połączeń na liniach kolejowych:	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju, lobbying	
• nr 406 Szczecin–Police–Trzebież w ramach Szczecińskiej Kolei Metropolitalnej		Gminy: Szczecin, Police, Nowe Warpno
• nr 415 Myślibórz–Gorzów Wlkp.		Gminy: Myślibórz, Nowogródek Pomorski
• nr 410 Złocieniec–Kalisz Pomorski		Gminy: Złocieniec, Wierzchowo, Mirosławiec, Kalisz Pomorski
• nr 420 Worowo–Płoty–Wysoka Kamieńska		Gminy: Golczewo, Gryfice, Płoty, Resko, Radowo Małe
6. Poprawa dostępności do pasa nadmorskiego przez przedłużenie linii kolejowej z Kamienia Pomorskiego do Dziwnówka i Rewala	Planowanie przestrzenne, inwestycja celu publicznego, lobbying	Gminy: Dziwnów, Kamień Pomorski, Rewal
7. Zachowanie śladu komunikacyjnego wraz z infrastrukturą wszystkich linii kolejowych, ochrona ciągów do odtworzenia lub wykorzystania do innych inwestycji liniowych	Planowanie przestrzenne	Całe województwo

8. Modernizacja dworców i stacji kolejowych, w tym dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych	Zadania rządowe	Całe województwo
9. Rewitalizacja linii wąskotorowych i dostosowanie ich do potrzeb ruchu turystycznego w relacjach: <ul style="list-style-type: none"> • Koszalin–Manowo–Świelino • Gryfice–Niechorze–Trzebiatów–Gryfice (na odc. Gryfice–Pogorzelica linia czynna sezonowo) 	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju, lobbying	Gminy: Bobolice, Brojce, Chociwel, Dobra, Dobrzany, Gryfice, Ińsko, Koszalin, Manowo, Marianowo, Rewal, Stara Dąbrowa, Stargard (miejska i wiejska), Trzebiatów
10. Poprawa bezpieczeństwa na styku ruchu kolejowego i drogowego: budowa przejazdów bezkolizyjnych, przebudowa przejazdów kolejowych, modernizacja urządzeń sterowania ruchem	Zadanie rządowe	
<i>Projekty</i>	<i>Podmiot odpowiedzialny</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Analiza celowości i możliwości połączenia linii 401 i 402 przez przedłużenie łącznicy 434 prowadzącej na lotnisko Szczecin–Goleniów	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., samorząd województwa, SSOM	Gmina Goleniów
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Włączenie województwa do programu budowy linii wysokich prędkości na kierunku Szczecin–Poznań	Ministerstwo Infrastruktury, Dyrekcja Generalna PKP	Całe województwo
2. Poprawa i rozwój komunikacji pasażerskiej w relacjach regionalnych i ponadregionalnych dla Szczecina, Koszalina, Kołobrzegu, Stargardu, Szczecinka, Świnoujścia, Wałcza; budowa systemu Szybkiej Kolei Regionalnej	PKP, samorząd województwa	Całe województwo

Kierunek 4. Rozwój transportu zbiorowego		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa zintegrowanego centrum przesiadkowego w Szczecinie, integrującego transport publiczny w rejonie dworca Szczecin Główny	Zadanie rządowe, zadanie samorządowe, planowanie przestrzenne	Miasto Szczecin
2. Przebudowa dróg lokalnych łączących centrum przesiadkowe w Gryfinie z siecią TEN-T	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju, inwestycje celu publicznego	Miasto Gryfino
3. Realizacja węzła przesiadkowego Głęboke w Szczecinie oraz budowa węzła przesiadkowego i pętli autobusowej w Policach	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju, inwestycje celu publicznego	Miasto Szczecin i gmina Police
4. Budowa infrastruktury związanej z modernizacją węzła przesiadkowego kolejowo-promowo-autobusowego w Świnoujściu etap I i II	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju, inwestycje celu publicznego	Miasto Świnoujście
5. Budowa Zintegrowanych Centrów Przesiadkowych w Gryfinie, Stargardzie i Goleniowie	Terytorializacja polityki rozwoju, inwestycje celu publicznego	Miasta: Gryfino, Stargard, Goleniów
6. Budowa centrum przesiadkowego w dzielnicy Załom wraz z pętlą autobusową	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju, inwestycje celu publicznego	Miasto Szczecin, gmina Goleniów
7. Budowa miejsca przesiadkowego na skrzyżowaniu ulic Na Świdwie i Wschodniej w miejscowości Łęgi	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju, inwestycje celu publicznego	Gmina Dobra
8. Budowa punktu przesiadkowego wraz z zapleczem parkingowym przy stacji kolejowej w miejscowości Reptowo	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju, inwestycje celu publicznego	Gmina Kobylanka

9. Miasto Kołobrzeg: inteligentne systemy transportowe, ścieżki rowerowe, miejska wypożyczalnia rowerów oraz parkingi strategiczne Park & Ride	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju, inwestycje celu publicznego	Miasto Kołobrzeg
10. Miasto Koszalin: inwestycje w zakresie zintegrowanej infrastruktury związanej z transportem niskoemisyjnym na terenie Koszalina	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasto Koszalin
11. Gmina Mielno: budowa centrum przesiadkowego w Mielnie	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju, inwestycje celu publicznego	Gmina Mielno
12. Zakup taboru niskoemisyjnego w Szczecińskim Obszarze Metropolitalnym i Koszalińsko – Kołobrzesko – Białogardzkim Obszarze Funkcjonalnym	Terytorializacja polityki rozwoju	Szczeciński Obszar Metropolitalny i Koszalińsko – Kołobrzesko – Białogardzki Obszar Funkcjonalny
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Niwelowanie przewagi transportu indywidualnego nad transportem publicznym poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie dostępności przestrzennej przystanków oraz ułatwienia dla zmiany środka transportu podróży • skrócenie czasu podróży transportu publicznego • optymalizację częstotliwości połączeń transportu publicznego • integrację systemów transportu kołowego (drogowego) i kolejowego • poprawę jakości taboru transportu publicznego • wsparcie tworzenia elastycznych usług transportowych • preferencje dla transportu publicznego w miastach • wsparcie na rzecz integrowania się organizatorów transportu w celu skoordynowanego prowadzenia polityk transportowych na danym obszarze 	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasta i ich obszary funkcjonalne
2. Wspieranie rozwoju transportu zbiorowego i zrównoważonej mobilności w miejskich obszarach funkcjonalnych oraz w pasie nadmorskim	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasta i ich obszary funkcjonalne
3. Budowa systemów typu park & ride, bike & ride, czy kiss & ride przy dworcach kolejowych w miejscowościach będących siedzibami powiatów i gmin	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Miasta województwa
4. Utworzenie zintegrowanego systemu taryfowo–biletowego w skali województwa	Działania programowe	Miasta i ich obszary funkcjonalne
5. Zintegrowane działania na rzecz zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej w obszarze funkcjonalnym Szczecina poprzez budowę węzłów przesiadkowych wraz z drogami dojazdowymi	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju, inwestycje celu publicznego	Szczeciński Obszar Metropolitalny
6. Wsparcie dla systemowego pozyskiwania danych o dostępnej na obszarze województwa ofercie transportowej w celu koordynacji polityk transportowych i lepszej diagnozy obszarów wykluczonych transportowo	Działania programowe	Całe województwo

Kierunek 5. Rozwój transportu morskiego		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Pogłębienie toru wodnego Świnoujście–Szczecin do 12,5 m na całej długości wraz z lokalizacją pól odkładu urobku na Zalewie Szczecińskim	Zadanie rządowe	Morskie wody wewnętrzne w granicach gmin: Goleniów, Police, Stepnica, Szczecin, Świnoujście, Międzyzdroje
2. Poprawa dostępu do infrastruktury portu w Szczecinie i portu w Świnoujściu od strony wody i lądu	Zadanie rządowe	Gminy: Szczecin, Świnoujście
3. Rozbudowa infrastruktury portów o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Szczecin i Świnoujście)	Zadanie rządowe	Gminy: Szczecin, Świnoujście
4. Budowa nabrzeża głębokowodnego w porcie zewnętrznym w Świnoujściu	Zadanie rządowe	Świnoujście, obszary morskie
5. Rozbudowa infrastruktury lądowej terminalu promowego	Zadanie rządowe	Świnoujście
6. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej w portach w Szczecinie i Świnoujściu	Zadanie rządowe	Gminy Świnoujście i Szczecin
7. Rozbudowa terminalu morskiego: poprawa dostępu do terminalu od strony lądu oraz budowa nabrzeży w Policach (budowa drogi i linii kolejowej do portu w Policach)	Zadanie rządowe	Gmina Police
8. Rozbudowa terminalu barkowego: poszerzenie toru dojściowego i budowa nabrzeży w porcie Police	Inwestycje celu publicznego	Gmina Police
9. Modernizacja infrastruktury i realizacja inwestycji infrastrukturalnych związanych z rozwojem małych portów i przystani morskich, w tym: <ul style="list-style-type: none"> terminal pasażerski: modernizacja podejścia promowego przy nabrzeżu Ro-Ro w Kołobrzegu poprawa dostępu od strony lądu do portu w Kołobrzegu modernizacja infrastruktury portu w Darłowie przebudowa wejścia do Portu Darłowo budowa nabrzeża refulacyjnego na potrzeby obsługi statków handlowych w Porcie Darłowo poprawa infrastruktury dostępowej do portu w Stepnicy, pogłębienie toru podejściowego do głębokości 4,5m oraz modernizacja obrotnicy 	Zadania rządowe, inwestycje celu publicznego	Gminy: Darłowo, Kołobrzeg, Police, Stepnica, Świnoujście
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Rozwój funkcji małych portów i przystani morskich	Terytorializacja polityki rozwoju	Stepnica, Dziwnów, Kołobrzeg, Darłowo, Świnoujście-Karsibór
2. Poprawa dostępności portów przez modernizację połączeń kolejowych i drogowych	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
3. Utworzenie na Zalewie Szczecińskim pól refulacyjnych dla urobku z pogłębionego toru wodnego	Planowanie przestrzenne	Morskie wody wewnętrzne w granicach gmin Wolin i Stepnica

Kierunek 6. Poprawa żeglowności na Odrze		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Modernizacja Odrzańskiej Drogi Wodnej (docelowo podnoszenie klasy żeglowności zgodnie z decyzjami Rządu	Zadanie rządowe	Gminy: Boleszkowice, Szczecin, Goleniów, Cedynia, Chojna, Gryfino, Widuchowa, Kołbasko-

RP), w tym: <ul style="list-style-type: none"> • przebudowa zwodzonego mostu kolejowego na Regalicy (km 733,7) w Szczecinie • prace modernizacyjne na Odrze granicznej w celu zapewnienia zimowego lodołamania • remont i modernizacja zabudowy regulacyjnej na Odrze granicznej • pełne wdrożenie systemu informacji rzecznej (RIS) na dolnym odc. Odry 		wo, Mieszkowice
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa portu rzeczno-morskiego w Szczecinie, zintegrowanego z portem morskim	Inwestycje celu publicznego	Szczecin
2. Odbudowa nabrzeży i przystani rzecznych na potrzeby ruchu pasażerskiego	Inwestycje celu publicznego, terytorializacja polityki rozwoju	Miejscowości nad Odrą
3. Rozwój potencjału portowego dla obsługi jednostek żeglugi śródlądowej	Lobbing	Porty morskie i śródlądowe
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Wykorzystanie powiązań Odrzańskiej Drogi Wodnej z drogą wodną E-70, łączącą z europejską siecią dróg wodnych oraz rozwój połączeń z Centralną Polską (Warta-Noteć)	Rada Ministrów	Polska
<i>Projekty</i>	<i>Podmiot odpowiedzialny</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Analiza logistyczna i ekonomiczna dostaw paliw drogą wodną do wybranych lokalizacji PGE GiEK S.A. oraz studium wykonalności nabrzeży przeładunkowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą i oceną techniczno-ekonomiczną przedsięwzięcia	PGE	Gminy Szczecin i Gryfino

Kierunek 7. Rozwój i zapewnienie bezpiecznego funkcjonowania transportu lotniczego		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Utrzymanie ograniczeń zabudowy i zagospodarowania terenu w obszarze powierzchni ograniczających lotnisk i lądowisk	Planowanie przestrzenne	Gminy: Goleniów, Stepnica, Osina, Przybiernów, Maszewo, Szczecin, Kołbaskowo, Stare Czarnowo, Świnoujście, Darłowo (miejska i wiejska), Mirosławiec, Wierzchowo, Złocieniec, Drawsko Pomorskie, Kalisz Pomorski, Świdwin (miejska i wiejska), Brzeźno, Połczyn-Zdrój, Sławoborze, Rąbino
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Uwzględnienie w polityce przestrzennej gmin niezakłóconego funkcjonowania lotniczych urządzeń naziemnych (LUN), w tym służących temu celowi powierzchni ograniczających zabudowę (BRA); obowiązek uzgadniania z Prezesem Urzędu Lotnictwa Cywilnego (ULC) miejscowych planów zagospodarowania oraz studiów dla gmin, w granicach których zlokalizowane są lotniska, znajdują się lotnicze urządzenia naziemne lub wyznaczono BRA	Planowanie przestrzenne	Gminy: Barwice, Biały Bór, Borne Sulino, Chociwel, Czaplonek, Darłowo (miejska i wiejska), Goleniów, Grzmiąca, Maszewo, Nowogard, Osina, Przybiernów, Stepnica, Małachowo, Stargard (wiejska), Sławno, Szczecinek (miejska i wiejska), Świnoujście
2. Rozbudowa infrastruktury Portu Lotniczego Szczecin-Goleniów na potrzeby ruchu pasażerskiego i towarowego	Inwestycje celu publicznego	Gmina Goleniów

3. Rozwój funkcji lotniska miejskiego Szczecin Dąbie na bazie istniejącego lotniska sportowego	Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego	Szczecin
4. Optymalizacja połączeń kolejowych z Portem lotniczym Szczecin-Goleniów, w ramach budowy Szczecińskiej Kolei Metropolitalnej	Terytorializacja polityki rozwoju	Szचेeciński Obszar Metropolitalny
<i>Projekty</i>		
<i>Podmiot odpowiedzialny</i>		
<i>Lokalizacja/obszar działania</i>		
1. Koncepcja wykorzystania nieczynnych, bądź niewykorzystanych na inne cele, lotnisk i lądowisk (do tego czasu ochrona obiektów przed degradacją i nieuprawnionym zagospodarowaniem)	Administracja rządowa i samorządowa	Całe województwo
2. Wytypowanie lotnisk i obiektów lotniskowych do wykorzystania przez lotnictwo cywilne (komunikacyjne, sportowe, specjalistyczne)	Administracja rządowa i samorządowa	Całe województwo

Kierunek 8. Rozwój transportu intermodalnego		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Przystosowanie infrastruktury terminalu promowego w Świnoujściu do obsługi transportu intermodalnego	Zadanie rządowe	Świnoujście
<i>Zalecenia</i>		
<i>Narzędzia realizacji</i>		
<i>Lokalizacja/obszar działania</i>		
1. Budowa, rozbudowa nowoczesnych terminali kontenerowych w Szczecinie i w porcie zewnętrznym w Świnoujściu do obsługi transportu intermodalnego	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju, zadania rządowe	Szczecin, Świnoujście
2. Wdrożenie nowoczesnych systemów informatycznych w całym łańcuchu transportowym, obejmującym żeglugę, porty, spedytorów, przewoźników lądowych i operatorów terminali lądowych	Działania programowe	Całe województwo
3. Lokalizacja infrastruktury i suprastruktury logistycznej w obszarach węzłowych: <ul style="list-style-type: none"> • Szczeciński Obszar Metropolitalny • Koszalin-Kołobrzeg-Białogard • Szczecinek 	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	SOM, KKBOF, Obszar Funkcjonalny Szczecinka
<i>Rekomendacje</i>		
<i>Adresat</i>		
<i>Lokalizacja/obszar działania</i>		
1. Tworzenie warunków dla utworzenia operatora intermodalnego w województwie, konsolidacja przewoźników i spedytorów drogowych dla obsługi transportu intermodalnego	Samorząd województwa, zarządy portów morskich, PKP	Całe województwo
2. Tworzenie korzystnych warunków dla uruchomienia i rozwoju stałych i regularnych intermodalnych połączeń morsko-lądowych ze szczególnym uwzględnieniem morskich połączeń Ro-Ro i promowych na Bałtyku, łączących kraje skandynawskie z południem Europy	Zarządy portów morskich, PKP	Całe województwo
3. Integracja żeglugi morskiej bliskiego zasięgu w morsko-lądowych łańcuchach transportu intermodalnego	Zarządy portów morskich, PKP	Porty morskie

2.9. Cel IX. Rozbudowa infrastruktury technicznej, poprawa gospodarki wodno-ściekowej, rozwój energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii i zwiększenie dostępności cyfrowej

Podstawowym celem działań w zakresie energetycznej infrastruktury technicznej jest konieczność jej modernizacji celem dostosowania do zmieniających się standardów. W zakresie elektroenergetycznej infrastruktury wytwórczej jest to zastępowanie starej bazy wytwórczej nowoczesnymi jednostkami, spełniającymi zastrzeżone normy środowiskowe, a w zakresie infrastruktury przesyłowej i dystrybucyjnej zapewnienie możliwości poprawy bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej, w tym pewność zasilania aglomeracji szczecińskiej, przyłączenie nowych odbiorców i rozproszonych źródeł energii ze źródeł konwencjonalnych i odnawialnych, co będzie miało przełożenie na wzrost aktywizacji gospodarczej województwa.

W zakresie wytwarzania i dostarczania ciepła celem jest modernizacja i budowa infrastruktury technicznej zapewniająca ograniczenie strat ciepła oraz poprawa jakości powietrza.

Strategicznym celem realizacji inwestycji w sektorze gazownictwa jest poprawa bezpieczeństwa energetycznego Polski, dywersyfikacja kierunków dostaw gazu do kraju, zapewnienie niezbędnej przepustowości sieci przesyłowej umożliwiającej odbiór gazu z terminalu LNG w Świnoujściu i w przyszłości z gazociągu Baltic Pipe. Poprawie ulegną warunki zasilania województwa w paliwo gazowe, co powinno mieć swoje przełożenie na wzrost stopnia gazyfikacji zachodniopomorskich gmin oraz większe wykorzystanie gazu do produkcji energii elektrycznej i/lub ciepła.

Wspieranie rozwoju energetyki rozproszonej, sektora odnawialnych źródeł energii oraz rynku prosumenta (mikroinstalacji OZE), skutkować będzie ograniczeniem strat przesyłowych, poprawą lokalnego bezpieczeństwa dostaw energii, ograniczeniem emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących zwłaszcza z tradycyjnej energetyki ciepłej, a także ograniczeniem zużycia paliw kopalnych.

W sektorze teleinformatyki niezwykle istotne jest wspieranie dalszego rozwoju sieci szerokopasmowych oraz technologii bezprzewodowych, jak również prowadzenie działań na rzecz upowszechnienia Internetu i przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu. Wskazane jest także pełniejsze wykorzystanie funduszy unijnych.

W zakresie polityki wodnej, celem jest osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów. Istotne jest zapewnienie dostępu do zasobów wodnych dla zaspokojenia potrzeb ludności, gospodarki narodowej oraz środowiska naturalnego. Ponadto należy dążyć do ograniczenia negatywnych skutków powodzi i suszy oraz minimalizowania ryzyka ich wystąpienia. Konieczne jest też odcięcie źródeł zanieczyszczeń wód poprzez racjonalne oczyszczanie ścieków. Niemniej ważne pozostają kwestie związane z nowoczesną gospodarką odpadami – zmierzającą do wyeliminowania składowania odpadów (zarówno przez zwiększanie ich recyklingu – jak również termiczną utylizację).

INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA

SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

Elektroenergetyka

- Konwencjonalne źródła energii w zdecydowanej większości oparte są na paliwie węglowym.
- Długi okres eksploatacji urządzeń funkcjonujących w źródłach konwencjonalnych, potrzeba modernizacji w oparciu o nowe technologie oraz dostosowanie istniejących źródeł wytwarzania do konkluzji BAT.
- Spadek mocy wytwórczych w Elektrowni Dolna Odra o 410 MW, wskutek wycofywania wyeksploatowanych bloków energetycznych (zasilanych paliwem węglowym) w latach 2012-2014.
- Eksploatacja bloków nr 1 i 2 w Elektrowni Dolna Odra w ramach limitu derogacyjnego 17 500 h, obowiązującego od dnia 01.01.2016 do dnia 31.12.2023.
- Wysoki stopień dekapitalizacji obiektów sieci przesyłowej.
- Część obiektów sieci dystrybucyjnej 110 i 15 kV jest przestarzała i wymaga modernizacji.

- Sieci elektroenergetyczne w województwie są niedostosowane do odbioru energii powstającej z odnawialnych źródeł energii oraz ze źródeł rozproszonych. Zakończenie procesu przebudowy i modernizacji sieci dystrybucyjnych spowoduje wzrost bezpieczeństwa i ciągłości dostaw energii do odbiorców oraz możliwości rozwoju sektora energetycznego z OZE.
- Wzrost zainteresowania generacją prosumencką z mikroźródeł oraz przewidywany rozwój elektromobilności skutkujący koniecznością budowy nowej i modernizacji istniejącej infrastruktury sieciowej średniego i niskiego napięcia.

Gazownictwo

- Wzrost poziomu bezpieczeństwa energetycznego kraju (w tym również województwa) w związku z uruchomieniem Terminalu LNG w Świnoujściu oraz zakończeniem realizacji gazociągów przesyłowych umożliwiających odbiór i przesył gazu z terminalu w głąb Polski.
- Duża liczba podmiotów zajmujących się dystrybucją gazu ziemnego do odbiorców.
- Ponad 20% gmin nie ma dostępu do gazu sieciowego.
- Brak sieci dystrybucyjnej wysokiego ciśnienia, przede wszystkim w środkowej części województwa i sieci średniego ciśnienia w szczególności na obszarach wiejskich.

Ciepłownictwo

- Stała dominacja węgla kamiennego (ponad 80% udziału) w produkcji ciepła.
- Niska emisja pochodząca z indywidualnego ogrzewania mieszkań przyczynia się do przekroczeń dopuszczalnego poziomu pyłów PM10 w miesiącach zimowych.

Odnawialne źródła energii

- Województwo ma jedno z najlepszych warunków rozwoju energetyki wiatrowej w Polsce i jest liderem w tej dziedzinie – szczególnie w pasie nadmorskim. Rozwiązania prawne wprowadzone w życie w 2016 r. drastycznie ograniczyły możliwości dalszego jej rozwoju.
- Ingerencja elektrowni wiatrowych w krajobraz.
- Możliwości rozwoju przemysłu w województwie w związku z morską energetyką wiatrową.
- Ograniczone możliwości sieci elektroenergetycznych do odbioru dużych ilości energii produkowanej przez elektrownie wiatrowe.
- Ograniczone możliwości rozwoju energetyki wodnej wynikające z charakteru rzek o niskim potencjale energetycznym.
- W zachodniej części województwa korzystne warunki do eksploatacji wód geotermalnych.
- Korzystne warunki solarne na wielu obszarach województwa.
- Możliwości pozyskiwania biomasy (wysoki udział gruntów odłogowanych oraz użytków zielonych niewykorzystywanych gospodarczo, korzystna struktura agrarna).
- Potencjał pozyskiwania surowców biomasy jest mocno zróżnicowany przestrzennie, co wpływa na koszty ich transportu lub brak możliwości uruchomienia inwestycji.
- Ograniczone możliwości sprzedaży energii pochodzącej z OZE w miejscu jej wytworzenia (często ograniczony dostęp do lokalnych sieci odbiorczych na terenach wiejskich).

TELEKOMUNIKACJA I TELEINFORMATYKA SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Stan sieci i zamierzenia inwestycyjne barierą w dostosowaniu infrastruktury teleinformatycznej województwa do celów zakładanych w Europejskiej Agendzie Cyfrowej (wszyscy mieszkańcy w zasięgu 30 Mb/s, a połowa w zasięgu 100 Mb/s).
- Niewystarczające pokrycie siecią dostępową i siecią szkieletową dla zapewnienia dostępu do internetu wszystkim mieszkańcom województwa, szczególnie na obszarach wiejskich w środkowej części województwa, a także w 21 miastach.

- Obszary najłabszej dostępności cyfrowej pokrywające się z obszarami o najłabszej dostępności transportowej.
- Pozytywny wpływ samorządowych punktów dostępu do internetu na podnoszenie atrakcyjności miejscowości pod względem turystycznym oraz obniżenie poziomu wykluczenia cyfrowego wśród ludności miejscowej.
- Komputeryzacja przedsiębiorstw niższa od średniej krajowej.
- Niewystarczający dostęp do internetu istotnym czynnikiem ograniczającym aktywizację zawodową na obszarach wiejskich.
- Wykluczenie cyfrowe powodujące dysproporcje w aktywności na rynku pracy i aktywności społecznej.

GOSPODARKA WODNA SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Zróżnicowana zasobowość zlewni rzek województwa; niski stopień wykorzystania gospodarczego wód powierzchniowych.
- Niezbyt bogate zasoby wód podziemnych, na ogół wystarczające dla zaspokojenia potrzeb użytkowników o niewielkich poborach, ale niewystarczające na duże, skoncentrowane pobory tych wód.
- Wysokie zapotrzebowanie rolnictwa na wodę do nawadniania użytków rolnych, rozproszone na obszarze całego województwa.
- Nizinny charakter obszaru o słabo zróżnicowanej rzeźbie terenu i stosunkowo szerokich i płaskich dolinach rzek przeszkodą w dogodnym retencjonowaniu wód.
- Deficyt wody do celów komunalnych na polskiej części wyspy Uznam (Świnoujście).
- Niedostateczna jakość wód powierzchniowych w zlewniach rzek województwa.
- Braki w infrastrukturze kanalizacyjnej, wodociągowej i oczyszczania ścieków, w tym szczególnie na obszarach wiejskich.

OCHRONA PRZED POWODZIĄ I SKUTKAMI SUSZY SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Występowanie zagrożenia powodziowego na obszarach:
  - Doliny Odry,
  - dolin ujściowych odcinków rzek wpływających do Odry: Myśli, Kurzycy, Słubi, Rurzycy, Tywy, Płoni, Iny, Gunicy,
  - wokół jeziora Dąbie,
  - wokół Zalewu Szczecińskiego oraz w dolinach ujściowych odcinków dopływów Zalewu i rzeki Dziwny: Gowienicy, Wołczenicy, Świńca,
  - terenów przyujściowych i częściowo w środkowym biegu rzek: Regi, Parsęty i Wieprzy,
  - wokół jezior przymorskich,
  - dopływów Noteci (Drawa, Gwda z Piławą).
- Łączna długość wałów przeciwpowodziowych: około 600 km.
- Zmniejszenie zdolności retencyjnej Międzyodrza do 30% w stosunku do stanu pierwotnego (z I poł. XX w.).
- Sukcesywna realizacja zadań obejmujących ograniczenia zagrożenia powodziowego: rzeki Wieprza, Rega, Parsęta, Odra, Grabowa, Zalew Szczeciński, jeziora: Dąbie, Jamno, Liwia Łuża, Resko Przymorskie.

- Erozja odcinków brzegu morskiego.
- Stopień narażenia na skutki suszy w gminach: Dobra (Szczecińska), Gryfino, Malechowo, Widuchowa, określono jako bardzo znaczący.

ODPADY SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Od 2018 roku w Szczecinie funkcjonuje Zakład Termicznego Unieszkodliwiania Odpadów – Eco-Generator.
- Sukcesywny wzrost liczby stacjonarnych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych PSZOK, dzięki czemu wzrasta ilość odpadów zebranych selektywnie, co w perspektywie pozwala na redukcję masy odpadów kierowanych na składowiska.
- Spadek ilości odpadów komunalnych zmieszanych poddanych składowaniu.
- Wyraźny trend zamykania składowisk niespełniających wymogów prawnych.
- Postęp w procesie rekultywacji nieeksploatowanych składowisk i w likwidacji „dzikich wysypisk”.
- Niska efektywność selektywnego zbierania odpadów „u źródła”.
- Niewystarczający system selektywnego zbierania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.
- Zbyt wolno przebiegający proces wycofywania z użytkowania urządzeń zawierających PCB.
- Zbyt wolne tempo usuwania wyrobów zawierających azbest w odniesieniu do wytycznych Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032.
- Brak instalacji do przetwarzania niektórych frakcji odpadów oraz niewystarczające moce przerobowe instalacji do recyklingu odpadów opakowaniowych po środkach niebezpiecznych.
- Nieselektywne zbieranie odpadów budowlanych i ich zanieczyszczenie innymi rodzajami odpadów.
- Brak ogólnodostępnego składowiska odpadów przemysłowych.

Kierunek 1. Budowa i rozwój konwencjonalnych źródeł energii		
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa nowych mocy wytwórczych w Elektrowni Dolna Odra w wariantcie budowy bloków gazowo-parowych wraz z gazociągiem zasilającym 2. Dostosowanie w PGE GiEK Oddział Zespół Elektrowni Dolna Odra istniejących źródeł wytwarzania do konkluzji BAT 3. Budowa portu barkowego w PGE GiEK Oddział Zespół Elektrowni Dolna Odra, Elektrownia Dolna Odra oraz odtworzenie w Elektrowni Pomorzany nabrzeża i infrastruktury przeładunkowej	Rada Ministrów, PGE	Gminy Szczecin i Gryfino

Kierunek 2. Rozbudowa i modernizacja sieci i urządzeń elektroenergetycznych		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Połączenia transgraniczne ze Szwecją i z Niemcami oraz wyprowadzenie mocy z OZE na poziomie napięcia 400 kV: <ul style="list-style-type: none"> • budowa dwutorowej linii Dunowo–Żydowo Kierzkowo • budowa linii Żydowo Kierzkowo–Piła Krzewina 	Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego	Gminy na przebiegu linii w powiatach: gryfińskim, koszalińskim, myśliborskim, szczecineckim, sławieńskim oraz gminy: Gryfino, Polanów, Świeszyno, Darłowo

<ul style="list-style-type: none"> • budowa linii Krajnik–Baczyna (m.in. lubuskie) • modernizacja linii Morzyczyn–Dunowo–Słupsk-Żarnowiec • modernizacja linii Krajnik–Morzyczyn w celu dostosowania do zwiększonych przesyłów mocy • modernizacja linii Krajnik–Vierraden w celu dostosowania do zwiększonych przesyłów mocy • uruchomienie na napięciu 400 kV toru linii 400 kV Krajnik Baczyna (pracującego czasowo na napięciu 220 KV) • modernizacja linii Krajnik–Baczyna na odcinkach wykorzystujących istniejące linie 400 kV Krajnik–Morzyczyn, Krajnik–Plewiska • rozbudowa rozdzielni 400 i 110 kV w SE Dunowo • modernizacja i rozbudowa stacji SE 400/220 kV Krajnik • instalacja przesuwników fazowych na linii Krajnik-Vierraden 		
<p>2. Bezpieczeństwo aglomeracji szczecińskiej na poziomie napięcia 220 kV:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa linii Pomorzany-nacięcie linii Krajnik-Glinki • przebudowa linii Krajnik-Glinki po nowej trasie • modernizacja linii Morzyczyn-Reclaw • modernizacja linii Krajnik-Morzyczyn • modernizacja linii Morzyczyn-Police – etap II • rozbudowa stacji SE 220/110 kV Glinki • rozbudowa stacji SE Pomorzany o rozdzielnię 220 kV 	<p>Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego</p>	<p>Gminy na przebiegu linii w powiatach: goleniowskim, gryfińskim, kamieńskim, polickim, stargardzkim oraz gminy: Szczecin, Wolin, Dobra, Kołobaskowo</p>
<p>3. Budowa, przebudowa i modernizacja sieci dystrybucyjnej wysokiego napięcia WN-110 kV:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa dwutorowej linii Grzmiąca – –Szczecinek Marcelin / Szczecinek Leśna • budowa dwutorowej linii proj. GPZ Jarosławiec do linii Gościno-Karlino-Białogard • budowa dwutorowej linii proj. GPZ Karlino II do linii Gościno-Karlino-Białogard • budowa linii kablowej Dąbie-Zdroje • budowa linii Łobez-Węgorzyno • budowa linii Zdroje-Żelechowo • budowa linii Krzęcin-Barlinek • budowa linii Niechorze-Skrobotowo–Kamień Pomorski • budowa dwutorowej linii proj. GPZ Mielno – do linii Dunowo-Darłowo • budowa linii kablowej Elektrownia Pomorzany – proj. GPZ Pomorzany • przebudowa linii – odgałęzienie jednotorowe do GPZ Świdwin, tworząc relację Łobez-Świdwin i Białogard-Świdwin • przebudowa linii Białogard-Dunowo 	<p>Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego</p>	<p>Gminy na przebiegu linii w powiatach: goleniowskim, gryfińskim, kamieńskim, gryfickim, polickim, stargardzkim, łobeskim, myśliborskim, pyrzyckim, drawieńskim, wałeckim, choszczeńskim, szczecińskim, kołobrzeczkim, sławieńskim, świnińskim, łobeskim, koszalińskim, białogardzkim oraz gminy: Szczecin, Wolin, Świnoujście, Choszczno, Koszalin, Kołobrzeg, Recz, Dobra Szczecińska, Kalisz Pomorski, Mielno, Świerzno, Polanów, Worowo, Resko, Łobez, Barlinek, Grzmiąca</p>

<ul style="list-style-type: none"> • przebudowa linii Złocieniec-Czaplinek • przebudowa linii Morzyczyn-Dąbie • przebudowa linii Zdroje- EC Szczecin • przebudowa linii EC Pomorzany-SE Glinki • przebudowa linii Morzyczyn-Żydowce: zmiana konfiguracji pracy sieci dystrybucyjnej w obszarze Dolna Odra, GPZ Gryfino, GPZ Żydowce, GPZ Dąbie, SE Morzyczyn • przebudowa linii SE Morzyczyn-Chociwel • przebudowa linii Szczecinek Marceлин–Silnowo–Złocieniec • przebudowa linii SE Morzyczyn-Stargard Wschód-Dolice-Choszczno-Krzęcin–Dobiegniew • przebudowa linii Reclaw-Golczewo • przebudowa linii napowietrznej Golczewo-Nowogard • przebudowa linii Golczewo-Nowogard • przebudowa linii Nowogard-Maszewo • przebudowa linii Goleniów-Moracz–Reclaw • modernizacja linii EC Szczecin-EC Pomorzany • modernizacja linii Węgorzyno-Drawsko Pomorskie • modernizacja linii Międzyzdroje-Reclaw • modernizacja linii Świnoujście-Świnopot • modernizacja linii Świnopot–Międzyzdroje • modernizacja linii Wałcz-Wałcz Północ • modernizacja linii Wałcz-Piła Południe • modernizacja linii Wałcz-Miroslawiec • modernizacja linii Skrobotkowo- Kamień Pomorski • modernizacja linii Sławno-Sianów • modernizacja linii Sławno-Słupsk Wierzbęcino • modernizacja linii Koszalin Północ–Sianów • modernizacja linii Gościno-Karlino • modernizacja linii Karlino-Białogard • modernizacja linii Żydowo-Słupsk Poznańska • modernizacja linii Dunowo-Ustronie Morskie • modernizacja linii Kołobrzeg Koszalińska-Ustronie Morskie • modernizacja linii Żydowo-Białogard • modernizacja linii Żydowo-Grzmiąca • modernizacja linii Połczyn-Zdrój–Grzmiąca • modernizacja linii Dunowo-Koszalin Południe • modernizacja linii Darłowo-Dunowo • modernizacja linii Dunowo-Koszalin Strefa 		
--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • modernizacja linii Gościno-Kołobrzeg Koszalińska • modernizacja linii Żydowo-Szczecinek Marcekin • modernizacja linii Szczecinek Leśna–Okonek • modernizacja linii Koszalin Przemysłowy-Koszalin Morska • modernizacja linii Koszalin Przemysłowy—Koszalin Strefa • modernizacja linii Szczecinek Leśna–Szczecinek Marcekin • modernizacja linii Ustka-Pieńkowo–Dartłowo • budowa stacji 110/15 kV Karlino II • budowa stacji 110/15 kV Jarosławiec • budowa stacji 110/15 kV Mielno • budowa rozdzielni RS Rybice • budowa rozdzielni RS Polanów i w dalszej kolejności stacji 110/15 kV GPZ Polanów • przebudowa stacji SE Reclaw • przebudowa stacji SE Glinki • przebudowa stacji SE Pomorzany • przebudowa stacji 110/15 kV Żelechowo • rozbudowa stacji 110/15 kV Białogard • rozbudowa stacji 10/15 kV Świdwin • modernizacja stacji SE Dunowo • modernizacja stacji 110/15 kV Grzmiąca • modernizacja stacji 110/15 kV Drawsko Pomorskie • modernizacja stacji SE Żydowo • budowa stacji 110/15 kV PKP Energetyka Szczecin Dąbie • budowa stacji 110/15 kV Szczecin Tczewska • budowa stacji 110/15 kV Szczecin Port Centralny • budowa stacji 110/15 kV Pomorzany • budowa stacji 110/15 kV EC Szczecin • budowa stacji 110/15 kV PKP Energetyka Szczecin Wstowo • budowa stacji 110/15 kV PKP Energetyka Stargard 		
<p>4. Budowa, przebudowa i modernizacja sieci dystrybucyjnej średniego napięcia celem poprawy warunków zasilania odbiorców oraz odbioru energii ze źródeł rozproszonych</p>	<p>Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego</p>	<p>Całe województwo</p>
<p><i>Zalecenia</i></p>	<p><i>Narzędzia realizacji</i></p>	<p><i>Lokalizacja/obszar działania</i></p>
<p>1. Budowa linii dystrybucyjnych wysokiego napięcia WN-110 kV:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reclaw-Stepnica-Łozienica • Mirosławiec-Tuczno-Człopa-Drawski Młyn • Chojna-Cedynia-Moryń 	<p>Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego</p>	<p>Gminy na przebiegu linii w powiatach: goleniowskim, kamieńskim, wałeckim, gryfińskim</p>

2. Budowa stacji elektroenergetycznych 110/15 kV z liniami zasilającymi: Bobolice, Cedynia, Człopa, Gardno, Koszalin Jamno, Koszalin Mytnika, Koszalin Rokosowo, Stepnica, Szczecin Krzekowo, Szczecin Ostrów Grabowski, Szczecin Płonia, Świdwin Wschód, Świnoujście Północ, Trzebież, Tuczno, Tychowo, Szczecin Salomei	Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego	Gminy: Bobolice, Cedynia, Człopa, Gryfino, Koszalin, Mielno, Police, Stargard (miejska i wiejska), Stepnica, Szczecin, Świdwin (miejska i wiejska), Świnoujście, Tuczno, Tychowo
3. Rezerwowanie korytarzy dla skablowania elektroenergetycznych linii najwyższych i wysokich napięć	Planowanie przestrzenne	Gminy na przebiegu linii elektroenergetycznych
4. Budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury sieciowej średniego napięcia SN-15 kV i niskiego napięcia nn-0,4 kV zlokalizowanej na obszarach szczególnego rozwoju generacji prosumenckiej oraz elektromobilności	Planowanie przestrzenne	Całe województwo

Kierunek 3. Budowa i rozbudowa sieci gazowych		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
<p>1. Budowa i rozbudowa sieci przesyłowych gazu oraz obiektów systemowych związanych z dywersyfikacją kierunków dostaw gazu do kraju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gazociąg Szczecin-Gdańsk, etap V Goleniów-Płoty • gazociąg podmorski Baltic Pipe-Płoty (jeden z dwóch wariantów przebiegu części lądowej) • równoległy gazociąg Goleniów-Lwówek • rozbudowa tłoczni Goleniów • budowa stacji pomiarowej w Mirosławcu • modernizacja stacji gazowej SRP Świnoujście Karsiborska • modernizacja stacji gazowej SRP Przemoczce • przebudowa gazociągu Dn 500 Goleniów-Police w rejonie rezerwatu Olszanka • modernizacja gazociągu Skwierzyna–Barlinek Dn 500 (Chełmsko) • kompleksowa modernizacja stacji gazowej Przywodzie Dolice • budowa gazociągu przesyłowego do Elektrowni Dolna Odra 	Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego	Świnoujście, Mirosławiec, Przemoczce (gm. Maszewo), Przelewice oraz gminy na przebiegu gazociągów w powiatach: goleniowskim, gryfińskim, gryfińskim, polickim i pyrzyckim
<p>2. Rozbudowa dystrybucyjnej sieci gazowej wysokiego ciśnienia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa sieci w relacjach: <ol style="list-style-type: none"> 1) Węzeł Stare Bielice-do sieci przesyłowej OGP Gaz-System 2) Nowogard-Dobra-Radowo Małe–Łobez; 3) Pyrzyce-Banie-Chojna-Mieszkowice 4) Świdwin-Połczyn-Zdrój • budowa stacji gazowych: <ol style="list-style-type: none"> 1) Stare Bielice, 2) Bienice, 3) Banie 	Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego	Gminy na przebiegu gazociągów w powiatach: koszalińskim, łobeskim, goleniowskim, pyrzyckim, gryfińskim, świdwińskim oraz w gminach Biesiekierz, Dobra, Banie

3. Wykorzystanie korytarzy sieci przesyłowej dla budowy sieci dystrybucyjnej	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
4. Budowa i rozbudowa sieci dystrybucyjnej średniego ciśnienia z uwzględnieniem możliwości przesyłu gazu do celów grzewczych	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
5. Rozbudowa terminalu LNG w Świnoujściu	Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego	Świnoujście
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa sieci dystrybucyjnej wysokiego ciśnienia (gazociągi i stacje gazowe) na obszarach deficytowych: <ul style="list-style-type: none"> • gazociąg Police-Nowe Warpno • gazociąg Szczecin Podjuchy-Gryfino • gazociąg Myślibórz-Trzcińsko-Zdrój-Chojna • gazociąg Białogard-Połczyn-Zdrój-Tychowo • gazociąg Mirosławiec-Tuczno-Człopa 	Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego	Gminy na przebiegu gazociągów w powiatach: gryfińskim, polickim, myśliborskim, białogardzkim, świdwińskim, wałeckim oraz w Szczecinie.
2. Budowa układów wyspowego zasilania w gaz, zaopatrywanych za pomocą dostaw LNG, LBG	Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego, terytorializacja polityki rozwoju	Gminy niezgazyfikowane: Banie, Bielice, Bierzwnik, Boleszkowice, Brojce, Cedynia, Człopa, Dobra Nowogardzka, Dobrzany, Grzmiąca, Kozielice, Marianowo, Moryń, Nowe Warpno, Nowogródek Pomorski, Polanów, Postomino, Radowo Małe, Stawno, Stara Dąbrowa, Suchań, Trzcińsko-Zdrój, Tuczno, Tychowo, Widuchowa oraz inne obszary w zależności od analiz zapotrzebowania i kosztów

Kierunek 4. Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz rozwój systemu rozproszonych źródeł energii		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Rozwój energetyki wiatrowej przy poszanowaniu wartości krajobrazowych	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
2. Rozwój małej energetyki wodnej poprzez wykorzystanie istniejącej zabudowy hydrotechnicznej (budowli piętrzących) z jednoczesnym utrzymaniem lub poprawą drożności cieków wodnych jako korytarzy migracyjnych	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Rzeki województwa: Ina, Płonia, Tywa, Rurzyca, Myśła, Drawa, Wolczenica, Wieprza, Rega, wraz z dopływami
3. Dalszy rozwój energetyki geotermalnej do celów ciepłowniczych	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Gminy powiatu polickiego, gołeniowskiego, szczecińskiego, pyrzyckiego, choszczeńskiego, stargardzkiego oraz części gmin powiatu gryfińskiego, łobeskiego, drawskiego, wałeckiego, myśliborskiego
4. Wykorzystanie wód geotermalnych do celów rekreacyjnych (akwaparki), w produkcji rolniczej (szklarnie) i innych	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Gminy powiatu polickiego, gołeniowskiego, szczecińskiego, pyrzyckiego, choszczeńskiego, stargardzkiego oraz części gmin powiatu gryfińskiego, łobeskiego, drawskiego, wałeckiego, myśliborskiego

5. Rozwój mikro- i małych instalacji solarnych wykorzystujących konwersję energii słonecznej w energię ciepłą lub elektryczną	Planowanie przestrzenne, działania programowe	Całe województwo
6. Budowa farm fotowoltaicznych	Planowanie przestrzenne, działania programowe	Całe województwo
7. Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci energetycznych umożliwiające przyłączenia powstających instalacji odnawialnych źródeł energii	Inwestycje celu publicznego, planowanie przestrzenne	Całe województwo
8. Rozwój produkcji energii opartej na kogeneracji	Planowanie przestrzenne, działania programowe	Całe województwo
9. Wzmacnianie bezpieczeństwa energetycznego poprzez wspieranie energetyki prosumenckiej	Planowanie przestrzenne, działania programowe	Całe województwo
10. Zabezpieczenie zaplecza infrastrukturalnego na potrzeby morskiej energetyki wiatrowej	Działania programowe	Polska wyłączna strefa ekonomiczna, obszary nadbrzeżne
11. Wspieranie rozwoju jednostek naukowych opracowujących nowe technologie wykorzystania OZE	Zadania rządowe	Całe województwo
12. Wdrażanie programów termomodernizacyjnych budynków mieszkalnych, usługowych i użyteczności publicznej oraz sieci ciepłowniczych	Inne inwestycje celu publicznego, działania programowe	Całe województwo
<i>Projekty</i>	<i>Podmiot odpowiedzialny</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Opracowywanie regionalnej koncepcji rozwoju sektora energetycznego OZE w oparciu o łączny potencjał gmin oraz jej wdrażanie z uwzględnieniem m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • rozwoju klastrów energetycznych • rozwoju parków przemysłowych w oparciu o OZE • wykorzystania elektromobilności do budowania lokalnych magazynów energii • podnoszenia świadomości energetycznej 	Samorząd województwa	Całe województwo

Kierunek 5. Działania na rzecz wykorzystania potencjału województwa w sektorze biogospodarki dla rozwoju energetyki odnawialnej		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Wykorzystanie potencjału biomasy, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • potencjał biopaliw płynnych • potencjał biomasy stałej-leśnej i odpadowej • potencjał w postaci upraw roślin energetycznych • potencjał biogazu z odpadów komunalnych i ściekowych 	Terytorializacja polityki rozwoju	Będzino, Białogard, Bielice, Brzeżno, Darłowo, Dygowo, Gościno, Karlino, Karnice, Kobylanka, Kołobrzeg, Koszalin, Kozielice, Malechowo, Maszewo, Pyrzyce Sławno, Stara Dąbrowa, Stare Czarnowo Stargard, Świdwin, Świerzno, Wałcz, Wierzchowo
2. Wykorzystanie potencjału biogazu rolniczego dla rozwoju biogazowni rolniczych	Terytorializacja polityki rozwoju	Barwice, Będzino, Białogard, Biesiekierz, Borne Sulinowo, Darłowo, Golczewo, Goleniów, Gryfino, Gryfice, Kamień Pomorski, Kobylanka, Maszewo, Nowogard, Pełczyce, Polanów, Połczyn-Zdrój, Przybiernów, Sławno, Stargard, Stare Czarnowo, Szczecin, Świdwin,

		Świerzno, Trzebiatów, Wierchowo, Wolin
3. Wykorzystanie potencjału biogazu z odpadów komunalnych i oczyszczalni ścieków dla rozwoju biogazowni	Terytorializacja polityki rozwoju	Zakłady oczyszczania ścieków oraz składowania i unieszkodliwiania odpadów
4. Wykorzystanie terenów nieprzydatnych rolniczo na celowe uprawy roślin energetycznych o niskich wymaganiach glebowych i klimatycznych	Terytorializacja polityki rozwoju	Białogard, Darłowo, Drawsko Pomorskie, Goleniów, Gryfice, Kamień Pomorski, Karnice, Kołobrzeg, Malechowo, Myślibórz, Nowogard, Polanów, Police, Przybiernów, Sianów, Sławno, Stargard, Stare Czarnowo, Stepnica, Szczecinek, Świerzno, Trzebiatów, Wolin
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Produkcja biomasy z terenów niewykorzystywanych w rolnictwie a nadających się do produkcji biomasy	Terytorializacja polityki rozwoju	Białogard, Darłowo, Drawsko Pomorskie, Goleniów, Gryfice, Kamień Pomorski, Karnice, Kołobrzeg, Malechowo, Myślibórz, Nowogard, Polanów, Police, Przybiernów, Sianów, Sławno, Stargard, Stare Czarnowo, Stepnica, Szczecinek, Świerzno, Trzebiatów, Wolin
2. Propagowanie grup producenckich oraz inicjatyw klastrowych dotyczących energetyki odnawialnej	Terytorializacja polityki rozwoju	Wymienione wcześniej gminy o ponadprzeciętnym potencjale produkcji biomasy

Kierunek 6. Zwiększenie dostępności oraz zdolności wykorzystania technologii teleinformatycznych		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Wykorzystanie programów dostępnych w perspektywie finansowej 2014-2020 do budowy sieci szerokopasmowych na terenie województwa, szczególnie na obszarach, gdzie inwestycje na zasadach rynkowych są nieopłacalne	Terytorializacja polityki rozwoju	Całe województwo, szczególnie centralna i wschodnia część województwa
2. Budowa punktów dostępowych do Internetu w miejscowościach turystycznych	Terytorializacja polityki rozwoju	Miejscowości turystyczne
3. Wspomaganie rozwoju telepracy na obszarach problemowych, w tym o najgorszej dostępności do głównych obszarów miejskich	Terytorializacja polityki rozwoju	Gminy w powiatach: drawskim, białogardzkim, łobeskim, stargardzkim, szczecineckim, świdwińskim, wałeckim, choszczeńskim, Gminy SSW
4. Realizacja działań na rzecz włączenia cyfrowego	Działania programowe	Całe województwo
5. Tworzenie oraz rozwój e-usług publicznych oraz usług wewnątrzadministracyjnych niezbędnych dla świadczenia usług publicznych, mających służyć poszerzeniu zakresu spraw, które będą mogły być załatwiane w urzędach drogą internetową	Działania programowe	Całe województwo
6. Wzmocnienie zastosowań technologii informacyjno-komunikacyjnych dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury, e-zdrowia i cyfrowych systemów informacji przestrzennej, w celu usprawnienia oraz obniżenia kosztów funkcjonowania usług publicznych	Działania programowe	Całe województwo

7. Upowszechnianie rozwiązań technologii informacyjno-komunikacyjnych, w tym handel elektroniczny, e-biznes i sieciowe procesy biznesowe w celu zwiększenia innowacyjności i konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw	Działania programowe	Całe województwo
--	----------------------	------------------

Kierunek 7. Racjonalne wykorzystanie zasobów wód do celów komunalnych, gospodarczych i przyrodniczych

<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Stworzenie regionalnego systemu zaopatrzenia pasa nadmorskiego w wodę do spożycia, opartego na zasobach wód podziemnych i powierzchniowych, ze wskazaniem alternatywnego źródła z wód powierzchniowych jeziora Ostrowo i Piaski w zlewni Wołczyńcy oraz udokumentowanych zasobów eksploatacyjnych wód podziemnych w rejonie Kodrąbka oraz Kołczewka lub ujęcia wody powierzchniowej na terenie starorzeczca Mulnik	Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego	Golczewo, Kamień Pomorski, Nowogard, Osina, Wolin, Międzyzdroje, Świnoujście, Dziwnów
2. Ustanowienie zlewni rzeki Wołczyńcy jako zlewni wód wysokiej jakości (w tym ochrony wód powierzchniowych jeziora Ostrowo i jeziora Piaski)	Planowanie przestrzenne	Golczewo, Kamień Pomorski, Nowogard, Osina, Przybiernów, Płoty, Stepnica, Wolin
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Zapewnienie dostępu do zasobów wodnych dla zaspokojenia potrzeb ludności, środowiska naturalnego oraz społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki	Działania programowe, planowanie przestrzenne	Całe województwo
2. Renaturyzacja rzek, zapewnienie przepływow nienaruszalnych w rzekach	Działania programowe	Całe województwo
3. Utrzymanie rzek oraz związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie (odbudowa, budowa oraz modernizacja budowli regulacyjnych) z uwzględnieniem wymogów Ramowej Dyrektywy Wodnej	Działania programowe	Całe województwo
4. Przywrócenie drożności biologicznej rzek poprzez realizację programu budowy przepławek	Działania programowe	Całe województwo

Kierunek 8. Budowa i rozbudowa systemów oczyszczania ścieków zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków

<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Realizacja inwestycji wynikających z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, ze wsparciem: <ul style="list-style-type: none"> z Regionalnego Programu Operacyjnego WZ dla aglomeracji od 2 000 do 10 000 RLM z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko dla aglomeracji powyżej 10 000 RLM 	Inwestycje celu publicznego	Aglomeracje ściekowe zgodnie z KPOŚK

Kierunek 9: Zahamowanie wzrostu i obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego oraz przeciwdziałanie skutkom suszy

<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Prace modernizacyjne na Odrze granicznej w celu zapewnienia zimowego lodołamania: umocnienie brzegów i regulacja cieków	Zadania rządowe	Zlewnia Odry od ujścia rz. Warty do Rostoki Odrzańskiej

2. Remont i modernizacja zabudowy regulacyjnej na Odrze granicznej: odcinkowa odbudowa zniszczonej zabudowy regulacyjnej Odry (ostrogi, tamy, opaski brzegowe itp.)	Zadania rządowe	Zlewnia Odry od ujścia rz. Warty do Roztoki Odrzańskiej
3. Poprawa przepływu wód powodziowych w okresie zimowym z Jeziora Dąbie: pogłębienie toru wodnego na dł. ok. 15 km.	Zadania rządowe	Jezioro Dąbie
4. Bagrowanie przekopu Klucz-Ustowo	Zadania rządowe	Szczecin
5. Budowa bądź odbudowa wałów przeciwpowodziowych w rejonie miejscowości: <ul style="list-style-type: none"> • Chlewice-Porzecze: budowa wału cokołowego rzeki Odry przy rzece Myśl na długości 2336 m • Mniszki-Gryfino: odbudowa wałów przeciwpowodziowych na długości 2116m. w km 720+935 – 718+850 • Krajnik-Marwice: odbudowa wałów przeciwpowodziowych na długości 3485m nad rzeką Odrą Wschodnią w km 712+100-708+862 	Zadania rządowe	Gminy: Boleszkowice, Widuchowa, Gryfino, Świnoujście
6. Modernizacja stacji pomp Krajnik	Zadania rządowe	Gmina Gryfino
7. Przebudowa zwodzonego mostu kolejowego na Regalicy (km 733,7) w Szczecinie, w celu zapewnienia minimalnego prześwitu dla prowadzenia akcji lodołamania przy użyciu lodołamaczy	Zadania rządowe	Szczecin
8. Realizacja Programu ochrony brzegów morskich zakładającego: <ul style="list-style-type: none"> • budowę, rozbudowę, utrzymanie i usuwanie uszkodzeń w systemie zabezpieczenia przeciwpowodziowego terenów nadmorskich • zapewnienie stabilizacji linii brzegowej wg stanu z 2000 r. i zapobieganie zanikowi plaż • monitorowanie brzegów morskich, ich stanu aktualnego, w celu wskazania niezbędnych działań służących ich ochronie 	Zadania rządowe	Gminy nadmorskie: <ul style="list-style-type: none"> – w rejonie przetoki jeziora Wicko – w rejonie Jarosławca – na mierzei jeziora Kopań – w rejonie Darłowa – na wschodniej części mierzei jeziora Bukowo – na zachodniej części mierzei jeziora Jamno – w rejonie Sarbinowa – w rejonie Ustronia Morskiego – w rejonie Kołobrzegu – w rejonie Dźwirzyna – we wschodniej części Mrzeżyna – w pasie Niechorze-Pobierowo – w rejonie Mierzei Dziwnowskiej – w rejonie Międzydrojów – Zalew Szczeciński wraz ze Świną, Dziwną oraz Zalewem Kamieńskim
9. Zwiększenie retencji jeziorowej i korytowej w województwie zachodniopomorskim – Etap I: <ul style="list-style-type: none"> – rzeka Stuchowska Struga, – rzeka Płonia, – Jamneński Nurt, – jezioro Morzycko, 	Zadania rządowe	Gminy: Moryń, Osina, Lipiany, Choszczno, Gmina miejska Wałcz, Drawsko Pomorskie, Gryfice, Stargard, Przelewice, Miasto Szczecin, Barlinek, Pyrzyce, Warnice, Świerżno, Kamień Pomorski, Karnice, Mielno

<ul style="list-style-type: none"> - jezioro Kościszki, - jezioro Kościelne, - jezioro Korytowo, - jezioro Raduń (- jezioro Gągnowo, - jezioro Trzygłowskie Drugie 		
<p>10. Zwiększenie retencji jeziorowej i korytowej w województwie zachodniopomorskim – Etap II</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Łabędzie Bagna” (gmina Kamień Pomorski, Świerzno). - Ina” (gmina Goleniów). - Radew” (gmina Białogard) 	Zadania rządowe	Gminy: Kamień Pomorski, Świerzno, Goleniów, Białogard
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Zwiększenie retencji na obszarach zurbanizowanych, leśnych i rolniczych	Działania programowe, planowanie przestrzenne	Całe województwo
2. Budowa i usprawnienie lokalnych systemów ostrzegania przed powodzią; wprowadzenie Elektronicznego Systemu Ostrzegania Powodziowego (Kostrzyn nad Odrą, Słubice, Szczecin, Świnoujście)	Zadania rządowe, terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin, Świnoujście
3. Modernizacja konstrukcji istniejących budynków i budowa nowych o konstrukcjach odpornych na zalanie. Uszczelnianie budynków, stosowanie materiałów wodoodpornych. Trwałe zabezpieczenie terenu wokół budynków. Wdrożenie i realizacja programu dopłat dla właścicieli budynków przeznaczonych do umocnienia w obszarze zagrożenia powodzią o Q1%	Zadania rządowe	Szczecin, Goleniów (obszar wiejski), Świnoujście, Darłowo
4. Doskonalenie skuteczności reagowania ludzi, firm i instytucji publicznych na powódź	Działania programowe	Całe województwo
5. Na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, należy wykluczać zabudowę (z wyjątkiem infrastruktury technicznej)	Planowanie przestrzenne	Obszary zagrożenia powodzią na terenie województwa
6. Realizacja planów i programów przeciwdziałania skutkom suszy	Działania programowe, planowanie przestrzenne	Całe województwo
7. Zwiększenie dyspozycyjności zasobów wód powierzchniowych województwa przez realizację programu małej retencji	Działania programowe, planowanie przestrzenne	Całe województwo
8. Zwiększenie stopnia retencji gruntowej poprzez stosowanie nowoczesnych systemów zagospodarowania wód opadowych	Działania programowe, planowanie przestrzenne	Całe województwo
<i>Projekty</i>	<i>Podmiot odpowiedzialny</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Wykonanie dokumentacji koncepcyjno–projektowej ochrony przeciwpowodziowej dla miejscowości: Dziwnów, Gryfice, Resko, Białogard, Sławno, Ustronie Morskie, Sianożęty	Samorządy gminne, administracja rządowa	Gmina Białogard, Dziwnów, Gryfice, Resko, Sławno, Ustronie Morskie
2. Program ograniczania ryzyka powodziowego miasta Świnoujście wraz z opracowaniem koncepcji/dokumentacji projektowej dla nowo zidentyfikowanych przedsięwzięć	Urząd Miasta Świnoujście	Miasto Świnoujście
3. Opracowanie szczegółowej analizy i projektu możliwości zwiększenia retencji obszarów zurbanizowanych (indywidualnie dla miasta powyżej 20 tys. mieszkańców), tj. Szczecin, Koszalin, Stargard, Kołobrzeg, Świnoujście, Police, Białogard, Goleniów, Gryfino	Samorząd terytorialny	Szczecin, Koszalin, Stargard, Kołobrzeg, Świnoujście, Police, Białogard, Goleniów, Gryfino

4. Szczegółowa analiza zagrożenia powodziowego miasta Świnoujście. Analiza metodyki określania falowania na potrzeby modelowania hydraulicznego zagrożenia powodziowego brzegu morskiego	Administracja rządowa	Świnoujście
5. Szczegółowa analiza zagrożenia powodziowego oraz program ograniczania ryzyka powodziowego w rejonie jeziora Bukowo, Jamno	Administracja rządowa	Gmina Darłowo, Mielno

Kierunek 10. Usprawnienie systemu gospodarki odpadami		
Zalecenia	Narzędzia realizacji	Lokalizacja/obszar działania
1. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa zachodniopomorskiego	Zadania rządowe	Całe województwo
2. Optymalizacja transportu odpadów do instalacji termicznego unieszkodliwiania, w tym z wykorzystaniem transportu wodnego	Działania programowe, terytorializacja polityki rozwoju	Szczeciński Obszar Metropolitalny
3. Poprawa gospodarowania odpadami niebezpiecznymi oraz innymi niż komunalne	Działania programowe	Całe województwo
4. Utworzenie gminnych punktów zbierania odpadów niebezpiecznych i problemowych	Działania programowe	Całe województwo
5. Modernizacja, budowa punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Inwestycje celu publicznego	Całe województwo
6. Zmniejszanie ilości odpadów deponowanych na składowiskach	Działania programowe	Całe województwo
7. Całkowite wyeliminowanie składowisk odpadów niespełniających wymagań prawnych	Działania programowe	Całe województwo
8. Dążenie do maksymalnego zwiększenia masy odpadów komunalnych poddawanych recyklingowi	Działania programowe	Całe województwo
9. Prowadzenie monitoringu wpływu składowisk na wody powierzchniowe i podziemne	Działania programowe	Całe województwo
10. Przeciwdziałanie marnotrawieniu żywności; działania edukacyjne; tworzenie banków żywności	Działania programowe	Całe województwo
11. Realizacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem, określonych w „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa zachodniopomorskiego”	Działania programowe	Całe województwo
12. Zwiększenie liczby nowoczesnych instalacji do odzysku, recyklingu oraz unieszkodliwiania odpadów komunalnych w sposób inny niż składowanie odpadów	Inwestycje celu publicznego	Całe województwo
13. Rekultywacja składowisk odpadów komunalnych, likwidacja nielegalnych składowisk	Działania programowe	Całe województwo
14. Wspieranie projektów z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym	Działania programowe	Całe województwo

2.10. Cel X. Rozwój infrastruktury obronności i bezpieczeństwa państwa

Zapewnienie bezpieczeństwa państwa jest jednym z podstawowych celów rozwoju społeczno-gospodarczego. Dotyczy to nie tylko przedsięwzięć w sferze militarnej, ale bezpieczeństwa w rozumieniu skutecznej ochrony przed zagrożeniami ze strony sił przyrody, awarii, katastrof i terroryzmu. Ministerstwo Obrony Narodowej dąży do utrzymania w regionie posiadanego potencjału sił i środków bojowych oraz do integracji zarządzania i administracji terenami zamkniętymi w ramach garnizonów: Choszczno, Drawsko Pomorskie, Kołobrzeg, Koszalin, Stargard, Szczecin, Trzebiatów, Złocieniec, Mirosławiec, Mrzeżyno, Świdwin, Darłowo, Dziwnów, Świnoujście, Mosty, Wałcz oraz w części garnizonów Ustka i Czarne.

Tereny zamknięte to tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określone i ustalone w drodze decyzji przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych. Część terenów zamkniętych wymaga ustanowienia stref ochronnych, w granicach których w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustala się stosowne ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, w tym zakaz zabudowy.

INFRASTRUKTURA BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA; TERENY ZAMKNIĘTE SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

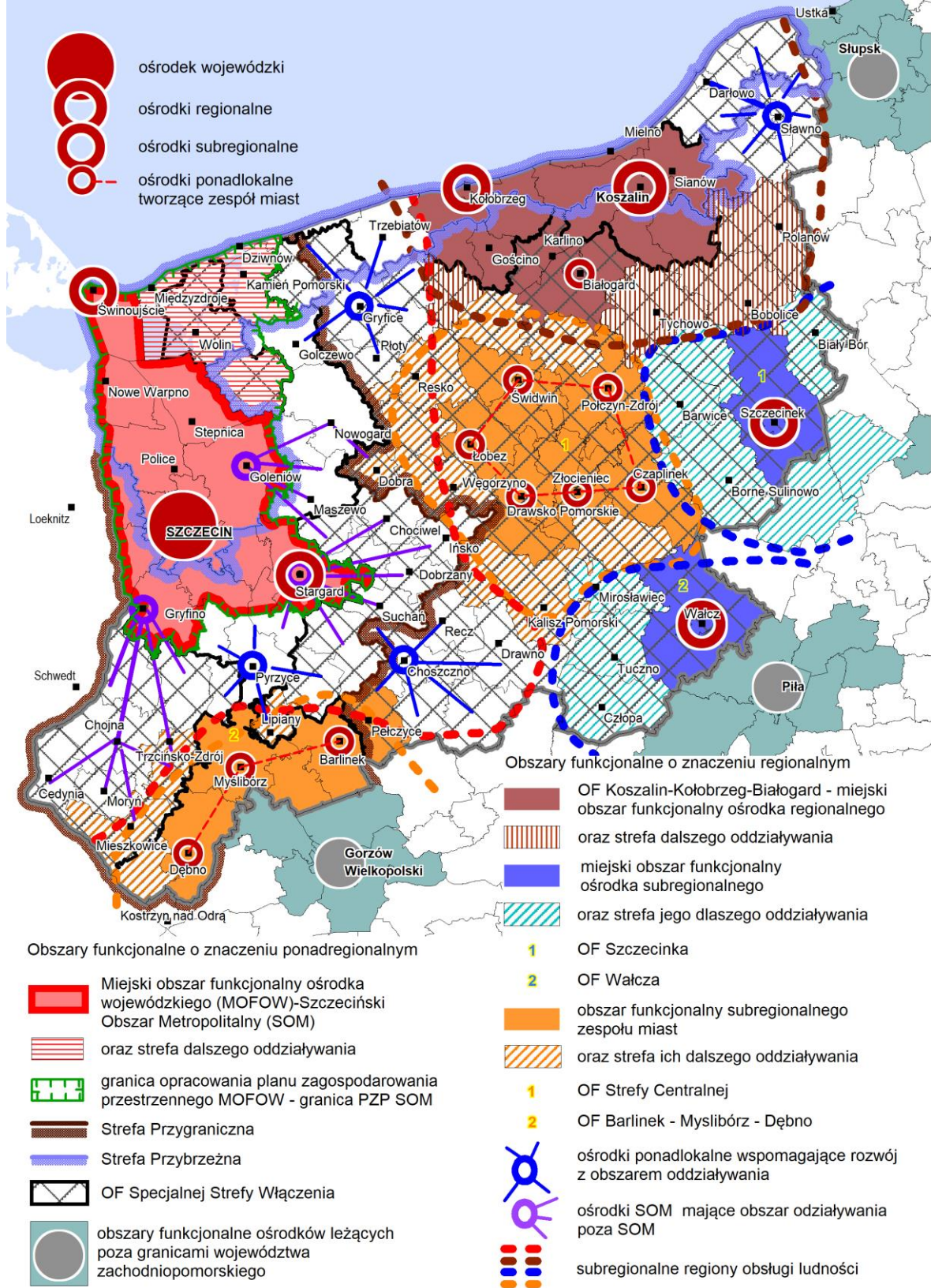
- Lokalizacja na terenie województwa trzech poligonów wojskowych: Drawsko Pomorskie, Wicko Morskie i Nadarzyce; trzech lotnisk wojskowych: Świdwin, Mirosławiec, Darłowo, lądowiska wojskowego Świnoujście, których powierzchnie ograniczające wykraczają poza granice kompleksów wojskowych oraz trzech portów wojennych w Świnoujściu, Kołobrzegu i Dziwnowie
- 33 kompleksy wojskowe, dla których z uwagi na potrzeby obronności państwa, na podstawie protokołu komisji powołanej do ustalania stref ochronnych terenu zamkniętego, wskazano konieczność wprowadzenia stałego lub czasowego ograniczenia w zagospodarowaniu lub korzystaniu z terenów
- 10 kompleksów wojskowych posiadających strefy ochronne dla terenów zamkniętych, ustalone w aktach planistycznych gmin wraz z akceptacją samorządów terytorialnych co do ich zakresu

Kierunek 1. Utrzymanie, funkcjonowanie i rozwój infrastruktury obronności i bezpieczeństwa państwa		
Ustalenia	Narzędzia realizacji	Lokalizacja/obszar działania
<p>1. Realizacja zadań wynikających z członkostwa Polski w NATO (zadania z rejestru programów zawierających zadania rządowe służące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym: Program Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego w Dziedzinie Bezpieczeństwa [NSIP]):</p> <ul style="list-style-type: none"> • modernizacja lotniska Świdwin • modernizacja lotniska Mirosławiec 	Zadania rządowe	Gminy: Mirosławiec, Świdwin
<p>2. Uwzględnianie w dokumentach strategicznych i planistycznych samorządów terytorialnych i administracji rządowej (dla obszarów morskich) rozmieszczenia i bezkolizyjnego funkcjonowania obszarów, obiektów i urządzeń infrastruktury służącej obronności i bezpieczeństwu państwa (tereny zamknięte wraz z ich strefami ochronnymi) przy uwzględnieniu wytycznych <i>Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP</i>, <i>Strategii Obronności RP</i> oraz <i>Wizji Sił Zbrojnych RP do roku 2030</i> i przepisów odrębnych</p>	Planowanie przestrzenne	Gminy: Będzino, Bobolice, Borne Sulinowo, Brojce, Czaplinek, Choszczno, Darłowo, Dobra (Szczecińska), Drawno, Drawsko Pomorskie, Dziwnów, Goleniów, Gryfino, Kalisz Pomorski, Kobyłanka, Kołobrzeg, Koszalin, Manowo, Międzyzdroje, Mirosławiec, Postomino, Rąbino, Rewal, Stargard, Stare Czarnewo, Szczecin, Świdwin, Świnoujście, Trzebiatów, Ustronie Morskie, Wałcz, Złocieniec, obszary morskie

3. Uwzględnianie w dokumentach strategicznych i planistycznych samorządów terytorialnych granic pozostałych terenów zamkniętych oraz ich stref ochronnych	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Uwzględnianie w dokumentach strategicznych i planistycznych samorządów terytorialnych obiektów szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa i obronności państwa, elementów infrastruktury technicznej, w tym w szczególności transportowej, zabezpieczenia przeciwpowodziowego, zarządzania kryzysowego, zabezpieczenia granic jako spójnego systemu bezpieczeństwa państwa i obywateli	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
2. Kształtowanie rozwiązań systemu transportowego (drogi kołowe, koleje, drogi wodne, porty, lotniska) w sposób minimalizujący zagrożenia wynikające z przewozów ładunków niebezpiecznych, przemieszczania i rozmieszczenia sił zbrojnych (w tym międzynarodowych jednostek sojuszniczych) w czasie pokoju i wojny, zjawisk naturalnych o charakterze katastroficznym a jednocześnie w sposób zapewniający bezpieczeństwo, sprawną ewakuację i prowadzenie akcji ratowniczych z zachowaniem możliwości zaopatrzenia w sytuacjach kryzysowych	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
3. Porządkowanie stanu prawnego terenów zamkniętych i ich stref ochronnych przez wprowadzanie stosownych ograniczeń użytkowania terenu w planach miejscowych oraz ustanawianie obszarów ograniczonego użytkowania	Planowanie przestrzenne	Całe województwo
4. Uwzględnienie w polityce przestrzennej gmin funkcjonowania stacji radarowej Świdwin	Planowanie przestrzenne	Gminy: Brzeźno, Drawsko Pomorskie, Łobez, Połczyn-Zdrój, Rąbino, Resko, Sławoborze, Świdwin (miasto), Świdwin, Złocieniec
5. Konsekwentne wdrażanie systemu zintegrowanego ratownictwa przez integrację służb ratowniczych	Zadania rządowe	Całe województwo
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Analiza wpływu relokacji dużych jednostek wojskowych na funkcjonowanie sieci osadniczej regionów	Ministerstwo Obrony Narodowej	Całe województwo
2. Unormowanie zasad ustanawiania stref ochronnych	Ministerstwo Obrony Narodowej, Sejm RP	Całe województwo
3. Ustanowienie strefy ochronnej urzędzeń pomiarowych stacji radarowej Świdwin	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Rady Powiatów: świdwińskiego, łobeskiego, białogardzkiego i drawskiego	Powiaty: świdwiński, łobeski, białogardzki, drawski

3. OBSZARY FUNKCYJNALNE W POLITYCE PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA

Ryc. 3 Obszary funkcjonalne w polityce przestrzennej województwa zachodniopomorskiego

Źródło: Opracowanie własne RBGPWZ

3.1. Cel XI. Wykorzystanie wspólnego potencjału i integracja miejskich obszarów funkcjonalnych

Podstawowym celem jest zwiększenie potencjału rozwojowego obszarów funkcjonalnych miast dla zwiększenia równowagi rozwoju w województwie. Powstanie regionalnego ośrodka wzrostu w oparciu o Koszalin, Kołobrzeg i Białogard pozwoli na efektywniejsze wykorzystanie przestrzeni województwa i stworzenie centrum aktywizującego jego wschodnią część. Obszary subregionalnych ośrodków wzrostu (miast i zespołów miast) mają szczególne znaczenie z uwagi na lokalizację ich w oddaleniu od stolicy województwa, w dużym obszarze występowania problemów społeczno-gospodarczych. Wskazane obszary funkcjonalne powinny odgrywać rolę centrów społeczno-gospodarczych oddziałujących również na większy obszar. Wspólne prowadzenie polityki w obszarach funkcjonalnych pozwoli na zwiększenie możliwości rozwojowych i na wspólne rozwiązywanie problemów, takich jak rozlewanie się miast czy sprawna organizacja transportu w obszarze codziennych dojazdów.

KOSZALIŃSKO-KOŁOBRZESKO-BIAŁOGARDZKI OBSZAR FUNKCJONALNY SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- OF KKB to drugi po SOM obszar koncentracji działalności gospodarczej i potencjału demograficznego z silnie rozwijającym się rynkiem turystyki, w tym uzdrowiskowej i zdrowotnej.
- Duży potencjał zróżnicowanych usług, w tym usług wyższego rzędu oraz koncentracja usług turystycznych.
- Drugi po Szczecinie zachodniopomorski ośrodek akademicki w Koszalinie.
- Obszar koncentracji przemysłu, z dużym udziałem przemysłu spożywczego i ponadprzeciętnym mineralnego.
- Potencjał rozwojowy portu morskiego w Kołobrzegu.
- Duży potencjał przyrodniczy obszaru.
- Obecna struktura gospodarki i infrastruktura techniczna predysponuje obszar do rozwijania inteligentnych specjalizacji w zakresie:
  - nowoczesnego przetwórstwa rolno-spożywczego,
  - produktów opartych na technologiach informacyjnych,
  - multimodalnego transportu i logistyki,
  - produktów inżynierii chemicznej i materiałowej.
- Nadbałtyckie położenie, korzystne dla tworzenia relacji transbałtyckich i transnarodowych.
- Znaczne zróżnicowanie funkcjonalne gmin.
- Peryferyjne położenie względem Szczecina i innych miast wojewódzkich.
- Niewydolny układ komunikacyjny pasa wybrzeża w okresie letnim.
- Słaba dostępność komunikacyjna do ośrodków wojewódzkich (w tym jedna z najgorszych w kraju do Warszawy).
- Koncentracja konfliktów przestrzennych.
- Silna antropopresja na obszary cenne przyrodniczo i krajobrazowo, związana z procesem suburbanizacji i ruchem turystycznym.
- Zagrożenia związane z prognozowanymi zmianami klimatu.
- Niewykorzystany potencjał rozwoju gospodarki morskiej.
- Niekorzystne procesy migracyjne i demograficzne.

OBSZAR FUNKCJONALNY SUBREGIONALNEGO ZESPOŁU MIAST STREFY CENTRALNEJ SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Stosunkowo równorzędna rola miast – bez jednego dominującego ośrodka.
- Brak dużego miasta, ale znaczący potencjał ludnościowy leżących blisko siebie miast i całej strefy

centralnej (blisko 140 tys. mieszkańców, z czego ok. 80 tys. w miastach).

- Komplementarne wyposażenie miast strefy w usługi.
- Duży potencjał krajobrazowy, turystyczny i uzdrowiskowy.
- Znaczny udział obszarów chronionych w powierzchni obszaru.
- Słaba dostępność do głównych miast województwa – Szczecina i Koszalina.
- Niekorzystne zjawiska demograficzne, depopulacja.
- Brak większych zakładów przemysłowych i jednocześnie niekorzystne uwarunkowania dla rozwijania intensywnej gospodarki rolnej.
- Zanedbania i zniszczenia w tkance urbanistycznej miast, przy wciąż wielu zachowanych wartościowych elementach architektury i urbanistyki.
- Niska aktywność społeczna i wysokie bezrobocie – szczególnie na obszarach byłych państwowych gospodarstw rolnych.

OBSZAR FUNKCJONALNY SUBREGIONALNEGO ZESPOŁU MIAST: BARLINEK-MYŚLIBÓRZ-DĘBNO

SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Obszar o względnie dobrej kondycji społeczno-gospodarczej.
- Silnie rozwinięta produkcja produktów drzewno-meblarskich, zaliczanych do inteligentnych specjalizacji oraz ponadprzeciętne znaczenie transportu i logistyki.
- Dość duża lesistość (42%).
- Ważny (w skali regionu i kraju) ośrodek przemysłu wydobywczego na bazie zasobów gazu i ropy naftowej.
- Zauważalne ciśnienie w kierunku Gorzowa Wielkopolskiego i Kostrzyna nad Odrą.
- Znaczący spadek udziału zatrudnionych w przemyśle.

OBSZARY FUNKCJONALNE SZCZECINKA I WAŁCZA

SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Peryferyjne położenie względem Szczecina i Koszalina.
- Położenie w obszarze o jednej z najgorszych w Polsce dostępności do ośrodków wojewódzkich i do Warszawy.
- Względnie dobra kondycja społeczno-gospodarcza.
- Duża lesistość obszarów – powiat wałecki 55%, szczecinecki 45% i jeziorność (w zlewni Gwdy 4,87%).
- Funkcjonowanie obiektów sportowych o ponadlokalnym oddziaływaniu (Centralny Ośrodek Sportu w Wałczu, wyciąg do nart wodnych w Szczecinku).

OF Szczecinka

- Silnie rozwinięty przemysł drzewny w Szczecinku.
- Ograniczona dostępność do placówek przedszkolnych w całym powiecie.
- Koncentracja siły roboczej w przemyśle przetwórczym w jednym zakładzie.
- Szkolnictwo ukierunkowane na lokalne specjalizacje.

OF Wałcza

- Ciężenie Wałcza w kierunku Piły.
- Potencjał instytucjonalny Wałcza (szkolnictwo średnie i wyższe).
- Dość dobrze rozwinięty przemysł metalowy w Wałczu.
- Lokalizacja usług specjalistycznych w Wałczu i ponadprzeciętny odsetek zatrudnionych w sektorze usług publicznych, w tym w obronności.

- Utworzenie Centrum Badawczo-Rozwojowego, klaster metalowy METALIKA.
- Funkcjonowanie Wałeckiej Podstrefy Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Kierunek 1. Wzmocnienie powiązań Koszalina z Kołobrzegiem i Białogardem w celu zwiększenia potencjału rozwojowego i uzyskania efektu synergii		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa drogi S6 – Koszalin-Słupsk	Zadania rządowe, planowanie przestrzenne	Gminy na przebiegu drogi
2. Budowa S11 Koszalin-Piła (odcinki na terenie województwa zachodniopomorskiego)	Zadania rządowe, planowanie przestrzenne	Gminy na przebiegu drogi
3. Budowa obwodnicy Kołobrzegu (ul. Europejska) dwujezdniowej klasy GP	Inwestycje celu publicznego, planowanie przestrzenne	Miasto Kołobrzeg
4. Przebudowa i remont dróg (gminna i powiatowa) od węzła Borkowice na odcinkach Borkowice-Śmiechów-Kładno-Pleśna w zakresie powiązania z istniejącą drogą krajową nr 11 oraz planowaną drogą ekspresową S6	Inwestycje celu publicznego, planowanie przestrzenne	Gmina Będzino
5. Inwestycje w zintegrowaną infrastrukturę związaną z transportem niskoemisyjnym na terenie Koszalina	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasto Koszalin
6. Zakup taboru miejskiego na terenie miast Białogard, Kołobrzeg, Koszalin	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasto Białogard, Kołobrzeg, Koszalin
7. Budowa centrów przesiadkowych w: Koszalinie (ul. Wąwozowa), Mielnie, Grzybowie, Biesiekierzu	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Miasto Koszalin, gminy: Mielno, Kołobrzeg (gmina wiejska), Biesiekierz
8. Budowa spójnej sieci dróg rowerowych jako alternatywy dla transportu kołowego, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • rozwój infrastruktury rowerowej w Koszalinie w celu ograniczenia ruchu drogowego w centrum miasta • budowa dróg dla rowerów na terenie miasta Białogard • budowa drogi rowerowej Skoczów–Kłopotowo • budowa drogi rowerowej Mierzyn-Brzeźno oraz Czerwięcino-Lubiechowo • rozbudowa sieci dróg rowerowych na terenie Gminy i Miasta Sianów • budowa drogi pieszo-rowerowej Siemyśl–Charzyno oraz budowa centrum przesiadkowego w Charzynie • budowa dróg dla rowerów na terenie Gminy Świerzyno • budowa drogi pieszo-rowerowej w Tychowie oraz drogi rowerowej Tychowo–Borzysław • budowa drogi rowerowej i parkingu dla rowerów w Polanowie 	Terytorializacja polityki rozwoju, inwestycje celu publicznego, planowanie przestrzenne	Miasto Koszalin, Kołobrzeg, Białogard, Gmina Dygowo, Karlino, Manowo, Polanów, Sianów, Siemyśl, Świerzyno, Tychowo
9. Utworzenie szpitalnego oddziału ratunkowego w Szpitalu Regionalnym w Kołobrzegu	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasto Kołobrzeg
10. Tworzenie warunków do rozwoju kluczowych sektorów w ramach regionalnej specjalizacji, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • modernizacja nawierzchni torowej bocznic kolejowej Portu Morskiego w Kołobrzegu wraz z przebudową ul. Towarowej prowadzącej do portu • poprawa dostępności do portu Kołobrzeg od strony lądu. Etap III 	Terytorializacja polityki rozwoju, inwestycje celu publicznego	Kołobrzeg, Białogard, Koszalin, Bobolice

<ul style="list-style-type: none"> terminal pasażerski: modernizacja podejścia promowego przy nabrzeżu Ro-Ro (Kołobrzeg) uzbrojenie terenów Białogardzkiego Parku Inwestycyjnego w Białogardzie uzbrojenie części strefy inwestycyjnej w Bobolicach, objętej patronatem SSSE – etap I uzbrojenie terenów inwestycyjnych SSSE w Koszalinie 		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Lokalizacja infrastruktury i suprastruktury logistycznej w obszarach węzłowych: Koszalin-Kołobrzeg-Białogard	Planowanie przestrzenne	Miasto Białogard, Kołobrzeg, Koszalin
2. Kreowanie pasma rozwoju Koszalin–Kołobrzeg wzdłuż dróg krajowych nr 6 i nr 11 (projektowanych S6 i S11)	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Będzino, Kołobrzeg (miasto i gmina), Koszalin, Ustronie Morskie, Mielno
3. Wykorzystanie potencjału ludzkiego Koszalina i Kołobrzegu: uelastycznienie rynku pracy w aglomeracji przez wzrost powiązań funkcjonalnych i administracyjnych	Terytorializacja polityki rozwoju	OF KKB
4. Wykorzystanie wspólnej oferty usługowej Koszalina, Kołobrzegu i innych gmin nadmorskich, w celu stworzenia warunków dla przedłużenia sezonu turystycznego	Terytorializacja polityki rozwoju	Kołobrzeg (miasto i gmina), Koszalin, Będzino, Mielno, Ustronie Morskie
5. Poprawa dostępności do usług zdrowotnych, w tym do: <ul style="list-style-type: none"> Centrum Opieki Długoterminowej w subregionie przy Specjalistycznym Zespole Gruźlicy i Chorób Płuc w Koszalinie Przebudowa i dostosowanie do aktualnych wymagań Regionalnego Szpitala w Kołobrzegu 	Zadania samorządowe, terytorializacja polityki rozwoju	Miasto Koszalin, Kołobrzeg
6. Wzmocnienie potencjału akademickiego obszaru funkcjonalnego	Terytorializacja polityki rozwoju, lobbying	OF KKB
7. Wspólne oferty turystyczne miast Koszalina i Kołobrzegu (m.in. w dziedzinie turystyki medycznej) oraz wspieranie szkolnictwa dla rozwoju kard w tej dziedzinie	Terytorializacja polityki rozwoju	Kołobrzeg, Koszalin
8. Wykorzystanie i wzmocnianie powiązań Kołobrzegu z Poznaniem, w tym w oparciu o potencjał portu w Kołobrzegu	Terytorializacja polityki rozwoju	Kołobrzeg
9. Rozwój funkcji logistycznych w oparciu o infrastrukturę transportową w układzie Koszalin-Kołobrzeg-Białogard	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Białogard (miasto i gmina), Kołobrzeg (miasto i gmina), Koszalin
10. Wspólny transport publiczny dla Koszalina i Kołobrzegu	Terytorializacja polityki rozwoju	Koszalin, Kołobrzeg oraz inne gminy obszaru funkcjonalnego
11. Zapobieganie rozlewaniu się miast Koszalina i Kołobrzegu i ochrona walorów przyrodniczych	Planowanie przestrzenne	OF KKB
12. Priorytet ochrony przyrody jeziora Jamno przy zagospodarowaniu turystycznym akwenu	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Gminy: Mielno, Koszalin, Będzino, Sianów
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Sporządzenie dokumentu planistycznego w zakresie zagospodarowania przestrzennego KKB OF12	Samorząd terytorialny	Gminy: Białogard (miasto i gmina), Będzino, Biesiekierz, Dygowo, Gościno, Karlino, Kołobrzeg (miasto i gmina), Koszalin, Mielno, Manowo, Świeszyno Sianów, Siemysł, Ustronie Morskie

Kierunek 2. Wykreowanie nowego ośrodka wzrostu w centralnej części województwa – Obszar Funkcjonalny subregionalnego zespołu miast Strefy Centralnej (CSF)		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa obwodnicy m. Węgorzyno w ciągu drogi krajowej nr 20	Zadanie rządowe, planowanie przestrzenne	Miasto Węgorzyno
2. Rewitalizacja linii kolejowej Nr 210 na odcinku Szczecinek–Runowo Pomorskie	Zadania rządowe, zadania samorządowe, terytorializacja polityki rozwoju	Gminy: Borne Sulinowo, Czaplonek, Drawsko Pomorskie, Szczecinek, Węgorzyno, Złocieniec
3. Realizacja dróg rowerowych zgodnie z Koncepcją sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego na odcinku Ińsko–Drawsko Pomorskie–Złocieniec–Czaplinek	Zadania samorządowe, terytorializacja polityki rozwoju	Gminy: Ińsko, Drawsko Pomorskie, Złocieniec, Czaplonek
4. Stworzenie zintegrowanego niskoemisyjnego systemu publicznej komunikacji miejskiej na obszarze CSF	Terytorializacja polityki rozwoju	Cała strefa
5. Budowa zintegrowanego szkolnictwa zawodowego na terenie CSF, dostosowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy	Terytorializacja polityki rozwoju	Powiat świdwiński, drawski, łobeski
6. Wygenerowanie nowych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w gminach Złocieniec i Węgorzyno	Terytorializacja polityki rozwoju	Gminy: Złocieniec, Węgorzyno
7. Kompleksowy program rozwoju edukacji przedszkolnej	Terytorializacja polityki rozwoju	Powiat drawski, Gmina Resko, Rąbino
8. Podnoszenie poziomu kształcenia szkół podstawowych	Terytorializacja polityki rozwoju	Powiat drawski, łobeski, Gmina Świdwin, Połczyn-Zdrój
9. Stworzenie Centrum Popularyzującego Naukę na obszarze CSF w Świdwinie	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasto Świdwin
10. Tworzenie warunków do rozwoju kluczowych sektorów w ramach regionalnej specjalizacji, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • uzbrojenie terenów inwestycyjnych przy ul. Pławieńskiej w Czaplunku (SSE) • podnoszenie konkurencyjności gospodarczej strefy centralnej poprzez dostosowanie infrastruktury technicznej SSE w Łobzie do potrzeb inwestorów strategicznych 	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasta: Czaplonek, Łobez
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Planowanie zintegrowane w całym obszarze funkcjonalnym	Planowanie przestrzenne	Centralna Strefa Funkcjonalna
2. Budowa oferty inwestycyjnej obszaru w oparciu o integrację komplementarnych zasobów i potencjałów	Terytorializacja polityki rozwoju	Centralna Strefa Funkcjonalna
3. Integracja miast CSF: <ul style="list-style-type: none"> • poprawa dostępności do usług i uelastycznienie rynku pracy • zbliżenie czasowe miast • komplementarna obsługa ludności • lokalizacja usług publicznych • poprawa i integracja funkcjonowania komunikacji zbiorowej 	Terytorializacja polityki rozwoju	Czaplinek, Drawsko Pomorskie, Łobez, Połczyn-Zdrój, Świdwin, Złocieniec
4. Wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania zrównoważonego rozwoju, zgodnie z założeniami Krajowej Polityki Miejskiej	Terytorializacja polityki rozwoju	Czaplinek, Drawsko Pomorskie, Łobez, Połczyn-Zdrój, Świdwin, Złocieniec

5. Lokalizacja uczelni wyższej w strefie centralnej	Lobbing	Jedno z miast Centralnej Strefy Funkcjonalnej
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Lobbing polityczny na rzecz przeniesienia jednostek wojskowych z centralnej Polski w okolice poligonu drawskiego, w ramach Programu Rozwoju Sił Zbrojnych RP	Rząd RP, MON	CSF (wg określonej wyżej delimitacji)

Kierunek 3. Rozwój subregionalnego zespołu miast: Barlinek-Myślibórz-Dębno wraz ze strefą dalszego oddziaływania		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa obwodnicy m. Myślibórz w ciągu drogi krajowej nr 26	Zadania rządowe, planowanie przestrzenne	Miasto Myślibórz
2. Budowa obwodnicy Barlinka w ciągu drogi wojewódzkiej nr 151	Zadanie samorządowe, planowanie przestrzenne	Barlinek
3. Budowa spójnej sieci dróg rowerowych jako alternatywy dla transportu kołowego, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • budowa centrum przesiadkowego oraz drogi dla rowerów z Barlinka do Pełczyce • budowa ścieżki rowerowej na odcinku Sarbinowo-Cychry wzdłuż drogi krajowej nr 23 • budowa ścieżki rowerowej na odcinku Dębno-Smolnica wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 126 • budowa ścieżki rowerowej na odcinku drogi wojewódzkiej nr 127 w kierunku Dargomyśla 	Terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne	Gmina Barlinek, Dębno, Pełczyce
4. Podnoszenie poziomu kształcenia szkół podstawowych w Barlinku, Dębnie, Pełczycach, Będargowie, Cychrach, Smolnicy, Lubianie i Sarbinowie	Terytorializacja polityki rozwoju	Gmina Barlinek, Dębno, Pełczyce
5. Tworzenie warunków do rozwoju kluczowych sektorów w ramach regionalnej specjalizacji, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie atrakcyjności strefy inwestycyjnej w Barlinku • zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Strefy Przemysłowej w Dębnie w obszarze Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej poprzez dobrojenie terenów • uzbrojenie terenów inwestycyjnych KSSSE Podstrefa Pełczyce • wzmocnienie terenów inwestycyjnych „Starego Tartaku“ w Barlinku pod rozwój działalności turystycznej 	Terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne	Gmina Barlinek, Dębno, Pełczyce
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Dostosowanie bazy dydaktycznej, w tym szkolnictwa zawodowego, do potrzeb lokalnego rynku pracy	Terytorializacja polityki rozwoju	Cały obszar funkcjonalny
2. Wspieranie rozwoju subregionalnych centrów innowacyjności i inkubatorów przedsiębiorczości	Terytorializacja polityki rozwoju	Barlinek, Dębno, Myślibórz

Kierunek 4. Rozwój obszaru funkcjonalnego Szczecinka jako miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka subregionalnego wraz ze strefą dalszego oddziaływania		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa obwodnicy Szczecinka w ciągu DK11 (w klasie S)	Zadania rządowe	Miasto i gmina Szczecinek
2. Modernizacja linii kolejowej Nr 210 na odcinku Szczecinek-Runowo Pomorskie	Zadanie rządowe, zadanie samorządowe, terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne	Gminy: Borne Sulinowo, Czaplówek, Drawsko Pomorskie, Szczecinek, Węgorzyno, Złocieniec
3. Modernizacja linii kolejowej nr 405 (Szczecinek-Ustka) wraz z elektryfikacją na odcinku Szczecinek-Słupsk	Zadanie rządowe, zadanie samorządowe, terytorializacja polityki rozwoju	Miasto Szczecinek, Gmina Szczecinek, Gmina Biały Bór
4. Usprawnienie funkcjonowania wewnętrznych połączeń komunikacyjnych w tym: <ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa dynamicznego systemu informacji pasażerskiej wraz z modernizacją głównych przystanków autobusowych w Szczecinku • budowa dróg rowerowych po byłej linii kolejowej Połczyn-Zdrój-Barwice-Grzmiąca w celu zmiany środka transportu z indywidualnego samochodowego na indywidualny rowerowy jako środka dojazdu do miejsca przesiadkowego, miejsca pracy i szkoły • budowa przystanku autobusowego w Barwicach 	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Miasto Szczecinek, Gmina Szczecinek, Barwice, Grzmiąca
5. Uzupelnienie sieci dróg rowerowych prowadzących do miejsc pracy i szkół w mieście Szczecinek	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Gmina Szczecinek, Miasto Szczecinek
6. Dostosowanie bazy dydaktycznej, w tym szkolnictwa zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy: <ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa Centrum Innowacji i Praktyk Zawodowych z ośrodkiem egzaminacyjnym dla zawodów w sektorach: drzewnym, budowlanym i mechanicznym w Szczecinku • zakup wyposażenia do Ośrodka Popularyzującego Naukę w Szczecinku 	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Miasto Szczecinek
7. Wzrost atrakcyjności miejscowości przez rewitalizację i tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych	Terytorializacja polityki rozwoju Planowanie przestrzenne,	Obszar funkcjonalny Szczecinka
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa S11 Koszalin-Piła: odcinki na terenie województwa zachodniopomorskiego	Zadania rządowe	Gminy na przebiegu poszczególnych dróg i linii kolejowych
2. Zabezpieczenie rezerwy terenu na budowę łącznika Obwodnicy Szczecinka z DW 172	Planowanie przestrzenne	Miasto Szczecinek, Gmina Szczecinek
3. Modernizacja drogi krajowej nr 20	Zadania rządowe	Gminy na przebiegu poszczególnych dróg i linii kolejowych
4. Poprawa powiązań komunikacyjnych Szczecinka ze Szczecinem i Koszalinem	Zadania rządowe, zadania samorządowe, terytorializacja polityki rozwoju	Gminy na przebiegu poszczególnych dróg i linii kolejowych
5. Rozwój usług publicznych w celu wsparcia funkcji miejskich i poprawy obsługi ludności	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasto Szczecinek
6. Wspieranie rozwoju subregionalnych	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasto Szczecinek

centrów innowacyjności i inkubatorów przedsiębiorczości		
7. Tworzenie warunków do rozwoju kluczowych sektorów, w tym przemysłu drzewno-meblarskiego w ramach regionalnej specjalizacji	Terytorializacja polityki rozwoju	Obszar Funkcjonalny Szczecinka
8. Rozwój instytucji otoczenia biznesu i wsparcie kooperacji w gospodarce	Terytorializacja polityki rozwoju	Obszar Funkcjonalny Szczecinka

Kierunek 5. Rozwój obszaru funkcjonalnego Wałcza jako miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka subregionalnego wraz ze strefą dalszego oddziaływania

<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa obwodnicy Wałcza w ciągu drogi S10	Planowanie przestrzenne, zadania rządowe	Miasto i Gmina Wałcz
2. S10 Piła-Szczecin: odcinki na terenie województwa zachodniopomorskiego	Planowanie przestrzenne, zadania rządowe	Gminy na przebiegu planowanej drogi S10: Drawno, Kalisz Pomorski, Kobylanka, Mirosławiec, Recz, Stargard (gmina wiejska), Suchań, Szczecin, Wałcz (miasto i gmina)
3. Wymiana taboru miejskiego na niskiemisyjny	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasto Wałcz
4. Podnoszenie poziomu kształcenia szkół podstawowych i ponadpodstawowych	Terytorializacja polityki rozwoju	Gmina Wałcz (Staszyn, Chwiram)
5. Dostosowanie bazy dydaktycznej, w tym szkolnictwa zawodowego, do potrzeb lokalnego rynku pracy	Terytorializacja polityki rozwoju	Wałcz
6. Wspieranie rozwoju subregionalnych centrów innowacyjności i inkubatorów przedsiębiorczości w tym: <ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa infrastruktury technicznej istniejącej strefy ekonomicznej w Wałczu • uzbrojenie terenów inwestycyjnych w mieście Wałcz 	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Wałcz
7. Budowa ścieżki rowerowej w m. Tuczo w ciągu drogi wojewódzkiej nr 177 w granicy pasa drogowego	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Tuczno
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Wzmocnienie funkcji miastotwórczej Wałcza poprzez rozwój usług o znaczeniu subregionalnym	Terytorializacja polityki rozwoju	Wałcz
2. Poprawa stanu infrastruktury komunalnej i komunikacyjnej	Terytorializacja polityki rozwoju	Obszar funkcjonalny Wałcza
3. Poprawa powiązań komunikacyjnych Wałcza ze Szczecinem i Koszalinem przez: <ul style="list-style-type: none"> • usprawnienie i modernizację połączenia kolejowego na odcinku Szczecin–Wałcz—Piła, • rozbudowę sieci światłowodowych 	Terytorializacja polityki rozwoju	Gminy na przebiegu poszczególnych dróg i linii kolejowych
4. Rozwój usług publicznych, w celu wsparcia funkcji miejskich i poprawy obsługi ludności	Terytorializacja polityki rozwoju	Wałcz
5. Rozwój instytucji otoczenia biznesu i wsparcie kooperacji w gospodarce	Terytorializacja polityki rozwoju	Wałcz
6. Rozwój kluczowych sektorów, w tym metalowego, w ramach regionalnej specjalizacji	Terytorializacja polityki rozwoju	Obszar funkcjonalny

3.2. Cel XII. Racjonalizacja rozwoju gospodarczego i ochrona zasobów w obszarze funkcjonalnym Strefy Przybrzeżnej

Głównym celem polityki przestrzennej wobec przybrzeżnego obszaru funkcjonalnego jest rozwijanie branż wynikających z endemicznego potencjału (turystyki, gospodarki morskiej), przy jednoczesnym ograniczaniu negatywnych skutków antropopresji. Działania w zakresie turystyki powinny skupić się na rozwoju jakościowym, zamiast ilościowym. Ogromna koncentracja ruchu turystycznego w okresie letnim na ograniczonym obszarze sprawia, że istotna jest przy tym dywersyfikacja czasowa i przestrzenna ruchu turystycznego. Ponadto należy dążyć do poprawy wewnętrznej spójności obszaru nadmorskiego w zakresie rozwoju powiązań komunikacyjnych i systemów transportowych komunikacji zbiorowej, jak również poprawy dostępności z ośrodków krajowych i wojewódzkich.

OBSZAR FUNKCJONALNY STREFY PRZYBRZEŻNEJ SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Istniejący potencjał rozwoju gospodarki morskiej.
- Duży potencjał przyrodniczy obszaru.
- Ruch turystyczny skupiony w wąskim pasie przymorskim.
- Koncentracja konfliktów przestrzennych.
- Silna antropopresja związana z ruchem turystycznym i rozprzestrzenianiem zabudowy.
- Możliwe zagrożenia związane z prognozowanymi zmianami klimatu.
- Brak lub opóźnione działania administracji morskiej w zakresie planowania przestrzennego na obszarach morskich.

Kierunek 1. Rozwijanie regionalnych specjalizacji w oparciu o ochronę i wykorzystanie endogenicznych potencjałów przyrodniczych i kulturowych

<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
<p>1. Realizacja Programu ochrony brzegów morskich:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa, rozbudowa, utrzymanie i usuwanie uszkodzeń w systemie zabezpieczenia przeciwpowodziowego terenów nadmorskich • zapewnienie stabilizacji linii brzegowej wg stanu z 2000 r. i zapobieganie zanikowi plaż • monitorowanie brzegów morskich, ich stanu aktualnego, w celu wskazania niezbędnych działań służących ich ochronie 	Zadania rządowe	<p>Gminy nadmorskie</p> <ul style="list-style-type: none"> - w rejonie przetoki jeziora Wicko - w rejonie Jarosławca - na mierzei jeziora Kopań - w rejonie Darłowa - na wschodniej części mierzei jeziora Bukowo - na zachodniej części mierzei jeziora Jamno - w rejonie Sarbinowa - w rejonie Ustronia Morskiego - w rejonie Kołobrzegu - w rejonie Dźwirzyna - we wschodniej części Mrzeżyna - w pasie Niechorze-Pobierowo - w rejonie Mierzei Dziwnowskiej - w rejonie Międzyzdrojów <p>Zalew Szczeciński wraz ze Świną, Dziwną oraz Zalewem Kamieńskim</p>

2. Rozwój branży morskiej, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • budowa infrastruktury portowej, połączeń transportowych i infrastrukturalnych z zapleczem lądowym dla portu zewnętrznego w Świnoujściu • lokalizacja infrastruktury i suprastruktury logistycznej w obszarach węzłowych: Szczecin, Świnoujście, Koszalin–Kołobrzeg–Białogard • budowa, rozbudowa nowoczesnych terminali kontenerowych w Szczecinie i Świnoujściu do obsługi transportu intermodalnego • rozbudowa portu morsko-rzecznego w Policach • rozbudowa portu morsko-rzecznego w Darłowie 	Planowanie przestrzenne, zadania rządowe	Morskie wody wewnętrzne w granicach gmin: Goleniów, Police, Stepnica, Szczecin, Świnoujście, Darłowo
3. Uzbrojenie terenów inwestycyjnych SSSE w Koszalinie	Inwestycja celu publicznego	Miasto Koszalin
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Zagospodarowanie nadmorskich obszarów portowych uwzględniające funkcje przeładunkową oraz rybacką	Planowanie przestrzenne	Szczecin, Świnoujście, Police, Trzebież, Stepnica, Nowe Warpno, Wolin, Kamień Pomorski, Lubin, Dziwnów, Mrzeżyno, Kołobrzeg i Darłowo, Sierosław, Przytor, Wapnica i Dźwirzyno
2. Zachowanie morskich przystani rybackich jako nieodzownego elementu dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego strefy nadmorskiej	Planowanie przestrzenne	Gminy nadmorskie
3. Rozwój funkcji turystycznych w portach i przystaniach morskich	Planowanie przestrzenne, zadania rządowe	Chłopy, Dąbki (gm. Darłowo), Dźwirzyno (gm. Kołobrzeg), Jarosławiec (gm. Postomino), Kamień Pomorski, Kołobrzeg, Mrzeżyno (gm. Trzebiatów), Niechorze (gm. Rewal), Rewal, Unieście (gm. Mielno), Szczecin, Świnoujście, Ustronie Morskie
4. Preferencja rozwoju jakościowego nad ilościowym w obszarze turystyki oraz działania na rzecz wydłużenia sezonu turystycznego	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Gminy nadmorskie
5. Rozwój sektora turystycznego na bazie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Gminy nad Zalewem Szczecińskim i na wybrzeżu Bałtyku
6. Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza oraz poprawa efektywności energetycznej budynków	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Miejscowości nadmorskie
7. Rozwój turystyki zdrowotnej w oparciu o uzdrowiska nadmorskie	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Świnoujście, Kamień Pomorski, Kołobrzeg, Dąbki
8. Dostosowanie infrastruktury i zabudowy do prognozowanych zmian klimatycznych	Zadania rządowe, zadania samorządowe, terytorializacja polityki rozwoju	Gminy nad Zalewem Szczecińskim i na wybrzeżu Bałtyku
9. Rozwój turystyki wodnej w oparciu o Odrzańską Drogę Wodną oraz Zalew Szczeciński	Terytorializacja polityki rozwoju	Gminy nad Zalewem Szczecińskim i na wybrzeżu Bałtyku
10. Tworzenie przestrzeni sprzyjającej wypoczynkowi, w tym obszarów zielonych w miejscowościach nadmorskich	Planowanie przestrzenne	Miejscowości nadmorskie

skich		
11. Ograniczenie inwestycji na obszarach cennych przyrodniczo, w tym w ochrona lasów pasa nadmorskiego	Planowanie przestrzenne	Gminy nadmorskie

Kierunek 2. Poprawa wewnętrznej spójności komunikacyjnej oraz dostępności do ośrodka wojewódzkiego		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Przebudowa drogi nr 3 do parametrów klasy S na odcinku od Goleniowa do Świnoujścia	Zadanie rządowe, planowanie przestrzenne	Gminy: Wolin, Przybiernów, Goleniów, Międzyzdroje, Świnoujście
2. Budowa stałej przeprawy (tunel) do Świnoujścia w ciągu drogi S3	Zadanie rządowe	Świnoujście
3. Budowa drogi S6 na odcinku Koszalin-Słupsk	Zadanie rządowe	Gminy na przebiegu drogi
4. Budowa obwodnicy Koszalina i Sianowa na S6 wraz z odcinkiem S11 od węzła Koszalin do węzła Szczecińska	Zadanie rządowe	Gminy na przebiegu drogi
5. Budowa drogi S11 na odcinku Kołobrzeg–Koszalin–granica województwa (kierunek Poznań)	Zadanie rządowe	Gminy na przebiegu drogi
6. Budowa obwodnicy Kołobrzegu (ul. Europejska) dwujezdniowej klasy GP	Zadanie rządowe we współpracy z m. Kołobrzeg	Miasto Kołobrzeg
7. Przebudowa i remont drogi od węzła Borkowice na odcinkach Borkowice–Śmiechów–Kładno–Pleśna w zakresie powiązania z istniejącą drogą krajową nr 11 oraz planowaną drogą ekspresową S6	Terytorializacja polityki rozwoju, zadania samorządowe	Gmina Będzino
8. Modernizacja dróg wojewódzkich w pasie bezpośredniej obsługi wybrzeża: nr 102, nr 203	Planowanie przestrzenne	Gminy: Darłowo, Dziwnów, Kołobrzeg (miasto i gmina), Międzyzdroje, Postomino, Rewal, Sianów, Trzebiatów, Wolin
9. Przedłużenie linii kolejowej z Kamienia Pomorskiego do Dziwnówka i Rewala	Planowanie przestrzenne	Gminy: Dziwnów, Kamień Pomorski, Rewal
10. Terminal pasażerski: modernizacja podejścia promowego przy nabrzeżu Ro-Ro (Kołobrzeg)	Terytorializacja polityki rozwoju, zadanie rządowe	Miasto Kołobrzeg
11. Modernizacja i pogłębienie toru wodnego Świnoujście-Szczecin do 12,5 m na całej długości	Zadania rządowe, terytorializacja polityki rozwoju	Morskie wody wewnętrzne w granicach gmin: Goleniów, Police, Stepnica, Szczecin, Świnoujście.
12. Budowa centrum przesiadkowego w Mielnie	Inwestycja celu publicznego	Gmina Mielno
13. Wspólny transport publiczny dla Koszalina i Kołobrzegu	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasto Kołobrzeg, Koszalin
14. Zakup niskoemisyjnego taboru autobusowego dla Kołobrzegu i Koszalina	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasto Kołobrzeg, Koszalin
15. Budowa drogi rowerowej wzdłuż dróg powiatowych Kołobrzeg–Korzystno–Przećmino. Etap I i II	Inwestycja celu publicznego	Gmina Kołobrzeg
16. Rozwój spójnego systemu tras rowerowych w oparciu o Velo Baltica	Zadania samorządowe	Gminy pasa nadmorskiego
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Rewitalizacja linii wąskotorowych i dostosowanie ich do potrzeb ruchu turystycznego Koszalin-Manowo-Świelino	Terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne	Miasto Koszalin, gmina Bobolice
2. Budowa parkingów buforowych w bezpośrednim sąsiedztwie miejscowości nadmorskich oraz preferencja dla transportu publicznego	Terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne	Miejscowości nadmorskie

3.3. Cel XIII. Przeciwdziałanie marginalizacji i wsparcie rozwoju w obszarze funkcjonalnym Specjalnej Strefy Włączenia

Działania kierunkowe na rzecz poprawy spójności i integralności terytorialnej winny skupiać się z jednej strony na poprawie dostępności i budowie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z miejskimi ośrodkami wzrostu, z drugiej strony na przełamywaniu barier rozwojowych (przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu) i podnoszeniu potencjału rozwojowego terenów wiejskich (wraz z małymi miastami). Wymienione działania powinny być wsparte na bazie endogenicznych zasobów (ludzkich, materialnych i infrastrukturalnych). Szczególnie istotne z punktu widzenia eliminowania barier rozwojowych są lokalne i ponadlokalne ośrodki miejskie, które z definicji odznaczają się większym potencjałem wzrostowym, a przy ukierunkowanych terytorialnie działaniach będą mogły stać się katalizatorem procesów dyfuzyjnych na otaczające je obszary wiejskie.

OBSZAR FUNKCJONALNY SPECJALNEJ STREFY WŁĄCZENIA SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Obszary kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, wprost skorelowane z odległością od dużych miast.
- Depopulacja – odpływ ludności do terenów o wyższym potencjale rozwojowym.
- Duży odsetek małych miast, w przeszłości obsługujących obszary wiejskie (PGR-y), obecnie zdegradowanych.
- Potencjalne miejsce rozwoju gałęzi biogospodarki (baza produkcyjna i surowcowa).
- Niewykorzystywany potencjał pojezierzy w rozwoju turystyki.
- Słaba dostępność komunikacyjna do ośrodków miejskich wszystkich poziomów poza ośrodkami lokalnymi.
- Słaba dostępność do usług publicznych.
- Znaczne oddalenie od ośrodka wojewódzkiego.

Kierunek 1. Aktywizacja gospodarcza obszaru w oparciu o wykorzystanie endogenicznych potencjałów		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Tworzenie warunków do rozwoju kluczowych sektorów w ramach regionalnej specjalizacji, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • uzbrojenie terenów inwestycyjnych, znajdujących się pod patronatem Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, przy ul. Pławieńskiej w Czaplunku • podnoszenie konkurencyjności gospodarczej strefy centralnej poprzez dostosowanie infrastruktury technicznej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Łobzie (SSE) do potrzeb inwestorów strategicznych • Rozbudowa infrastruktury technicznej istniejącej strefy ekonomicznej w Wałczu • uzbrojenie terenów inwestycyjnych w mieście Wałcz 	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasto Czaplunek, Łobez, Pelczyce, Wałcz
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Wsparcie ośrodków wzrostu o znaczeniu subregionalnym oraz ośrodków ponadlokalnych wspomagających rozwój z zastosowaniem celów i narzędzi Krajowej Polityki Miejskiej	Terytorializacja polityki rozwoju	Szczecinek, Świdwin, Wałcz, Choszczno, Gryfice, Pyrzyce, Sławno
2. Program dla małych i średnich miast: <ul style="list-style-type: none"> • rozwijanie powiązań funkcjonalnych miast małych i średnich z głównymi 	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasta Specjalnej Strefy Włączenia

ośrodkami wzrostu, zwłaszcza w zakresie innowacyjności, edukacji i nauki		
<ul style="list-style-type: none"> wspieranie mieszkalnictwa społecznego i komunalnego wspieranie innowacyjnej gospodarki (biznes oparty o popyt pozalokalny, e-biznes) rozwój usług publicznych, w celu wsparcia funkcji miejskich i poprawy obsługi ludności utrzymanie i zwiększenie atrakcyjności tradycyjnej struktury miast poprzez uspokojenie ruchu w ich obszarach centralnych, przy zapewnieniu optymalnych warunków dostępu 		
3. Rewitalizacja obszarów popegeerowskich	Terytorializacja polityki rozwoju, zadania rządowe, zadania samorządowe	Obszary wiejskie Specjalnej Strefy Włączenia
4. Uporządkowanie i przygotowanie terenów powojaskowych, przemysłowych, kolejowych i popegeerowskich, w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Obszary wiejskie Specjalnej Strefy Włączenia
5. Wsparcie programów związanych z produkcją żywności na potrzeby lokalnego rynku konsumentów	Terytorializacja polityki rozwoju, zadania rządowe	Obszary wiejskie Specjalnej Strefy Włączenia
6. Rozwój turystyki w oparciu o pojezierza oraz zasoby dziedzictwa kulturowego	Terytorializacja polityki rozwoju	Specjalna Strefa Włączenia
7. Rozwój dziedzin biogospodarki w oparciu o OZE	Terytorializacja polityki rozwoju	Specjalna Strefa Włączenia
8. Wspieranie przedsiębiorczości, samozatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy, w tym telepracy	Zadania samorządowe, terytorializacja polityki rozwoju	Specjalna Strefa Włączenia
9. Zwiększenie dostępności cyfrowej	Terytorializacja polityki rozwoju	Specjalna Strefa Włączenia

Kierunek 2. Poprawa dostępności do Szczecina oraz regionalnych i subregionalnych ośrodków wzrostu		
Zalecenia	Narzędzia realizacji	Lokalizacja/obszar działania
1. Poprawa powiązań komunikacyjnych SSW ze Szczecinem, Koszalinem i innymi większymi ośrodkami: <ul style="list-style-type: none"> budowa drogi S10 od A6 (Szczecin)-granica województwa (kierunek Piła) budowa drogi S11 Kołobrzeg-Koszalin-granica województwa (kierunek Poznań) budowa obwodnicy Szczecinka w ciągu S11 modernizacja drogi krajowej nr 20 budowa obwodnicy m. Węgorzyno w ciągu drogi krajowej nr 20 modernizacja linii kolejowej Nr 210 na odcinku Szczecinek-Runowo Pomorskie przebudowa drogi wojewódzkiej nr 142 na odcinku Szczecin-Krzywnica usprawnienie połączeń kolejowych na linii nr 405 budowa drogi rowerowej w ciągu drogi wojewódzkiej nr 151 Ińsko-Storkówko 	Zadania rządowe	Gminy na przebiegu drogi
2. Poprawa powiązań komunikacyjnych SSW z regionalnymi i subregionalnymi ośrodkami	Zadania rządowe, zadania samorządowe, terytorializacja polityki rozwoju	Specjalna Strefa Włączenia

3. Realizacja tras rowerowych zgodnie z Koncepcją sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego	Zadania samorządowe, terytorializacja polityki rozwoju	Gminy na przebiegu tras
---	--	-------------------------

Kierunek 3. Poprawa dostępności do podstawowych usług w zakresie edukacji i zdrowia		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Wygenerowanie nowych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w Gminie Złocieniec, Węgorzyno, Wałcz	Terytorializacja polityki rozwoju	Gminy: Złocieniec, Węgorzyno, Wałcz
2. Kompleksowy program rozwoju edukacji przedszkolnej w Lipianach oraz w gminie Pyrzyce	Terytorializacja polityki rozwoju	Miasto Lipiany, gmina Pyrzyce
3. Podnoszenie poziomu kształcenia szkół podstawowych: <ul style="list-style-type: none"> • wsparcie uczniów i nauczycieli w SP w Strąszynie, Chwiramie • wsparcie Szkół Podstawowych w Gminie Przelewice • upowszechnianie wiedzy i edukacji szkolnej w szkołach podstawowych na terenie Gminy Banie 	Terytorializacja polityki rozwoju	Gmina Wałcz, Przelewice, Banie
4. Dostosowanie bazy dydaktycznej, w tym szkolnictwa zawodowego, do potrzeb lokalnego rynku pracy: <ul style="list-style-type: none"> • modernizacja obiektów ZS nr 3 w Wałczu i dostosowanie bazy szkoleniowej do potrzeb lokalnego rynku pracy • wykorzystanie metody eksperymentu oraz technologii TIK w ZS nr 1 w Wałczu • rozbudowa Centrum Innowacji i Praktyk Zawodowych z ośrodkiem egzaminacyjnym dla zawodów w sektorach: drzewnym, budowlanym i mechanicznym w Szczecinku • zakup wyposażenia do Ośrodka Popularyzującego Naukę w Szczecinku • budowa zintegrowanego szkolnictwa zawodowego na terenie Strefy Centralnej dostosowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy • wsparcie Zespołu Szkół w Lipianach, Warnicach, Bielicach 	Terytorializacja polityki rozwoju	Wałcz, Szczecinek, Bielice, Lipiany, Warnice, powiaty: świdwiński, drawski, łobeski
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Programy zapewniania i zwiększania dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	Terytorializacja polityki rozwoju	OF Strefy Włączenia
2. Dostosowanie infrastruktury i usług do potrzeb ludności wynikających ze zmiany struktury wieku (wzrost liczby osób w podeszłym wieku), w tym: <ul style="list-style-type: none"> • lokowanie DPS, domów opieki, domów seniora na obszarach wiejskich • finansowanie pozainstytucjonalnej opieki nad osobami starszymi • adaptacja pomieszczeń dla osób niepełnosprawnych w SOSW w Pyrzycach 	Terytorializacja polityki rozwoju	OF Strefy Włączenia

3.4. Cel XIV. Poprawa spójności wewnętrznej i przełamywanie peryferyjności przygranicznego obszaru funkcjonalnego

Optymalne wykorzystanie atutu położenia strefy przygranicznej oznacza konieczność równoczesnego podjęcia działań w dwóch zasadniczych kierunkach, tj. wzmocnienia spójności wewnętrznej oraz poprawy powiązań funkcjonalnych z ośrodkami krajowymi i zagranicznymi.

OBSZAR FUNKCJONALNY STREFY PRZYGRANICZNEJ SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Peryferyjne położenie względem reszty kraju i miast centralnych o najwyższym potencjale rozwoju.
- Brak współpracy polsko-niemieckiej generującej miejsca pracy (poza strefą nadmorską).
- Zakłócone granicą państwową powiązania funkcjonalne, w tym w obszarze funkcjonalnym Szczecina.
- Oddziaływanie polskich miast Szczecina i Świnoujścia na przygraniczne obszary niemieckie pozbawione dobrego dostępu do większych miast i ich usług (metropolitalnych, regionalnych i subregionalnych) oraz oddziaływanie niemieckiego miasta Schwedt na stronę polską.
- Długi odcinek granicy na Odrze bez wystarczającej liczby mostów.
- Bariery na poziomie wspólnego planowania rozwoju obszarów przygranicznych.
- Bariera językowa we współpracy.
- Nie w pełni wykorzystany potencjał wynikający z oddziaływania światowej metropolii Berlina.

Kierunek 1. Przeciwdziałanie peryferyjności w przestrzeni kraju i wykorzystanie powiązań transgranicznych		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Modernizacja linii kolejowej nr 273 Szczecin-Wrocław	Zadania rządowe	Gminy na przebiegu linii kolejowej
2. Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • prace modernizacyjne na Odrze granicznej, w celu zapewnienia zimowego lodołamanania • remont i modernizacja zabudowy regulacyjnej na Odrze granicznej • poprawa przepływu wód powodziowych z Jeziora Dąbie w okresie zimowym 	Zadania rządowe	Gminy doliny Odry
3. Modernizacja dróg wojewódzkich prowadzących do granicy z Niemcami na Odrze i/lub do węzłów drogi S3: nr 115, nr 120, nr 122, nr 124	Zadania rządowe, zadania samorządowe	Szczecin oraz gminy na przebiegu poszczególnych dróg w powiatach: gryfińskim, policzkim, stargardzkim
4. Modernizacja linii kolejowej nr 409 Berlin–Passow–Szczecin (budowa drugiego toru i elektryfikacja)	Zadanie rządowe	Gminy: Dobra (Szczecińska), Kołbaskowo, Szczecin
5. Modernizacja Odrzańskiej Drogi Wodnej	Zadania rządowe	Boleszkowice, Cedynia, Chojna, Gryfino, Kołbaskowo, Mieszkowice, Szczecin, Widuchowa
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Rozwój oferty turystycznej, w tym transgranicznej, w oparciu o dolinę Odry i Zalew Szczeciński	Terytorializacja polityki rozwoju	Gminy doliny Odry i estuarium Odry

2. Wykorzystanie transgranicznego oddziaływania miast do obsługi ludności w zakresie usług i rynku pracy	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Gminy doliny Odry
3. Odtwarzanie lub poprawa funkcjonowania transgranicznych powiązań komunikacyjnych	Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego	Gminy przygraniczne
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Odtworzenie połączenia na linii kolejowej łączącej Świnoujście z Berlinem przez Ducherow	Rządy RP i RFN	Meklemburgia-Pomorze Przednie, Świnoujście

4. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO SZCZECIŃSKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO

4.1. Cel XV. Rozwój funkcji metropolitalnych oraz roli Szczecina w europejskiej i krajowej sieci miast

Szczecin jako centrum obszaru metropolitalnego, jak również główne miasto Transgranicznego Regionu Metropolitalnego, wchodzi w relacje krajowe oraz międzynarodowe z innymi miastami metropolitalnymi, budując bezpośrednie powiązania m.in. gospodarcze, komunikacyjne, w dziedzinie wyższej kultury, nauki oraz turystyki.

MOFOW, ROZWÓJ FUNKCJI METROPOLITALNYCH ORAZ ROLI SZCZECINA SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Nadbałtyckie położenie, korzystne dla tworzenia relacji transbałtyckich, stosunkowo słabo wykorzystywane.
- Przygraniczne położenie, z oddziaływaniem na przygraniczne obszary Meklemburgii-Pomorza Przedniego i Brandenburgii (Transgraniczny Region Metropolitalny Szczecina).
- Niska konkurencyjność i mała atrakcyjność szczecińskiego ośrodka naukowego i akademickiego w skali kraju.

Kierunek 1. Wzmacnianie roli Szczecina w europejskiej i krajowej sieci miast		
Zalecenia	Narzędzia realizacji	Lokalizacja/obszar działania
1. Współpraca gmin w ramach obszaru planu SOM, opracowanie dokumentów strategicznych i planistycznych	Terytorializacja polityki rozwoju	Obszar planu SOM
2. Wdrażanie celów i kierunków działań Transgranicznego Regionu Metropolitalnego Szczecina	Terytorializacja polityki rozwoju	Transgraniczny Region Metropolitalny Szczecina
3. Wzrost rangi i specjalizacji szczecińskiego ośrodka akademickiego. Utworzenie w Szczecinie samodzielnego instytutu naukowego, zajmującego się problematyką morską i skandynawską; stworzenie krajowego centrum skandynawistyki	Terytorializacja polityki rozwoju, lobbying	Szczecin
4. Wspieranie ośrodków akademickich jako centrów ustawicznego kształcenia	Terytorializacja polityki rozwoju	Obszar planu SOM
Rekomendacje	Adresat	Lokalizacja/obszar działania
1. Wzmocnienie i poszerzenie współpracy z Berlinem, jako wiodącą metropolią europejską oddziałującą na województwo zachodniopomorskie, a w szczególności na obszar planu SOM	Władze samorządowe województwa oraz miast i gmin znajdujących się w obszarze SOM	Obszar planu SOM
2. Rozwój współpracy z krajami związkowymi RFN: Berlinem, Brandenburgią, Meklemburgią-Pomorzem Przednim w dziedzinie kultury, turystyki, transportu, planowania przestrzennego	Władze samorządowe województwa oraz miast i gmin SOM, a także Urząd Morski w Szczecinie	Obszar planu SOM oraz obszary morskie
3. Prowadzenie aktywnej i efektywnej współpracy z Kopenhagą i Regionem Wielkiej Kopenhagi i Skanii (dawniej Øresund) w dziedzinie nauki, transportu, gospodarki, turystyki	Władze samorządowe województwa i miasta Szczecina, uczelnie wyższe/ środowisko akademickie, zrzeszenia przedsiębiorców, a także Urząd Morski w Szczecinie	Obszar planu SOM oraz obszary morskie

4. Wzmacnianie naukowych i gospodarczych powiązań z krajowymi metropoliami, podejmowanie działań na rzecz poprawy dostępności transportowej i technologicznej z sąsiednich województw do portów morskich ujścia Odry	Władze samorządowe województwa i miasta Szczecina, władze samorządowe województw sąsiednich, Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście	Obszar planu SOM
--	--	------------------

4.2. Cel XVI. Racjonalizacja struktury funkcjonalno-przestrzennej i sieci osadniczej oraz wzmocnienie funkcji miejskich

Konieczne jest stworzenie sprawnie funkcjonującej, komplementarnej sieci osadniczej, w której podstawowe usługi oferowane są jak najbliżej miejsca zamieszkania. Istnieje potrzeba wzmacniania powiązań pomiędzy głównymi ośrodkami sieci osadniczej w zakresie przepływu dóbr, informacji, wiedzy, kapitału, ludności/siły roboczej, innowacji. Chaotyczne rozrastanie się zabudowy wokół miast powoduje negatywne skutki dla funkcjonowania ładu przestrzennego obszaru. Zwiększa to transportochłonność i koszty kongestii układu, negatywnie oddziałuje na funkcjonowanie środowiska i jakość życia mieszkańców. Niezbędne jest przeciwdziałanie powstawaniu tego zjawiska i wzmocnienie funkcji i atrakcyjności centrów miast. Konieczna jest ochrona terenów otwartych i zieleni miejskiej. Powinna obowiązywać zasada pierwszeństwa rozwoju wewnętrznego przed rozwojem zewnętrznym oraz ochrony terenów otwartych i kompleksów przyrodniczych. Przyczyni się to do zrównoważonego rozwoju całego obszaru oraz zintegrowanego rozwoju obszarów wiejskich.

MOFOW, STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA I SIEĆ OSADNICZA SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Policentryczny układ osadniczy z miastem rdzeniowym Szczecinem i 7 innymi miastami o różnej wielkości i funkcjach, z koncentracją terenów przemysłowych i portowych wzdłuż Odry oraz powstającymi parkami przemysłowymi.
- Znaczne zróżnicowanie funkcjonalne gmin, zróżnicowana intensywność ich powiązań z miastem rdzeniowym.
- Rozlewanie się miast, w przypadku Szczecina najsilniej obserwowane w kierunku zachodnim.
- Duże, fragmentarycznie zagospodarowane obszary przemysłowe w centrum Szczecina i w Stargardzie.
- Nadpodaż terenów wskazanych do zabudowy w dokumentach planistycznych, w stosunku do realnych potrzeb.

Kierunek 1. Wspieranie policentrycznej sieci osadniczej i funkcji miejskich		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Rozwój struktury policentrycznej, zwiększenie roli miast i ośrodków gminnych w dziedzinie świadczenia usług podstawowych i wyższych oraz rozwój komplementarnych funkcji metropolitalnych (przy zachowaniu różnorodności jednostek miejskich podobnej wielkości)	Planowanie przestrzenne	Miasta i ośrodki wiejskie I i II rzędu w granicach planu SOM
2. Utworzenie lokalnych subcentrów usługowych w osiedlach Szczecina (Warszewo, Stołczyn, Osiedle Zawadzkiego, Gumieńce, Pomorzany, Śródołcze, Podjuchy, Zdroje, Dąbie, Płonia, Załom) i w miejscowościach podszczecińskich (Bezrzecze, Mierzyn, Przeclaw, Pucice, Pilchowo, Przęsocin)	Planowanie przestrzenne	Szczecin, gminy: Dobra, Kołbaskowo, Goleniów

3. Kierowanie funkcji miejskich do centrów miast i przestrzeni nadwodnych	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Police, Gryfino, Goleniów, Stepnica, Wolin, Kamień Pomorski, Nowe Warpno
4. Rozwój funkcji miejskich w tym metropolitalnych Szczecina wzdłuż Odry i na wyspach Śródnadrza w Szczecinie	Planowanie przestrzenne, działania programowe	Szczecin
5. Rozwój w prawobrzeżnej części Szczecina funkcji centrotwórczych i turystyczno-rekreacyjnej	Planowanie przestrzenne	Szczecin
6. Rozwój funkcji komplementarnych w stosunku do Szczecina w miastach SOM	Planowanie przestrzenne	Miasta SOM
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Zmiana granic portu morskiego w Szczecinie poprzez wyłączenie wskazanych do rewitalizacji obszarów Łasztowni	Administracja rządowa	Szczecin

Kierunek 2. Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom rozlewania się miast		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Pierwszeństwo rozwoju wewnętrznego przed rozwojem zewnętrznym oraz ochrona terenów otwartych i kompleksów przyrodniczych	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Obszar planu SOM
2. Niedopuszczenie do zlewania się jednostek osadniczych oraz zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych poprzez zachowanie przestrzeni terenów otwartych i przyrodniczych, ze wskazaniem tych terenów pod funkcje ekologiczne, rekreacyjne, hydrologiczne, rolnicze (obszary ograniczania zabudowy – zgodnie z rysunkiem planu)	Planowanie przestrzenne	Obszar planu SOM (zgodnie z rysunkiem planu)
3. Kontrolowanie procesów suburbanizacji i minimalizacja konfliktów przestrzennych związanych z tym procesem m.in. poprzez: <ul style="list-style-type: none"> kształtowanie jednostek osadniczych w sposób zwarty przestrzennie. Zapewnienie im pełnego wachlarza podstawowych usług, wraz z jednoczesnym powiązaniem z miastem rdzeniowym metropolii poprzez systemy transportowe (w tym transport zbiorowy) niedopuszczanie do tworzenia niezorganizowanej zabudowy monofunkcyjnej, z niską dostępnością do usług i transportu publicznego 	Planowanie przestrzenne	Obszar planu SOM
4. Koordynacja procesów planistycznych i rozwojowych z uwzględnieniem chłonności na obszarze planu SOM	Planowanie przestrzenne	Obszar planu SOM

Kierunek 3. Wspieranie rozwoju wysokiej jakości przestrzeni publicznych		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Kształtowanie wysokiej jakości miejskich przestrzeni publicznych o charakterze metropolitalnym i wielofunkcyjnym oraz łączenie ich ze sobą sprawnymi i wydajnymi systemami komunikacji publicznej	Planowanie przestrzenne	Miasta SOM

2. Rewitalizacja i tworzenie nowych przestrzeni publicznych o charakterze społecznym	Planowanie przestrzenne	Obszar SOM
3. Rewitalizacja i zagospodarowanie przestrzeni nadwodnych miast, relokacja z obszarów nadwodnych funkcji niewymagających takiej lokalizacji	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Miasta SOM
4. Zagospodarowanie w pierwszej kolejności terenów przemysłowych w miastach z odtworzeniem na nich działalności gospodarczej, zagospodarowanie pozostałych terenów powojkowych i zdegradowanych z nadaniem im funkcji gospodarczych i wprowadzeniem usług ogólnomiejskich; stosowanie zasady pierwszeństwa regeneracji zabudowy nad zajmowaniem nowych terenów pod zabudowę	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Miasta SOM
5. Stworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznej w Szczecinie Dąbiu w kwartałach ulic: E. Gierczak, A. Krzywoń, Mierniczej, Koszarowej oraz rynku starego miasta przy ulicy Mianowskiego	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin

4.3. Cel XVII. Poprawa standardów życia mieszkańców

Poprawa sytuacji gospodarczej jest jednym z czynników sprzyjających demograficznemu rozwojowi miast. Drugim istotnym czynnikiem jest wzrost jakości życia, w tym lepszy dostęp do usług publicznych i mieszkań. Oba czynniki umożliwiają konkurowanie o mieszkańców – zachęcając ich do pozostania, a także przyciągając nowych.

MOFOW, POPRAWA STANDARDÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Spadek liczby ludności w centrum Szczecina z jednoczesnym wzrostem liczby mieszkańców w dzielnicach peryferyjnych i na obszarach podmiejskich.
- Nadmierne obciążenie szkół peryferyjnych względem centrum.
- Niezadawalający stan tkanki mieszkaniowej śródmieścia (liczne oficyny i brak przestrzeni publicznych).
- Sukcesywny wzrost powierzchni mieszkaniowej na 1 mieszkańca.

Kierunek 1. Poprawa sytuacji demograficznej i standardów życia mieszkańców		
Zalecenia	Narzędzia realizacji	Lokalizacja/obszar działania
1. Tworzenie nowych ośrodków szkolnictwa podstawowego i wychowania przedszkolnego w obszarach o wzrastającej liczbie mieszkańców	Terytorializacja polityki rozwoju	Obszar planu SOM
2. Wspieranie programowe mieszkalnictwa komunalnego i społecznego w centrach miast	Zadania rządowe, planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki przestrzennej	Centra miast
3. Podnoszenie standardu mieszkań; rewitalizacja tkanki mieszkaniowej i przestrzeni publicznych	Planowanie przestrzenne, działania programowe	Centra miast i obszary uchwalonych planów rewitalizacji
4. Wspieranie rozwoju infrastruktury związanej ze zorganizowanymi formami opieki nad dziećmi i ich dostępnością, wspomagającymi aktywność zawodową rodziców	Planowanie przestrzenne, działania programowe	Obszar SOM

4.4. Cel XVIII. Ochrona walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego

Zachowanie wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych wpływa na podnoszenie jakości życia i budowanie tożsamości regionu, a w rezultacie podniesie atrakcyjność osiedleńczą i turystyczną obszaru. Obserwowane zmiany klimatyczne stanowią duże wyzwanie dla planowania miast. Konieczne jest ograniczanie zasklepienia gruntów i rozbudowa systemów retencjonowania wody.

MOFOW, OCHRONA WALORÓW PRZYRODNICZYCH I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Duża powierzchnia lasów, wód powierzchniowych, obszarów ochrony przyrody, gleb wysokiej jakości i zlewni wód wysokiej jakości, wpływających na znaczne ograniczenie dostępności inwestycyjnej terenów.
- Duży potencjał turystyczny, zwłaszcza w dziedzinie turystyki wodnej i pobytowo-uzdrowiskowej, ze stosunkowo słabą infrastrukturą turystyczną nadwodną i bazą sportową.
- Niezadowalający stan ochrony zabytkowych obiektów poza dużymi miastami i brak ochrony współczesnych dóbr kultury.
- Suburbanizacja powodująca przekształcenia terenów wiejskich w bezpośrednim sąsiedztwie miast, wprowadzanie jednofunkcyjnej zabudowy mieszkaniowej oraz antropopresja na obszary przyrodnicze i krajobraz.

Kierunek 1. Ochrona i zachowanie zasobów przyrodniczych i krajobrazu SOM		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Zwiększenie retencji wód na obszarach zurbanizowanych przez: <ul style="list-style-type: none"> • ustanowienie zwiększania retencji jako priorytetu projektowania odprowadzania wód opadowych • wykorzystanie zagłębień i oczek wodnych do retencji wody • zwiększanie powierzchni biologicznie czynnej 	Planowanie przestrzenne	Obszar planu SOM
2. Ochrona terenów leśnych przed zmianą przeznaczenia, z wyjątkiem realizacji inwestycji celu publicznego	Planowanie przestrzenne	Obszar planu SOM
3. Zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych w procesach inwestycyjnych	Planowanie przestrzenne	Obszar planu SOM
4. Ochrona gleb wysokiej jakości dla celów rolniczych oraz ochrona złóż torfu	Planowanie przestrzenne	Obszar planu SOM
5. Podejmowanie działań ograniczających rozproszenie zabudowy na terenach otwartych o cennych walorach przyrodniczych i koncentrowanie jej w granicach zwartej zabudowy miejscowości	Planowanie przestrzenne	Obszar planu SOM
6. Odprowadzenie wód opadowych i roztopowych ze zlewni rzeki Bukowej wraz z ochroną przed powodzią terenów gmin: Dobra, Kołbaskowo i Szczecin, leżących w zlewni rzeki Bukowej	Inwestycje celu publicznego	Gminy: Dobra, Kołbaskowo i Szczecin
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Zwiększenie zasobów zieleni miejskiej publicznie dostępnej	Planowanie przestrzenne	Miasta SOM
2. Zachowanie zrównoważonego i wielofunkcyjnego charakteru lasów	Działania programowe	Obszar planu SOM

3. Identyfikacja obszarów poeksploatacyjnych i gleb zdegradowanych i ich rekultywacja	Planowanie przestrzenne	Obszar planu SOM
<i>Rekomendacje</i>	Adresat	Lokalizacja/obszar działania
1. Utworzenie transgranicznego monitoringu zmian na obszarach chronionych i cennych pod względem przyrodniczym	Institucje ochrony środowiska po stronie polskiej i niemieckiej	Obszar planu SOM
2. Opracowanie studium korytarzy i pól ekologicznych w SOM	Institucje ochrony środowiska	Obszar planu SOM

Kierunek 2. Ochrona i kształtowanie dziedzictwa kulturowego		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Uwzględnienie ochrony dóbr kultury współczesnej w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Planowanie przestrzenne	Obszar planu SOM
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Wspieranie merytoryczne i finansowe działań renowacyjnych obiektów zabytkowych i zabytkowej zieleni	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Obszar planu SOM
2. Rewitalizacja śródmiejskiej zabudowy mieszkaniowej w miastach oraz innych zdegradowanych obszarów miejskich	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Miasta SOM
3. Lobbowanie na rzecz ustanowienia Pomników Historii oraz umieszczania obiektów na liście światowego dziedzictwa UNESCO	Lobbing	Szczecin

4.5. Cel XIX. Wzmacnianie szczecińskiego obszaru funkcjonalnego jako ośrodka wzrostu gospodarczego

Szczecin wraz z obszarem funkcjonalnym posiada najważniejszy potencjał gospodarczy województwa zachodniopomorskiego. Zdolność konkurencyjna całego województwa zależna jest od siły najważniejszych ośrodków wzrostu gospodarczego, dlatego wzmacnianie potencjału gospodarczego Szczecina jest istotne nie tylko dla SOM, ale całego regionu. Jednym z najistotniejszych czynników lokalizacji działalności gospodarczej w obszarze budującym przewagę jest istnienie portów morskich i dostęp do morza. Dotyczy to szczególnie gospodarki morskiej, przemysłów wymagających bliskości portów oraz turystyki. Konkurencyjność uzależniona jest również od rozwoju innowacyjnych dziedzin gospodarki, szczególnie w obszarze inteligentnych specjalizacji regionu.

MOFOW, WMACNIANIE SOF JAKO OŚRODKA WZROSTU GOSPODARCZEGO SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Dominująca rola Szczecina i MOFOW w województwie we wszystkich dziedzinach.
- Występowanie kopalin pospolitych, wód mineralnych i wód geotermalnych, eksploatowanych w ograniczonym zakresie.
- Skupienie funkcji metropolitalnych w centrum Szczecina; duże tereny do zagospodarowania na Śródmieściu i wzdłuż Odry oraz w dzielnicy Dąbie (prawobrzeże).
- Uzupełnianie oferty usługowej miasta rdzeniowego przez inne miasta SOM w ograniczonym zakresie.
- Znacząca rola gospodarki morskiej w SOM ze Świnoujściem i Szczecinem jako głównymi ośrodkami, z jednocześnie słabnącą konkurencyjnością portu w Szczecinie w stosunku do portów trój-

miejskich i niemieckich.

- Rozwój sektora usług w Szczecinie z jednoczesnym przenoszeniem działalności produkcyjnej poza Szczecin, do parków przemysłowych i specjalnych stref ekonomicznych.

Kierunek 1. Rozwój gospodarczy obszaru w oparciu o potencjał portów morskich		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Rozbudowa portów w Szczecinie, Świnoujściu i Policach zgodnie z ich specjalizacjami, zwiększenie w portach morskich potencjału przeładunkowego żeglugi śródlądowej	Zadania rządowe, terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin, Świnoujście, Police
2. Rozbudowa zewnętrznego portu morskiego w Świnoujściu i terminalu LNG oraz lądowej infrastruktury transportowej	Zadania rządowe	Świnoujście
3. Pogłębienie morskiego toru wodnego Świnoujście-Szczecin do 12,5 m	Zadania rządowe	Szczecin, Świnoujście oraz gminy: Stepnica, Goleniów
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa w porcie szczecińskim nabrzeża dla pełnomorskich statków pasażerskich	Terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin
2. Preferencje dla lokalizacji na terenach postoczniowych w Szczecinie działalności produkcyjnej, wspieranie rozwoju nowoczesnego przemysłu stoczniowego, morskiego i działalności pokrewnej	Terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin
3. Rozbudowa infrastruktury portowej i okołoportowej w dużych portach morskich i w ich otoczeniu oraz poprawa dostępności do tych portów	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Police, Szczecin, Świnoujście
4. Aktywizacja małych portów przez intensyfikację funkcji istniejących lub nadanie nowych, w pierwszym rzędzie turystycznych	Terytorializacja polityki rozwoju, działania programowe	Gminy: Trzebież, Nowe Warpno, Stepnica, Kamień Pomorski, Wolin
5. Wykorzystanie przewagi konkurencyjnej obszaru wynikającej z dobrego dostępu do portów, dla lokalizacji przemysłu wymagającego takiego dostępu	Działania programowe, lobbying	SOM
6. Rozbudowa funkcji portowych w sposób zrównoważony, minimalizujący konflikty z innymi funkcjami	Planowanie przestrzenne	Police, Szczecin, Świnoujście
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Racjonalizacja granic portów, polegająca na włączeniu terenów rozwoju portów i wyłączeniu obszarów mogących pełnić funkcje ogólnomiejskie	Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej	Szczecin, Świnoujście

Kierunek 2. Wzrost aktywności gospodarczej i poziomu innowacyjności		
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Preferencje dla lokalizacji innowacyjnych gałęzi przemysłu i usług w branżach inteligentnych specjalizacji	Terytorializacja polityki rozwoju	Obszar planu SOM
2. Wykorzystywanie pod działalność inwestycyjną obszarów już częściowo zagospodarowanych, w tym terenów poprzemysłowych, powojсковych oraz popegeerowskiej zabudowy gospodarczej	Terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne	Obszar planu SOM

3. Rozwój istniejących parków przemysłowych i naukowo-technologicznych oraz SSE	Terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin oraz gminy: Gryfino, Goleniów, Police, Stargard
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Pozyskiwanie lokalizacji siedzib dużych firm o zasięgu krajowym i europejskim	Władze samorządowe województwa oraz miast i gmin SOM, parlamentarzyści	Obszar planu SOM

Kierunek 3. Gospodarcze wykorzystanie potencjału turystycznego		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Rozwój sieci Tras Rowerowych Pomorza Zachodniego: <ul style="list-style-type: none"> • Velo Baltica • Trasa Pojezierzy Zachodnich • Trasa Zielonego Pogranicza • Stary Szlak Kolejowy 	Terytorializacja polityki rozwoju, zadania samorządowe, inwestycje celu publicznego, planowanie przestrzenne	Gminy na przebiegu tras
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Rozbudowa infrastruktury turystyki wodnej na Odrze, Zalewie Szczecińskim i Bałtyku, z uruchomieniem tramwaju wodnego ze Szczecina do kąpielisk na jeziorze Dąbie i Zalewie Szczecińskim	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin, Świnoujście oraz gminy: Gryfino, Police, Kołbaskowo, Goleniów, Nowe Warpno, Międzyzdroje, Wolin, Kamień Pomorski
2. Zagospodarowanie Międzyodrza dla potrzeb turystyki wodnej, pieszej i rowerowej	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin i gminy: Gryfino, Widuchowa
3. Rewitalizacja przestrzeni nadwodnych miast z uwzględnieniem funkcji turystycznej	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Miasta w obszarze planu SOM
4. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury nadwodnej w centrum miasta, sieć pomostów, miniprzystani, miejsc cumowniczych dla kajaków, łódek, motorówek i mniejszych jednostek pływających	Planowanie przestrzenne	Szczecin
5. Tworzenie i rozwój szlaków turystyki kulturowej (tematyczne, militarne, kreatywne) w oparciu o elementy dziedzictwa kulturowego	Terytorializacja polityki rozwoju	Obszar planu SOM
6. Rozwój transgranicznego produktu turystycznego związanego z Odrą, Zalewem Szczecińskim i Międzyodrzem	Terytorializacja polityki rozwoju	Obszar planu SOM

4.6. Cel XX. Wzmacnianie wewnętrznych i zewnętrznych powiązań transportowych

Duży potencjał ludnościowy skupiony na obszarze oraz rosnące powiązania funkcjonalne, są dużym wyzwaniem dla systemu transportowego. Stała intensyfikacja transportu indywidualnego przyczynia się do wzrostu kongestii, zanieczyszczenia środowiska i zawłaszczania coraz większych powierzchni miast. Konieczne staje się zatem usprawnienie transportu publicznego, mobilności pieszej, rowerowej lub innej – o ile przyczyni się do oszczędności przestrzeni i ograniczy uciążliwość dla środowiska. Niezbędna jest również optymalizacja ruchu samochodowego, szczególnie na drogach wylotowych oraz ograniczanie go w centrach miast. Uwarunkowania przyrodnicze (Jezioro Dąbie, Rostoka Odrzańska i Zalew Szczeciński) wymuszają konieczność pokonywania dużych odległości do nieodległych miejsc. W związku z tym usprawnienie transportu wymaga budowy nowych przepraw i pełnego włączenia transportu wodnego w system transportowy MOFOW. Dodatkowym zadaniem jest wyeliminowanie transportu materiałów niebezpiecznych z obszarów gęsto zaludnionych.

MOFOW, WZMACNIANIE WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH
POWIĄZAŃ TRANSPORTOWYCH
SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Multimodalny węzeł komunikacyjny na skrzyżowaniu szlaków północ-południe i zachód-wschód, z decydującą rolą portów morskich.
- Rozbudowany układ sieci drogowej i kolejowej w obrębie planu, wymagający uzupełnień, zwiększenia przepustowości na drogach i odtworzenia ruchu na nieczynnych liniach kolejowych.
- Brak pasażerskich połączeń kolejowych Szczecina z gminami Police, Dobra i Kołbaskowo.
- Brak jednolitego systemu transportu metropolitalnego; trudności z dotarciem transportem publicznym do małych miejscowości.

Kierunek 1. Utworzenie w SOM sprawnie działających systemów transportu		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Stworzenie systemu kolei metropolitalnej w Szczecinie oraz łączącej Szczecin z Policami (w perspektywie z Trzebieżą), Gryfinem – elektrownią Dolna Odra, Portem Lotniczym Szczecin Goleniów, Stargardem (Stargard Kluczewo), Kołbaskowem oraz w perspektywie w układzie transgranicznym z Pasewalkiem i Angermünde wraz z budową nowych przystanków, bądź optymalizacją rozmieszczenia istniejących	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Gminy: Szczecin, Stargard (miejska i wiejska), Dobra, Kołbaskowo, Gryfino, Goleniów, Police, Kobylanka
2. Budowa zachodniej kolejowej obwodnicy Szczecina	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin oraz gminy: Dobra, Police
3. Budowa tunelu drogowego pod Świną między wyspami Uznam i Wolin	Terytorializacja polityki rozwoju, planowanie przestrzenne	Świnoujście
4. Modernizacja drogi S3 na odcinku Szczecin-Świnoujście	Zadanie rządowe, planowanie przestrzenne	Szczecin, Świnoujście oraz gminy: Goleniów, Kamień Pomorski
5. Budowa drogowego zachodniego obejścia Szczecina z przeprawą przez Odrę na północ od Szczecina oraz budowa połączeń uzupełniających	Terytorializacja polityki rozwoju, zadania rządowe, planowanie przestrzenne	Szczecin oraz gminy: Dobra, Police, Goleniów
6. Przebudowa węzłów i skrzyżowań dróg wylotowych ze Szczecina: <ul style="list-style-type: none"> • przebudowa ul. Floriana Krygiera w Szczecinie z budową nowego połączenia w relacji ul. Floriana Krygiera -A6 (węzeł Podjuchy) • budowa odcinka drogi krajowej nr 13 - Rondo Hakena-autostrada A6 (obwodnica Przeclawia i Warzymic) • przebudowa skrzyżowania ulic: Wojska Polskiego / Miodowa/ Kupczyka 	Planowanie przestrzenne, zadania rządowe, inwestycje celu publicznego	Gminy Szczecin i Kołbaskowo
7. Modernizacja drogi krajowej nr 10: <ul style="list-style-type: none"> • budowa po nowym przebiegu na odcinku Szczecin-Lubieszyn • przebudowa do klasy drogi ekspresowej DK 10 na odcinku: Węzeł Kijewo – granica miasta Szczecin 	Planowanie przestrzenne, zadania rządowe	Gminy Szczecin, Dobra
8. Podniesienie standardu lotniska w Szczecinie Dąbiu	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin
9. Budowa ścieżek rowerowych z uwzględnieniem połączeń transgranicznych	Terytorializacja polityki rozwoju	SOM

<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Obszar działania</i>
1. Stworzenie jednolitego systemu transportu metropolitalnego: komunikacji miejskiej, podmiejskiej i kolei metropolitalnej, transportu elastycznego	Planowanie przestrzenne, działania programowe, terytorializacja polityki rozwoju	SOM
2. Rozbudowa sieci połączeń tramwajowych w Szczecinie z uwzględnieniem struktury przestrzennej miasta oraz miejscowości przyległych do granicy miasta: Mierzyna, Przeclawia, Warzymic, Przęsocina	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Gminy: Szczecin, Dobra, Kołbaskowo, Police
3. Wykorzystanie systemu Park and Ride/ Bike and Ride w węzłach komunikacyjnych stref podmiejskich i w strefach peryferyjnych; ograniczenie powierzchni parkingów w centrach miast na rzecz parkingów podziemnych	Planowanie przestrzenne, działania programowe, terytorializacja polityki rozwoju	Obszar planu SOM
4. Ułatwianie transportu pieszego, w tym dojść do przystanków komunikacji zbiorowej	Planowanie przestrzenne, działania programowe, inwestycje celu publicznego	Obszar planu SOM
5. Optymalizacja rozmieszczenia stacji i przystanków komunikacji zbiorowej w celu lepszej obsługi ludności	Planowanie przestrzenne, działania programowe, inwestycje celu publicznego	Obszar planu SOM
6. Zachowanie rezerwy terenu pod budowę dróg łączących miasto Szczecin z zewnętrznym układem drogowym	Planowanie przestrzenne	Szczecin i gminy ościenne
7. Budowa obwodnic miejscowości leżących wzdłuż drogi nr 31	Planowanie przestrzenne, zadania rządowe	Gmina Gryfino
8. Wykorzystanie potencjału terenów w obszarze węzłów logistycznych, centrów przesiadkowych i przystanków zintegrowanych, lokowanie tam dodatkowych funkcji uzupełniających i podstawowych	Planowanie przestrzenne	SOM
9. Wsparcie rozwoju szybkich i bezpośrednich połączeń kolejowych Berlin–Szczecin oraz Berlin–Świnoujście	Planowanie przestrzenne, lobbying	SOM, kraje związkowe RFN: Berlin, Brandenburgia, Meklemburgia-Pomorze Przednie
10. Przywrócenie do eksploatacji linii kolejowej Stargard-Pyrzyce	Planowanie przestrzenne	Stargard (gmina miejska) oraz gminy: Stargard (gmina wiejska), Warnice
11. Przebudowa skrzyżowania drogi S3 z drogami podporządkowanymi w miejscowości Kliniska Wielkie	Planowanie przestrzenne	Gmina Goleniów
12. Utworzenie wodnego połączenia Szczecin-Świnoujście poprzez promowe połączenie Nowe Warpno-Świnoujście w systemie „Parkuj i płyn” (park&ferry) jako alternatywnego połączenia komunikacyjnego w obrębie zachodniej części SOM	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin, Nowe Warpno, Świnoujście
13. Połączenie wsi podmiejskich z ośrodkami miejskimi / węzłami przesiadkowymi/ dojazdowymi trasami rowerowymi z uwzględnieniem uwarunkowań „ostatniej mili” dla ruchu turystycznego i towarowego	Planowanie przestrzenne	Obszar planu SOM
14. Stworzenie w miastach hierarchicznego układu transportowego z liniami podstawowymi i uzupełniającymi oraz zintegrowanymi węzłami przesiadkowymi i parkingami z uwzględnieniem uwarunkowań „ostatniej mili” dla ruchu turystycznego i towarowego	Planowanie przestrzenne	Miasta SOM

<i>Projekty</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Opracowanie studium wodnych śródlądowych powiązań komunikacyjnych w Transgranicznym Regionie Metropolitalnym Szczecina	Władze samorządowe województwa	SOM
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Stworzenie systemu punktów wejście/wyjście do metropolii (np. Dworzec kolejowy i autobusowy w Szczecinie, Lotnisko w Goleniowie, Terminal promowy w Świnoujściu) o wspólnym, czytelnym standardzie informacyjnym (punkty obsługi turystycznej i komunikacyjnej)	Zarządcy infrastruktury, Stowarzyszenie SOM	Miasta SOM

4.7. Cel XXI. Utworzenie w SOM sprawnie działających systemów infrastruktury technicznej w dziedzinie energetyki, gospodarki odpadami i ochrony przeciwpowodziowej

W związku ze stałym wzrostem zapotrzebowania na energię elektryczną (trend ogólnokrajowy), niezbędne są inwestycje mające zapewnić nie tylko nieprzerwalność dostaw w odpowiedniej ilości, ale również odpowiednią jej jakość. W zakresie produkcji energii elektrycznej celem jest utrzymanie energetyki zawodowej Zespołu Elektrowni Dolna Odra, z możliwą zmianą źródeł produkcji energii, a także rozwój kogeneracji oraz energetyki odnawialnej (fotowoltaicznej, wiatrowej oraz z biogazu). W najbliższej perspektywie niezbędne są do przeprowadzenia duże zmiany dostosowawcze w zakresie wytwarzania i dostarczania ciepła. Ograniczenie strat ciepła i zapewnienie źródeł niskoemisyjnych jest kluczowe dla zapewnienia czystego powietrza, co będą silnie wymuszały zmieniające się wymogi prawne z dedykowanymi programami wsparcia. Celami głównymi są: ograniczenie szeroko rozumianej energochłonności oraz niskiej emisji, zwłaszcza z indywidualnych gospodarstw domowych i lokalnych kotłowni węglowych. W dziedzinie gospodarki odpadami należy dążyć przede wszystkim do zapobiegania powstawaniu odpadów, poprawy efektywności selektywnej zbiórki odpadów oraz jak największego ich odzysku i wtórnego wykorzystania. Z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze, ważnym zagadnieniem na obszarze SOM jest również obniżenie ryzyka powodziowego.

MOFOW, UTWORZENIE SPRAWNYCH SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

- Mankamenty systemu zaopatrzenia w energię: zły stan techniczny części obiektów elektroenergetycznej sieci przesyłowej i dystrybucyjnej, wciąż istniejące konflikty linii napowietrznych wysokich napięć z terenami inwestycyjnymi i mieszkaniowymi, brak gazowej sieci dystrybucyjnej średniego ciśnienia na obszarach wiejskich.
- Nie w pełni wykorzystany potencjał produkcji energii ze źródeł odnawialnych.
- Mankamenty systemu gospodarki odpadami: niewystarczający system selektywnego zbierania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, wolne tempo usuwania wyrobów zawierających azbest, niewystarczająca liczba oraz wydajność spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych, nieselektywne zbieranie odpadów budowlanych i ich zanieczyszczenie innymi rodzajami odpadów.
- Niebezpieczeństwo wystąpienia wszystkich typów powodzi (opadowych, roztopowych, zatorowych i sztormowych).

Kierunek 1. Budowa, przebudowa i modernizacja systemów energetycznych, w tym ze źródeł odnawialnych		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa, przebudowa i modernizacja elektroenergetycznej sieci przesyłowej i dystrybucyjnej	Inwestycje celu publicznego	Obszar planu SOM
2. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja gazowych sieci przesyłowych oraz obiektów systemowych	Zadania rządowe, inwestycje celu publicznego	Obszar planu SOM

<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Wykorzystanie wód geotermalnych do celów ciepłowniczych, leczniczych, rekreacyjnych	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Obszar planu SOM
2. Wykorzystanie potencjału biogazu z odpadów komunalnych i oczyszczalni ścieków dla rozwoju biogazowni	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Obszar planu SOM
3. Wspieranie rozwoju jednostek naukowych opracowujących nowe technologie OZE	Zadanie rządowe	Obszar planu SOM
4. Wzmacnianie bezpieczeństwa energetycznego poprzez wspieranie energetyki prosumenckiej	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Obszar planu SOM
5. Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczanie niskiej emisji, zwłaszcza z indywidualnych gospodarstw domowych i lokalnych kotłowni węglowych	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Obszar planu SOM
6. Budowa instalacji OZE	Planowanie przestrzenne, terytorializacja polityki rozwoju	Obszar planu SOM
7. Zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii cieplnej poprzez termomodernizację budynków mieszkalnych, usługowych i użyteczności publicznej	Inwestycje celu publicznego, terytorializacja polityki rozwoju	Obszar planu SOM
8. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja systemów ciepłowniczych (źródła, sieci)	Inwestycje celu publicznego	Obszar planu SOM
<i>Rekomendacje</i>	<i>Adresat</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Budowa nowych mocy wytwórczych w Elektrowni Dolna Odra w wariantcie budowy bloków gazowo-parowych	Rada Ministrów, Polska Grupa Energetyczna	Gmina Gryfino
2. Dostosowanie w PGE GiEK Oddział Zespół Elektrowni Dolna Odra istniejących źródeł wytwarzania do konkluzji BAT	Rada Ministrów, Polska Grupa Energetyczna	Gmina Gryfino
3. Budowa portu barkowego w PGE GiEK Oddział Zespół Elektrowni Dolna Odra oraz odtworzenie w Elektrowni Pomorzany nabrzeża i infrastruktury przefundunkowej	Rada Ministrów, Polska Grupa Energetyczna	Gmina Gryfino

Kierunek 2. Zwiększenie efektywności gospodarowania odpadami		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Stworzenie systemu selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, opakowań, odpadów ulegających biodegradacji, odpadów wielkogabarytowych, budowlanych i niebezpiecznych, tworzenie gminnych punktów zbierania odpadów niebezpiecznych i problemowych	Terytorializacja polityki rozwoju	SOM

Kierunek 3. Zahamowanie wzrostu i obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego		
<i>Ustalenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Prace modernizacyjne na Odrze granicznej, w celu zapewnienia zimowego lodolamania: umocnienie brzegów i regulacja cieków	Zadania rządowe	Zlewnia Odry od ujścia rz. Warty do Roztoki Odrzańskiej

2. Remont i modernizacja zabudowy regulacyjnej na Odrze granicznej: odcinkowa odbudowa zniszczonej zabudowy regulacyjnej Odry (ostrogi, tamy, opaski brzegowe itp.)	Zadania rządowe	Zlewnia Odry od ujścia rz. Warty do Roztoki Odrzańskiej
3. Poprawa przepływu wód powodziowych w okresie zimowym z Jeziora Dąbie: pogłębienie toru wodnego na dł. ok. 15 km	Zadania rządowe	Jezioro Dąbie
4. Bagrowanie przekopu Klucz-Ustowo	Zadania rządowe	Szczecin
5. Odbudowa wałów przeciwpowodziowych w rejonie miejscowości: <ul style="list-style-type: none"> • Mniszki-Gryfino: odbudowa wałów przeciwpowodziowych na długości 2116m w km 720+935-718+850 • Krajnik-Marwice: odbudowa wałów przeciwpowodziowych na długości 3485m nad rzeką Odrą Wschodnią w km 712+100-708+862 	Zadanie rządowe	Gminy: Gryfino, Widuchowa
6. Modernizacja stacji pomp Krajnik	Zadanie rządowe	Gmina Gryfino
7. Przebudowa zwodzonego mostu kolejowego na Regalicy (km 733,7) w Szczecinie, w celu zapewnienia minimalnego prześwitu dla prowadzenia akcji lodołamania przy użyciu lodołamaczy	Zadania rządowe	Szczecin
8. Realizacja Programu ochrony brzegów morskich zakładającego: <ul style="list-style-type: none"> • budowę, rozbudowę, utrzymanie i usuwanie uszkodzeń w systemie zabezpieczenia przeciwpowodziowego terenów nadmorskich • zapewnienie stabilizacji linii brzegowej wg stanu z 2000 r. i zapobieganie zanikowi plaż • monitorowanie brzegów morskich, ich stanu aktualnego w celu wskazania niezbędnych działań służących ich ochronie 	Zadania rządowe	Gminy nadmorskie: <ul style="list-style-type: none"> - w rejonie Międzyzdrojów - Zalew Szczeciński wraz ze Świną, Dziwną oraz Zalewem Kamieńskim
9. Stworzenie regionalnego systemu zaopatrzenia pasa nadmorskiego w wodę do spożycia, opartego na zasobach wód podziemnych i powierzchniowych. Wskazanie alternatywnego źródła z wód powierzchniowych jeziora Ostrowo i Piaski w zlewni Wołcznicy oraz udokumentowanych zasobów eksploatacyjnych wód podziemnych w rejonie Kodrąbka oraz Kołczewka lub ujęcia wody powierzchniowej na terenie starorzeczca Mulnik	Planowanie przestrzenne, inwestycje celu publicznego	Kamień Pomorski, Wolin, Międzyzdroje, Świnoujście, Dziwnów
<i>Zalecenia</i>	<i>Narzędzia realizacji</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Ochrona lub zwiększenie retencji leśnej w zlewni, na terenach rolniczych oraz zurbanizowanych	Działania programowe, planowanie przestrzenne	Obszar planu SOM
2. Budowa i usprawnienie lokalnych systemów ostrzegania przed powodzią. Wprowadzenie Elektronicznego Systemu Ostrzegania Powodziowego	Zadania rządowe, terytorializacja polityki rozwoju	Szczecin, Świnoujście

3. Modernizacja konstrukcji istniejących budynków i budowa nowych o konstrukcjach odpornych na zalanie. Uszczelnianie budynków, stosowanie materiałów wodoodpornych. Trwałe zabezpieczenie terenu wokół budynków. Wdrożenie i realizacja programu dopłat dla właścicieli budynków przeznaczonych do umocnienia w obszarze zagrożenia powodzią o Q1%	Zadania rządowe i samorządowe	Szczecin, Goleniów (obszar wiejski), Świnoujście
4. Doskonalenie skuteczności reagowania ludzi, firm i instytucji publicznych na powódź	Działania programowe	Obszar planu SOM
<i>Projekty</i>	<i>Podmiot odpowiedzialny</i>	<i>Lokalizacja/obszar działania</i>
1. Program ograniczania ryzyka powodziowego miasta Świnoujście wraz z opracowaniem koncepcji/dokumentacji projektowej dla nowo zidentyfikowanych przedsięwzięć	Gmina Miasto Świnoujście, administracja rządowa	Miasto Świnoujście
2. Opracowanie szczegółowej analizy i projektu możliwości zwiększenia retencji obszarów zurbanizowanych (indywidualnie dla miasta powyżej 20 tys. mieszkańców) tj. Szczecin, Stargard, Świnoujście, Police, Goleniów, Gryfino	Samorząd gminny	Szczecin, Stargard, Świnoujście, Police, Goleniów, Gryfino
3. Szczegółowa analiza zagrożenia powodziowego miasta Świnoujście. Analiza metodyki określania falowania na potrzeby modelowania hydraulicznego zagrożenia powodziowego brzegu morskiego	Administracja rządowa	Świnoujście

5. INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

5.1. Zadania rządowe

Art.39 ust. 5. Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym mówi, że w planie zagospodarowania przestrzennego województwa umieszcza się te inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (o których mowa w ust. 3 pkt 3), które zostały ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa, zgodnie z ich właściwością. Inwestycje celu publicznego ustalone przez organy władz centralnych na obszarze województwa określone zostały w następujących aktach i dokumentach:

1. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)⁹,
2. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030¹⁰,
3. Programy krajowe w ramach Polityki Spójności przygotowanej przez Komisję Europejską na lata 2014-2020:
  - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko¹¹,
  - Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój¹²,
  - Program Operacyjny Inteligentny Rozwój¹³,
  - Program Operacyjny Polska Cyfrowa¹⁴,
4. Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 roku)¹⁵,
5. Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)¹⁶,
6. Ustawa o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu¹⁷,
7. Ustawa o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych¹⁸,
8. Krajowy Program Kolejowy do 2023 roku¹⁹,
9. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry²⁰,
10. Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry²¹,
11. Program Ochrony Brzegów Morskich²²,
12. Strategia Rozwoju Polski Zachodniej²³,
13. Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego²⁴,
14. Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o wspólnej poprawie sytuacji na drogach wodnych na pograniczu polsko-niemieckim (ochrona przeciwpowodziowa, warunki przepływu i żeglugi)²⁵,
15. Założenia do planów rozwoju śródlądowych dróg wodnych w Polsce na lata 2016-2020 z perspektywą do roku 2030²⁶,

⁹ Uchwała Nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. (M.P., Dz. Urz. RP, poz. 260).

¹⁰ Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011r. (M.P., Dz. Urz. RP, poz. 252).

¹¹ Decyzja wykonawcza Komisji Europejskiej nr C(2018) 1654 z dnia 22 marca 2018 r.

¹² Decyzja wykonawcza Komisji Europejskiej nr C(2014) 10129 z dnia 17 grudnia 2014 r. (M.P.15.210).

¹³ Decyzja wykonawcza Komisji Europejskiej nr C(2015) 885 z dnia 12 lutego 2015 r. (M.P.15.350).

¹⁴ Decyzja wykonawcza Komisji Europejskiej nr C(2014) 9384 z dnia 5 grudnia 2014 r. (M.P.15.157).

¹⁵ Uchwała nr 156/2015 Rady Ministrów z dnia 8 września 2015r.

¹⁶ Uchwała nr 201/2014 Rady Ministrów z dnia 13 października 2014 r.

¹⁷ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1554 z późn. zm).

¹⁸ Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. (Dziennik Ustaw z 2015 poz. 1265 z późn. zm).

¹⁹ Uchwała nr 17/2019 Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2019 r.

²⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. z 2016 poz.1967 z późn.zm.).

²¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry (Dz.U. z 2016 poz. 1938).

²² Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. (Dz.U. z 2003 poz. 621 z późn. zm.).

²³ Uchwała nr 60 Rady Ministrów z dnia 30.04.2014r.

²⁴ Uchwała Rady Ministrów nr 67 z dnia 5 maja 2017 r. (M.P. 2017 poz. 528).

²⁵ Uchwała Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 2015 r. (M.P. 2015 poz.1273).

²⁶ Uchwała Rady Ministrów nr 79 z dnia 14 czerwca 2016 r. (M.P. 2016 poz. 711).

16. Koncepcja przygotowania i realizacji inwestycji Port Solidarność – Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej²⁷,

17. Założenia do Programu przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021–2027 z perspektywą do roku 2030²⁸.

Ip.	Nazwa projektu	Lokalizacja	Dokument źródłowy
Zadania rządowe			
I. Wzmacnianie powiązań zewnętrznych województwa			
II. Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego			
1)	Stabilizacja poziomu wody w rzece Niemicy poprzez budowę zbiornika retencyjnego Benice-Koplino	Gmina Kamień Pomorski, Golczewo	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry
2)	Przywrócenie walorów przyrodniczych i zapewnienie prawidłowej gospodarki wodnej w zlewni rzeki Stara Rega wraz z poprawą stanu ekologicznego jednolitych części wód	Rzeka Stara Rega	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry
3)	Zapewnienie prawidłowego przepływu wód rzeki Górnej Liśnicy w gminie Tychowo	Gmina Tychowo	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry
4)	Zabezpieczenie przeciwpowodziowe zlewni rzeki Płoni w tym w szczególności Miasta Szczecin	Gmina Miasto Szczecin	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry
III. Rozwój potencjału ludnościowego			
IV. Przekształcenia sieci osadniczej			
V. Ochrona dziedzictwa i krajobrazu kulturowego			
VI. Rozwój infrastruktury społecznej			
1)	Utworzenie Instytutu Badawczego Innowacyjnych Metod Rehabilitacji Pacjentów po Urazach Rdzenia Kręgowego	Gmina Kamień Pomorski	Program Operacyjny Inteligentny Rozwój
2)	Rozwój szkolnictwa wyższego uwzględniającego potrzeby regionalne	Województwo zachodniopomorskie	Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego
VII. Wzrost i rozwój gospodarczy			
1)	Rozbudowa potencjału gospodarki morskiej w oparciu o porty morskie	Województwo zachodniopomorskie	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020
VIII. Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej oraz sprawności systemu transportowego			
1)	Budowa S3 Szczecin – Świnoujście, w tym:		Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)
	Budowa drogi S3 na odcinku Troszyny–Świnoujście		Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023

²⁷ Uchwała Rady Ministrów nr 173 z dnia 7 listopada 2017 r.

²⁸ Uchwała nr 92 Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przyjęcia "Założeń do Programu przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030" (M.P. 2019 poz. 941).

Ip.	Nazwa projektu	Lokalizacja	Dokument źródłowy
			<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
	Budowa drogi S3 Miękowo–koniec obwodnicy Brzozowa wraz z rozbudową odcinka Miękowo – Rzęśnica		<i>Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023</i>
	Brzozowo–Rurka		<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
	Rurka–Rzęśnica		<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
2)	S6 Koszalin–Słupsk	Gminy: Sianów, Malechowo, miejska i wiejska Sławno	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023</i> <i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
3)	S10 Szczecin–Piła	Gmina Miasto Szczecin, gminy: Kobylanka, Stargard, Suchań, Recz, Drawno, Kalisz Pomorski, Mirosławiec, miejska i wiejska Wałcz	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023</i> <i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
4)	S3/A6 na odcinku węzeł Kijewo-węzeł Rzęśnica	Gmina Miasto Szczecin, Goleniów	<i>Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023</i>
5)	S3 na odcinku Miękowo-koniec obwodnicy Brzozowa wraz z rozbudową odcinka Miękowo-Rzęśnica	Gminy: Goleniów, Przybiernów	<i>Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023</i> <i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020</i>
6)	S11 Szczecinek-Piła	Gmina Szczecinek	<i>Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023</i> <i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
7)	S11 Koszalin–Szczecinek: odcinek Koszalin Zachód–węzeł Bobolice, odcinek Bobolice–Szczecinek	Gmina Miasto Koszalin, gminy: Manowo, Bobolice, miejska i wiejska Szczecinek	<i>Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023</i> <i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020 (odcinek Koszalin Bobolice)</i> <i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>

lp.	Nazwa projektu	Lokalizacja	Dokument źródłowy
8)	Budowa zachodniego drogowego obejścia Szczecina wraz z przeprawą tunelową Police–Święta w ciągu drogi nr 6, po nowym śladzie od Goleniowa do Kołbaskowa	Gminy: Goleniów, Police, Dobra, Kołbaskowo, Miasto Szczecin	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
9)	Usprawnienie połączenia komunikacyjnego pomiędzy wyspami Uznam i Wolin	Gmina Miasto Świnoujście	<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
10)	Budowa obwodnicy Wałcza w ciągu drogi krajowej S10	Gmina Wałcz	<i>Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023</i> <i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
11)	Budowa II jezdni obwodnicy Kobylanki, Morzyczyna, Zieleniewa w ciągu drogi krajowej S10	Gminy Stargard i Kobylanka	<i>Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023</i>
12)	Budowa obwodnicy Przeclawia i Warzymic (w ciągu drogi krajowej nr 13 na odcinku rondo Hakena w Szczecinie–węzeł Kołbaskowo–obwodnica Kołbaskowa)	Gmina Kołbaskowo	<i>Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
13)	Likwidacja „wąskich gardeł” na drogach krajowych poprzez budowę obwodnic Gryfina (DK nr 31), Myśliborza (DK nr 23/26) i Węgorzyna (DK nr 20)	Gminy: Gryfino, Myślibórz, Węgorzyna	<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
14)	Modernizacja linii kolejowej nr 273 na odcinku Głogów–Zielona Góra–Rzepin–Dolna Odra wraz z łącznicami nr 821 i 822	Gminy: Boleszkowice, Mieszkowice, Moryń, Chojna, Widuchowa, Gryfino, Miasto Szczecin	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Krajowy Program Kolejowy do 2023r.</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego (warunkowe)</i>
15)	Odbudowa linii kolejowej Szczecin Dąbie–Szczecin Główny	Miasto Szczecin	<i>Koncepcja przygotowania i realizacji inwestycji Port Solidarność - Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej</i>
16)	Modernizacja i elektryfikacja linii kolejowej nr 402 (Goleniów–Koszalin)	Gminy: Goleniów, Kołobrzeg, Gryfice, Nowogard, Koszalin	<i>Koncepcja przygotowania i realizacji inwestycji Port Solidarność - Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej</i>
17)	Odtworzenie nadmorskiego połączenia Kamień Pomorski-Trzebiatów (w nowym przebiegu – blisko linii brzeżowej)	Gminy: Kamień Pom., Dziwnów, Rewal, Trzebiatów	<i>Koncepcja przygotowania i realizacji inwestycji Port Solidarność - Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej</i>
18)	Modernizacja linii kolejowej E 59 na odcinku Poznań Główny–Szczecin Dąbie	Gminy: Bierzwnik, Krzęcin, Choszczno, Dolice, Warnice, miasto i gmina Stargard, Kobylanka, Miasto Szczecin	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Krajowy Program Kolejowy do 2023 r.</i> <i>Connecting Europe Facility – CEF</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>

Ip.	Nazwa projektu	Lokalizacja	Dokument źródłowy
19)	Modernizacja linii kolejowych nr 408 i 409 Szczecin Główny–granica państwa (Tantow)	Miasto Szczecin, Dobra, Kołbaskowo	<i>Krajowy Program Kolejowy do 2023 r.</i>
20)	Rewitalizacja linii kolejowej nr 405 odcinek Szczecinek – granica województwa	Miasto Szczecinek	<i>Krajowy Program Kolejowy do 2023 r.</i>
21)	Poprawa stanu technicznego infrastruktury obsługi podróżnych (w tym dostosowanie do wymagań TSI PRM), etap I – Szczecin	Miasto Szczecin	<i>Krajowy Program Kolejowy do 2023 r.</i> <i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020</i>
22)	Modernizacja toru wodnego Świnoujście-Szczecin do głębokości 12,5m	Miasto Szczecin, Police, Stepnica, miasto Świnoujście, Goleniów	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry</i> <i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020</i> <i>Kontrakt terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
23)	Wdrożenie RIS (Systemu Informacji Rzecznej) Dolnej Odry	Rzeka Odra	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Kontrakt terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
24)	Prace modernizacyjne na Odrze granicznej w celu zapewnienia zimowego lodołamania	Gminy: Mieszkowice, Cedynia	<i>Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o wspólnej poprawie sytuacji na drogach wodnych na pograniczu polsko-niemieckim (ochrona przeciwpowodziowa, warunki przepływu i żeglugi)</i> <i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry</i> <i>Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
25)	Poprawa przepływu wód powodziowych w okresie zimowym z Jeziora Dąbie	Jezioro Dąbie, Gmina Szczecin	<i>Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o wspólnej poprawie sytuacji na drogach wodnych na pograniczu polsko-niemieckim (ochrona przeciwpowodziowa, warunki przepływu i żeglugi)</i> <i>Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry</i>
26)	Remont i modernizacja (likwidacja miejsc limitujących) zabudowy regulacyjnej na Odrze granicznej	Widuchowa, Chojna (obszar wiejski), Cedynia (obszar wiejski), Mieszkowice (obszar wiejski), Boleszkowice	<i>Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o wspólnej poprawie sytuacji na drogach wodnych na pograniczu polsko-niemieckim (ochrona przeciwpowodziowa, warunki przepływu i żeglugi)</i>

Ip.	Nazwa projektu	Lokalizacja	Dokument źródłowy
			dziowa, warunki przeptywu i żeglugi) <i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030)</i> <i>Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
	<u>W perspektywie długoterminowej:</u> Przystosowanie Odrzańskiej Drogi Wodnej do parametrów klasy Va	Rzeka Odra	<i>Założenia do planów rozwoju śródlądowych dróg wodnych w Polsce na lata 2016-2020 z perspektywą do roku 2030</i>
27)	Budowa infrastruktury postojowo-cumowniczej na Odrze dolnej i granicznej oraz nowe oznakowanie szlaku żeglugowego	Rzeka Odra	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
28)	Poprawa dostępu kolejowego do portów morskich w Szczecinie i Świnoujściu	Port w Szczecinie, Port w Świnoujściu	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Krajowy Program Kolejowy do 2023 r.</i> <i>Connecting Europe Facility – CEF</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
29)	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej w portach w Szczecinie i Świnoujściu	Port w Szczecinie, Port w Świnoujściu	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
30)	Rozbudowa infrastruktury zespołu portowego Szczecin-Świnoujście	Port w Szczecinie, Port w Świnoujściu	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
31)	Poprawa dostępu do portu w Szczecinie w rejonie Kanału Dębickiego	Port w Szczecinie	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020</i>
32)	Poprawa dostępu do portu w Szczecinie w rejonie Basenu Kaszubskiego	Port w Szczecinie	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
33)	Rozbudowa infrastruktury portowej w Kanale Dębickim w porcie w Szczecinie	Port w Szczecinie	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
34)	Modernizacja dostępu drogowego do Portu w Szczecinie: przebudowa układu komunikacyjnego w rejonie Międzyodrza	Port w Szczecinie	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
35)	Budowa infrastruktury portowej w Basenie Górnośląskim w porcie w Szczecinie	Port w Szczecinie	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>

36)	Przystosowanie infrastruktury Terminalu Promowego w Świnoujściu do obsługi transportu intermodalnego	Terminal promowy w Świnoujściu	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
37)	Budowa nabrzeża głębokowodnego w porcie zewnętrznym w Świnoujściu	Port w Świnoujściu	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
38)	Sprawny i przyjazny środowisku dostęp do infrastruktury Portu w Świnoujściu – etap I	Port w Świnoujściu	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
39)	Rozbudowa terminalu morskiego – poprawa dostępu do terminalu od strony lądu oraz budowa nabrzeży w Policach	Port Police	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
40)	Rozbudowa terminalu barkowego – poszerzenie toru dojazdowego i budowa nabrzeży	Port Police	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
41)	Poprawa dostępności do portu Kołobrzeg od strony lądu. Etap III	Miasto Kołobrzeg	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
42)	Terminal pasażerski – modernizacja podejścia promowego przy nabrzeżu Ro-Ro	Port Kołobrzeg	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
43)	Sprawny i przyjazny środowisku dostęp do infrastruktury Portu w Świnoujściu – etap II	Port w Świnoujściu	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
44)	Przebudowa wejścia do Portu Darłowo	Port w Darłowie	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
45)	Przebudowa istniejących nabrzeży, budowa nabrzeża typu ciężkiego wraz z drogą dojazdową na potrzeby portu morskiego w Darłowie	Port w Darłowie	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
46)	Budowa Nabrzeża Refulacyjnego na potrzeby obsługi statków handlowych w Porcie Darłowo	Port w Darłowie	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i> <i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
47)	Bagrowanie Przekopu Klucz–Ustowo	Gminy: Kołbaskowo, Gryfino	<i>Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o wspólnej poprawie sytuacji na drogach wodnych na pograniczu polsko-niemieckim (ochrona przeciwpowodziowa, warunki przepływu i żeglugi)</i> <i>Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry Zadanie 1B.4/2</i>
IX. Rozbudowa infrastruktury technicznej, rozwój energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii i zwiększenie dostępności cyfrowej			
1)	Rozszerzenie funkcjonalności terminala LNG w Świnoujściu (Polskie LNG S.A.)	Terminal LNG Świnoujście	<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020</i>

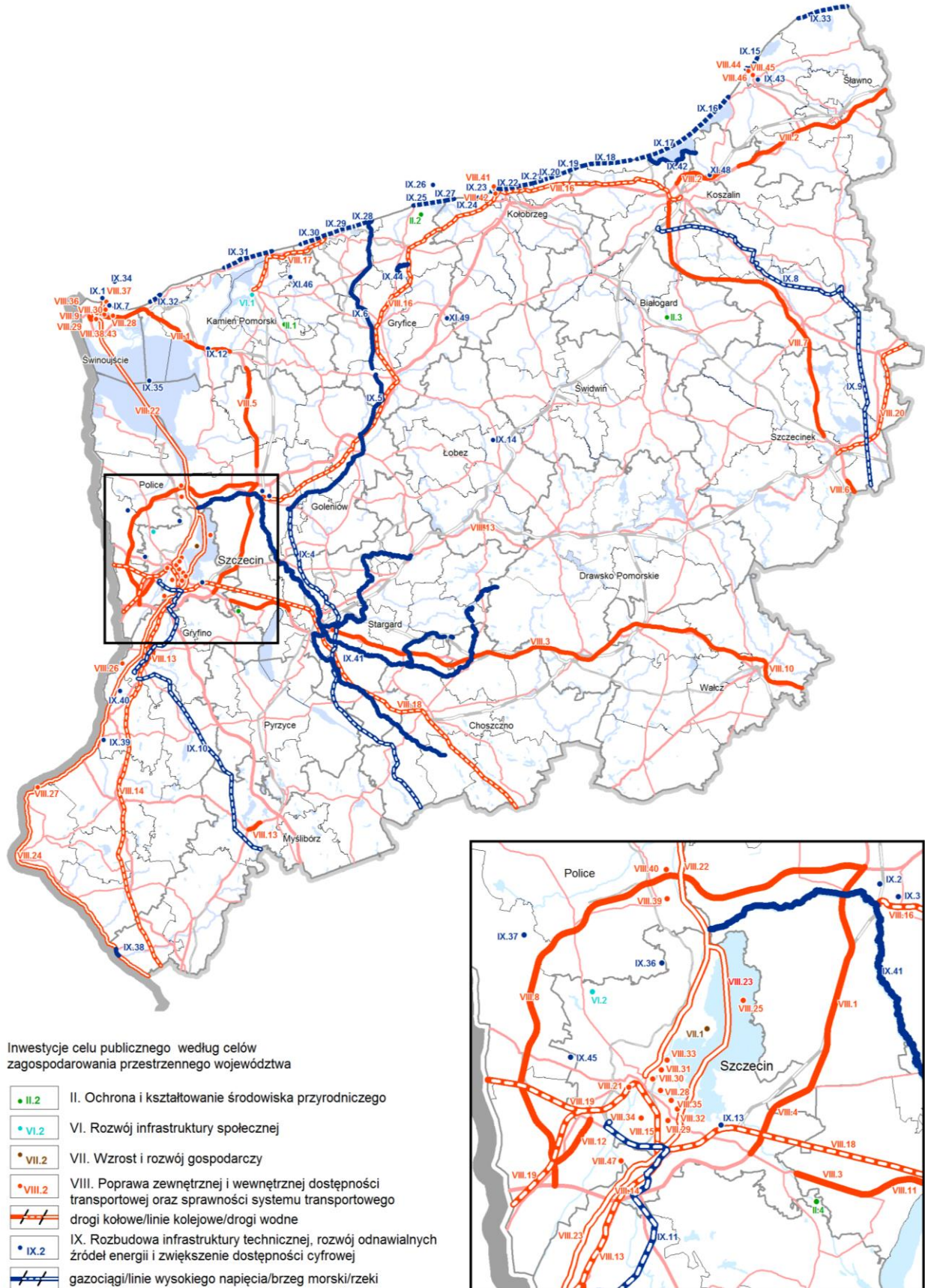
			<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
2)	Budowa kawernowego podziemnego magazynu gazu Goleniów w tym: - instalacji ługowniczej - rurociągów i instalacji zrzutu solanki - komór magazynowych - naziemnej infrastruktury technicznej - gazociągów łączących obiekty instalacji magazynowej	Gmina Goleniów	<i>Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. w inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu</i>
3)	Rozbudowa tłoczni gazu w Goleniowie	Gmina Goleniów	<i>Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. w inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu</i>
4)	Budowa gazociągu Goleniów– –Lwówek Śląski	Gminy: Goleniów, Maszewo, Stargard, Dolice, Przelewice, Pełczyce	<i>Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. w inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu</i>
5)	Gazociąg DN 700 Szczecin-Gdańsk odcinek V: Goleniów-Płoty, L=41 km	Gminy: Płoty, Nowogard, Osina, Goleniów	<i>Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. w inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu</i>
6)	Budowa międzysystemowego Gazociągu Bałtyckiego (Baltic Pipe)	Gminy: Płoty, Gryfice, Karnice, Trzebiatów, Rewal	<i>Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. w inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu</i>
7)	Budowa stanowiska statkowego do eksportu LNG w porcie zewnętrznym w Świnoujściu	Port w Świnoujściu	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
8)	Budowa linii 400kV Dunowo-Żydowo Kierzkowo	Gminy: Świeszyno, Manowo, Bobolice, Polanów	<i>Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych</i> <i>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</i> <i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020</i>
9)	Budowa linii 400kV Żydowo Kierzkowo –Piła Krzewina	Gminy: Polanów, Bobolice, Biały Bór, Szczecinek	<i>Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych</i>
10)	Budowa linii 400kV Krajnik-Baczyna	Gminy: Gryfino, Banie, Kozielice, Myślibórz	<i>Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych</i> <i>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</i> <i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020</i>
11)	Rozbudowa stacji Pomorzany oraz budowa linii 220kV Pomorzany (nacięcie linii Krajnik-Glinki)	Gmina Kołbaskowo, Miasto Szczecin	<i>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</i>
12)	Rozbudowa stacji 110kV Reclaw o rozdzielnię 220kV	Gmina Wolin	<i>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</i>
13)	Przebudowa stacji 110/15 kV Dąbie oraz zmiana zasilania stacji 110/15 kV Zdroje w celu poprawy zasilania aglomeracji szczecińskiej:	Miasto Szczecin	<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020</i>

	1) Przebudowa stacji Dąbie 2) Zmiana zasilania stacji Zdroje		
14)	Sieci Energetyczne Polski Zachodniej	Województwo zachodniopomorskie	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
15)	Sztuczne zasilanie z budowlami wspomagającymi; umocnienia brzegowe: Darłówek (km 267,0–270,6)	Gmina Darłowo	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
16)	Sztuczne zasilanie z budowlami wspomagającymi: Mierzeja Jeziora Bukowo (km 277,0–288,5)	Gmina Darłowo	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
17)	Sztuczne zasilanie z budowlami wspomagającymi: Mierzeja Jeziora Jamno (km 288,5–301,0)	Gmina Mielno	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
18)	Sarbinowo (km 304,0–309,5) / Sztuczne zasilanie z budowlami wspomagającymi; umocnienia brzegowe	Gmina Mielno	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
19)	Sztuczne zasilanie z budowlami wspomagającymi: Ustronie Morskie 1 (km 309,5–313,5)	Gmina Ustronie Morskie	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
20)	Sztuczne zasilanie z budowlami wspomagającymi: Ustronie Morskie 2 (km 316,0–317,05)	Gmina Ustronie Morskie	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
21)	Sztuczne zasilanie z budowlami wspomagającymi; umocnienia brzegowe: Ustronie Morskie 3 (km 319,0–324,0)	Gmina Ustronie Morskie	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
22)	Sztuczne zasilanie z budowlami wspomagającymi: Kołobrzeg 1 (km 324,0–327,0)	Gmina Kołobrzeg	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
23)	Sztuczne zasilanie z budowlami wspomagającymi; umocnienia brzegowe: Kołobrzeg 2 (km 327,0–336,5)	Gmina Kołobrzeg	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
24)	Sztuczne zasilanie z budowlami wspomagającymi: Kołobrzeg 3 (km 338,0–339,5)	Gmina Kołobrzeg	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
25)	Sztuczne zasilanie z budowlami wspomagającymi; umocnienia brzegowe: Dźwirzyno (km 343,0–345,4)	Gmina Kołobrzeg	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
26)	Monitoring i badania dotyczące ustalenia aktualnego stanu brzegu morskiego: otwarte morze (km 175,33–345,5)	Morze Bałtyckie	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
27)	Sztuczne zasilanie; umocnienia brzegowe: Mrzeżyno (km 345,5–352,2)	Gmina Trzebiatów	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
28)	Sztuczne zasilanie: Niechorze 1 (km 360,7–364,0)	Gmina Rewal	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
29)	Sztuczne zasilanie; umocnienia brzegowe: Niechorze 2 (km 364,0–368,3)	Gmina Rewal	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
30)	Sztuczne zasilanie; umocnienia brzegowe: Niechorze – Pobierowo (km 368,3–379,5)	Gmina Rewal	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
31)	Sztuczne zasilanie, umocnienia brzegowe: Mierzeja Dziwnowska (km 385,4–396,2)	Gmina Dziwnów	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
32)	Sztuczne zasilanie: Międzyzdroje (km 411,6–413,5)	Gmina Międzyzdroje	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
33)	Sztuczne zasilanie z budowlami wspomagającymi, umocnienia brzegowe dla lokalizacji: Jarosławiec 2 (km 244,6 – 246,6), Jarosławiec 3 (km 247,8-248,8), Jarosławiec 4 (km 249,5-250,9), Jarosławiec 5 (km 253,8-256,5)	Gmina Postomino	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
34)	Monitoring i badania dotyczące ustalenia aktualnego stanu brzegu morskiego: otwarte morze (km 345,5–428,1)	Morze Bałtyckie	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>
35)	Sztuczne zasilanie; umocnienia brze-	Zalew Szczeciński,	<i>Program Ochrony Brzegów Morskich</i>

	gowe; monitoring i badania dotyczące aktualnego stanu brzegu morskiego: Zalew Szczeciński wraz ze Świną, Dziwną oraz Zalewem Kamieńskim	Świna, Dziwna, Zalew Kamieński	
36)	Wsparcie działań z zakresu efektywności energetycznej zgodnie z podziałem interwencji pomiędzy programami krajowymi i regionalnymi	Województwo zachodniopomorskie	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
37)	Wsparcie selektywne przedsięwzięć dotyczących sieci ciepłowniczych i chłodniczych	Województwo zachodniopomorskie	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
38)	Chlewice-Porzecze. Wał cokołowy rzeki Odry przy rzece Myśli	Gmina Boleszkowice	<i>Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry</i>
39)	Zabezpieczenie przeciwpowodziowe miejscowości Ognicy nad rzeką Odrą	Gmina Widuchowa	<i>Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry</i>
40)	Modernizacja polderu Marwickiego – etap I, II, III - stacja pomp	Gmina Widuchowa	<i>Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry</i>
41)	Zabezpieczenie przeciwpowodziowe zlewni rzeki Iny z uwzględnieniem środowiskowych uwarunkowań jednolitych części wód powierzchniowych	Gminy: Goleniów, Stargard, Ińsko, Dobrzany, Recz, Choszczno	<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
42)	Zabezpieczenie przeciwpowodziowe zlewni jeziora Jamno: przywrócenie parametrów technicznych wałów przeciwpowodziowych na południowym brzegu jeziora Jamno	Gminy: Mielno, Będzino, Miasto Koszalin, Sianów	<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
43)	Poprawa warunków przepływu wody w obrębie m. i gm. Darłowo wraz z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym m. i gm. Darłowo	Gmina Darłowo	<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
44)	Budowla regulująca przepływ wód rzeki Regi na odcinku Kłodkowo–Gąbin –retencja dolinowa	Gmina Trzebiatów	<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
45)	Odprowadzenie wód opadowych i roztopowych ze zlewni rzeki Bukowej wraz z ochroną przed powodzią terenów gminy Dobra, Kołbaskowo i Szczecin, leżących w zlewni rzeki Bukowej	Gminy: Dobra, Kołbaskowo i Szczecin	<i>Założenia do Programu przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021–2027 z perspektywą do roku 2030</i>
46)	Zwiększenie retencji jeziorowej i korytovej w Województwie Zachodniopomorskim – Etap I Zwiększenie retencji jeziorowej i korytovej w Województwie Zachodniopomorskim – Etap I - rzeka Stuchowska Struga, - rzeka Płonia, - Jamneński Nurt, - jezioro Morzycko, - jezioro Kościuszki, - jezioro Kościelne, - jezioro Korytowo, - jezioro Raduń (- jezioro Gągnowo, - jezioro Trzygłowskie Drugie	Gminy: Moryń, Osina, Lipiany, Choszczno, Gmina miejska Wałcz, Drawsko Pomorskie, Gryfice, Stargard, Przelewice, Miasto Szczecin, Barlinek, Pyrzyce, Warnice, Świerzno, Kamień Pomorski, Karnice, Mielno	<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i> <i>Założenia do Programu przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021–2027 z perspektywą do roku 2030</i>
47)	Zwiększenie retencji jeziorowej i korytovej w województwie zachodniopomorskim – Etap II - „Łabędzie Bagna” (gminy Kamień Pomorski i Świerzno).	Gminy: Kamień Pomorski, Świerzno, Goleniów, Białogard	<i>Założenia do Programu przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021–2027 z perspektywą do roku 2030</i>

	- „Ina” (gmina Goleniów). - „Radew” (gmina Białogard)		
48)	Retencja w zlewni rzek Uniesty i Polnicy	Rzeki Uniesta i Polnica	<i>Założenia do Programu przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021–2027 z perspektywą do roku 2030</i>
49)	Stabilizacja poziomu lustra wody w Jeziorze Kiełpino	Jezioro Kiełpino	<i>Założenia do Programu przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021–2027 z perspektywą do roku 2030</i>
X. Rozwój infrastruktury obronności i bezpieczeństwa państwa			

Ryc. 4 Inwestycje celu publicznego wynikające z dokumentów rządowych

Źródło: opracowanie własne RBGPWZ

5.2. Zadania samorządowe

Art.39 ust. 5. Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym mówi, że w planie zagospodarowania przestrzennego województwa umieszcza się te inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, o których mowa w ust. 3 pkt 3. Zostały one ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa, zgodnie z ich właściwością.

Inwestycje celu publicznego ustalone przez organy sejmiku województwa na obszarze województwa określone zostały w następujących aktach i dokumentach:

1. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030²⁹
2. Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2018-2038³⁰
3. Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020³¹
4. Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego³²
5. Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2020 z uwzględnieniem perspektywy do 2024³³
6. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2028³⁴³⁵
7. Polityka kulturalna województwa zachodniopomorskiego³⁶
8. Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego³⁷.

Wspomniane inwestycje wynikają także częściowo z dokumentów władz centralnych wymienionych na stronie 111.

---

²⁹ Uchwała nr VIII/100/19 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2019 r.

³⁰ Uchwała nr XIII/171/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 stycznia 2020 r.

³¹ Decyzja wykonawcza Komisji Europejskiej nr C(2018) 5076 z dnia 26 lipca 2018 r.

³² Uchwała nr 1096/16 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 5 lipca 2016 r.

³³ Uchwała nr XVI/298/16 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 listopada 2016 r.

³⁴ Uchwała nr XVIII/321/16 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 grudnia 2016 r.

³⁵ Został sporządzony Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2027-2032 (z dnia 26.03.2020 r.), który w momencie uchwalania Planu nie został jeszcze przyjęty przez Sejmik WZ, jednak z uwagi na zmiany prawne, inwestycje tam zawarte zostały także uwzględnione

³⁶ Uchwała nr 1394/16 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 30 sierpnia 2016 r.

³⁷ Uchwała Rady Ministrów nr 67 z dnia 5 maja 2017 r. (M.P. 2017 poz. 528)

Ip.	Nazwa projektu	Lokalizacja	Dokument źródłowy
Zadania samorządowe			
I. Wzmacnianie powiązań zewnętrznych województwa			
II. Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego			
1)	Budowa kanalizacji deszczowej, modernizacja kanalizacji w celu wydzielenia kanalizacji deszczowej, budowa osadników i separatorów wód opadowych i roztopowych na wylotach sieci deszczowej do odbiorników	Gminy województwa, przedsiębiorstwa wod.-kan.	<i>Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2020 z uwzględnieniem perspektywy do 2024</i>
2)	Budowa infrastruktury turystycznej w Parkach Krajobrazowych województwa zachodniopomorskiego w celu zmniejszenia antropopresji – II etap	Województwo zachodniopomorskie	<i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
III. Rozwój potencjału ludnościowego			
IV. Przekształcenia sieci osadniczej			
V. Ochrona dziedzictwa i krajobrazu kulturowego			
1)	Modernizacja i remont dziedzińców Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie	Miasto Szczecin	<i>Wieloletnia prognoza finansowa Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2017-2038</i>
2)	Wsparcie obszaru kultury w województwie zachodniopomorskim poprzez realizację projektów infrastrukturalnych, kluczowych dla rozwoju regionu i państwa, służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego	Województwo zachodniopomorskie	<i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
3)	Kompleksowe zagospodarowanie tarasów Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie – wykonanie nowego zagospodarowania terenu wokół budynku Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie	Miasto Szczecin	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego Aneks nr 2</i> <i>Wieloletnia prognoza finansowa Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2017-2038</i>
4)	Szczecińskie Centrum Solidarności: ochrona zabytkowego obiektu wraz z historyczną świetlicą stoczniową (miejsce podpisania Porozumienia w Sierpniu 1980)	Miasto Szczecin	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego Aneks nr 2</i>
VI. Rozwój infrastruktury społecznej i zdrowia			
1)	Dostosowanie SPWSZ do potrzeb szybko rosnącej populacji osób starszych – zwiększenie liczby łóżek w Oddziale Geriatrii i Przewlekłe Chorych	Miasto Szczecin	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
2)	Centrum Opieki Długoterminowej w subregionie przy Specjalistycznym Zespole Gruźlicy i Chorób Płuc w Koszalinie	Miasto Koszalin	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
3)	Rozbudowa budynku na potrzeby Oddziałów Zakaźnych oraz Poradni Specjalistycznych wraz z wyposażeniem na terenie SPWSZ w Szczecinie	Miasto Szczecin	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
4)	Utworzenie szpitalnego oddziału ratunkowego w Szpitalu Regionalnym w Kołobrzegu	Miasto Kołobrzeg	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>

Ip.	Nazwa projektu	Lokalizacja	Dokument źródłowy
5)	Budowa i Modernizacja Filii Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Szczecinie	Miasto Szczecin	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
6)	Przebudowa i dostosowanie do aktualnych wymogów Regionalnego Szpitala w Kołobrzegu wraz z niezbędnym wyposażeniem	Miasto Kołobrzeg	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
7)	Podniesienie jakości i dostępności usług medycznych SPWSZ w Szczecinie poprzez budowę budynku na potrzeby Oddziału Nefrologii i Transplantacji Nerek, Stacji Dializ, Oddziału Neurologii wraz z Oddziałem Udarowym oraz Oddziału Chorób Wewnętrznych i Nadciśnienia Tętniczego wraz z wyposażeniem	Miasto Szczecin	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
8)	Rozbudowa wraz z przebudową budynku szpitala SPZZOZ w Gryficach dla bloku operacyjnego, oddziałów zabiegowych, ortopedyczno-urazowego i chirurgicznego, apteki centralnej, sterylizatorni wraz z wyposażeniem	Gryfice	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
9)	Rozwój bazy uzdrowiskowej w województwie zachodniopomorskim	Województwo zachodniopomorskie	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
10)	Budowa Morskiego Centrum Nauki w Szczecinie	Miasto Szczecin	<i>Wieloletnia prognoza finansowa Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2017-2038</i>
11)	Rozbudowa Teatru Polskiego	Miasto Szczecin	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i> <i>Polityka kulturalna województwa zachodniopomorskiego</i>
VII. Wzrost i rozwój gospodarczy			
1)	Budowa sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego: Trasa Pojezierna	Gminy: Miasto Szczecin, miejska i wiejska Stargard, Ińsko, Dobrzany, Trzcińsko -Zdrój, Stare Czarnowo, Moryń, Chojna, Cedynia, Boleszkowice, Dębno, Węgorzyno, Myślibórz, Barlinek, Choszczno, Drawsko Pomorskie, Złocieniec, Czaplinek, miejska i wiejska Szczecinek, Biały Bór	<i>Wieloletnia prognoza finansowa Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2017-2038</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
2)	Budowa sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego: Trasa Nadmorska	Gminy: Świnoujście, Międzyzdroje, Wolin, Dziwnów, Rewal, Trzebiatów, miejska i wiejska Kołobrzeg, Ustronie Morskie, Będzino, Mielno, Sianów, miejska i wiejska Darłowo, Postomino	<i>Wieloletnia prognoza finansowa Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2017-2038</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
3)	Realizacja Koncepcji sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego	Województwo zachodniopomorskie	<i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>

Ip.	Nazwa projektu	Lokalizacja	Dokument źródłowy
4)	Zaprojektowanie i wykonanie szlaku rowerowego na wale przeciwpowodziowym wzdłuż rzeki Chelszcząca i jeziora Dąbie (na odcinku wzdłuż rzeki Chelszcząca od mostu w ciągu ulicy Jeziornej w Szczecinie do jej ujścia do jeziora Dąbie, a następnie wzdłuż brzegu jeziora do miejsca dowiązania wału wstecznego nad rzeką Iną)	Gmina Miasto Szczecin, Gmina Goleniów	<i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
5)	Zaprojektowanie i wykonanie szlaku rowerowego na wale przeciwpowodziowym nad rzeką Iną, wale Skoszewo i Skoszewo-Czarnocin. Element sieci tras rowerowych Województwa Zachodniopomorskiego, Trasy Zielonego Pogranicza	Gmina Goleniów, Stepnica, Wolin	<i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
6)	Przystosowanie mostu europejskiego Siekierki-Neurudnitz do ruchu turystycznego	Gmina Cedynia	<i>Wieloletnia prognoza finansowa Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2017-2038</i>
7)	Wspieranie działań wzmacniających innowacyjność i kreatywność w regionie, Pomorze Zachodnie – Ster na innowacje	Województwo zachodniopomorskie	<i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
VIII. Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej oraz sprawności systemu transportowego			
BUDOWY I PRZEBUDOWY			
1)	Przebudowa ciągów komunikacyjnych sieci TEN-T: DK Nr 31 pod nazwą „ul. Floriana Krygiera” w połączeniu z A6 i S3	Gmina Miasto Szczecin	<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
2)	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 163 na odcinku Połczyn-Zdrój-Czaplinek	Gminy Połczyn Zdrój, Czaplinek	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
3)	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 163 na odcinku Kołobrzeg-Białogard	Gminy: miejska i wiejska Kołobrzeg, Karlino, Dygowo, miejska i wiejska Białogard	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
4)	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 203 na odcinku od Darłowa do granicy województwa	Gminy: miejska i wiejska Darłowo, Postomino	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
5)	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 109 na odcinku Trzebiatów-Płoty	Gminy Trzebiatów, Gryfice, Płoty	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i> <i>Wieloletnia prognoza finansowa Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2017-2038</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
6)	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 111 na odcinku Reclaw-Stepnica	Gminy Wolin, Stepnica	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i> <i>Wieloletnia prognoza finansowa Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2017-2038</i>

7)	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 102 Lędzin-Trzebiatów	Gmina Karnice, Trzebiatów	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
8)	Przebudowa drogi nr 102 Trzebiatów-Bezpraw	Gmina Trzebiatów, Kołobrzeg	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
9)	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 151 na odcinku Recz-Choszczno	Gminy Choszczno, Recz	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
10)	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 152 na odcinku Starogard-Świdwin	Gminy Łobez, Świdwin	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
11)	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 152 na odcinku Świdwin-Połczyn-Zdrój	Gminy Świdwin, Połczyn Zdrój	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
12)	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 151 na odcinku Świdwin-Łobez	Gminy: Świdwin, Brzeżno, Łobez	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
13)	Przebudowa i rozbudowa przejścia drogi wojewódzkiej nr 115 przez m. Tanowo	Gmina Police	<i>Wieloletnia prognoza finansowa Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2017-2038</i> <i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
14)	Budowa i przebudowa drogi wojewódzkiej nr 167 – ul. Władysława IV w Koszalinie, na odcinku od Ronda gen. S. Maczka do węzła drogi ekspresowej S-6	Gmina Miasto Koszalin	<i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i> <i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
OBWODNICE			
15)	Budowa obejścia m. Trzebiatów w ciągu drogi wojewódzkiej nr 109	Gmina Trzebiatów	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
16)	Budowa obejścia miasta Szczecinek w ciągu drogi wojewódzkiej nr 172	Gmina Szczecinek	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
17)	Budowa obejścia m. Gryfice	Gmina Gryfice	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
KOLEJ			
18)	Rewitalizacja linii kolejowej nr 210 na odcinku Szczecinek-Runowo Pomorskie (zadanie rządowe realizowane na podstawie KT przez samorząd województwa ze środków RPO WZ)	Gminy: Miasto Szczecinek, Borne Sulinowo, Czaplonek, Złocieniec, Drawsko Pomorskie, Węgorzyno	<i>Krajowy Program Kolejowy do 2023 r.</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i> <i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
19)	Rewitalizacja linii kolejowych nr 403 i 405 odcinek Szczecinek – granica województwa	Gmina Szczecinek	<i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i> <i>Krajowy Program Kolejowy do 2023 r.</i>

PROJEKTY REZERWOWE			
20)	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 163 na odcinku Białogard-Połczyn-Zdrój (lista rezerwowa bez finansowania)	Gminy Białogard, Połczyn-Zdrój	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
21)	Rozbudowa drogi woj. nr 103 na odcinku Świerzno-Trzebiatów (lista rezerwowa bez finansowania)	Gminy Świerzno, Karnice, Trzebiatów	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
22)	Rozbudowa drogi woj. nr 105 na odcinku Kiełpino-Rzesznikowo (lista rezerwowa bez finansowania)	Gminy Rymań, Brojce	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
23)	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 178 na odcinku Wałcz-Gostomia (lista rezerwowa bez finansowania)	Gmina Wałcz	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
24)	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 173 na odcinku Połczyn-Zdrój-Drawsko Pomorskie	Gminy Połczyn-Zdrój, Drawsko Pomorskie, Złocieniec	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
25)	Rozbudowa ul. Przemysłowej i ul. Bocznej w miejscowości Łobez	Gmina Łobez	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
26)	Poprawa infrastruktury dostępowej do portu w Policach	Gmina Police	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
27)	Rozbudowa terminalu morskiego: poprawa dostępu do terminalu od strony lądu oraz budowa nabrzeży w Policach	Port Police	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
28)	Poprawa infrastruktury dostępowej do portu w Stepnicy	Gmina Stepnica	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
29)	Modernizacja nawierzchni torowej bocznic kolejowej Portu Morskiego w Kołobrzegu wraz z przebudową ul. Towarowej prowadzącej do portu	Gmina Miasto Kołobrzeg	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i>
30)	Poprawa dostępności do portu Kołobrzeg od strony lądu (etap III)	Port Kołobrzeg	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
31)	Terminal pasażerski – modernizacja podejścia promowego przy nabrzeżu Ro-Ro	Port Kołobrzeg	<i>Dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą 2030 r.)</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
32)	Prace modernizacyjne (pogłębiarskie) na rzece Gunica	Gmina Police	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
33)	Modernizacja systemu monitoringu wizyjnego śródlądowych dróg wodnych systemu RIS	Rzeka Odra, Jezioro Dąbie, Przekop Klucz-Ustowo, Rzeka Parnica, Przekop Parnicki	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
34)	Modernizacja systemu monitorowania ruchu statków w oparciu o system AIS	Województwo zachodniopomorskie	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>

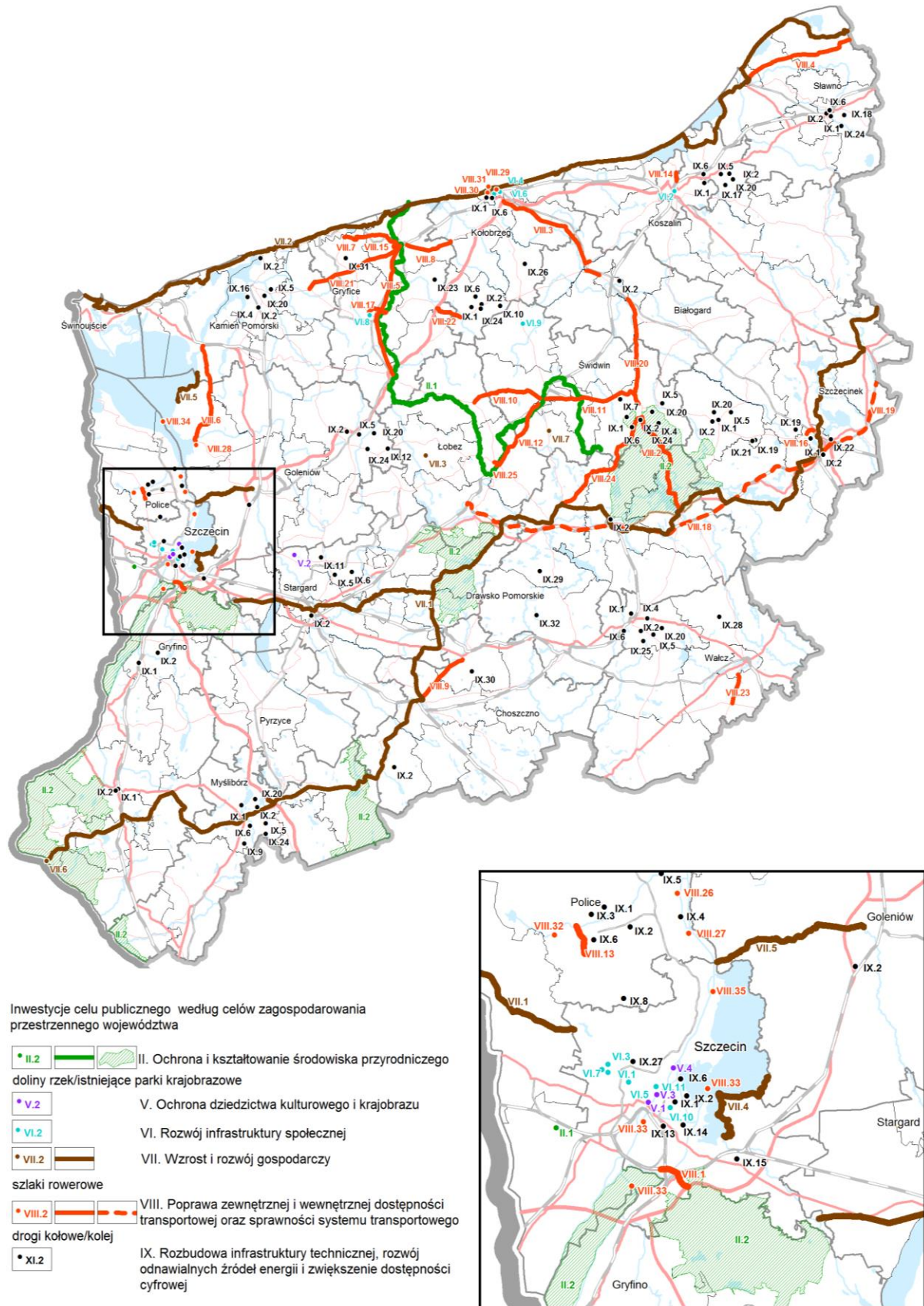
35)	Modernizacja oznakowania nawigacyjnego szlaków żeglownych na śródlądowych drogach wodnych Szczecińskiego Węzła Wodnego wraz ze sprzętem do obsługi	Gmina Szczecin	<i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
IX. Rozbudowa infrastruktury technicznej, rozwój energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii i zwiększenie dostępności cyfrowej			
1)	Rozbudowa/modernizacja oraz planowane nowe instalacje do doczyszczania selektywnie zebranych frakcji odpadów	Gminy: Kołobrzeg, Połczyn-Zdrój, Szczecin, Rymań, Police, Myślibórz, Barwice, Szczecinek, Sławno, Chojna, Sianów, Mirosławiec, Gryfino	<i>Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022</i> <i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
2)	Rozbudowa/modernizacja oraz planowane nowe instalacje do przetwarzania odpadów zielonych lub/i innych bioodpadów	Gminy: Stargard, Szczecin, Rymań, Sławno, Połczyn-Zdrój, Nowogard, Kamień Pomorski, Goleniów, Pełczyce, Sianów, Szczecinek, Barwice, Myślibórz, Złocieniec, Police, Chojna, Mirosławiec, Dziwnów, Białogard, Gryfino	<i>Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022</i> <i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
3)	Rozbudowa instalacji do recyklingu odpadów w Tanowie	Gmina Police	<i>Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022</i> <i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
4)	Budowa instalacji do recyklingu odpadów	Gminy: Police, Kamień Pomorski, Mirosławiec, Połczyn-Zdrój	<i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
5)	Rozbudowa/modernizacja instalacji do recyklingu odpadów budowlanych i rozbiórkowych w Starej Dąbrowie oraz planowane nowe instalacje	Gminy: Stara Dąbrowa, Kamień Pomorski, Nowogard, Myślibórz	<i>Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022</i>
	Rozbudowa/modernizacja oraz planowane nowe instalacje do odzysku innego niż recykling odpadów budowlanych i rozbiórkowych	Gminy: Mirosławiec, Sianów, Połczyn-Zdrój, Barwice, Police	<i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
6)	Rozbudowa/modernizacja instalacji o statusie instalacji komunalnej do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych	Gminy: Police, Stara Dąbrowa, Szczecin, Rymań, Sianów, Kołobrzeg, Połczyn-Zdrój, Sławno, Myślibórz, Mirosławiec	<i>Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022</i> <i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
7)	Budowa/modernizacja w obrębie instalacji komunalnej Wardyń Górny w zakresie: - budowa instalacji do recyklingu zużytych opon, - budowa instalacji fotowoltaicznej, - rozbudowa i modernizacja miejsc magazynowania i przetwarzania odpadów.	Gmina Połczyn-Zdrój	<i>Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022</i> <i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>

	Budowa punktu zbierania odpadów selektywnych w Połczynie-Zdrój		
8)	Modernizacja w obrębie instalacji komunalnej Leśno Górne w zakresie instalacji do odzysku odpadów z zastosowaniem wysokosprawnej kogeneracji	Gmina Police	<i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
9)	Modernizacja w obrębie instalacji komunalnej Dalsze w zakresie instalacji do przetwarzania osadów ściekowych	Gmina Myślibórz	<i>Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022</i> <i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
10)	Budowa/modernizacja w obrębie instalacji komunalnej Mirowo w zakresie: - pola i infrastruktury do remediacji gruntu, - instalacji do fotowoltaiki o mocy zainstalowanej 3,0 MW, - instalacji do zestalania popiołów i żużli zawierających substancje niebezpieczne, - instalacji do produkcji pelletu lub półproduktu na bazie własnego surowca, - instalacji do podczyszczania/ oczyszczania odcieków, - spalarni odpadów niebezpiecznych.	Gmina Rymań	<i>Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022</i> <i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
11)	Modernizacja w obrębie instalacji komunalnej Łęczycza: - instalacja fotowoltaiczna do produkcji energii elektrycznej wraz z infrastrukturą, - oczyszczalnia wód odciekowych.	Gmina Stara Dąbrowa	<i>Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022</i> <i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
12)	Budowa w obrębie instalacji komunalnej Słajfino: - instalacji fotowoltaicznej o mocy 2MW, - instalacji do przetwarzania zużytych opon, - systemu odgazowania kwater składowiska z wsparciem systemu podczyszczania odcieków poprzez instalację "wyparki" zasilanej energią elektryczną / ciepłą z biogazu (opcja kogeneracji), - wiaty i placów do magazynowania odpadów 19 12 12 i 20 03 01 - budowa boksów magazynowych na surowce wtórne i opakowania z selektywnej zbiórki w RZGO, - bazy transportowej z wyposażeniem w specjalistyczne pojazdy do zbierania odpadów, systemu oczyszczania ścieków przemysłowych dla instalacji i placów RZGO Słajfino.	Gmina Nowogard	<i>Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022</i> <i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
13)	Modernizacja i rozbudowa instalacji do termicznego przekształcenia odpadów niebezpiecznych	Miasto Szczecin	<i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>

14)	Budowa spalarni odpadów medycznych i niebezpiecznych	Miasto Szczecin (Ostrów Grabowski)	<i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
15)	Budowa instalacji pirolizy opon, przetwórstwa tworzyw sztucznych oraz przetwórstwa kabli	Miasto Szczecin	<i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
16)	Budowa placu do magazynowania odpadów wielkogabarytowych zielonych i budowlanych oraz przetwarzania	Gmina Kamień Pomorski	<i>Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022</i> <i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
17)	Budowa/modernizacja w obrębie instalacji komunalnej w Sianowie: - budowa instalacji podczyszczania i odprowadzania odcieków do kanalizacji miejskiej, - rozbudowa instalacji paneli fotowoltaicznych, - wydobycie i przygotowanie frakcji energetycznej do odzysku energetycznego - budowa sali edukacyjnej wraz z laboratorium analitycznym, - budowa systemu wentylacji i odpylenia posiadanych instalacji.	Gmina Sianów	<i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
18)	Budowa/modernizacja w obrębie instalacji komunalnej w Gwiazdowie: - modernizacja/zakup sita do przesiewania odpadów o oczkach 20 mm - modernizacja/zakup rozdrabniacza - modernizacja składowiska polegająca na dostosowaniu infrastruktury ppoż.	Gmina Sławno	<i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
19)	Budowa stacji przeladunku odpadów komunalnych wraz z infrastrukturą	Gminy: Barwice/Jeziorki, Szczecinek	<i>Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022</i> <i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
20)	Planowane nowe instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych i rozbudowa/ modernizacja instalacji w Sianowie	Gminy: Połczyn-Zdrój, Barwice, Myślibórz, Nowogard, Kamień Pomorski, Sianów, Mirosławiec	<i>Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022</i> <i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
21)	Budowa składowiska odpadów niebezpiecznych- azbestowych wraz z infrastrukturą	Gmina Barwice/Jeziorki	<i>Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022</i> <i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
22)	Rozbudowa półpodziemnych gniazd na odpady komunalne	Teren miasta Szczecinek	<i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>

23)	Likwidacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w m. Dargosław gm. Brojce (0,44 ha)	Dargosław (gmina Brojce)	<i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
24)	Rozbudowa/modernizacja składowisk odpadów o statusie instalacji komunalnej	Gminy: Rymań, Myślibórz, Nowogard, Połczyn-Zdrój, Sławno	<i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
25)	Budowa/modernizacja w obrębie instalacji komunalnej w Mirosławcu w zakresie: - instalacji fotowoltaicznej, - laboratorium analitycznego, - interaktywnej Sali edukacyjnej i warsztatowej, - modernizacja instalacji odgazowania składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, w tym budowa instalacji do odzysku gazu składowiskowego oraz instalacji do produkcji energii elektrycznej. Budowa punktu zbierania odpadów selektywnych w Mirosławcu	Gmina Mirosławiec	<i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
26)	Doposażenie/modernizacja zrehabilitowanego składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne	Gmina Gościno	<i>Projekt Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026</i>
27)	Regionalna Infrastruktura Informacji Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego	Województwo zachodniopomorskie	<i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
28)	Zapewnienie dostępu do szerokopasmowego internetu w technologii światłowodowej na obszarze powiatu wałeckiego	Powiat wałecki	<i>Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020</i>
29)	Zapewnienie dostępu do szerokopasmowego internetu w technologii światłowodowej na obszarze powiatu drawskiego	Powiat drawski	<i>Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020</i>
30)	Zapewnienie dostępu do szerokopasmowego internetu w technologii światłowodowej na obszarze powiatu choszczeńskiego	Powiat choszczeński	<i>Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020</i>
31)	Wyciężenie terytorialnych różnic w możliwości dostępu do szerokopasmowego internetu o wysokich przepływnościach w powiecie gryfickim, POPC01_321265	Powiat gryficki	<i>Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020</i>
32)	Modernizacja elektrowni wodnej w Borowie (zwiększenie wolumenu energii elektrycznej wytwarzanej w elektrowni wodnej Borowo o ok. 757,58 MWh/rok)	Gmina Kalisz Pomorski	<i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
X. Rozwój infrastruktury obronności i bezpieczeństwa państwa			

Ryc. 5 Inwestycje celu publicznego wynikające z dokumentów wojewódzkich oraz częściowo wynikające z dokumentów władz centralnych

Źródło: opracowanie własne RBGPWZ

5.3. Inwestycje celu publicznego wynikające z dokumentów Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT)

1. Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego
2. Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego³⁸

➤ ZIT Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego

lp.	Nazwa projektu	Lokalizacja	Dokument źródłowy
XI. Wykorzystanie wspólnego potencjału i integracja miejskich obszarów funkcjonalnych			
1)	Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej na terenie Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego poprzez budowę dróg dla rowerów na terenie miasta Białogard	Miasto Białogard	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.
2)	Budowa centrum przesiadkowego w Grzybowie	Gmina Kołobrzeg	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.
3)	Budowa centrum przesiadkowego w Biesiekierzu	Gmina Biesiekierz	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.
4)	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych SSSE w Koszalinie	Gmina Miasto Koszalin	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.
5)	Budowa drogi rowerowej na ul. Dworcowej w Białogardzie	Miasto Białogard	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.
6)	Budowa drogi pieszo-rowerowej Siemyśl-Charzyno oraz budowa centrum przesiadkowego w Charzynie	Gmina Siemyśl	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.
7)	Budowa dróg dla rowerów na terenie Gminy Świeszyno	Gmina Świeszyno	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.
8)	Budowa drogi rowerowej i parkingu dla rowerów w Polanowie	Gmina Polanów	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-KołobrzESCO-

³⁸ Uchwała nr 9/II/2016 z dnia 15 marca 2016 r. Walnego Zebrania Stowarzyszenia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego z siedzibą w Szczecinie.

Ip.	Nazwa projektu	Lokalizacja	Dokument źródłowy
			-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.
9)	Uzbrojenie części strefy inwestycyjnej w Bobolicach, objętej patronatem SSSE – etap I	Gmina Bobolice	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.
10)	Budowa gminnej drogi publicznej do strefy inwestycyjnej w Bobolicach	Gmina Bobolice	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.
11)	Budowa drogi gminnej ul. Władysława IV w Koszalinie	Miasto Koszalin	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.
12)	Inteligentne systemy transportowe, ścieżki rowerowe, miejska wypożyczalnia rowerów oraz parkingi strategiczne Park&Ride	Gmina Miasto Kołobrzeg	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.
13)	Przebudowa i remont drogi od węzła Borkowice na odcinkach Borkowice-Śmiechów-Kładno-Pleśna w zakresie powiązania z istniejącą drogą krajową nr 11 oraz planowaną drogą ekspresową S6 etap I: przebudowa drogi Borkowice, Śmiechów	Gmina Będzino	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r. Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego
14)	Rozwój infrastruktury rowerowej w Koszalinie w celu ograniczenia ruchu drogowego w centrum miasta	Miasto Koszalin	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.
15)	Budowa drogi rowerowej: odcinek od granicy z gminą Dygowo w m. Mierzyn do istniejącej drogi rowerowej w pasie drogi wojewódzkiej nr 163 oraz odcinek od granicy z gminą Dygowo w m. Czerwięcino do istniejącej drogi rowerowej w m. Lubiechowo	Gmina Karlino	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.
16)	Publiczny transport niskoemisyjny na terenie KKBOF: zakup taboru miejskiego na terenie miasta Białogard	Miasto Białogard	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.
17)	Budowa drogi rowerowej w miejscowości Sianów w ulicach Strzeleckiej i Spółdzielczej	Gmina Sianów	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.
18)	Budowa centrum przesiadkowego w Mielnie	Gmina Mielno	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.

19)	Budowa drogi rowerowej z centrum miejscowości Tychowo do miejscowości Borzysław (gmina Tychowo)	Gmina Tychowo	<i>Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.</i>
20)	Inwestycje w zintegrowaną infrastrukturę związaną z transportem niskoemisyjnym na terenie Koszalina	Miasto Koszalin	<i>Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.</i>
21)	Budowa drogi rowerowej: odcinek od granicy z gminą Karlino w m. Skoczów, z odgałęzieniem wzdłuż drogi powiatowej nr 3341Z do m. Skoczów, przez m. Wrzosowo i Kłopotowo, z odgałęzieniem do m. Włóscibórz, do granicy z gminą Karlino w m. Kłopotowo	Gmina Dygowo	<i>Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.</i>
22)	Podniesienie atrakcyjności oraz poprawa dostępności regionu poprzez usprawnienie połączeń drogi gminnej nr 871022Z do istniejącej i projektowanej zabudowy produkcyjnej oraz usługowej wraz z wprowadzeniem alternatywnych rozwiązań transportowych	Gmina Ustronie Morskie	<i>Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.</i> <i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
23)	Publiczny transport niskoemisyjny na terenie Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego – zakup taboru miejskiego na terenie miasta Białogard	Miasto Białogard	<i>Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego Aktualizacja Strategii ZIT KKBOF z dnia 24.10.2019 r.</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>

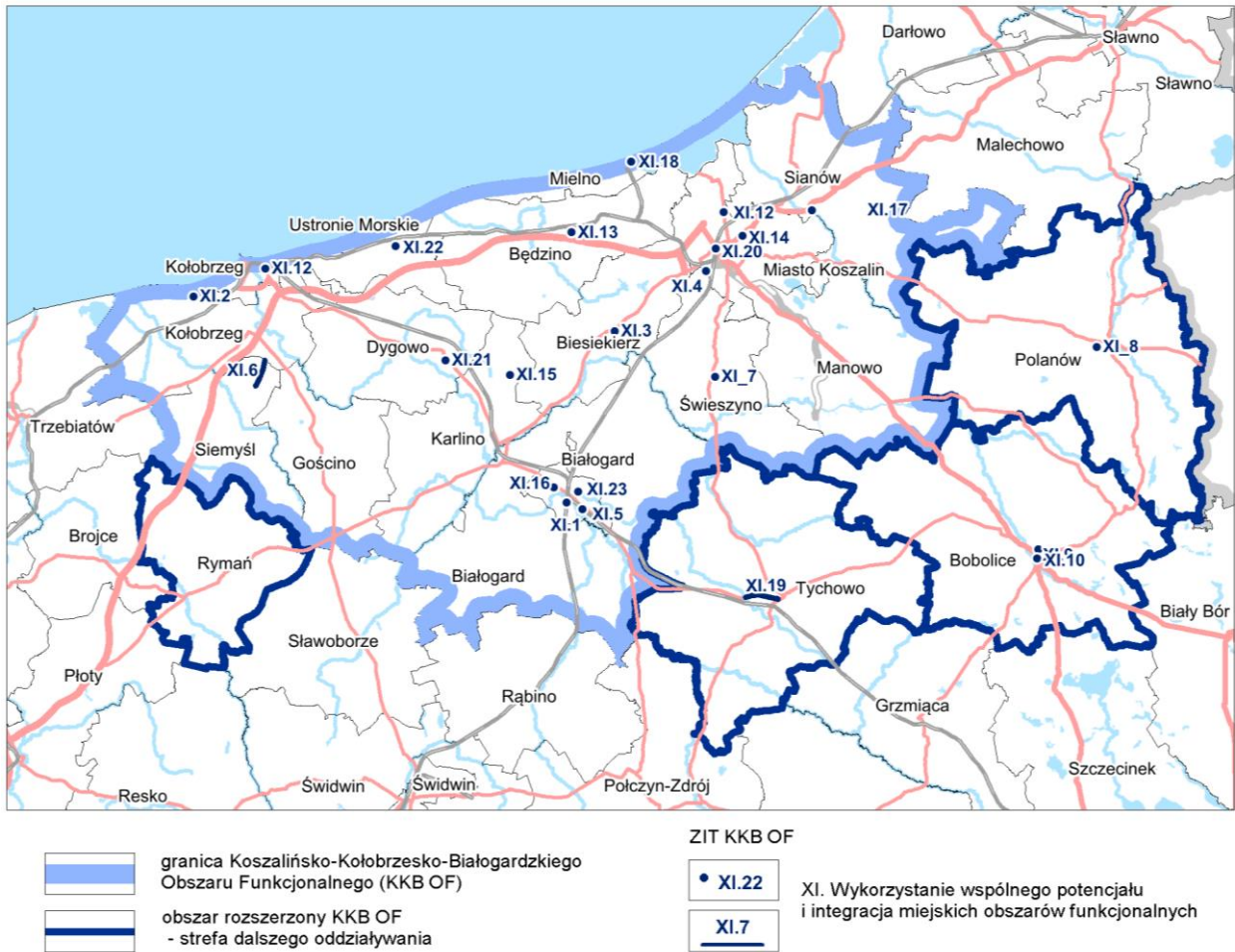
➤ ZIT **Szczecińskiego** Obszaru Metropolitalnego

Ip.	Nazwa projektu	Lokalizacja	Dokument źródłowy
XIX. Wzmacnianie szczecińskiego obszaru funkcjonalnego jako ośrodka wzrostu gospodarczego			
1)	Wsparcie rozwoju gospodarczego obszaru SOM poprzez poprawę dostępności terenów inwestycyjnych: przebudowa drogi Police-Szczecin	Powiat policki	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i> <i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
2)	Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej Województwa Zachodniopomorskiego poprzez kompleksowe przygotowanie terenów Parku Przemysłowego Nowoczesnych Technologii w Stargardzie – etap I, II	Miasto Stargard	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i>
3)	Rewitalizacja powojсковych terenów w celu utworzenia centrum usług „Mulnik” w Świnoujściu	Miasto Świnoujście	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i>
XX. Wzmacnianie wewnętrznych i zewnętrznych powiązań transportowych			
1)	Budowa Szczecińskiej Kolei Metropolitalnej w Szczecinie z wykorzystaniem istniejących odcinków linii kolejowych nr 406, 273, 351	Gmina Miasto Szczecin, Stargard (gmina miejska), Dobra, Kołbaskowo, Gryfino, Stargard (gmina wiejska), Goleniów, Police, Kobylanka	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i> <i>Kontrakt Terytorialny dla Województwa Zachodniopomorskiego</i> <i>Krajowy Program Kolejowy do 2023 roku</i> <i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020</i>
2)	Przebudowa dróg lokalnych łączących centrum przesiadkowe w Gryfinie z siecią TEN-T	Gmina Gryfino	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i> <i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
3)	Budowa węzła przesiadkowego i pętli autobusowej w Policach	Gmina Police	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i>
4)	Modernizacja ulicy Spółdzielców w Mierzynie w gminie Dobra	Gmina Dobra	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i> <i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
5)	Węzeł przesiadkowy Głębokie	Gmina Miasto Szczecin	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i> <i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
6)	Budowa zintegrowanego węzła komunikacyjnego Łękno wraz z infrastrukturą na przebiegu Trasy Średnicowej dla obsługi wewnątrz aglomeracji ruchu pasażerskiego w Szczecinie	Gmina Miasto Szczecin	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>

7)	Budowa infrastruktury związanej z modernizacją węzła przesiadkowego kolejowo-promowo-autobusowego w Świnoujściu	Miasto Świnoujście	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
8)	Zintegrowane Centrum Przesiadkowe w Gryfinie	Gmina Gryfino	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i> <i>Plan inwestycji transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego</i>
9)	Budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego wraz z wielofunkcyjnym dworcem kolejowo-autobusowym w Goleniowie	Gmina Goleniów	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
10)	Budowa centrum przesiadkowego w miejscowości Załom wraz z pętlą autobusową	Gmina Goleniów	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
11)	Budowa punktu przesiadkowego wraz z zapleczem parkingowym przy stacji kolejowej w miejscowości Reptowo	Gmina Kobylanka	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i>
12)	Budowa dróg rowerowych w Policach	Gmina Police	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
13)	Budowa układu dróg rowerowych w celu umożliwienia dojazdu do węzła przesiadkowego przy ul. Dworcowej / Barlickiego w Świnoujściu	Miasto Świnoujście	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
14)	Budowa dróg rowerowych w Policach w celu zapewnienia dostępności komunikacyjnej do terenów przemysłowych Polic	Gmina Police	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i> <i>Regionalny Program Operacyjny WZ 2014-2020</i>
15)	Budowa ścieżki rowerowej Gryfino - Weltyń	Gmina Gryfino	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i>
16)	Budowa ścieżki rowerowej Weltyń – strefa Przemysłowa w Gardnie	Gmina Gryfino	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i>
17)	Działania na rzecz zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej w obszarze funkcjonalnym Szczecina poprzez budowę ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż drogi powiatowej 3923Z Szczecin–Warnik do skrzyżowania z drogą powiatową nr 3922Z Mierzyn–Stobno	Powiat policki	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i>

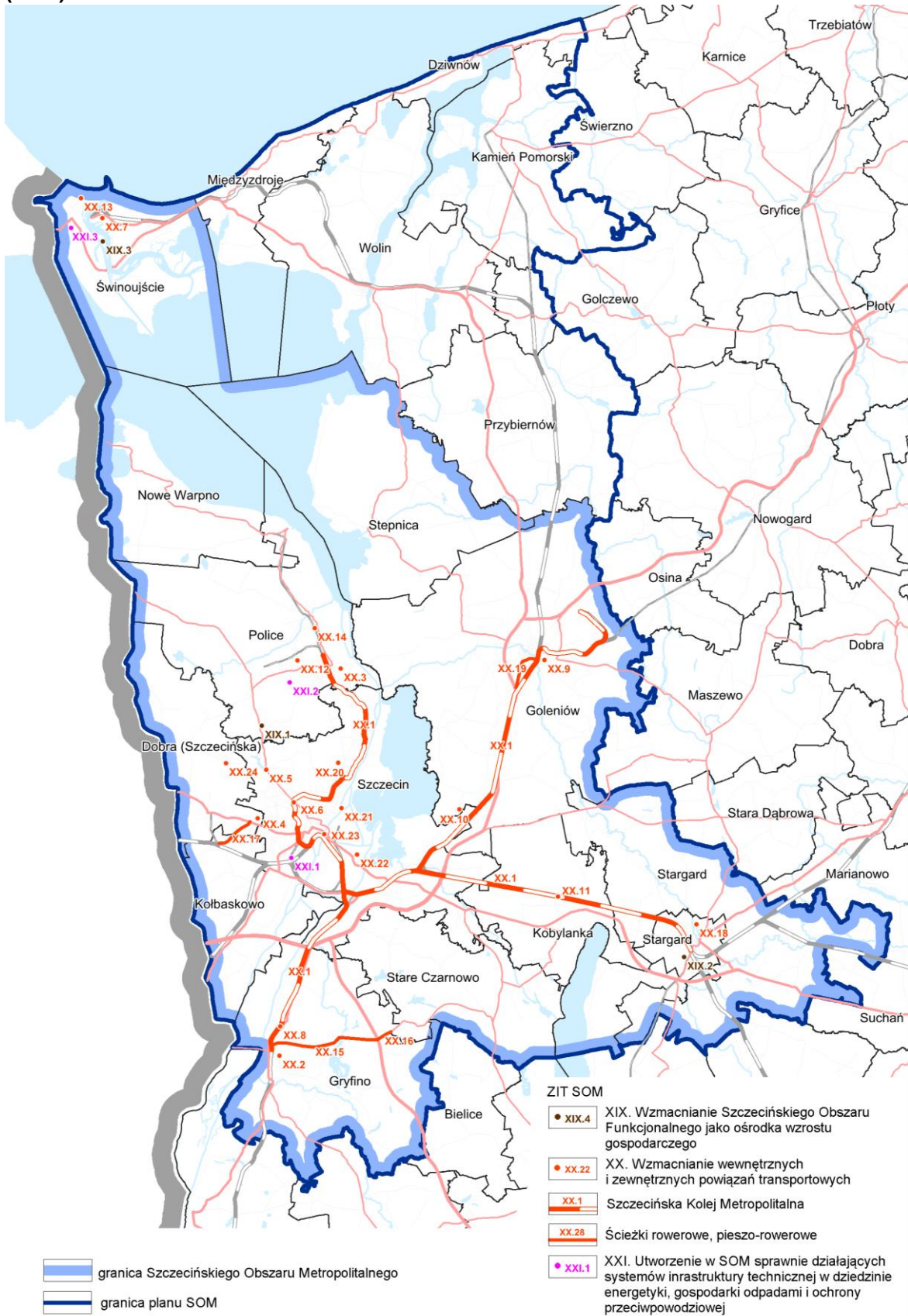
18)	Budowa sieci dróg rowerowych wraz z przebudową ul. Barnima w Stargardzie w celu zintegrowania systemu transportu publicznego	Gmina Miasto Stargard	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i>
19)	Integracja transportu publicznego poprzez budowę ścieżki pieszo–rowerowej od węzła komunikacyjnego Goleniowski Parki Przemysłowy do systemu ścieżek pieszo-rowerowych w kierunku Dworca Kolejowego „Goleniów”	Gmina Goleniów	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i>
20)	Przebudowa torowisk tramwajowych w Szczecinie, etap II	Gmina Miasto Szczecin	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i>
21)	Budowa nowych tras tramwajowych w Szczecinie	Gmina Miasto Szczecin	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i>
22)	Budowa Szczecińskiego Szybkiego Tramwaju, etap II	Gmina Miasto Szczecin	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i>
23)	Dworzec górny (kolejowo–autobusowy) – centrum przesiadkowe ul. Owocowa – ul. Korzeniowskiego wraz z infrastrukturą w Szczecinie	Gmina Miasto Szczecin	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i>
24)	Budowa infrastruktury komunikacyjnej, w tym trasy rowerowej łączącej miejscowość Dobra z węzłem przesiadkowym Głębokie w Szczecinie, wraz z promocją rozwiązań alternatywnych wobec transportu indywidualnego	Gmina Dobra	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i>
XXI. Utworzenie w SOM sprawnie działających systemów infrastruktury technicznej w dziedzinie energetyki, gospodarki odpadami i ochrony przeciwpowodziowej			
1)	Przebudowa istniejących i budowa nowych systemów ciepłowniczych - etap I i II /SEC Sp. z o.o.	Gmina Miasto Szczecin	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i> <i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko</i>
2)	Rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych w Policach /PEC SA z siedzibą w Policach	Gmina Police	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i> <i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko</i>
3)	Redukcja emisji poprzez rozbudowę i modernizację sieci ciepłowniczej w Świnoujściu - Etap I i II /PEC Sp. z o.o. w Świnoujściu	Gmina Miasto Świnoujście	<i>Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</i> <i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko</i>

Ryc. 6 Inwestycje celu publicznego wynikające z dokumentów zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT) – Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne RBGPWZ

Ryc. 7 Inwestycje celu publicznego wynikające z dokumentów zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT) – Zintegrowane inwestycje terytorialne Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SOM)

Źródło: opracowanie własne RBGPWZ

6. MONITORING ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Podstawą dla prowadzenia monitoringu przestrzeni województwa jest treść art.45 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Wymaga on, aby Zarząd Województwa co najmniej raz w czasie kadencji sejmiku dokonał **przeгляdu zmian** w zagospodarowaniu przestrzennym, opracował raport o jego stanie oraz sporządził ocenę stanu realizacji inwestycji. Raport wraz z okresową oceną przekazywany jest do wiadomości ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego.

Wymagany przez ustawę okresowy przegląd zmian w zagospodarowaniu przestrzennym oraz ocena stanu realizacji inwestycji są jedynym instrumentem monitoringu planu. Występuje jednak potrzeba – choćby ze względu na bieżące zarządzanie polityką regionalną i procesami inwestycyjnymi – prowadzenia monitoringu zagospodarowania przestrzennego dostarczającego danych z większą częstotliwością niż raz na 4 lata.

Celem ogólnym monitoringu realizacji planu jest odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu osiągnięto założenia planu i w jakim momencie realizacji aktualnie się one znajdują. Celem szczegółowym jest wskazanie konkretnych zrealizowanych przedsięwzięć, określenie stopnia zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu regionu oraz ocena zaawansowania i poprawności działań, prowadząca do sformułowania zaleceń i prognoz realizacji.

Monitoring realizacji planu powinien być jednym z powiązanych elementów szerszego systemu **monitoringu rozwoju regionalnego i przestrzennego**, uwzględniającego zagadnienia monitoringu strategii i programów realizowanych przez województwo. We wstępnej fazie należy dążyć co najmniej do zintegrowania monitoringu planu zagospodarowania przestrzennego województwa z monitoringiem Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2020. Monitoring może obejmować zarówno stan, procesy, jak i realizacje założeń obu dokumentów.

Przedmiot monitoringu obejmować powinien również szczegółową analizę wyznaczonych obszarów funkcjonalnych, pod względem analizy wskaźników, które służyły ich delimitacji. Monitoring pozwoli obserwować efekty prowadzonych interwencji zarówno w zakresie zmian wewnątrz tych obszarów, jak i zmian ich granic. Niektóre mierniki odzwierciedlające problematykę przestrzenną już na obecnym etapie stanowią element monitoringu regionalnego, prowadzonego na stronie województwa zachodniopomorskiego: www.eregion.wzp.pl.

Dostępne dane statystyki publicznej są niewystarczające, zarówno ze względu na ich zakres, jak i aktualność, do prowadzenia bieżącej obserwacji zmian zachodzących w zagospodarowaniu przestrzennym i formułowania na tej podstawie wniosków oraz prognoz. Dla potrzeb prawidłowego zarządzania rozwojem regionalnym konieczne staje się posiadanie aktualnych i dostępnych danych, tak w ujęciu przedmiotowym i podmiotowym, jak przestrzennym. Pozwolą one na ocenę realizacji celów, kierunków, działań i zadań rozwoju oraz formułowanie propozycji działań koncepcyjno-naprawczych.

Próby zorganizowania takiego instrumentu dotychczas się nie powiodły. Obecnie jednak zadanie to może wypełniać **Regionalne Obserwatorium Terytorialne** we współpracy z wydziałami i jednostkami organizacyjnymi Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

System monitoringu powinien wykorzystywać, w odpowiednim zakresie, wskaźniki monitoringu i oceny realizacji strategii, planu zagospodarowania przestrzennego województwa, Regionalnego Programu Operacyjnego oraz kontraktu terytorialnego. Zintegrowany system zapewniałby powszechny dostęp do baz danych i wyników prac realizowanych w ramach monitoringu.

Udział Regionalnego Biura Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego we współpracy z Regionalnym Obserwatorium Terytorialnym polegać będzie na przekazywaniu do bazy danych:

- ukończonych i kompletnych planów, studiów, programów, analiz i publikacji wykonanych w Biurze we własnym zakresie i we współpracy z innymi jednostkami,
- bieżących informacji o stanie zagospodarowania przestrzennego (inwestycje rozpoczęte, w toku i zakończone, dane statystyczne, wskaźniki),
- informacji i opracowań systemu GIS (system informacji geograficznej),
- innych materiałów, których zakres zostanie ustalony w wyniku rozwoju systemu monitoringu.

Dane, którymi dysponować będzie ROT, powinny być stale dostępne w systemie informatycznym Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

Szczecin, 24 czerwca 2020 r.